bilim ve sosyalizm yayınları
22
BİRİNCİ BASKI

KÜBA:
DEVRİMİN GEÇTİĞİ YOL

GRİNEVİÇ

BİRİNCİ BASKI: OCAK 1995

Bu kitap, 1975'te Moskova'da *SSCB Bilimler Akademisi Latin Amerika Enstitüsü*'nce
yayınlanmış Rusça orijinal metninden
dilimize çevrilmiştir.

BİLİM VE SOSYALİZM YAYINLARI
Ataç Sokak, No. 36/2
Yenişehir - Ankara
Tel : 431 46 97

KÜBA:
DEVRİMİN GEÇTİĞİ YOL

E. A. GRİNEVİÇ

Rusça'dan çeviren:
Mazlum BEYHAN

İÇİNDEKİLER

ÖZGÜRLÜK SAVAŞIMINDA KÜBA HALKININ DEVRİMCİ GELENEĞİ

"Yurdumuzun tarihi uzak geçmişlere dayanmaz, ama yiğitlik dolu devrim savaşımlarıyla zengin bir tarihtir bu... Özgürlük yolumuz bu yurdun yüzbinlerce evladının kanıyla sulanmıştır. Onlar gelecek kuşaklara direngenlik ve yurtseverliğin ölümsüz örneğini bıraktılar."

Fidel Castro

29 Ocak 1974'te Havana'da bir açıkhava toplantısında yaptığı konuşmadan.

KÜBA halkının özgürlük için savaşım tarihi şanlı sayfalarla doludur. XVI. yüzyılın başlarında adayı İspanya tacının sömürgesi ilan eden İspanyol sömürgecilerine karşı yerli halkın —kızılderililerin— direnişleri, sömürgeciler tarafından tütün ve şeker tarlalarında çalıştırılmak için Afrika'dan getirilen köle zencilerin ardarda ayaklanmaları, Kübalı yurtseverlerin sömürgen İspanyol boyunduruğuna karşı savaşımları, ve son olarak Küba halkının, başta Kuzey Amerika olmak üzere, yabancı tekellerle yerli gericiliğe, onların doymak bilmez istemlerine karşı yürüttüğü kararlı savaşlar... Küba halkının, zorluklarla ve özveriyle dolu özgürlük hareketi tarihinde önemli aşamalardır.

XIX. yüzyılın ilk çeyreğinde Amerika'daki İspanyol sömürgeleri uzun ve dirençli bir savaş sonunda bağımsızlıklarına kavuşmuşlardı. İspanya'nın yalnızca adalar —Küba ve Puerto Ricco— üzerindeki egemenlikleri daha yedi uzun on yıl sürdü. İspanya, elinden gitmekte olan "Antil adaları hazinesi"ne dört elle sarıldı. Atlantik okyanusunun, Karaib deniziyle Meksika körfezinin en önemli kesişim yolları üzerinde yer alan adaların stratejik konumu ve yine bu adaların son derece verimli top-

rakları, sömürgenleri Küba'yı sömürü alanları içinde tutmak için bütün güçlerini seferber etmeye zorluyordu. Küba'nın bir ada oluşu, Bolivar'ın ve Amerika kıtasındaki İspanyol sömürgeciliğine karşı yürütülen bütün özgürlük savaşı önderlerinin planları için en büyük engeldi. Ama bu yol üzerindeki en büyük engeli, Küba'nın İngiltere ya da Fransa'nın denetimi altına girmesini istemeyen, hele hele bağımsızlık kazanmasına birtürlü razı olmayan Amerikalı sömürgeciler oluşturuyordu. ABD'nin yayılmacı çevreleri, iyiden iyiye zayıf düşmüş İspanyol krallığının sömürgesi olmakta devam eden Küba'nın, önünde sonunda kendi etki alanları içine gireceğini hesaplıyorlardı.

Bu görüşe, Amerikalılar arası ilişkiler düzeni içinde verilmiş bir de ad vardı: "Olgun meyve" kuramı. Bu kurama göre, İspanya ağacında asılı duran bir meyve olan Küba, olgunlaştığı zaman kesinlikle ABD'nin eline düşecekti. Bu kuramın yaratıcısı, daha sonra ABD Başkanı da olan Dışişleri Bakanı John Quincey Adams'tır. Bay Adams daha 1823 yılında şunları yazıyordu: "Fizikte olduğu gibi politikada da çekim (gravitasyon) yasaları vardır, ve işte rüzgârın ağacından kopardığı bir meyve nasıl yere düşmeden olmazsa, tıpkı bunun gibi, bir zaman önce İspanya'dan kopmuş ve bu ülkeyle zaten yapay olan bağlarını koparmış bulunan Küba da tek başına yaşayamaz. Küba kesinlikle Kuzey Amerika birliğine —ve yalnızca buraya— doğru çekilecek, biz de yine aynı yasa gereğince onu kendi sinemize kabul etmeme durumunda olamayacağız."[1] Kuzey Amerikalı yayılmacılar vaktin dolmasını bekliyorlardı.

Özgürlük hareketinin yolu üzerindeki ciddi engellerden birisi de, köleliğin kalkmasıyla ayrıcalıklarını yitireceklerinden korkan köleci-büyük toprak sahipleriydi. Ancak, bütün bu engellere karşın Kübalı yurtseverler tüm XIX. yüzyıl boyunca özgürlüklerini elde etmek için İspanyol sömürgenlere karşı yiğit ve dirençli bir savaşım vermişlerdir.

Küba halkının ulusal kurtuluş hareketi içinde en önemli dönem, Küba tarihine "Yüce Savaş" adı ile geçen, köleliğin kaldırılması ve bağımsızlık uğruna verilen Onyıl Savaşı'dır

---

[1] Bkz. *A. N. Himenes.* La Libevacion de las klas. La Habana, 1959, s. 459.

(1868-1878). Bu savaş sırasında, halkına büyük bir bağlılıkla hizmet etmiş ve sonraki devrimci kuşaklarca da titizlikle korunan ve sürdürülen ulusal kurtuluş geleneğinin temellerini atmış olan bir kahramanlar kuşağı yetişmiştir. Bu kahramanların adları günümüzde de halkın yüce saygı duygularıyla kuşatılmıştır. Bunlar arasında en başta geleni, hiç kuşkusuz, tüm yaşamını yurdunun özgürlüğü davasına adamış, düşünceleri birkaç devrimci kuşağın ilerici politik düşüncelerinin oluşmasına büyük ve silinmez etkiler yapmış, Küba halkının "Bağımsızlık Peygamberi" diye adlandırdığı ünlü düşünür-devrimci Jose Marti'dir. Carlos Manuel de Sespedes, sömürgecilere karşı ilk ayaklanma bayrağını açmış ünlü bir politik eylemci olarak yine başta gelen adlar arasındadır. Maksimo Gomes, Antonio Maceo, Calilesto Garcia, Manuel de Quesada, İgnasio Agromonte, Flor Crombet ve daha pek çok dahi komutan, kendilerinden sayıca ve donatımca kat kat üstün olan İspanyol birliklerine, yönettikleri Kübalı yurtseverlerden oluşan özgürlük ordusuyla ağır kayıplar verdirmişlerdir.

Yalnızca yengiyi değil, yenilgiyi de tadmış olan Küba halkının şanlı Onyıl Savaşı, yurtseverleri çelikleştirmiş, Kübalıların ulus olma sürecini tamamlamış ve Küba'yı kutsal amaca —bağımsızlığa kavuşma amacına— bir adım daha yaklaştırmıştır. Üzerlerine onbinlerce seçme asker gönderen İspanyol kralına karşı Kübalı isyancılar gerçi askeri bir zafer elde edememişlerdir ama, ülkenin bağımsızlığa kavuşmasında ve köleliğin kaldırılmasında Onyıl Savaşı'nın sağladığı yararlar saymakla bitmez. Bu savaş Küba halkının tarihinin, onun sömürgeciliğin zincirlerini kırma savaşımı tarihinin en parlak sayfalarından birisidir.

Bu savaş sonunda Küba kölelikten kurtuldu, ve bu savaşla Kübalı yurtseverlerin gelecek zaferlerinin temelleri atıldı. Bu savaşın deneyimlerinden Kübalı yurtseverler daha sonra geniş ölçüde yararlandılar.

Lenin şöyle diyordu: "... Tarihteki büyük savaşlar ve devrimin büyük sorunları, öncü sınıfların bir kez değil, iki kez değil, ancak pek çok kez üst üste yinelenmiş hamleleriyle çözümlenmiş ve zafere yenilgilerden çıkarılan derslerle ula-

şılmıştır. Yenilmiş ordular ders almış, öğrenmiş ordulardır."[2] Lenin'in bu saptaması 1868-1878 yıllarında verilen Yüce Savaş için de tam anlamıyla geçerlidir. Gerçi bu savaş Kübalı yurtseverlerden pek çok kurban almıştır, ama aynı zamanda onlar için önemli bir savaş okulu olmuş ve topu topu yirmi yıl sonra İspanyol sömürgecilerin ordularını darmadağın edecek olan halk ordusunun "komutanlarının" yetişmesini sağlamıştır.[3]

Köleliğin kalkması, ülkede kapitalist ilişkilerin gelişmesi sürecini hızlandırmıştır. Ancak oldukça karmaşık bir süreç olmuştur bu. İspanya, ülkede feodal yapının sürmesi için her türlü zorbalığa başvurmuş, ulusal sanayi ve ticaretin gelişmesini engellemiş, doğmakta olan yerli ticaret-sanayi burjuvazisine göz açtırmamış, tarımda da tek ürüne dayalılığı sürdürmüştür.

Metropolün soyguncu sömürge politikası, omuzlarında asalak sömürge yönetiminin ağır yükünü taşıyan halkın acımasızca sömürülmesi ve her türlü hukuktan yoksunluğu sonucunu yaratıyordu. Metropol hazinesi her yıl adanın doğal ve ekonomik kaynaklarının sömürülmesinden elde edilen gelirin % 50'sine el koyuyordu. 1894-95 yıllarında Küba hazinesi ulusal gelirin %3'ünden daha az bir pay almıştı. Ulusal gelirin kalanı sömürge ordusuna, donanmasına ve bürokratik aygıta akmıştı.[4] Özellikle de, toplanan ve metropole aktarılan vergiler büyük miktarlara ulaşıyordu. Yalnızca 1874-1894 arası toplanan vergi tutarı 500 milyon pesoydu.[5] Metropole akan sermaye ve metropolle yapılan ticaretin köleleştirici koşullar altında sürdürülmesi Küba'nın ulusal ekonomisinin gelişmesini önemli ölçüde engellemiştir. Ama yine de kapitalist düzen, belki yavaş yavaş, ama hiç şaşmaksızın yolunu açıp ilerliyordu. Bunda, Küba ekonomisine sızan Amerikan sermayesinin büyük payı vardı. Amerikan sermayesinin ülkeye girişi özellikle de Yüce Savaş sonrasında artmış ve pek çok latifundiumu batırmıştı. Yok pahasına ele geçirdikleri işletmelerde yeni en-

---

2 *V. I. Lenin.* Bütün Yapıtları, c. 17, s. 360.

3 Ayrıntılı bilgi için bkz.: *V. I. Yermolayev,* Bir Halkın Kahramanlık Destanı. Bağımsızlığı için Küba'nın giriştiği ilk savaşın 100. yıldönümü (1868-1878), Moskova, 1968.

4 *K. S. Şustov.* Küba'da Özgürlük Savaşı (1895-1898) ve ABD politikası. Moskova. s. 12.

5 A.g.y.

düstriyel yöntemler uygulayan Amerikalı işadamları, ham şeker işleyen fabrikalarla tütün fabrikalarını ve manganez ocaklarını modernleştirdiler.

Sanayinin gelişmesi en doğal sonucunu yaratıyor, Küba proletaryasını oluşturuyordu. 1892 Ocağında I. Ulusal İşçi Kongresi yapıldı; proletaryanın örgütlülük ve bilinç düzeyindeki yükselişi gözler önüne seren bu kongrede ulusal bağımsızlık ve demokrasi için savaşım birincil görev olarak gündeme getirildi.

Küba ulusal kurtuluş hareketi tarihinin en önemli aşaması 1892 Nisan'ında Küba Devrim Partisi'nin kurulması olmuştur; ülkenin bütün yurtsever güçlerinin birbirine kenetlenmesini sağlamayı, İspanyol işgalcilere karşı halk savaşının başına geçmeyi üstlenen partinin kurucusu ve ideoloğu, Küba halkının kahramanı Jose Marti'ydi. Düşüncesi kuşaklar boyu Kübalı devrimcilerin yolunu aydınlatan Jose Marti'nin eylemlerinin, 26 Temmuz Hareketi'nin oluşmasında çok büyük etkisi olmuştur. F. Castro, onun için şöyle yazmaktadır: "Marti, bizlere yurdunu canından çok sevmeyi, özgürlüğü ve insanlık onurunu tutkuyla savunmayı, despotizmden nefret etmeyi ve halkına sonsuz inanç duymayı öğretti. Onun devrimci eylemi, bizim moralimizin ve silahlı hareketimizin tarihsel haklılığının temellerini içerir. İşte biz bunun içindir ki, Jose Marti, 26 Temmuz Hareketi'nin coşku ve esin kaynağıdır diyoruz."[6] Onyıl Savaşı'nın derslerini derinlemesine irdeleyen devrimci demokrat Jose Marti, bir dizi önemli sonuca ulaştı: Dikkatli, titiz bir ayaklanma hazırlığı, gerek Küba gerek ABD gerekse Latin Amerika ülkelerinde Küba'nın İspanyol boyunduruğundan kurtulması düşününün geniş bir propagandası, Küba'da halkı geniş boyutlu bir savaşa hazırlama, ayrıca yurt dışından devrim geleneği zengin Oriente bölgesine birlikler çıkarılması, devrimci örgütler yaratılması... İşte özgürlüğün elde edilebilmesi için J. Marti'ye göre sağlanması zorunlu koşullar bunlardı.

XIX. yüzyılın 90'ları ulusal kurtuluş için Küba'da sert savaşların verildiği yıllar oldu. 1895'ten 1898'e dek Küba halkı

---

[6] *F. Castro.* Gelecek Kuşaklar Adına. "Latin Amerika", 1974. No 1, s. 10.

elde silah İspanyol sömürgecilere karşı savaştı durdu.[7] Madrid, ayaklanmış olan adaya 300 bin kişilik bir ordu göndermek zorunda kaldı. Ancak, J. Marti'nin özgürlük düşünleriyle coşan halk, işgalci orduları darmadağın etti.

Küba'da 1895-1898 yıllarında verilen özgürlük savaşı tam bir halk savaşı karakteri taşıyordu.

1895-1898 olayları, Küba halkının özgürlük savaşımının sonraki gelişmelerini de derin bir biçimde etkilemiştir. Ayrıca, bu deneyim, askeri yönden iyi hazırlanmış isyancı birliklerin ve halk yığınlarının harekete geçirilebileceğini ve düşmanın düzenli ordularına karşı zafere ulaşabileceğini de göstermiştir (Maceo komutasındaki isyancı birlikler, İspanyolların denetiminde bulunan batı illerine sürekli seferler düzenlemişlerdir).

Jose Marti, Küba halkını yalnızca İspanyol sömürgenleriyle değil, ülke üzerinde emperyalist emeller güden Kuzey komşusuyla da bir savaşın beklediğini görmüştü.

Gerçekten de ABD yayılmacıları bu işin zamanının geldiğini düşünmeye başlamışlardı. Böylece, Küba'yı ele geçirmek için 1898 Nisan'ında İspanya'ya savaş açtılar. Bu savaş, daha önce "paylaşılmış" dünyanın yeniden paylaşımı için açılmış ve V. İ. Lenin'in vargısına göre yeni dünya tarihinin en önemli aşamalarından birini —emperyalizm aşamasını— oluşturan ilk savaştı.[8]

ABD emperyalistleri, Küba halkının elinden o güne dek elde ettikleri kazanımları geri aldılar ve yurtsever özgürlük savaşçılarına "yardım" görünümü altında adayı işgal etmeyi başardılar.

ABD birlikleri, iç çelişkilerle parça parça olmuş ilkel İspanyol ordusunu çarçabuk bozguna uğrattı. Sonuçta ABD, monarşik İspanya'yı 10 Aralık 1898'de anlaşma imzalamak zorunda bıraktı. Buna göre Porto Riko, Guam ve Filipinler ABD egemenliğine geçiyor, İspanya, eski sömürgesi Küba üzerindeki bütün "hak"larını adayı işgal etmiş olan ABD'ye bırakıyordu.

Barış antlaşmasının imzalanmasıyla Amerika-İspanya sa-

---

[7] *Bkz.: L. Yu. Slezkin.* 1898 İspanya-Amerika Savaşı. Moskova, 1956; *L. S. Vladimirov.* 1898 İspanya-Amerika Savaşında ABD Diplomasisi. Moskova, 1957.

[8] *V. İ. Lenin.* Bütün Yapıtları, c. 30, s. 164.

vaşı sona erdi. Ada, İspanya'nın elinden çıktı. Ancak Küba, ABD emperyalizminin Küba-İspanya savaşına karışmasıyla İspanya'nın sömürgesi olmaktan çıkıp ABD'nin yarı sömürgesi oldu.

1 Ocak 1899'da Küba'nın Birleşik Devletlere devri töreni yapıldı. Resmi yerlerdeki kırmızı-sarılı İspanyol bayrakları indirilip yerlerine yıldızlı-şeritli ABD bayrakları çekildi. İşgalciler hemen, kendilerini Amerikan sermayesine bağlamış olan ve özgürlük hareketine ihanet ederek yeni "efendi"lerinin safında yer alan Küba burjuvazisi ve toprak ağalarıyla sıkı ilişkiler kurdular. ABD bu takım içinden kendisine en sadık olanları (daha sonra iktidara geçirmek için) seçti ve bunlara Küba'nın ilk Anayasa taslağını hazırlattırdı; taslak 1901 Şubat'ında Kurucu Meclise sunuldu.

25 Şubat 1901'de Senatör Orwil G. Platt, Amerikan Kongresinde savunma bütçesinin görüşülmesi sırasında bütçe yasasında bir düzeltme yapılmasını önerdi; önerge benimsendi ve ABD hükümeti önerge metninin olduğu gibi Küba anayasası içinde yer almasını istedi. Bu düzeltme adanın egemenliğini bir düşe dönüştürüyordu. Küba tarihine bir karabasan gibi çöken "Platt düzeltmesi"nin özü şuydu: Küba hükümeti, Birleşik Devletler'in uygun göreceği her zaman adaya "askeri müdahale hakkı"nı kullanabileceğini kabul etmek zorundadır; Küba, ABD'ye "deniz konaklama yerleri ve kömür depoları" —gerçekteyse askeri deniz üsleri— olarak kullanılmak üzere toprak kiralamak zorundadır; Pinos adası, Küba sınırları dışında bırakılacaktır; Küba'nın yabancı devletlerle antlaşma imzalama hakkı sınırlıdır.[9] Böylelikle ülkenin egemenliği ayaklar altına alınıyor ve Küba, ABD'ye bağımlı bir ülke durumuna düşürülüyordu.

"Platt düzeltmesi"ni büyük bir açıklık ama aynı zamanda da görülmemiş bir arsızlıkla General Wood şöyle nitelendiriyordu: " 'Platt düzeltmesi' kuşkusuz Küba'ya pek az bir bağımsızlık bırakıyor ya da hiç bırakmıyor... Küba hükümeti bizim iznimiz olmadan herhangi bir antlaşma imzalayamaz, belirlenen miktarın üzerinde borç alamaz ve kendisine vereceğimiz

---

[9] *E. R. de Leuchsenring.* Los Estados Unidos ContraCuba Republicana. T. I. La habana, 1960. s. 117.

buyrukların dışına çıkamaz. Bütün bunlar açıkça göstermektedir ki, ada kesinlikle bizim elimizdedir ve ben hiçbir Avrupa hükümetinin bir an için bile adaya bu gerçek durumunun dışında, yani Birleşik Devletler'in bir uzantısı olması durumunun dışında bir gözle bakabileceğini sanmıyorum. Küba üzerindeki bu denetimimiz —hiç kuşkusuz pek yakında egemenliğe dönüşecektir bu— sayesinde dünya şeker ticareti fiilen denetimimiz altına girecektir. Bunun Birleşik Devletler için son derece kârlı bir kazanım olduğunu sanırım."[10]

Küba Cumhurbaşkanı Osvaldo Dorticos, "Platt düzeltmesi"ni Küba'nın egemenliğinin en kaba biçimde ayaklar altına alınışı olarak adlandırıyordu. Ve 33 yıl boyunca —belge geçerliliğini yitirene kadar— Küba toplumunun bütün ilerici güçleri "Platt düzeltmesi"ni gerektiği biçimde değerlendirmişler, "plattizm" terimi ise, ülkenin ulusal çıkarlarına ihanetle, yabancı sermaye önünde uşaklıkla eşanlamlı olarak kullanılmıştır.

1902 Mayıs'ında yeni anayasaya dayalı bir hükümet kuruldu. Bu, Amerikan tekellerine sıkı sıkıya bağlı Thomas Estrada Palma başkanlığındaki hükümetti.

"Platt düzeltmesi"ni "korumak" amacıyla Küba'ya Amerikan sermaye yatırımları hızla akmaya başladı. Bu yatırımlar daha çok şeker ve tütün sanayisi ile demiryolu, hayvancılık ve kamu işletmelerine yönelikti. 1897 yılında Amerikan sermaye yatırımlarının toplam tutarı 435 milyon dolarken 1905'te bu miktar 4,2 kat artarak 1 milyar 841 milyon dolara ulaşmıştır.[11]

Amerikan tekellerinin yayılmaları "hukuki" olarak da sağlama bağlanmıştı. 1903 yılında imzalanan köleleştirici "karşılıklı" antlaşmaya göre, ABD'nin Küba'dan aldığı şekere özel vergi indirimi uygulanacak, aynı zamanda Küba, Amerikan mallarına pazarlarını açacaktı.

Böylesi bir "karşılıklı"lık, Küba'nın tüm dış ticaretinin bir tek ülkenin —ABD'nin— elinde toplanması sürecini hızlandırmaktan başka bir işe yarayamazdı. Nitekim, Küba'nın ABD'ye dışsatım tutarı 1904 yılında 77 bin dolarken 1913 yılında 160 milyon dolara yükselmiş ve aynı yıl için adanın toplam 340

10 *H. P. Vila.* El General Wood en la Historia de Cuba. "Bohemia". 5.XII.1954.
11 *A. D. Bekareviç.* Küba: Dış ekonomik ilişkiler. Moskova. 1970. s. 194.

milyon dolarlık dış ticaret tutarının 300 milyonu ABD'nin payına düşmüştür.

"Karşılıklı Antlaşma" Sovyet araştırmacı A. D. Bekareviç'in düşüncesine göre, Küba pazarlarından Kuzey Amerikan tekellerine rakip firmaların çıkarılması için ABD hükümetinin elinde çok önemli bir koz olmuştur.[12]

1906 yılında hileli seçimlerle Thomas Estrada Palma yeniden başkan seçildi. Jose Miguel Gomes başkanlığındaki liberaller seçim sonuçlarının yasal olmadığını ileri sürerek bir ayaklanma başlattılar. Estrada Palma ABD'den yardım istedi. ABD adaya deniz piyadeleri gönderdi. Böylece ABD yeniden, ama bu kez daha geniş çapta adayı işgale başladı. Deniz piyadeleriyle birlikte Havana'ya ABD savaş bakanı Taft da geldi; adaya vali olan Taft bütün yetkileri elinde topladı. Daha sonra yerine Charles A. Megun'u vali olarak bırakan Taft ABD'ye döndü. Kübalı tarihçi Herminio Portella Vila'nın saptamasına göre, "Charles A. Megun, sömürge döneminin İspanyol generalinden daha sınırsız yetkilere sahipti."[13] C. Megun, yönetim yılları içinde (1906-1908)[14] kendine yakın adamlardan bir sinekür[*] kurmak için 13 milyon pesodan daha fazla para harcadı, Amerikan sermayesini adada yatırım yapmaya isteklendirme yönünde her türlü yola başvurdu, adanın iç hukukunu kendi görüşlerine göre yeniden düzenledi, seçim yasasında "reform" yaptı ve Kolombialı araştırmacı J. Zalamea'nın sözleriyle, "Küba'nın İspanyol sömürgenlerin egemenliği altında bulunduğu dönemde bile bilmediği bir soygun örneği verdi."[15]

14 Kasım 1908 başkanlık seçimlerini, liberallerin adayı Jose Miguel Gomes, "Platt düzeltmesi"nin kaldırılmasına ilişkin önseçim sloganlarıyla, muhafazakârların adayı M. Menokal'e karşı büyük bir üstünlükle kazandı. Ancak Gomes iktidara gelir gelmez, Kuzey Amerikan şirketlerine ne kadar bağlılık duyguları içinde olduğunu göstermekte hiç gecikmediği gibi,

---

[12] *A.g.y. s. 17.*

[13] *H. P. Vila.* Historia de Cuba en sus relaciones con los Estados Unidos y Espana, t. IV. La Habana, 1941, s. 547.

[14] ABD Başkanı T. Roosevelt'in belirttiğine göre C. Megun Küba'yı 1908 yılı sonlarında terketmiştir, ancak adadaki son ABD birlikleri 1909 Nisan'ında geri alınmışlardır.

(*) Sinekür: Görevlisinden hemen hemen hiç iş istenmeyen, hiçbir emek harcamasını gerektirmeyen çok yüksek ücretli görev (ç.n.).

[15] *J. Zalamea.* Cuba optimida y liberada. La Habana, 1962, s. 41.

rüşvetçilik, ahlaksızlık ve devlet parasının çalınması konularında da öncelinden geri kalmadığını göstererek halk arasında "köpekbalığı Gomes" diye anılmaya başladı.

Gerek Gomes'in gerekse onun 1912'de yerini kendisine bıraktığı general Menokal'in yönetimleri döneminde Küba'daki ABD sermayesinin durumu gitgide güçlendi. Bu süreç özellikle Birinci Dünya Savaşı sırasında güç kazandı (Küba'daki ABD yatırımları 1914 yılı sonlarında 252 milyon dolar dolaylarındayken, 1919 yılında 518 milyon dolara ulaşmıştır).[16]

Dünya savaşı şeker yetmezliği yaratmış, bu nedenle de şeker fiyatları hızla yükselmişti. Kübalı ve Amerikalı şeker fabrikatörleri inanılmaz bir hızla zenginleşmişlerdi. Şeker fabrikalarının üretim gücü savaş süresinde iki katına ulaşmış ve savaş sonunda Küba aşağı yukarı 4 milyon ton şeker üretir duruma gelmişti. "Bunun sonucu olarak —diye belirtmektedir A. Nunies Himenes,— tüm Küba ekonomisi mutlak bir biçimde ABD ekonomisine, bu ekonominin geçirdiği sarsıntılara, her ekonomik yapıda rastlanabilir türden en küçük bir istikrarsızlıktan bile etkilenebilecek bir biçimde ABD ekonomisine ve ABD halkının tüketim düzeyine bağlandı".[17] Bu durum, ABD tekelci çevrelerince, Ocak 1959'a, Küba halkının zaferine dek sürdürüldü.

Birinci Dünya Savaşı sırasında doğan ve 1920'lerde doruğuna ulaşan şeker buhranının Küba'daki sınıf savaşımının keskinleşmesinde önemli rolü oldu. Savaş Küba şekerine görülmemiş bir istem yarattı; Avrupa'da şeker pancarından şeker üretimi hemen hemen durmuş, ABD'de ise üretimde büyük düşüş olmuştu. Savaş ekonomisi bütün tarımsal ürünlerle birlikte şekeri, başta Küba olmak üzere bütün üretici ülkeler için çok kârlı bir duruma getirdi. Yabancı tekeller ve yerli şeker sanayicileri şeker üretimini sürekli artırdılar ve her gün yeni plantasyonlar kurdular. Bunun için de son derece değerli kereslik ağaçlardan oluşan hektarlarca ormanı acımasızca yaktılar, öteki tarım ürünlerinin üretimini sınırladılar, böylece de ülkede besin maddeleri yetersizliği ve bunun yarattığı hayat pahalılığı

[16] *S. Portuondo Linares.* Los independientes de color. La Habana, 1959, s. 55.
[17] *A. N. Himenes.* Küba Cumhuriyeti. Tarihsel deneme. Moskova, 1963, s. 52.

kendini gösterdi. Küba'da 1914 yılında 2.599.932 ton şekeı üretilmişken, 1915 yılında 2.608.914 ton, 1919 yılında ise 4.009.734 ton şeker üretilmiştir.[18] Üretimdeki bu artışın yanısıra şeker dışsatım fiyatları da artıyordu. 1914 yılında ham şekerin 1 libresi 2 sent dolayındayken 1919 yılında 5,5 sent, fiyatlar üzerindeki denetimin kalkmasından sonra ise, yine 1919 yılında 22,5 sent olmuştu.

Şeker üretimiyle şeker dışsatım fiyatlarının artması, Amerikan tekellerinin, Kübalı büyük kapitalistlerin ve toprak ağalarının olağanüstü kazanç sağlamaları sonucunu doğurdu. Örneğin *"Cuban Cain Sugar Corporation"* iki yıl içinde (1915-1916) —tüm sermayesi topu topu 50 milyon dolar olmasına karşın— 48 milyon dolar kâr elde etti.[19] Ülke bir "şeker humması"na tutulmuş gibiydi. Spekülasyon, daha önce hiçbir zaman görülmemiş boyutlara ulaştı.

Amerikan kumpanyaları Küba'da geniş topraklar ve şeker fabrikaları satın alıyorlardı. 1918 yılına doğru ülkenin bütün şeker fabrikalarının % 50'si Amerikan kumpanyalarının ellerine geçmişti; bu fabrikalarda ülkede yetişen tüm şeker kamışının % 60'ı işleniyordu.[20] Kübalı büyük toprak sahipleri, hatta orta büyüklükteki toprak sahipleri kısa süre içinde milyonlarca dolarlık servet sahibi oldular. Şeker üretimine sermaye yatırmış olan bankaların hisse senetleri başdöndürücü bir hızla yükselmeye başladı ve dizginlenemez spekülasyon alanlarından birini oluşturdu. Bu "şeker patlaması" dönemi Küba tarihine anlamlı bir adla girdi: "milyonların dansı." Öte yandan, bu "şeker humması"nın geri planında, yabancı ve yerli sermaye tarafından acımasızca sömürülen Kübalı emekçilerin yoksullukları ve içinde bulundukları sıkıntı daha bir belirginlikle ortaya çıktı.

Ekonomik patlama adanın emekçi halkının durumunda herhangi bir düzelme sağlamadığı gibi, tam tersine, ABD sermayesinin kölelik boyunduruğunu daha da ağırlaştırdı. Toprak mülkiyetinin bir avuç güçlü kumpanyanın elinde toplanması,

---

18 *R.Guerra Sanchez.* Azucar y poblacion eu las Antillas. La Habana. 1961, s. 263.
19 *A. N. Himenes.* Küba Cumhuriyeti. Tarihsel deneme. Moskova. 1963. s. 81.
20 *L. H. Jenks.* Our Cuban Colony, a Study in Sugar. New York, 1928. s. 228.

orta ve küçük mülk sahiplerinin iflası ve proleterleşmesi sonucunu doğurdu: özgür köylülük, bağımlı kiracılara —*kolon*'lara— dönüşüyordu.

Şeker, tütün ve başka birkaç sanayi dalındaki gelişmelere oranlı olarak, Küba işçi sınıfı sayısal ve örgütsel yönden güçlendi. Bazı üretim alanlarında önemli sayıda proletarya kadroları oluştu. 1919 sayımlarına göre ülkede 21,6 bin taş ve yapı işçisi, 6,5 bin demir ve döküm işçisi, 35,7 bin tütün sanayi işçisi, 5 bin dolaylarında —başta manganez olmak üzere— maden işçisi, 12 bin demiryolu işçisi, 20 bin ayakkabı imalatı işçisi vardı. Tarım proletaryası da aşağı yukarı 300 bin kişiye ulaşıyordu.

Küba proletaryası, sanayi üretiminde büyük ve derli toplu merkezlerin yokluğundan, ekonominin tek yanlı gelişmesinden, oportünist akımların güçlü etkisinden ve tek bir demokratik sendika merkezinin bulunmamasından kaynaklanan bu dağınıklığına ve parça parça olmuşluğuna karşın, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, ekonomik ve politik hakları, devlet yapısının demoklatikleştirilmesi ve gerçek ulusal bağımsızlık uğruna övünülecek bir savaşım vermiştir.[21]

Gitgide daha çok işletmeyi içine alan grev hareketleri genişledi. 1917'de grev dalgaları artık her yanı kaplamıştı. Havana ve Santiago–de–Cuba limanı işçileri, Matansas yük işçileri, Las-Villas ve Camagua şeker fabrikaları işçileri grev yapıyorlardı. Grev yapılan yerlerin çoğunda işçilerin istemleri salt ekonomik istemlerdi: çalışma saatlerinin (işgününün) kısaltılması, ücretlerin yükseltilmesi ve emeğin korunmasına ilişkin yasalar çıkarılması vb..

Ancak grev hareketleri sonraki gelişmelerinde bütünüyle politik bir özyapıya kavuşmaya ve antiemperyalist bir nitelik kazanmaya başladı. Julio Riverend bu konuda şunları yazıyor: "Daha 1918 yılı başlarında işçi hareketi geniş boyutlara ulaştı. Hareketin gündeminde Rus devriminin desteklenmesi ve halka tanıtılıp benimsetilmesi gibi son derece önemli politik sorunlar vardı. 1 Mayıs 1918'de Havanalı işçiler düzenledikleri

[21] Bkz.: *A. M. Zorina.* Küba'da Devrim Hareketi. 1917-1925. Moskova, 1971, s. 15.

mitingde, Müttefik Devletlerce Vladivostok'ta bir askeri müdahaleye girişilmesinin desteklenmesine karşı protesto tasarısını kabul ettiler. Bunun üzerine Menokal hükümetince alınan önlemler, Ekim Devrimi'nin etkilerinin adada ne kadar yaygınlık kazandığını kanıtlamaktadır. "Sovyet Cumhuriyetleri'nin kurulması için komplo" hazırlayanların tutuklanmalarına ve yargılanmalarına başlandı. Bu bahane ile, Sovyetler ülkesiyle dayanışmadan yana olanlara çeşitli baskılar uygulandı. Hatta, sosyalist olmayan ama işçi sınıfının durumunun düzelmesinden yana olanların izlenmesi için de zemin hazırlandı."[22]

1918 —dünya savaşının son, dünyada ilk sosyalist devletin varoluşunun ise birinci yılı— Küba'da sınıf savaşımının keskinleşmesinin ve grev hareketlerinin iyice yayılmasının damgasını vurduğu bir yıl oldu. Şeker işçileri, ocakçılar, dökümcüler, basın işçileri, liman işçileri, demiryolu işçileri, tramvaycılar... birbiri ardına greve gidiyorlardı.[23] Bu grevler arasında, giderek Kübalı emekçilerin ilk genel grevi boyutlarına ulaşan dok işçileriyle demiryolu işçilerinin Kasım grevleri büyük önem kazandı. Bu güçlü grevi Havana limanı işçileri 4 Kasım 1918'de başlattılar. İşçiler, tutuklanan işçi liderlerinin salıverilmesini ve iş yasasının yürürlüğe konulmasını istiyorlardı. Liman işçileri sendikasının liderleri görüşme için Başkanlık Sarayına çağrıldılar ve burada tutuklandılar. Hükümet, Havana limanına hapishanelerdeki adi mahkumların yollanması ve bunlardan grev kırıcı olarak yararlanılması için emir verdi. Bu karar görülmemiş ölçüde protestolara yol açtı. Dok işçilerini desteklemek için başka alanlardaki işçiler harekete geçtiler. Hükümet uzlaşmaya gitmek zorunda kaldı. Böylece Kübalı emekçilerin ilk genel grevi zafer tacıyla süslendi. İşçilerin hemen hemen bütün istekleri kabul edildi. Tutuklu liderler salıverildiler.[24]

1919 yılında grev dalgası kabarmasını sürdürdü. Yalnızca Ocak ayında büyük kentlerde 10 önemli grev oldu. Mart ve Mayıs aylarında politik nitelikte istemlerin ileri sürüldüğü iki

---

[22] *J. Le Riverend.* Büyük Ekim Sosyalist Devrimi ve Küba Halkının İlk Yankısı. "Yeni ve En Yeni Tarih", 1963, No 5, s. 23–24.

[23] *L. Primelles.* Cronica Cubana, t. I, 1915-1918. La Habana, 1955.

[24] *A.g.y.* s. 503.

genel grev tüm Küba'yı sarstı. Grevcilere karşı savaşım için silahlı kuvvetlere başvuran, anayasayı rafa kaldıran Menokal hükümeti, böylece Küba proletaryasının bu önemli çıkışlarını bastırabildi. Ancak bütün baskılara karşın gerçekleşen 1919 yılındaki genel grevler, emekçilerin hakları için savaşımlarının gelişmesinde son derece önemli ve anlamlı olaylar oldu. Bu grevler sırasında işçi sınıfı saflarının birliği pekişti, reformist ve anarko-sendikalistlerin işçi sınıfı hareketini bozucu etkileri zayıfladı. İşçiler, ne anarşistlerin patlattıkları bombaların ne terörist eylemlerin (bütün bunlar hükümeti daha çok baskıda bulunmaya kışkırtmak içindi) kendilerini zafere ulaşmaktan alıkoyamayacağını bilinçle kavramaya başladılar. 1920 Nisan'ında Havana'da II. Ulusal İşçi Kongresi toplandı. Bu kongrede işçilerin en canalıcı istemlerinden biri olan tek bir işçi merkezi kurulması konusu görüşüldü. İşçilerin birleşmesi yolunda ilk adım, 26 Kasım 1920'de, Küba'nın özgürlük savaşımının sonraki evrelerinde çok önemli bir rol üstlenecek olan Havana İşçi Federasyonu'nun kurulması oldu.

Yerli ve yabancı sömürgenleri coşturan şeker patlaması ve "milyonların dansı" uzun sürmedi.

1920'nin ortalarına varıldığında, dünya pazarlarında şeker fiyatları düşmeye başladı.[25]

Kapitalist dünyayı sarsan 1920-1921 ekonomik buhranı, tek ürün sistemine dayanan Küba ekonomisini iflasın eşiğine getirdi. Küba tarihinin bu dönemine ilişkin olarak Fidel Castro, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu kürsüsünde konuşurken şöyle demiştir: "Savaş bitmiş ve ülkemiz ekonomisinde düşüş başlamıştı... Olağanüstü yükselen şeker fiyatları ülkemizde şeker üretimini kamçılamıştı, ancak Birinci Dünya Savaşı'nın bitimiyle birlikte şeker fiyatları da düşmeye başladı. Ve sonuçta pek çok işletme iflas ederek ABD bankalarının eline düştü. Bu arada Küba bankaları iflas ederken ABD bankaları vurgunu vurmuşlardı".[26] Ekonomik bunalım en büyük darbeyi Küba banka ve işletmelerine vurmuştu. Küba Ulusal Bankası

[25] 1920 Mayıs ayı ortalarında 1 libre ham şekerin fiyatı 22.5 centavo iken aynı yılın Ekim ayında fiyat 7 centavoya. Aralık ayına doğru ise 3,75 centavoya kadar düşmüştü.

[26] *F. Castro*. BM. XIV. Genel Kurulunda yapılan konuşma. Moskova, 1960, s. 22.

iflas ederken, yirmi kadar banka da mevduat sahiplerine ödemelerini durdurmuşlardı.[27]

Chase Manhattan Bank, Royal Bank, First National City Bank of New York vb. gibi güçlü bankalar için meydan boşalmıştı. İflas eden Küba banka ve işletmeleri bu bankaların denetimine geçti. Şekerin yeni fiyatı üzerinden yabancı tekellerle rekabet etmesi ve üretim harcamalarını karşılaması olanaksız olan büyükçe ve ortaboy toprak sahiplerinden pek çoğu, borçlarını ödemeleri koşuluyla, plantasyonlarının ve işletmelerinin mülkiyetlerini yabancı tekellere devrettiler. Bu arada pek çok büyük işletme de iflas ediyordu. Ekonomik bunalım hızla öteki üretim alanlarını da etkisi altına almıştı.

Bunalım sonucu, Küba şeker sanayisinin hemen hemen % 70'i yabancı sermayenin —başlıca olarak da ABD sermayesinin— eline geçti. Ülkenin tüm şeker üretiminin hemen hemen üçte ikisini karşılayan 75 büyük fabrika artık yabancı sermayenin elindeydi.[28] Ancak yabancı sermaye saldırısı yalnızca banka ve şeker sanayisi alanını kapsamıyordu. Hemen hemen aynı yıllarda Amerikan emperyalistleri demiryolu ulaşımında, enerji üretim işletmelerinde, demir madenlerinde vb. en canalıcı noktaları ele geçirdiler. Tütün, çimento sanayisi, hayvancılık, haberleşme araçları sanayisi vb. ABD sermayesinin eline geçti. Zamanla durumları daha da sağlamlaşan Kuzey Amerikan tekelleri adanın gerçek efendileri oldular.

Ekonomik bunalım Küba'nın politik yaşamında da hemen etkisini gösterdi. İşçi grevleri ülkeyi bir uçtan bir uca sarıyor, işsiz kalmış binlerce köylü bir iş bulabilmek umuduyla kent sokaklarını dolduruyor, pahalılık arttıkça artıyordu. Devlet hazinesi tamtakırdı; yönetici sınıflar kampında ise iç çekişmeler giderek kızışıyordu. Başkan Menokal, Birleşik Devletlerin yardımına başvurdu.

Gelişmelerden telaşa düşen ABD tekelleri, Küba'ya çok geniş yetkilerle donanmış özel bir gizli görevli gönderilmesini istediler. İstekleri kabul edildi. Ve sonuçta, "Küba sorunları uzmanı" General E. Krauder bu iş için seçildi. Yanındaki danış-

---

[27] *F. Portuondo del Prado.* Historia de Cuba. La Habana, 1957, s. 642.
[28] *L. H. Jenks.* Op. cit., s. 139.

man gruplarıyla birlikte "Minnesota" kruvazörüyle Havana'ya gelen General Krauder ülkenin tüm ekonomik ve politik yaşamını hemen denetimi altına aldı. Önce politika sahnesinde bir dekorasyon değişikliğine gidildi: Doğrudan doğruya E. Krauder'in yürüttüğü bir dizi seçim dalaverelerinden sonra, ABD tekellerinin artık işine yaramaz hale gelen Muhafazakâr Parti adayı Menokal başkanlık koltuğunu Küba Halk Partisi (liberaller) lideri Alfredo Sayas'a bıraktı. Yeni başkan 20 Mayıs 1921' de görevine başladı.

A. Sayas'ın Başkanlık dönemi de (1921-1925) ülkenin yabancı sermaye boyunduruğunda kalma politikasının sürdürüldüğü bir dönem oldu. A. Sayas daha başkanlık koltuğuna oturur oturmaz, ABD'de Demokrat W. Willson'dan boşalan koltuğa geçmiş olan Cumhuriyetçi Harding'e başvurarak, general Krauder'in ABD hükümetinin özel temsilcisi olarak Küba'da kalması ricasında bulundu. Bu rica hemen yerine getirildi. Ada, bir anda ABD maliye bakanı yardımcısı Albert Retbourn'un başkanlık ettiği ekonomik ve mali danışman gruplarının salgınına uğradı.

Retbourn, Krauder'in de onayıyla fiilen Küba ekonomi bakanlığı görevini yürütmeye başladı.[29] Krauder, Sayas'ın başkanlığı sırasında, Küba hükümetine, anayasayı ve halkın ve ülkenin ulusal onurunu hiçe sayarak, yabancı sermayenin çıkarları adına doğrudan doğruya ülkenin içişlerine karışma niteliğinde 15 "memorandum" (daha doğrusu yönerge —E. G.) verdi. Krauder'in "memorandum"ları özetle, yeni vergiler konulması, bütçenin yarı yarıya kısılması, Kuzey Amerika bankalarının ülke maliyesini sürekli denetlemeleri vb. gibi konuları içeriyordu. Krauder adanın tek ve tam egemeni gibi davranıyordu. Onun tavsiyeleriyle bakanlar ve öteki büyük devlet memurları değiştiriliyor, banker Morgan'dan Küba için çok ağır koşullarla 50 milyon dolar borç alınması kararlaştırılıyor ve hatta tarihe "Krauder kabinesi" olarak geçen yeni bir kabine bile kuruluyordu (1922). Amerikalı tarihçi R. Fitsgibbon, Krauder'in Küba'daki rolünü şu sözlerle itiraf etmektedir: "Adada

---

[29] *W. Robertson.* History of the Latin American Nations. New York, 1932, s. 574-575.

gerçekten benzersiz bir rolü vardı generalin. Küba hükümetinin en etkili kişisiydi o... Hükümet üyesi olmadığı halde hükümet içindeydi ve, klişeleşmiş deyimle, her sözü bir yasaydı.[30]

Emperyalist ajanlarının ülkenin içişlerine böylesine yüzsüzce, böylesine pervasızca karışmaları ve yerli yöneticilerin uzlaşmacı politikaları tüm Küba'da öfkeyle karşılanıyor ve protesto hareketlerine yol açıyordu. Grev hareketleri, adada ABD deniz piyadeleri bulunmasına ve hükümet tarafından sert baskı politikası uygulanmasına karşın güçlenerek gelişiyordu. 1920 yılı grev sayısının iyice arttığı bir yıl oldu. Bu yılın en önemli olayı, Sovyet Rusya işçilerine dayanışma selamı gönderen II. Ulusal İşçi Kongresinin toplanması oldu. Kongre çalışmaları sırasında, daha sonra devrimci bir temel üzerinde proleter birliği için savaşım verecek olan A. Copes, A. Barreyro, J. Penya Vilboa, A. Penichet'in başını çektiği ilerici sol kanat delegeleri büyük etkinlik gösterdiler. Kübalı emekçilerin dirençli sınıf savaşımları meyvelerini vermeye başladı. Kadınlar için 8 saatlik işgünü ve başka bir dizi istemleri kabul ettirdiler.[31] Grev savaşımı içinde politik bilinci artan Küba proletaryası sömürgenlere karşı savaşımda örgütlü birliğin önemini daha iyi kavradı.

Grev savaşımı sırasında halkın öteki katmanlarından katılmalarla emek cephesi genişledi. Ünlü Kübalı tarihçi Julio Le Riverend bu konuda şu saptamayı yapıyor: "1920-21 buhranı bir yandan işçi hareketlerinin genişlemesine hız katarken, öte yandan küçük burjuvaziyle öğrenciler arasında güçlü bir antiemperyalist havanın doğmasına etkide bulundu; bu kesimler artık zaman zaman işçi sınıfıyla birlikte hareket eder olmuşlardı. Bu devrimci dalgalanış özellikle, Julio Antonio Mel ve Ruben Martines Vilien gibi ileri gelen eylem adamlarının önemli rol oynadıkları 1923 olaylarında kendini gösterdi. Bu olaylarla birlikte bilimsel sosyalizm yığınlar üzerinde gitgide daha büyük bir güç kazanmaya başladı. Küba'da sosyalist devrimle sonuçlanacak olan halk hareketinin bu olaylarla başladığını ileri sürmek hiç de yanlış olmaz.[32]

---

30 *E. L. Nitoburg.* Hazine Soygunu. Moskova, 1968, s. 61. Krauder 1922 yılı sonlarında Havana'yı terketti. Şubat 1923'te ise ABD tekellerinin ısrarı üzerine Küba'ya büyükelçi olarak atandı.

31 *P. Serviat.* 40 Aniversario de la Fundacion del Partido Comunista. La Habana, s. a., s. 63.

32 *J. L. Riverend.* A.g.y., s. 25.

Bu dönemde halk yığınlarının eylemlerinde giderek artan bir canlılık görülmeye başladı. 1925 yılında, Küba halkının devrim savaşımında büyük rol oynayan yığınsal işçi örgütü —Küba Ulusal İşçi Konfederasyonu— kuruldu.[33] İşçilerden Ekim Devrimi'nin ideolojik yandaşı olanlar Havana ve Oriente çevresinde komünist gruplar kurmaya başladılar. 1925 Ağustos'unda, kurtuluş savaşının ve sosyalist hareketin savaşçılarından Carlos Balinio'nun girişimiyle ve onun başkanlığında Havana'da devrimci komünist grupların bir kongresi yapıldı; bu kongre Küba Komünist Partisi'nin kuruluş kongresi oldu. Komünist Partisi'nin kuruluşu, Küba işçi hareketinde yeni bir aşamanın başlamış olduğunu gösteriyordu.

Komünist Partisi Küba halkının diktatör Maciado'nun yönetimi (1924-1933) altında ezildiği çok güç bir dönemde kuruldu. Bu yıllar Küba tarihine, gericiliğin alıp yürüdüğü, Maciado'nun bütün politik karşıtlarına karşı baskı ve terörü artırdığı, muhalefet partilerinin kapatıldığı, Kübalı yurtseverlerin yığınsal cinayetlerle yokedildiği ve ülke dışına sürüldüğü, grevlerin yasaklandığı ve halka karşı daha alçakça suçların işlendiği yıllar olarak geçti. Diktatör Maciado, ya da Julio Antonio Mel'in çok yerinde benzetmesiyle, "Tropikal Mussolini" döneminde 3000'den çok yurtsever öldürüldü.

Maciado yabancı sermayenin ülke ekonomisine daha da sızması ve ABD'li yatırımcılar için uygun koşulların yaratılması yolunda bir politika izledi. 1927 yılına doğru Küba'nın işlenen topraklarının %22'sine ve kamu işletmelerinin %90'ına ABD tekelleri sahipti. Altı yabancı banka —üçü Amerikan, üçü İngiliz— bütün banka işlemlerinin %75'ini denetimlerinde tutuyorlardı. ABD ülke ekonomisini tam anlamıyla ve fiilen denetimi altına almıştı.

Maciado'nun Küba'da kurduğu asker-polis rejimi, Latin Amerika ülkeleri tarihinin en kanlı diktatörlüklerinden biri olmuştur. Bu diktatörlük, Küba halkının büyük çoğunluğunun gitgide artan nefreti ve direnişiyle karşı karşıyaydı artık. Diktatöre karşı yürütülen savaşımda işçi sınıfı öncülük ediyordu.

---

[33] *B. Roca.* Küba'da Sosyalizmin Temelleri. Moskova, 1961, s. 172.

Reformist ve anarko-sendikalist eğilimleri günden güne daha çok safdışı bırakan Küba proletaryası yabancı ve yerli gericiliğin saldırılarına karşı yiğitçe direniyordu.

Maciado, Küba Ulusal İşçi Konfederasyonu ve onun içinde yer alan tütün, şeker, kereste sanayi işçileri sendikalarıyla Kübalı emekçilerin en örgütlü birliklerinin faaliyetlerini yasakladı. Ama her türlü baskıya ve hükümet eliyle yerleştirilmeye çalışılan grev kırıcılığına karşın, ülkede grev hareketleri ve halkın gericiliğe ve teröre karşı direnişi daha da yaygınlık kazandı.

Maciado, Komünist Partisi'ni kuruluşundan hemen sonra kapattı, Merkez Komitesi üyelerini tutuklattı; ancak bu durum hiç de beklenen sonucu, partinin etkinliğinin sona ermesi sonucunu doğurmadı. Komünistler yeraltına geçerek savaşımlarını sürdürdüler: yabancı ve yerli sömürgenlere karşı bir savaştı bu, işçi sınıfı saflarının sıklaştırılması için bir savaştı; komünistler bıkıp usanmak nedir bilmeden anarşizmi ve sendikalizmi yığınların gözü önüne serdiler; uzlaşmacı partilerin de desteğiyle hükümetin işçi hareketi arasında yaymaya çalıştığı grev bozuculuğuna karşı savaştılar. Fidel Castro bu konuda, "1930 ve 1933 yıllarındaki devrim savaşımı sırasında, Kübalı devrimciler leninist düşüncenin etkisi altındaydılar"[34] demektedir. Kübalı komünistler, partilerinin kuruluşunun daha ilk yıllarında ulusal kurtuluşçu ve antiemperyalist hareketin gelişmesine ve halk düşmanı Maciado diktatörlüğünün yıkılmasına geniş ölçüde katkıda bulunmuşlardır.

1929-33 dünya ekonomik bunalımı tek ürüne dayalı Küba ekonomisine ağır bir darbe indirdi ve Küba halkı büyük bir yoksulluğa katlanmak zorunda kaldı. Bunalım döneminde Küba'nın ABD'ye şeker dışsatımı sürekli ve sistemli olarak düştü. 1929 yılında ABD'nin Küba'dan aldığı ham şeker tutarı 430 milyon dolara ulaşırken, 1933'te bu 90 milyon dolara kadar düştü.[35] Bunalım ayrıca şeker kamışı ekiminin de önemli ölçüde azalmasına ve 1929'da 5 milyon ton olan üretimin 1933'te 2 milyon tona düşmesine neden oldu.[36]

---

[34] "Pravda". 25 Nisan 1970.
[35] *J. L. Riverend.* La Republica: Depedencia y Revolucion. La Habana, 1961, tema XVIII, s. 2.
[36] *R. Guerra y Sanchez.* Op. Cit., s. 263.

Bunalım Küba ekonomisinin bütün alanlarını tam anlamıyla etkisi altına aldı, pek çok işletme kapandı, birçoğu da üretimlerini durdurma düzeyinde kıstılar. Kent ve köy emekçilerinin ücretleri iyice düştü, yoksulluk ve işsizlik büyük boyutlara ulaştı.

Ülkenin içine düştüğü ağır ekonomik bunalım, Maciado rejiminin ağır politik bunalımının son kertesine varıp dayanmasıyla etkisini daha da artırdı. Rüşvetçilik ve ahlaksızlık devlet yönetim mekanizmasını her düzeyde kemirmeye başladı. Emperyalizm yanlısı palitikasını sürdüren diktatör, yoksullukları ekonomik bunalımla doruğa ulaşan geniş emekçi yığınlarının öfkesini gitgide daha çok üzerine çekmeye başladı.

Ülkede devrim durumu oluşuyordu.

Rüşvet ve hazine soygunu batağına saplanıp kalmış olan diktatör ve çevresi, iktidarda kalabilmek için ülkeyi görülmemiş boyutlarda terör çalkantısının içine soktular.

Siyasal hasımlarını ezebilmek için "Porra" adlı özel bir terörist örgüt kurdular. Diktatör, uluslararası hukuk kurallarını da hiçe sayıyordu: Ajanları, Küba'dan kaçarak yurtdışına sığınmak zorunda kalan ilerici eylem adamlarını bulundukları ülkede de izliyor, ele geçirdiklerini öldürüyorlardı. Bu tür cinayetlerin en alçakçasından biri 1929 yılında işlendi: Maciado'nun ajanları uzun süreden beri izledikleri Küba Komünist Partisi kurucularından, Küba halkının yiğit çocuğu Julio Antonia Mella'yı 10 Ocak'ta Meksika'da öldürdüler. Maciado'ya bağlı katillerin bu ünlü devrimciyi öldürmesi Küba'da ve tüm dünyada olağanüstü bir tepki yarattı.[37]

"*Küba'da Terör*" adlı kitaba yazdığı önsözde Henri Barbusse şöyle diyordu: "Denilebilir ki Maciado, kendisine kadar başkanlık sarayından gelip geçmiş öncellerine ait ne kadar suç, ne kadar utanç verici eylem varsa bunların tümünü benimsemişti. Terörü çılgınlığın sınırlarına vardırmıştı."[38]

Diktatörün uyguladığı caniyane politika bütün ezilen-sömürülen sınıflarda, hatta burjuva muhalefetin bazı kesimlerinde giderek artan direnişlerle karşılaşıyordu. Ancak emekçi-

---

37 Bkz.: *Yu Pogosov.* Mella. Moskova, 1968. *E. Dumpierre.* Mella. La Habana. 1966, *R. Tibol.* Julio Antonio Mella en "1 Machete". Mexico, 1968.

38 "Comité de jeunes revolutionaires Cubais. La terreur a Cuba". Paris. 1933. s. 47.

ler diktatörlüğe karşı demokratik hak ve özgürlükleri uğruna kararlı ve özverili bir savaşım verirken, toprak ağalığı ve toprak burjuvazisi çevrelerinin çıkarlarını temsil eden ve Maciado'ya karşı komplo düzenleyen muhalifler yalnızca kendi dar çıkarlarını düşünüyorlardı. Bunlar, büyük sermayeye Maciado'nun artık kokuşmuş terörist rejiminden daha iyi hizmet sunabilecek bir hükümetin kurulmasından yana oldukları için, profesyonel politikacılar arasında bir uzlaşma yaratarak, başkanı devirmek istiyorlardı. Ancak bunların, iktidarı Maciado'nun elinden almak için onun yüksek memurlarına karşı kurdukları komplolar kaçınılmaz olarak başarısızlıkla sonuçlandı.

Diktatöre karşı en etkin ve en kararlı direnişi gösterebilecek sınıf yalnızca işçi sınıfı olabilirdi. Yeraltında bulunan Küba Komünist Partisi ve onun yönetimindeki Küba Ulusal İşçi Konfederasyon benzeri görülmemiş derecede ağır koşullar altında işçi sınıfının savaşımını örgütlemeyi başardılar.

1929 yılında, ardısıra latifundizme ve Maciado diktatörlüğüne karşı köylü hareketlerini de sürükleyip getiren yeni ve daha sert grevler başladı. 1930 Mart'ında, yaklaşık 200 bin işçinin katıldığı genel politik grev patlak verdi. Bir süre sonra, 1931 Ağustos'unda, yeni bir genel grev hareketi başlatıldı. Küba proletaryası, kendine güvenli, cesur adımlarla ülkenin politik yaşamında en ön plana çıkmış ve emperyalizm yanlısı tiranlık rejimine karşı savaşımı çekip götürmeye başlamıştı. "Maciado rejiminin yıkılması savaşımında işçi sınıfı yalnızca en etkin güç olmakla kalmıyor, yarı-sömürge, latifundist rejimin yıkılması programının bayraktarlığını da yapıyordu."[39] 12 Ağustos 1933'te çok geniş kapsamlı ve şiddetli bir genel politik grev hareketine dönüşen ve "Tropik Mussolini"nin yönetimine son veren büyük harekette de işçi sınıfı en ön saflarda yer almış ve hareketi yönetmiştir. Bu grev, emekçilerin yalnızca gelecekteki büyük zaferlerinin değil, özgürlük ve ulusal bağımsızlık savaşımlarının da önemli bir aşaması olmuştur.

Maciado'nun yıkılmasından sonra başkanlığa ABD tekelci çevrelerine yakınlığıyla bilinen, burjuva muhalefetin temsilcisi

---

[39] *Blac Roca.* Küba'da Sosyalizmin Temelleri. Moskova, 1961, s. 125

Carlos Manuel de Sespedes geçti. Uzlaşmacı ve tutucu kişilerden oluşan Sespedes hükümeti, Maciado döneminden kalma birkaç yasanın sözde kaldırılmasından öte, devlet yapısının demokratikleştirilmesi yönünde hiçbir köktenci önlem almadı, emekçilerin durumunda ciddi hiçbir iyileşme sağlayamadı.

4 Eylül 1933'te, başlarında Fulgensio Batista'nın bulunduğu başkent garnizonundan bir grup çavuş, Sespedes hükümetine karşı duyulan hoşnutsuzluktan yararlanarak askeri bir isyan başlattı. Hükümet yıkıldı. Kübalı tarihçi Olga Cabrera Garcia bu konuda şunları yazıyor: "Genel Kurmayda sıradan bir stenograf olan ve o güne kadar kimsece tanınmayan Fulgensio Batista, birkaç hafta içinde kendisine çavuşluktan ordu kurmay başkanlığına uzanan bir kariyer yaptı ve 4 Eylül çavuşlar isyanının yönetiminden, yurduna ihanete, yurdunun çıkarlarını ABD'li emperyalistlere satmaya uzanan bir yol katetti. Silahlı kuvvetleri komutası altına alan çavuş eskisi politikacı, 'gölgede kalmak' istediğini söyleyerek hükümete girmedi. Bu arada ABD'nin Küba büyükelçisi Samner Welles'le sıkı ilişkiler kurmuştu... Büyük burjuvazi, Batısta'nın, emellerini gerçekleştirecek kişi olduğunu anlamakta gecikmemişti."[40]

10 Eylül 1933'te Ramon Grau San Martino başkanlığında bir geçici hükümet kuruldu. San Martino hükümeti siyasal ve ekonomik yaşama ilişkin bir dizi önemli yasa çıkardı. Diktatör Maciado'yu destekleyen siyasal partiler dağıtıldı. Maciado'nun memurlarının elinde bulunan malikanelere ve işletmelere el konuldu. 8 saatlik işgünü, asgari ücret, sigortalılık gibi emekçilerin durumlarında iyileşme yaratan yasalar çıkarıldı. Ayrıca *"Cubana de elektrisidad"*, *"Cubain-American Sugar Conpany"*, *"Chaparra"*, *"Deliciac"* gibi büyük yabancı kumpanyaların hükümetçe denetimi sağlandı. San Martino hükümeti bunlardan başka daha bir dizi ilerici önlemler aldı.

İlerici nitelikteki bu önlemler, yeni başkanın köktenci bir kafa yapısına sahip olmasından kaynaklanmıyordu. Hatta, tersine, Havana Üniversitesinde profesör olan Grau San Martino

---

[40] "Yeni ve En Yeni Tarih", 1967. No. 6, s. 68. Gerçekten de daha sonra Batista, Küba halkının kanlı celladı. dış ve iç gericiliğin çıkarlarının sadık savunucusu olarak ülke tarihinde üzerine yüklenen aşağılık rolü başarıyla oynamıştır.

Küba burjuvazisinin, yabancı sermayenin baskısından kurtulmak isteyen kesiminin sözcülüğünü yapıyordu ve uzlaşmacılıktan yana bir kişiydi.[41]

Grau San Martino hükümetinin gerçekleştirmek zorunda kaldığı görece köktenci dönüşümler, her şeyden önce, devrim hareketindeki olağanüstü şahlanış, geniş halk yığınlarının dirençli istemleri ve hükümetin, devrimci öğrenci gençliğin liderlerinden biri olan ve sonraları "Genç Küba" adlı popüler bir örgüt kuran Antonio Giteras[42] liderliğindeki sol kanat üyelerinin baskıları sonucu gerçekleşebilmiştir. Özellikle Giteras ve onun dayandığı tabaka, Grau hükümetini Küba halkının istekleri doğrultusunda yasalar çıkarmaya zorlamada çok etkili olmuştur.

İç çelişkilerle çalkanıp duran, başında Batista'nın bulunduğu ordu üst kesiminin sürekli baskısı altında ezilen hükümet, aynı zamanda latifundistlerin ve büyük burjuvazinin saldırılarına da hedef oldu. Hatta bununla da kalmadı; ABD emperyalist tekelleri, hükümeti, yalnızca ekonomik yaptırımlarla değil, doğrudan silahlı müdahaleyle de tehdit ediyorlardı. Öte yandan hükümet, ilerici güçlerin, bu arada A. Giteras'ın geniş halk yığınlarına dayanmak, Batista komutasındaki ordunun ülkenin iç siyasal çatışmalarına karışmasına bir son vermek yolundaki tavsiyelerine uymuyordu. Bütün bunların doğal sonucu olarak, hükümet pamuk ipliğine bağlı bulunuyordu. Nitekim 15 Ocak 1934 günü Batista'nın verdiği bir ültimatom üzerine Grau hükümeti istifa etti. Ültimatom Batista tarafından verilmişti ama, ardında Kübalı gericiler ve ABD tekelleri vardı.

Şiddetli siyasal çatışmalar başladı ülkede; sonuçta gerici güçler durumu denetimleri altına aldılar. Savaşımdaki başarılarına karşın sol güçler yeterince ve gereğince örgütlü ve dayanışık değildiler. Burjuvazinin temsilcisi olan ve Batista tarafından desteklenen Albay Carlos Mendieta başkanlığa getirildi. Böylece gericilik ve terör yeniden ülke yaşamına egemen oldu. Havana'daki Başkanlık Sarayı'nın sakinleri değişi-

---

[41] Daha sonraları Grau San Martino. Jose Marti'nin kurduğu Küba Devrim Partisi'nin mirasına sahip çıkarak aynı adla 1934 yılında bir parti kurdu (bu parti daha çok "Autentikler Partisi" diye anılmıştır: "auténtiko" "asıl, gerçek" demektir), gitgide halk karşıtı, gerici bir çizgiye kaydı ve sonunda da Küba halkının düşmanlarının safında yer aldı.

[42] Daha fazla ayrıntı için, bkz.: *O. K. Gorcia.* Antonio Giteras ve 1933 devrimi. "Yeni ve En Yeni Tarih", 1967, No. 6.

yor ama, ülkeyi gerçekte ve fiilen yalnızca Batista yönetiyordu.[43] Terör, sosyal demagoji ve yığınların aldatılmasıyla bütünleşmiş durumdaydı.

Kendisine demagoji yolunu seçen Batista, kırsal kesimde geniş bir halk eğitimi programı uygulayacağını, toprakların topraksız köylüye dağıtılacağını, sermaye ve emek arasında "denge" sağlanacağını söylüyordu. Gerçekteyse Batista, işadamları ile işçiler arasında komisyonculuk yapan eski bir "caudilio" bozuntusundan başka bir şey değildi. Çok kısa bir sürede Küba'nın en zengin adamı olup çıkmıştı. Çok sayıda işletmenin sermayesi, tümüyle ya da büyük bölümüyle ona aitti.[44]

Küba halkının 1868-78 özgürlük savaşımının devamı olan 1933-35 burjuva demokratik devrimi, zaferle sonuçlanan 1959 devriminin de habercisi oldu.[45] Bu devrimin en büyük başarısı, Küba'nın ulusal egemenliğine gölge düşüren "Platt düzeltmesi"nin kaldırılması olmuştur. Ve, her ne kadar yabancı sermaye, durumunu korumuş —hatta 1940'lar ve '50'lerde durumunu daha da güçlendirmiş— ise de, bu başarı, ülkenin tam bağımsızlığı yolunda atılan çok önemli bir adım olmuştur. Bir tüm olarak halkın bilinç düzeyi yükselmiş, emperyalizme ve oligarşiye karşı savaşım deneyimi artmıştır.

Devrimci hareketin 1930'ların başlarındaki şahlanışı sırasında, emekçilerin haklarının korunması uğrunda elde edilen yasal kazanımlar, Küba Cumhuriyeti'nin tüm tarihi boyunca kazanılanlardan daha fazla olmuştur.

Toplumsal yaşamda ilerici nitelikte çok önemli sıçramalar oldu; halkın sonraki savaşımının da bunlara eklenmesiyle, sonuçta 1940 Anayasasının kabulüne varıldı.[46] Son maddesi deklaratif, pek çok maddesi de demagojik bir karakter taşımasına karşın, tek başına bu anayasanın kabul edilmesi bile, ülke yaşamında son derece önemli olmuştur.

1933-35 devrimi, emekçilerin saflarına, ilerideki devrim savaşımlarının yeni zaferler getireceği inancını aşıladı.

---

[43] Yalnızca 1934 yılında Küba'da 3 başkan ve 10 hükümet işbaşına gelip gitti.

[44] *A. N. Himenes*. A.g.y., s. 71.

[45] 1933-35 burjuva-demokratik devrimine ilişkin daha ayrıntılı bilgi için bkz.: *H. A. Tabares*. 1930'larda Küba Devrimi ve Onun Son İki Yılı. Moskova, 1974.

[46] Daha ayrıntılı bilgi için bkz.: *E. L. Nitaburg*. A.g.y.

Devrim olaylarının kazandırdığı deneyimleri gözönüne alan Küba Komünist Partisi, bir antiemperyalist halk cephesi kurulması çağırısıyla, geniş halk yığınları arasında büyük bir çalışmaya girişti. Ülkenin o dönemdeki koşullarının zorunlu sonucu olarak Batista, Komünist Partisi'nin legal çalışmasına ister istemez izin veriyordu. 13 Eylül 1938'de Küba Komünist Partisi yeraltından çıktı ve 1940'ta, marksist-leninist ilkelere dayalı Juan Marinello yönetimindeki Devrimci Birlik Partisi'yle birleşti. Yeni örgüt —Devrimci Komünist Birlik— tüm Latin Amerika'nın en güçlü komünist partilerinden biri oldu. Saflarını aşağı yukarı 90 bin üye oluşturuyordu.[47] Bu, artık, emekçilerin, sınıf savaşımı içinde sınanmış, öncü, savaşçı müfrezesiydi. Devrimci Komünist Birlik, Ocak 1944'te Halk Sosyalist Partisi adını aldı.

1939 yılı başlarında 500 binin üzerinde üyeye sahip 800 sendikayı birleştiren Küba Emekçileri Konfederasyonu'nun kurucu kongresi toplandı. Aynı yılın yazında, Ulusal Köylü Federasyonu'nun kurulmasıyla sonuçlanan ilk köylü kongresi toplandı. Kongre, demokratik tarım reformu istemini kararlılıkla dile getirdi. İşçi ve köylü hareketi artık ülke yaşamında çok önemli bir siyasal etken olmuş, yönetici sınıfların görmezden gelemeyeceği boyutlara ulaşmıştı.

İkinci Dünya Savaşı ve onun hemen ardından özgürlük hareketlerinde gözlenen şahlanış, öteki bütün Latin Amerika ülkelerini olduğu gibi Küba'nın da 1939-1945 yılları arası ekonomik ve siyasal yaşamını geniş ölçüde etkiledi. Aralık 1941'de Küba, ABD ile aynı zamanda, Almanya, İtalya ve Japonya'ya savaş ilan etti. Küba'nın savaşa girişi, pratikte, ABD'ye askeri-stratejik hammadde ve deniz-hava üsleri sağlamaktan öte amaç taşımıyordu.

Anti-hitler koalisyonunun faşist Mihver Devletleri'ne karşı verdiği savaş, Küba'da geniş emekçi yığınlarının eylemlerinde önemli yükselişler sağladı.[48] Tüm Latin Amerika'da olduğu gibi Küba'da da, SSCB ile dayanışma, faşizmin kurbanlarına yar-

---

[47] "Latin Amerika Ülkelerinde Tek Bir Antiemperyalist İşçi Cephesi Uğruna Savaşım". Moskova, 1963, s. 233.

[48] Ayrıntılı bilgi için bkz.: *E. A. Grineviç*. Küba Tarihinden Sayfalar. 1939-1952 yılları. Moskova, 1964.

dım ve ikinci cephenin daha çabuk açılması uğrunda geniş boyutlu hareketler başladı. 1942 Ekim'inde, SSCB ile Küba arasında diplomatik ilişki kuruldu.

İkinci Dünya Savaşı yıllarıyla, savaştan hemen sonraki ilk birkaç yıl süresince, Küba'nın demokratik ve yurtsever güçleri saflarını daha da pekiştirdiler. Ancak bir süre sonra, emperyalist çevrelerin başlattığı "soğuk savaş" durumundan yararlanan burjuva partilerine dayalı gerici Küba yönetimi, Kübalı emekçilerin yıllar boyu özverili savaşlarla elde ettikleri kazanımlarına karşı yeni saldırılara geçmenin hazırlıklarına başladı. Küba tarihinde böylece yeni bir devrim savaşımı dönemi açıldı. Batista tiranlığına karşı, başlarında Fidel Castro'nun bulunduğu yiğit, yurtsever devrimciler yönetimindeki halkın, tam zaferle sonuçlanacak kahramanca savaşıydı bu.

SAVAŞ SONRASININ İLK YILLARINDA KÜBA— BURJUVA PARTİLERİNİN İFLASI— 10 MART 1952 DARBESİ

"Şekerdenmiş gibidir benim memleketim,
Ama ne çok acı vardır o şekerde!
Şekerdenmiş gibidir benim memleketim,
Yeşil kadifedenmiş gibi,
Ama güneş nasıl hınçlı, zehirli ve öfkelidir
O yeşil kadifenin üzerinde..."

Nicolas Gilyen, 1945

KÜBA'nın savaş sonrası gelişmesinin özyapısal özelliği, ülkenin sosyo-ekonomik ve siyasal yapısında kendini gösteren şiddetli ve uzayıp giden bunalımlardır. Ekonomik ve siyasal yaşamın hemen hemen bütün alanlarında kendini gösteren yabancı sermaye etkisi... tarımda latifundizm egemenliği... başlıca olarak şeker, tütün ve bazı mineral maddeler dışsatımına dayanan, çok dar bir alanda uzmanlaşmış sakat bir ekonomi... kokuşmuş bir devlet aygıtı... her türlü uzlaşmaya ve hatta halkın öz çıkarlarına ihanete eğilimli burjuva siyasal partilerinin bunalımı... enflasyon, birtürlü kapatılamayan bütçe açıkları, dev boyutlara ulaşmış işsizlik... Küba'nın savaştan hemen sonraki yıllarının karanlık tablosunu oluşturan öğelerden yalnızca birkaçıdır bunlar. Halk Sosyalist Partisi'nin 1958 yılı programında "Küba'nın içinde bulunduğu bunalımın ana nedeni —denilmektedir,— ekonomimizi çarpıklaştıran, sanayileşmemizi engelleyen, tarımsal gelişmemizi ve ulusal ilerlememizi sınırlayan Amerikan egemenliğidir."[1]

Ülkenin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik ve siyasal sorunların en zorluluları, ekonominin hemen hemen bütün alan-

---

[1] "Programa del Partido Socialista Popular". La Habana, 1958, s. 55.

larına Kuzey Amerikan sermayesinin sızmasıyla doğrudan ilgilidir. Devrim öncesi Küba, ABD'nin doğrudan sermaye yatırımları bakımından Latin Amerika ülkeleri arasında Venesuela'dan sonra ikinci sırada yer alıyordu. Üstelik, bu iki ülkeye yapılan yatırımlar daha da gelişme eğilimi gösteriyordu: 1946 yılında bu yatırımlar 642 milyon dolara, 1956 yılında ise 774 milyon dolara yükselmişti. 1958 yılında, devrimin hemen öngünlerinde, Küba'daki toplam ABD sermaye yatırımı 1 milyon doları bulmuştu.[2] Yabancı yatırımcıların ülkeden sızdırdıkları kârlar korkunç miktarlara ulaşıyordu. Yalnızca 13 yıl içinde ve yalnızca Amerikan tekelleri 822,7 milyon dolarlık kâr elde etmişler, bunun yarım milyar dolardan fazlasını ülke dışına çıkarmışlardı.[3]

ABD tekelleri Küba'nın telgraf ve elektrik şebekesinin % 90'ını, demiryollarının %50'sini, maden sanayisinin % 90'ını, kamu işletmelerinin % 80'ini, petrol sanayisinin % 10'unu, banka mevduatının % 25'ini ve işlenen toprakların % 25'ini denetimleri altında tutuyorlardı. Yalnızca şeker tekellerinin 1 yıllık kârı, adadaki tüm sermaye yatırımının % 25'ine eşitti.[4]

Amerikan tekellerince uygulanan "şeker kotası" politikasının koşulları altında, ülkenin tek bir ürünün (şeker) üretiminde uzmanlaşmış olması, ülke ekonomisinde ve genel olarak tüm ekonomik yapıda bir yandan yıkımlara kadar varan bunalımlara yol açarken, öte yandan sosyal çelişkileri daha da keskinleştiriyordu.

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle Küba ekonomisi tam bir durgunluk dönemine girdi. Bunun nedenlerinden birincisi savaş koşullarının ortadan kalkmasıyla hammadde ve besin maddeleri alımlarının düşmesi, ikincisi ise ulusal sanayiyi her türlü yola başvurarak acımasızca ezen yabancı tekellerin giderek artan yayılmalarıydı. Bu durumun doğal sonucu olarak demir, bakır, krom, manganez ve nikel üretimlerinde önemli düşüşler oldu. Pek çok büyük fabrika ve işletme kapandı; bunlar arasında özellikle nikel ve alüminyum fabrikalarıyla boksit

---

2 *R. Arequi Copello.* La clase media en Cuba. Factor del Progreso Economico. La Habana, 1959, s. 20.
3 *O. Pino Santos.* El imperialismo norteamericano en la economia de Cuba. La Habana, 1960, s. 25.
4 "U. S. Department of Commerce. U. S. Inbestment in Cuba". Washington, 1959, s. 10.

işletmelerinin kapanması önemli oldu. Ülkenin temel tarım ürünlerinden olan ve dışsatımda ikinci sırayı tutan tütün üretimi 92 milyon funttan (*) 77 milyon funta düştü. Şeker ve bütün işletmelerinde üretimin kısılması yıkım boyutlarına varan işsizliğe neden oldu: 500 bin kişi, başka bir deyişle tüm çalışan halkın dörtte biri işsiz kaldı. Peso'nun alım gücü düştü.[5] Halkın içinde bulunduğu bu korkunç durum, şeker dışsatım fiyatlarındaki artış nedeniyle Küba ekonomisinin göreli bir istikrara kavuştuğu dönemde bile değişmedi. Tarım işçilerinin % 65'i (başka bir deyişle 600 bini) yılda ancak üç-dört ay iş bulabiliyorlardı. Kırsal kesimde yaşayan halkın % 86,4'ü sağlık olanaklarından yoksundu; çocukların yalnızca % 11'i sütün tadını biliyordu, eti ise Kübalı köylülerin yalnızca % 4'ü evlerine sokabiliyordu. Köylülerin oturdukları evlerin % 80'i içinde yaşanılamayacak zavallı birer toprak-saz yığınıydı. Kristof Kolomb zamanındaki kızılderili kulübelerinden hiçbir farkı yoktu bunların. 1952 yılında halkın % 50 'si okuma-yazma bilmiyordu, çocukların % 64'ü maddi koşulların kötülüğü nedeniyle okul dışı kalmıştı.[6]

Devrim öncesi Küba'da emekçi yığınların içinde bulundukları durumun bir çözümlemesini yapan Fidel Castro, o dönem Küba toplumundaki ezilen ve sömürülen sınıf ve tabakaların yaşam koşullarının çarpıcı bir tablosunu çizer. Castro şöyle der: "Biz halk derken, her diktatörün, her despotik rejimin önünde yerlere kadar eğilmeye hazır olan ikiyüzlü, tutucu katmanları kastetmiyoruz... Biz halk derken, herhangi bir işi olmayan ve yaşamını sürdürmek için ülkesinden göç etmek değil, bir dilim ekmeğini namusuyla kazanmak isteyen 600 bin Kübalı'dan söz ediyoruz; ahırdan beter barakalarda yaşayan ve bir yılda topu topu dört ay çalışan, yılın kalan zamanında ise çoluk çocuğuyla birlikte açlık ve yoksulluk içinde kıvranan, bir karış topraktan yoksun 500 bin tarim emekçisinden söz ediyoruz; yürekler böylesine taştan olmasa varlıkları insanda dayanılmaz acı ve burukluk yaratan insanlardan söz ediyoruz;

(*) Funt (libre) - 409.5 gr. (ç. n.).
5 "Fundamentos", Agosto de 1952, s. 57.
6 "Perfil de Cuba", La Habana, 1963, s. 123.

herhangi bir gelecekleri olmayan, bütün kazanımları ellerinden alınmış, iğreti barakalarda yaşayan, kazandıkları para patronların ellerinden kendi ellerine geçmeden tefecinin kasasına inen 400 bin sanayi işçisinden söz ediyoruz... Yine 100 bin köylüden söz ediyoruz: kendilerinin olmayan bir toprağı işleyerek yaşayan ve ölen... Kendilerini gelecek kuşakların yazgılarına adamış özverili 30 bin öğretmenden söz ediyoruz: öyle kötü davranıyorlar bu öğretmenlere, emeklerine öylesine gülünç bir karşılık ödüyorlar ki... Borç yükü altında ezildikçe ezilen, iflas eden, satılmış rüşvetçi memurlar tarafından gırtlakları sıkılan 20 bin küçük esnaftan söz ediyoruz... aydın kesiminin 10 bin genç temsilcisinden söz ediyoruz: yüreklerindeki umudu gerçekleştirme uğruna savaşım ateşiyle ellerinde diplomaları üniversiteden ayrılan, ancak her kapının yüzlerine kapandığı, isteklerine kayıtsızlıktan öte karşılık görmeyen doktorlar, mühendisler, avukatlar, veterinerler, yontucular... İşte halk budur: bütün mutsuzlukları yaşayan ve bu nedenle de tüm öfkesiyle savaşıma hazır olan..."[7]

Savaş sonrasının ilk yıllarında demokratik ve antiemperyalist savaşımın yükselmesi Küba'da politik güçler dağılımını değiştirdi. Sömürgen sınıfların: şeker sanayicilerinin, latifundistlerin, finans oligarşinin, 1930'larda Maciado diktatörlüğü ile sıkı işbirliği içinde bulunan bütün sömürücülerin çıkarlarını temsil eden liberal ve demokrat partiler, demokratik hareketteki yükseliş koşulları altında, halk yığınları üzerinde en küçük bir etkide bile bulunmayı umut edemez duruma düştüler.

İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda, sosyal demagoji, antiemperyalist ve ulusal belgileri sıkça kullanma yollarına başvuran küçük burjuva Küba Devrim Partisi (Partido Autentiko) büyük etkinlik kazandı. Partinin sosyal tabanını küçük burjuvazi ve aydın kesiminin ulusal duyguları güçlü bir bölüğü oluşturuyordu. 10 Ekim 1944'te yapılan başkanlık seçimlerinde Küba Devrim Partisi adayı Grau San Martino'nun seçimi kazanmasıyla Autentikler iktidara geçtiler. Bu partinin liderleri iktidara geçtikten hemen sonra, liberal burjuva söylemleriyle dile getir-

---

[7] *F. Castro.* Konuşmalar. Moskova, 1960, s. 41-42.

dikleri vaadlerini unutarak, ilerici güçleri ezme, emekçilerin haklarını sınırlama, sendikal hareketi parçalama, Kuzey Amerikan sermayesinin saldırılarına ülkeyi açma, antikomünist ve antisovyet kampanyayı körükleme yolunu tuttular.

Burjuvazinin bu politik kampının karşısında, marksist politik parti (Halk Sosyalist Partisi) ve savaşçı yığın örgütüyle (Küba Emekçileri Konfederasyonu) Küba işçi sınıfı saf tutmuştu.[8]

Grau San Martino'nun halk düşmanı, emperyalizm yanlısı politikası terör, komünistlerin izlenmesi, demokratik sendikalara karşı savaşım, devlet aygıtını yiyip bitiren rüşvetçilik, egemen sınıflara tam bir bağlılıkla hizmet gibi konularda kendini gösterdi. 11 Ekim 1949'da Küba Emekçileri Konfederasyonu yasadışı ilân edilmişti. Öte yandan aynı adı taşıyan ve başında sendika gangsteri E. Muhal'in bulunduğu bir başka örgüt yasal kabul ediliyordu.[9]

Yasaklanmış olan Küba Emekçileri Konfederasyonu'nun üyelerince başlatılan greve yanıt olarak hükümet yüzlerce emekçiyi tutukladı, Halk Sosyalist Partisi'nin radyo istasyonunu kapattı. Polis ve hükümetçe korunup kollanan teröristler tarafından Jesus Menendes, Fernandes Roig, Araselio İglesias ve daha çok sayıda işçi lideri tuzağa düşürülüp öldürüldüler. O dönemde ülkede oluşmakta olan politik durumun bir çözümlemesini yapan Raul Castro şöyle diyor: "Sendikal hareket içinde gerçek işçi liderlerinin iş başından uzaklaştırılması gitgide daha geniş boyutlara ulaşıyor, gangsterler arasından satılmış işçi yöneticisi yetiştirme işi güçleniyor, sendikalara silahlı saldırı olayları sıklaşıyor, işçi sınıfı günden güne kazanımlarını yitiriyor, işadamlarının Muhal'le bağlaşma içinde işçi haklarına saldırıları sürüyor; antikomünizm ardına gizlenmiş olan emperyalizm, Amerikan büyükelçisinin ve onun Küba Emekçileri Konfederasyonu'nun yönetiminde bulunan ajanlarının desteğiyle sendikal hareket içinde ayrılıkçı çalışmalarım sürdürüyordu."[10]

---

[8] Halk Sosyalist Partisi'nin örgütlenişi, kuruluşu ve eylemleri konusunda daha ayrıntılı bilgi için bkz.: *B. Roca.* Küba'da Sosyalizmin Temelleri. Moskova, 1961. *V. H. Vladimirov.* Küba'da Marksizm–Leninizmin Tarihsel Yolu Üzerine. "Yeni ve En yeni Tarih", 1972, No. 5, s. 29-42.

[9] Bkz.: "Küba Sendikaları", Moskova, 1963.

[10] "Nou". 27. VII. 1961.

Ancak "Muhalistler"in[11] bütün ayrılıkçı ve hain eylemlerine ve hükümet çevrelerinden kaynaklanan terör ve baskıya karşın, Küba işçi sınıfı ekonomik ve politik hakları için yürüttüğü savaşımda bir adım bile gerilemedi.

Egemen sınıfların hizmetinde olan autentizmin iflası, hükümetin 10 Ekim 1948'deki yeni başkanlık seçimlerinde eski Çalışma Bakanlarından ünlü gerici ve antikomünist Carlos Prio Sokarras'ı aday göstermesi üzerine daha da gözle görülür bir hal aldı.[12]

Politik keyfilik, devletin soyulması, emekçi yığınların soyulması, ulusal çıkarlara ihanet geniş boyutlara ulaştı. Kübalı tarihçi Pino Santos, Grau San Martino ve Prio Sokarras rejimlerinin içyüzünü şu sözlerle dile getiriyor: "Ahlaki, siyasal ve mali yönden tümüyle kokuşmuş bir rejimdi bu; en önde gelen kişileri, devleti soyup soğana çeviren hırsızlar, hükümette bulunma gücünün ardına gizlenerek en karanlık işleri çeviren kuşkulu birtakım ınsanlardı... Satılmışlık, namussuzluk devletin en yüksek basamaklarında bulunanlara dek uzanmıştı."[13] "Autentikler hükümetinin politikacıları için yalan, hırsızlık, vurgunculuk başlıca özyapısal niteliklerdi."[14]

Autentikler dış politika alanında, emperyalist çevrelerin tutuşturdukları "soğuk savaş" meşalesine sarılırken, Amerikan devletleri arası ilişkilerde, "komünizm tehlikesi" ve "Batı yarımküresinin savunulması" belgileri altında oluşturulan Latin Amerika ülkeleri askeri-politik blokuna güç katacak bir politik çizgi tutturdular.

Eylül 1947'de Küba, pek çok Latin Amerika ülkesiyle birlikte, Latin Amerika'da kurtuluş savaşlarının bastırılmasına yönelik olan ve emperyalist devletlerin savaş sonrasında kurmaya başladıkları askeri-politik bloklar zincirinin ilk halkasını

---

[11] "Muhalizm", iç ve dış gericiliğin ücretli ajanı olan ve işçi sınıfı safları içinde komünizmle mücadele belgisini yükselten E. Muhal'in ihanet politikasına verilen addır; Muhal'in yardakçılarına da "Muhalistler" deniliyordu.

[12] "Prio Hükümetine, Autentiklerin partisiyle birlikte, Küba toplumunun geleneksel egemen sınıflarının temsilcilerinin, bir avuç rüşvetçi, vurguncu eski politikacının oluşturduğu, "Cep Partileri" diye bilinen liberal, demokrat, cumhuriyetçi partiler de katıldılar; amaçları, kendilerine biraz daha büyük bir parça kemik kapmaktı." (*R. Castro.* Moncada ve Küba Devrimi. "Latin Amerika", 1973, No4, s. 8).

[13] *O. P. Santos.* Historia de Cuba. La Habana, 1965, s. 316.

[14] *F. Castro.* Devrimin Gücü - Birliktelik. Moskova, 1972, s. 234.

oluşturan Amerikan Ülkeleri Karşılıklı Yardım Antlaşması'nı ("Pakt Rio-de-Janeyro") imzaladı.[15]

Nisan 1948'de Bogoto'daki IX. Amerikan Ülkeleri Konferansı'nda Küba temsilcisi, Amerikan Devletleri Örgütü tüzüğünü ve kıtada antikomünist bir isteri yaratmaya yönelik olan "Demokrasinin Savunulması" kararım imzaladı.[16]

Mart 1952'de Prio Sokarras hükümeti, ABD ile karşılıklı askeri yardım antlaşmasını imzaladı.[17]

Amerika Birleşik Devletleri'nin Kore'de giriştiği serüvenin desteklenmesi, Birleşmiş Milletler'de Beyaz Saray'ın dümen suyunda gidiş, İspanya'da Franko diktatörlüğü ile Latin Amerika'daki gerici rejimlerle "candan ilişkiler", amerikan devletleri çerçevesi içinde antikomünist kararların imzalanması, emperyalist çevrelerin uluslararası alanda kışkırttıkları antikomünist ve antisovyet kampanyalara etkin olarak katılış... Autentiklerin izledikleri dış politikanın genel çizgileri bunlardır.

Sokarras'ın iç ve dış politikası geniş protesto hareketlerine neden oluyordu. Küba emekçileri, haklarını elde etmek ve "soğuk savaş" politikasını protesto etmek için birbiri ardına ekonomik ve politik grevler düzenliyorlardı. Tekstil işçileri, ulaşım işçileri, şeker işçileri, Kardensas'ın, Matansas'ın ve öteki kentlerin liman işçileri tümden grevdeydiler. Sokarras'ın Kore'ye bir Küba askeri birliği gönderilmesi konusunu meclise sunma girişimi, halkın sert karşı koymasıyla önlendi.[18]

1951 yılında toplanan ve Küba'nın dört bucağından 2500 delegeyi bir araya getiren Küba Barış Yanlıları Kongresi'nin kararında şöyle deniliyordu: "Savaşa karşı savaşım veren ve şu anda tehtid altında bulunan barışı savunan bizler, ulusal egemenlik ilkelerine bağlılığımızı bir kez daha yineliyoruz. Aşağılayıcı her türlü anlaşmaya, ekonomimizi sömürgeleştiren ve ulusal zenginliklerimizi yabancılara peşkeş çeken her türlü bağlaşmaya karşıyız."[19]

Autentiklerin anti-ulusal politikaları yalnızca onların halk

---

[15] "United Nations. Treaty Series", vol 21, No.324, Washington, 1948, s. 77-125.
[16] Bkz.: *B. I. Gvozdarev.* Amerikan Devletleri Örgütü. Moskova, 1960.
[17] "El Convenio de ayuda militar entre Cuba y los Estados Unidos de America". La Habana, 1952.
[18] *L. Yu. Slezkin.* Küba Devriminin Tarihi. Moskova, 1966, s. 284.
[19] "Amerikan Emperyalizmine Karşı Savaşta Latin Amerika Halkları". Moskova, 1951, s. 333.

arasındaki etkinliklerini kırmakla kalmadı, aynı zamanda Küba Devrim Partisi içinde ayrılmaya da yol açtı. 1946 yılında Küba Devrim Partisi'nden başlarında senatör Edwardo Cibaso'nun bulunduğu partinin en köktenci öğeleri ayrıldı. Bunlar Küba Halkının Partisi (KHP) adında bir parti kurdular. Autentiklerin başlangıçtaki ileri ve antiemperyalist belgilerine sahip çıktığı için KHP'ye "Ortodokslar Partisi" de denildi. Hükümete karşı takındığı sert tutumuyla çabucak popülerleşen KHP, Prio Sokarras hükümetine muhalif olan çevreleri derleyip toparladı, ancak bir süre sonra parti içindeki franksiyonel çatışmalar nedeniyle büyük ölçüde güçten düştü.

Haziran 1952'de başkanlık seçimiyle milletvekilliği seçimlerinin yapılması gerekiyordu. Seçim kampanyası Prio Sokarras Hükümetine karşı geniş halk yığınlarının kesin muhalefeti havası içinde başladı. Halkın hükümetten boşnutsuzluğu özellikle seçmen kütüklerinin yazımı sırasında kendini gösterdi. Seçim kampanyası hükümet partilerinin etkinliklerinin kaybolduğunu açıkça gösteriyordu. Bu partiler binlerce seçmenin desteğini yitirmiş bulunuyordu. 1948 yılında kaydettikleri seçmen sayısına göre yeni seçmen kütüklerinde kayıpları 300 binin üzerindeydi.

Seçimlerin öngününde, cumhuriyetin başkanlık koltuğu için hükümetin gösterdiği aday Carlos Evia'nın başarı şansının pek az olduğu anlaşıldı. Seçmenlerin çoğunluğu muhalefetin bir adayına, Küba Halkının Partisi (Ortodokslar) temsilcisi Roberto Agramonte'ye yakınlık duyuyordu.

Bu koşullar altında, ülkenin emperyalizm yanlısı burjuvazisi, toprak ağaları ve ABD'nin ilgili çevreleri, Latin Amerika'da antiemperyalist hareketlerin bastırılmasında en sınanmış yol olan askeri darbeye başvurmayı kararlaştırdılar.

"Seçim kampanyası boyunca —diye yazıyor "*Fundamentos*" dergisi,— büyük burjuvaziyle toprak ağalarının çoğunluğu Batista'dan yana yattılar. Çünkü Batista, onlara, hükümetin artık saygınlığını geri gelmeyecek biçimde yitirdiği ve halkta hoşnutsuzluğun, yığınlarda savaşım kararlılığının gitgide arttığı bu koşullarda tek kurtarıcı olarak görünüyordu. Bir darbe yapmak istiyorlar ve bununla ne oya ne de seçim dalaverelerine

gerek duyan, böylece de *anayasal düzeni hiçe sayabilecek* bir hükümeti iş başına getirmek istiyorlardı."[20]

Gericilik ve ABD yönetimi darbe konusunda hesabını General Fulhensio Batista üzerine yapıyordu. Deneyimli bir politika cambazıydı Batista, sahte devrimci lafazanlıkla halkı aldatmasını iyi bilirdi.

Fulhensio Batista politika sahnesinde daha 1930'larm başlarında, Küba ordusunda çavuş rütbesiyle hizmet ederken kendini göstermişti. Amerikan tekellerinin desteğiyle gerçekleştirilen ve onun olağanüstü hızlı politik kariyerinin tramplenini oluşturan "çavuşlar darbesi"nin başında bulunmuştu. Eylül 1933'te Batista, "askeri hizmetlerinden ve yurt yararına gösterdiği eşsiz çabalarından dolayı" albay rütbesine yükseltilmişti.[21]

Hemen sonra da Genel Kurmay Başkanı yapılmıştı. Gangsterlik, politik dalaverecilik ve sosyal demagojiden geniş ölçüde yararlanmış ve işte sonunda Küba'nın tam ve tek egemeni, yabancı tekellerin sadık hizmetkârı olmuştu. 1940-1944 yılları arasında Cumhuriyetin Başkanı olan Batista daha sonra yurt dışına gitti. Döndüğünde, 1949 yılında, Birleşik Hareket Partisi adında, içinde her renkten gerici öğeleri toplayan bir parti kurdu. Havana'daki ABD büyükelçiliğinin "teveccüh"üne sahip olmasına karşın, bu parti, politika arenasında önemli bir rol oynayamadı. 1950'de, siyasal partilerin yandaşlarının ön yazımında, Batista'nın partisi sondan ikinci parti durumundaydı. Ama Batista sabırla gününün gelmesini bekliyordu. Seçim kampanyası sırasında Prio Sokarras hükümetine karşı muhalefette bulunuyordu. Bu durum ona ülkenin karşı karşıya olduğu kaçınılmaz yıkımı önleyecek bir "kurtarıcı" rolüne girebilmesi için demagojik çıkışlar yapmasını sağlıyordu. Öte yandan ordu ve gerici çevreler üzerindeki etkisinden de yararlanıyordu. İç gericilik ve Amerikan tekelleri Batista'da "demir yumruğuyla ülkeyi düzene sokacak 'güçlü adam' "ı görüyorlardı.

Ülkede politik durum kızışıyordu. Büyük burjuvazi ve latifundistler, Haziran 1952'de yapılması planlanan genel se-

---

20 "Fundamentos". 1952. No. 118. s. 33.

21 "Gaseta oficial de la Republica". 8. IX. 1933.

çimlerde "Ortodokslar"ın çok olası görülen zaferlerinin, çıkarlarını engelleyebileceğinden korkuyorlardı.

Kübalı tarihçi Jose Tabares Del Real, şöyle yazıyor: "Ayrıcalıklarını kaybetme korkusu egemen sınıfları ve Amerikan emperyalizmini, krizden kurtulmak için halk karşıtı bir yol aramaya itiyordu. Amerikan tekelleri, Küba'daki sömürge rejiminin demokratik görüntüsünü, halk hareketlerindeki yükselişe son verecek ve adayı Amerikan sermayesine sımsıkı bağlayacak gerici bir askeri diktatörlüğe dönüştürme anının geldiğine karar vermişlerdi."[22]

Yığınlar üzerinde hiçbir otoritesi ve etkisi kalmamış olan Prio Sokarras hükümeti, halkın son derece kararlı direnişiyle karşılaştı. Prio Sokarras hükümeti kendisini, hazırlanmakta olan askeri darbeyi öğrenen halkın korumak istediğini göremiyordu. Halk bu hükümeti korumak istiyordu, çünkü bu hükümet Batista'nın girişimini önleyebilecek durumda değildi.

Darbe başladığında Prio Sokarras hükümeti, Küba Devrim Partisi ve koalisyon hükümetine giren öteki partiler, yığınları seferber edebilme ve sağlam bir saf oluşturma yeteneğinde değillerdi. Aslında bu durum hükümetin anti-ulusal, işçi karşıtı, halk karşıtı politikasının mantıksal sonucuydu.

10 Mart 1952 günü şafakla birlikte Batista, Campo Columbia'daki askeri üsse geldi, subaylardan çoğunun desteğini sağladı, öğleye doğru ise yandaşları uluslararası havaalanını ve Başkanlık Sarayı'nı ele geçirdiler. Prio Sokarras Meksika'ya kaçtı. Küba radyosunca yayınlanan bildirisinde Batista, iktidarın kendilerince kurulan geçici hükümetin eline geçtiğini bildirdi. Küba tarihinin en karanlık dönemlerinden birini oluşturan askeri darbe işte böyle gerçekleştirilmişti.

"Daha gün doğmadan, eski Çavuş, Başkomutan olmuştu. 11 Mart'ta ise artık Başkanlık Sarayı'ndaki koltuğuna oturmuş bulunuyordu..."[23]

Frankist "*Arriba*" gazetesi 12 Mart 1952'de, "Batista'nın ABD'nin askeri ve ekonomik çevrelerinin desteğine dayandığını, çünkü bu çevrelerin Batista'yı güçlü adam, Karaib De-

---

[22] *J. A. Tabares del Real.* La Revolucion Cubana. La Habana, 1961, s. 84.
[23] *R. San Martino.* El grito de la Sierra Maestra. Buenos Aires, 1960, s. 121.

nizinde Amerika'nın askeri isteklerini yerine getirebilecek bir kişi olarak gördüklerini" belirtiyordu.[24] Darbe, Küba latifundistleri ve büyük burjuvazisince hemen desteklendi. Antonio Nunies Himenes, Batista darbesinin toplumsal ve ekonomik özünü açıklarken şöyle diyor: "1952 askeri darbesi, anti-ulusal kanlı tiranlık rejiminin kurulmasıyla sonuçlandı. Amerikan emperyalizmince desteklenen askeri klik, bütün zenginliklerimizin yabancı tekellere verilmesi için çaba harcıyordu."[25] Raul Castro'nun da belirttiği gibi, "darbe, Küba'yı yarı sömürge durumunda tutmaya ve seçimlerde Ortodokslar partisinin zaferini önlemeye yönelikti."[26]

Darbe, Prio Sokarras'ın emperyalizm yanlısı politikasını destekleyen eski hükümet partileri arasında ayrılığa yol açtı: bu partilerin liderlerinden çoğu, diktatörlük rejimine anayasal bir hava vermeye çalışarak Batista'yla uzlaşma yoluna giderken, çok az bir kısmı da askeri diktatörlüğe karşı muhalefet safında yer aldılar.

Küba Devrim Partisi içindeki bunalım iyice arttı. Partinin liderlerinden çoğu, Batista'yla bağlaşma ilkeleri temelinde partide reorganizasyona gidilmesini istiyorlardı. Onlar için reorganizasyon, merkezi Campo Columbia (Batista'nın Genel Kurmayı) olan politik oyunlara katılmak, sonra da Başkanlık Sarayı'na doğru uzanmaktı.

Prio Sokarras hükümetinde yer alan geleneksel "cep partileri", Prio Sokarras'a ihanet ederek diktatörle işbirliği yapmaya başladılar. "Autentiklerle birlikte Carlos Prio Sokarras'ın koalisyon hükümetine giren dört partiden Cumhuriyetçi Parti daha darbeden iki gün önce Batista'yla birleşti, Liberal ve Demokratik partiler ise aynı yılın sonuna doğru bu birleşmeyi gerçekleştirdiler ve yeniden iktidar ortağı oldular."[27]

Darbeden beş gün sonra genç avukat Fidel Castro, Batista'ya bir mektup göndererek, 10 Mart darbesinin Küba'ya yeni yıkımlar, düzenbazlıklar, kıyım ve cinayetler getireceğini,

---

24 *S. A. Gonionskiy*. Latin Amerika ve ABD. 1939-1959. Moskova, 1960, s. 261.
25 *A. N. Himenes*. Küba'da Tarım Reformu. Moskova, 1960, s. 30.
26 "Küba", 1965, No. 7/11, s. 10.
27 *R. Castro*. Monkada ve Küba Devrimi. "Latin Amerika", 1973, No. 4, s. 11.

ama halkın er geç diktatörü devireceğini bildirdi. Fidel Castro daha sonra Anayasa Mahkemesine başvurarak, işlediği suçlardan dolayı Batista'nın ilgili yasalara göre cezalandırılmasını istedi. Fidel Castro, Batista'nın işlediği suçları şöyle sıralıyordu:

Anayasal rejimi zor yoluyla değiştirmek; anayasal rejime karşı silahlı ayaklanma düzenlemek, bu konuda teşvik ve kışkırtmada bulunmak; anayasal rejime karşı silahlı ayaklanmaya katılmak; seçimlerin yapılmasını engellemek; Senatoyu, Meclisi, Başkanı ve Yüksek Mahkemeyi Anayasanın kendilerine verdiği görevleri yapmaktan alıkoymak; orduyu hükümete karşı ayaklanmaya kışkırtmak.

Fidel Castro şöyle diyordu: "İşlediği bütün bu suçlardan dolayı Batista yargılanmayacak ve ceza görmeyecekse, zorbalıkla kurulmuş bu yasa dışı rejime karşı ayaklanan herhangi bir vatandaşı mahkemeniz nasıl yargılayabilecektir? Küba'da yargı diye bir güç varsa, Batista cezalandırılmalıdır; Batista cezalandırılmaz da devlet başkanlığı, başbakanlık, senatörlük, generallik, ülkenin sivil ve askeri yöneticiliği, yasama ve yürütme temsilciliği, vatandaşların can ve mallarına hükmetme... bunca oruna ve göreve sahip olmayı sürdürürse, Küba'da yargı yok demektir."[28]

Ülkede yargının ve demokratik hukuk kurallarının sözü bile edilemezdi; bu nedenle F. Castro'nun protestosu arşivlerin küflü dosyaları arasına terkedildi.

Seçim programında antiemperyalist belgilere yer vermesi nedeniyle halk yığınlarından en geniş desteği gören Küba Halkının Partisi (Ortodokslar), en güçlü ve en etkili muhalefet partisiydi, ama diktatörlüğe karşı o da kesin ve kararlı bir savaşım veremedi. Parti yöneticileri darbeyi kınadılar, ancak Batista hükümetine karşı savaşım için yığınlara somut herhangi bir öneride bulunamadılar.

Küba Halkının Partisi, programını 20 Mart 1952'de bir manifestoyla açıklamıştı. Bu belgede parti yönetimi, halkı "1940 Anayasasının 40. maddesinde yer alan 'zorunlu direniş' hakkını kullanmaya ve aşağıdaki önlemlere başvurmaya çağırıyor-

[28] *M. Hil.* Küba —Evet! Yanki— Hayır ! Moskova. 1961, s. 91-92.

du: gerçekten bağımsız bir hükümetin oluşturulması; bu hükümetle bütün anayasal güvencelerin yerine getirilmesi; sivil iktidarın merkez ve taşradaki bütün organları için —tam bir güvenlik içinde— seçimlerin yapılması ve böylece, halkın özgür istenciyle seçilen bu temsilcilerin, Anayasa'da ve yasalarda gösterilen görevlerini yerine getirmelerinin sağlanması."[29]

Ama bu partiler, kendi istemlerine önce kendileri uymadılar. Batista'ya karşı direnen güçlerin birlik ve dayanışması için hiçbir şey yapmadılar; ileri sürdükleri belgilerin hepsi lafta kaldı.

Bundan başka, parti yönetiminde, Batista diktatörlüğüne karşı ortak savaşım için —başta komünistler olmak üzere— hiçbir partiyle bağlaşmama eğilimi açıkça dile getiriliyordu. Liderlerden bazıları, öz çıkarlarını yitirme kaygısıyla son derece sakınımlı ve kararsız davranıyorlardı.

Bu partinin yöneticileri, komünistlerin daha darbeden önce yaptıkları birleşik cephe önerisini geri çevirmişlerdi. Oysa barış, demokrasi ve işçi sınıfının birliği adına oluşturulacak böyle bir cephe, darbenin gerçekleşmesini önleyebilirdi. Partinin kurucusu Eduardo Çibasa'nın ölümünden sonra Ortodokslar, başkanlık seçimlerinde Ortodoksların adaylarını desteklemeye hazır olduklarını söyleyen Halk Sosyalist Partisi'nin anlaşma önerisini geri çevirdi. Ayrıca, Raul Castro'nun da belirttiği gibi, hiçbir politik güçle bağlaşmaya girmemeleri bir yana "eski politikacılar, latifundistlere ve bankerlere partinin kapılarını ardına kadar açtılar, bunların en önemli yerlere geçmelerini sağladılar..."[30] Ortodoksların yalnızca çok küçük bir azınlığı, 1940 Anayasasına dönülmesi belgisiyle diktatörlük rejimine karşı çıktılar. Başında Carlos Markes Sterling'in bulunduğu ılımlı kanat üyeleri ise, iktidarı yasal yoldan ele geçirebileceklerini umarak "serbest" seçimlerin yapılmasını sağlamaya çalıştılar. Sterling ve ona yakın politikacılar Anayasa Mahkemesine başvurarak Batista'nın anayasa dışı bir eylemde bulunduğunun kabul edilmesini istediler. Ama mahkeme, diktatörün verdiği direktifle bu isteği geri çevirdi.

Ortodoksların işçi komisyonu yönetimi, Küba Emekçileri

[29] "Noticias de Hoy", 21. III. 1952.
[30] "Küba", 1965 No. 7/11, s. 10.

Konfederasyonu'nun satılmış yönetimini destekleyerek, birleşik işçi cephesi kurulmasını önleyen bir politika izledi; bu politika, doğal olarak, Batista'ya karşı savaşım için işçi sınıfının tüm gücünü zamanında seferber etmesini engelledi.

Küba emekçilerinin Batista diktatörlüğüne karşı savaşımlarının bu son derece güç döneminde Ortodokslar partisinin izlediği politikanın ne kadar kararsız ve kaypak olduğunu şu olay açıkça göstermektedir:

Darbeyi izleyen ilk günler içinde parti, üyelerini olağanüstü toplantıya çağırdı. Parti yöneticilerinden Emelio Ocioa, yaptığı konuşmada darbenin yasadışılığına değinerek, parti üyelerini tiranlığa karşı "ahlâki kınama"ya ve "yurttaşlık direnişi"ne çağırdı. "Yurttaşlık direnişi" nasıl olacaktı? Bunu Ocioa şöyle açıklıyordu: Sinema ve tiyatroya gidilmeyecek, sigara içilmeyecek, vergi ödenmeyecek, mağazalardan hiçbir şey satın alınmayacaktı. Ocioa'nın önerileri arasında Amerikan Devletleri Örgütü'ne başvurmak da vardı. Ocioa'nın önerdiği acınası "program"a, Ortodoksların yalnızca öğrenci kesimi —onların da en köktenci kanadı— karşı çıktı. Fidel Castro, Ortodoks yönetiminin izlediği teslimiyetçi politikayı eleştirerek şöyle diyordu: "Ocioa'nın bütün önerileri bir sığır çobanım bile korkutacak şeyler değildir. Kısaca ve açıkça, biz hiçbir şey yapmayacağız demek bile bundan daha iyidir. Amerikan Devletleri Örgütü'ne başvurmak ise, en hafif deyimiyle düşüncesizliktir: bu örgütün arkasında duran güç, Batista'nın arkasında duran güçten başkası değildir ve bu güç ABD'dir."[31]

Ortodoksların Batista tiranlığı karşısındaki pasifliği ve güçsüzlüğü partinin genç üyeleri arasında giderek artan bir hoşnutsuzluk uyandırıyor, gençler Küba'yı yeniden canlandıracak biricik yolun devrim olduğunu anlayarak kendilerini bütünüyle bu işin örgütlenmesine veriyorlardı.

Bu sırada Artemis'te, Pinar del Rio dolaylarında ilk gizli devrimci grup doğdu; bir süre sonra da Havana'da başında Abel Santamaria'nın bulunduğu bir başka gizli grup ortaya çıktı. Bu ikincisinin toplantıları Vedado mahallesinde gizli bir evde yapılıyordu.

---

[31] *R. Merl.* Monkada. Fidel Kastro'nun İlk Savaşı. Moskova, 1968, s. 16.

Genç yurtseverler, ülkenin yeni yöneticilerinin satılmışlığını, zalimliğini anlattıkları *"Son Los Mismos"* ("Onların Hepsi Aynı" adlı bir yeraltı gazetesi çıkarmaya başladılar. Daha sonra Fidel Castro'nun girişimiyle, birkaç binlik tirajı olan *"Aqusador"* ("Suçlayıcı") adlı yeni bir gazete kuruldu. Fidel Castro bu dönem için şunları söylüyor: "Sıradan savaşçılar olarak, 10 Mart darbesinin silip süpürdüğü hukuk düzenini yeniden kurmak gibi çok sınırlı amaçlar uğruna bile savaşa girmeye hazırdık. Hareketimize giriştikten hemen sonra aldığımız ilk örgütsel önlem, hiçbir yöneticilik niyeti taşımadan tüm muhalefet güçleriyle birlikte bir savaş cephesi açabilmek için, savaşçı kadrolar yetiştirmeye yönelik oldu. Tek tek her politik eylem adamının kapısını çalıyor, onlara hareketin birer neferi olarak bu işe yaşamımızı koyduğumuzu anlatıyor ve onları savaşa çağırıyorduk. Gördük ki, toplumsal eylem adamları ve muhalefet partileri bir savaşa girişmeye yakınlık duyuyorlar. Onların elinde, bizim tümüyle yoksun olduğumuz birtakım ekonomik olanaklar vardı; ilişkileri, etkileri, savaş araçları vardı. Grubumuz devrimci çalışmalara tutkuyla sarılmıştı (nitekim daha sonra hareketin politik ve askeri yönetimini de grubumuz üstelenecekti); yeni üye seferberliği açmıştık; gruplar oluşturuyor, bunlardan savaşçılar yetiştiriyorduk. Yeraltı koşularında, ateşli bir çalışma temposu içinde geçen bir yılın sonunda kesinlikle ve tam bir açıklıkla gördük ki, politik partiler ve toplumsal eylem adamı denen kişiler halkı hiç utanmadan ve büyük bir yüzsüzlükle aldatıp duruyorlardı. Sonu gelmez bir tartışma ve bitip tükenmek bilmez bir hır-gür bataklığına saplanmışlar, hareketi yönetmek, benlerini yüceltmek hırsının dışında, savaşa karşı ne bir arzu ne bir istek duyuyorlardı; Batista'yı devirmek konusuysa düşlerinden bile geçirdikleri şey değildi.

Bütün bu siyasal parti ve liderler için ortak olan şey şuydu: hep birlikte Mac Carty'nin düdüğünü çalmak ve Washington'un hoşuna gitmek, değil komünistlerle işbirliği, onlarla tiranlığa karşı ortak bir savaşım içine girme düşüncesine bile dayanamamak."[32]

---

[32] *F. Castro.* Gelecek Kuşaklar Adına. "Latin Amerika". 1974. No. 1. s. 7-8.

Batista darbesi sırasında burjuva partilerinin tümü sallantılı, kararsız, uzlaşmacı bir tutum sergiliyorlardı; bazı durumlarda ise halkın çıkarlarına apaçık ihanet içindeydiler.

Askeri darbenin özünü doğru değerlendiren, Batista rejiminin toplumsal kökenini çözümleyen ve en önemlisi bütün demokratik güçleri Batista'ya karşı savaşım için birleşmeye çağıran tek parti Halk Sosyalist Partisi oldu. Blas Roca şu sözlerle tanıklık ediyor o günlere: "10 Mart 1952'de, Halk Sosyalist Partisi, darbe sonucu işbaşına geçen hükümet tarafından amansızca sıkıştırılıyor olmasına ve yine bu hükümetin emriyle pek çok üyesi ve yöneticisi katledilmiş olmasına karşın, bir an bile kararsızlığa düşmeden darbeye karşı tavır aldı. Anayasal bir hükümetin kurulması ve özgürlüklerin savunulması için savaş açtı; darbe sonucu ortaya çıkan emperyalizm yanlısı, anti-ulusal, işçi karşıtı, halk karşıtı hükümetin kanlı bir tiranlık hükümeti olduğunu açıkça gösterdi."[33]

Temmuz 1952'de Küba Halk Sosyalist Partisi, ülkedeki siyasal bunalımın aşılması için işçi sınıfını köylülük ve ulusal burjuvaziyle bağlaşmaya çağıran bir program yayınladı. Parti'nin Ulusal Yürütme Komitesi şu istemleri dile getiriyordu:

Toprakların köylülere ve tarım ırgatlarına parasız dağıtılması ve tarım reformunun yapılması; çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve işsizlik maaşlarının artırılması; ulusal sanayi ve tarım alanında yabancı tekellerin egemenliğinin sınırlandırılması; bağımsız, barışçı bir politika izlenmesi ve sosyalist blok ülkeleriyle ticari ilişkiler kurulması; 1940 Anayasasının yeniden yürürlüğe konulması.[34]

Halk Sosyalist Partisi ayrıca, Batista diktatörlüğüne karşı bir Ulusal Demokratik Cephe oluşturulması çağrısı yapıyordu. Çağrıda, darbenin, ülkenin ekonomik ve politik yaşamında yaptığı tahrip edici etkilere de yer veriliyordu.[35]

Parti, emekçilerin önüne, politik olanakların yanısıra ekonomik görevler de koymuştu: işten çıkarılanların yeniden işe alınması, ücretlerin % 30 artırılması, ücretli izin, emeklilik gü-

---

[33] *B. Roca.* Küba'da Sosyalizmin Temelleri. Moskova, 1961, s. 207.
[34] "Fundamentos", 1952, No. 129, s. 1104.
[35] "Noticias de Hoy", 25. VII. 1952.

vencesi ve her sanayi kolundaki işçilerin o sanayi koluna özgü özel istemlerinin yerine getirilmesi uğruna savaşım.

12 Kasım 1951'de Halk Sosyalist Partisi Yürütme Kurulu bütün muhalefet güçlerine ortak eylem çağrısında bulundu. Muhalefet partilerini eylem birliğine çağırırken Halk Sosyalist Partisi, öteki partilerle arasında var olan görüş ayrılıklarını gidermeyi önkoşul olarak ileri sürmüyordu. Tam tersine, görüş ayrılıklarının ülkeyi böylesine yıkım durumuna getiren bir rejime karşı verilecek ortak savaşıma engel olmayacağını belirtiyordu.

"Geleneksel partiler"in ya tam bir şaşkınlık içinde bulundukları ya da açıkça Batista safında yer aldıkları bir sırada, marksizm-leninizm ilkeleriyle yönetilen, işçilerin, emekçilerin partisi Halk Sosyalist Partisi, Batista diktatörlüğünün artsız arasız yürürlüğe koyduğu gerici önlemlere karşı duran tek politik güçtü.

Yığınların harekete geçirilmesinde "*La Ultima Ora*", "*Noticias de Hoy*" gibi parti gazeteleriyle yine partinin teorik dergisi olan "*Fundamentos*"un büyük katkıları oldu. Partinin resmi organı "*Noticias de Hoy*"un kapatılmasından sonra 13-20 bin tirajlı bir haftalık yeraltı gazetesi olan "*Carta Semanal*" yayınlanmaya başladı. Komünistler "*Respuestas*" ("Yanıtlar") adlı tek yapraklı bir politik gazeteyle çeşitli bültenler yayınlıyorlardı: köylüler için "*El Campesino*" ("Köylü"), aydın kesimi için "*Mensahe*" ("Mesaj") ve ayrıca gençler için, kadınlar için özel yayınlarla çok sayıda çağrı ve bildiri.

Halk Sosyalist Partisi, yayın organları yoluyla halka sistemli bir biçimde, gerici, emperyalizm yanlısı darbenin, halk güçlerinin ve özellikle işçi hareketinin birlikten yoksun oluşu nedeniyle gerçekleşebildiğini açıklıyordu. Sarı sendika yöneticilerinin oportünist ve reformist politikaları işçi hareketini zayıflatmış, darbe anında gericiliğin kendini alabildiğine serbest bulmasına yol açmıştı. Halk Sosyalist Partisi'nin VIII. Kongresinde konuşan Blas Roca bu durumu şöyle açıklıyor: "İşçi sınıfı arasında ayrılık olmasaydı, dolayısıyla sendikaların yönetiminde onurlu devrimciler, sınıfına bağlı, ilkeleri uğruna can vermeye hazır, her türlü kişisel çıkardan uzak, işçilerin ve

tüm halkın çıkarlarını emperyalizmin saldırılarından korumaya azimli, yiğit, mert kişiler bulunabilseydi, darbeyi gerçekleştirenler buna cesaret edemezlerdi; böyle bir suçu işlemeye yeltenseler bile, sonları kesinlikle yıkım olurdu."[36]

Tüm ülkedeki işçi örgütlerinin çoğu Batista'mn gerçekleştirdiği darbeyi kınıyorlar ve sendikaların yönetimine yerleşmiş gangsterlerin kovulması için yeni sendika seçimlerinin yapılmasını istiyorlardı.

Sendikal hareketin önde gelen militanlarından Lasaro Penia şunları yazıyordu: "Prio Sokarras hükümetince sendikaların ve konfederasyonun başına zorbalıkla getirilmiş olan Muhal, İrrigoyen ve bunların suç ortakları, sendikal hareket içinde ayrılık çıkartmaya çalışmakta, sosyal güvenlik fonlarındaki işçi paralarını çalmakta, işçi önderlerini yoketmek için cinayetler düzenlemekte, kısaca, işçi sınıfına ihanet etmektedirler."[37]

Batista'mn darbe yaptığı haberi duyulduktan sonra Muhal ve suç ortakları, durumun iyice aydınlanmasını beklemek için ABD Büyükelçiliğine gizlendiler. 14 Mart'ta Batista, Muhal'i "Kukin" takma adıyla kabul etti. Muhal diktatörle aynı dili konuştuklarını çabucak anladı ve hemen onun safına geçti. Batista ile "komünizmle savaşım" konusunda tam anlamıyla anlayış birliği içinde bulunduklarını açıklayan Muhal, "Batista ile anlaşmamın temel ve birinci nedeni budur" diyordu. Batista da bu bir avuç sendika ağasından kendi çıkarları için yararlanmayı planlıyordu. Çalışma Bakanlığı ve Batista'mn İlerici Hareket Partisi'nin işçi hareketiyle uğraşan "İşçi Bloku" Muhal ve çetesiyle sıkı ilişkiler kurdular. Antikomünist, halk düşmanı temeller üzerinde gizli bir anlaşma yapmışlardı.

Batista'mn sendikalarla ilgili politikası sendikal hareket üzerinde katı bir hükümet denetimi kurmaya yönelikti. O, emekçilerin, sendika yöneticilerinin özgür seçimlerle işbaşına gelmesi isteğinden ısrarla kaçınmaya çalışıyordu.

Muhal, Batista'yla uzlaşma antını yerine getirmede hiç gecikmedi. Açıkça şöyle söylüyordu: "İşçi hareketini, işletmelerin isterleri çerçevesinde yönlendireceğiz, işçi-işveren kesimi

[36] *B. Roca.* Küba-Amerika'nın Özgür Toprağı. Moskova, 1961, s. 39.
[37] "Noticias de Hoy", 12. III. 1952.

arasında tam bir işbirliği ve çalışma ahengi sağlayacağız..."[38] Bu açıklama, Muhal'in emekçi çıkarlarına nasıl ihanet ettiğini bir kez daha ve apaçık bir biçimde gösteriyordu.

Muhalist öğeler zamanla işçi yığınlarının gözünde değerlerini tümden yitirdiler ve ayıplarıyla birlikte bir yana itildiler.

10 Mart darbesinin başarıya ulaşması, halkın bir bölümünde Batista üzerine hayallere kapılınması gibi bir sonuç doğurmadı değil. Ancak bu hayaller yaşamın kendisi tarafından çabucak yıkıldı. Batista'nın kurduğu asker-polis rejimi halkın büyük çoğunluğunun nefretini toplamıştı. Baskının, zulmün ağır koşullarında, Küba halkının diktatörlüğe karşı şanlı savaşımı bir an bile duraksamadan gelişti, büyüdü.

---

[38] "Noticias de Hoy", 28. III. 1952.

BATİSTA DİKTATÖRLÜĞÜ GERİCİLİĞİN HİZMETİNDE— DEMOKRATİK GÜÇLER ÜZERİNDEKİ BASKININ ARTMASI

"Dünyada, sömürge ülkeleri de içinde, Küba'nın çektiği yoksulluktan, katlandığı zulüm ve sömürüden daha fazlasına katlanmış bir başka ülke bulunmadığından eminim; Küba bütün bunlara, Batista rejimi sırasında benim ülkemin izlediği politika nedeniyle katlanmıştır."

John F. Kennedy

BATİSTA'nın iktidarı ele geçirişi ABD emperyalist çevrelerince sevinçle karşılandı. Amerikalı burjuva tarihçi A. Thomas, "Birleşik Devletler'in Küba'daki yeni rejimi zaman yitirmeden tanıması"nın "Batista'nın durumunu güçlendirdiği"ni[1] itiraf etmiştir.

Küba'nın desteklenmesi, "soğuk savaş" döneminde, Latin Amerika'da gerici diktatörlük rejimlerinin kurulmasına yönelik ABD politikasının bir halkasını oluşturuyordu. Venezuela, Dominik Cumhuriyeti, Nikaragua ve öteki bazı ülkelerdeki diktatörlük rejimlerine ABD yardım ediyordu. ABD tekelleri, Latin Amerika ülkelerinde halkın gerçek istencini yansıtan ve antiemperyalist bir politika izleyen tek bir ülkenin bile bulunmaması için elinden geleni yapıyordu.

Batista darbesi, Amerikan istihbarat subayı Chester ve yine Amerikalı bazı subayların doğrudan katılımlarıyla gerçekleşmişti.[2] ABD, kendisini destekleyeceği konusunda Batista'ya kesin güvence vermişti. Amerikan iş çevrelerinin borazanı "*Magazine of Wall-Street*" bu konuda şunları yazıyordu: "Bizi izleyen bir orduya dayanması nedeniyle General Batista ülkeyi daha

[1] *A. Thomas.* Latin Amerika Tarihi. Moskova, 1960, s. 507.
[2] "Küba. Devrimin 10 Yılı", Moskova, 1968, s. 75.

iyi yönetecektir. Özellikle bu nedenle, iş çevreleri, darbeye iyiye doğru yapılmış bir hareket gözüyle bakmak eğilimindedirler."[3] Arsız, ama açık bir itiraf.

27 Mart 1952'de, Havana'daki ABD Büyükelçisi Bulack, Küba Dışişleri Bakanı Miguel Anhelio de le Campa'ya ABD'nin Küba hükümetini tanıdığını bildirdi.

Öte yandan, ABD Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Mac Dermott, ABD'nin Batista rejimini tanımasının, bölgenin başka ülkelerinde de hükümetlerin askeri darbeler yoluyla yıkılmasını tahrik edici bir neden olacağını hükümetinin kabul edip etmediği yolundaki soruları yanıtsız bırakıyordu. Mac Dermott, kendisine sorulmayan şeyleri açıklıyordu: "ABD hükümeti, yeni Küba hükümetinin bütün ulusal sorumluluklarını yerine getireceğine ilişkin güvence almıştı", yeni hükümet ülkede tam bir denetim sağlayacaktı ve halk, yeni hükümeti kabul etmişti.[4]

İktidara gelir gelmez diktatör gerçekten de ülke ekonomisinin kapılarını ardına kadar yabancı sermayeye açtı.

Ünlü "Standart Oil Company" tüm adada petrol arama ve işletme hakkına sahip olurken, "Moa Boy" ve "Freeport Salfer" tekellerine Nikero bölgesindeki zengin nikel yataklarını işletme imtiyazı verildi. Bu kumpanyalar vergi bağışıklığı gibi önemli bazı ayrıcalıklardan yararlanacaklardı. Küba telefon kumpanyası ("American Telephone and Telegraf"ın bir şubesiydi) telefon ücretlerini iki kat artırma iznini kopardı. Hayvancılık tekeli "King Runch"a 1000 kabaleria[5] toprak üzerinde ayrıcalık tanındı. Ünlü Amerikan elektrik korporasyonu "Bond and Sheir" 12 milyon dolarlık devlet yardımı aldı.

Küba'daki Amerikan Ekonomik Kurulu'nun[6] tavsiyelerine uygun olarak, Batista, "Truslow Planı" ("Küba Ekonomisinin Reorganizasyon Planı") adı altında Amerikan tekellerinin çıkarlarını koruyup kollayan bir plan uygulamaya başladı. Plan, adını Ekonomik ve Teknik Kurul Başkanı Francis A. Truslow'un adından alıyordu. Kurul, Prio Sokarras hükümetinin is-

---

3 "Magazine of Wall-Street", 22. III. 1952, s. 35.

4 "The New York Times", 29. III. 1952.

5 1 Kabaleria: 13,43 hektar.

6 "Report on Cuba. Figures and Reccomendations of Economic and Tecnical Mission Organised by the International Bank or Reconstruction and Development of Cuma in 1950. Francis Adams Truslow Chep of Mission Organised Published for Reconstruction and Development", Baltimore, 1951.

teği üzerine, Uluslararası Rekonstruksiyon ve Gelişme Bankasınca oluşturulmuştu. Küba ekonomisini "inceleyen" kurul, bazı tavsiyelerde bulundu. Tavsiyelerin özü, emekçilerin zararına olarak Küba'da etkinlik gösteren Amerikan tekellerinin kârlarının artırılmasıydı. "Tavsiyeler", emekçilerin o güne kadarki kazanımlarının ellerinden alınmasını, ücretlerin düşürülmesini, işçiyi aşırı çalıştırma sisteminin "Amerikanca"sı olan "üretim organizasyonu"nun gerçekleştirilmesini ve daha pek çok alanda "atılım" için gerekli yasal değişikliklerin yapılmasını öngörüyordu.

Satılmış Prio Sokarras hükümetinin bile yerine getiremediği bu "tavsiyeler"i Batista rejimi canla başla hayata geçirmeye başladı. İlk önce emekçilerin ücretlerinin düşürülmesine ve yabancı sermayeye yeni ayrıcalıklar sağlanmasına yönelik önlemler alındı.

Batista dönemi, Amerikalı girişimciler için "altın çağ" olarak anılacak bir dönem oldu.

Dikta iktidarının birinci yılında, Küba'da 100'den fazla yeni Amerikan şirketi boy gösterdi. Daha sonra bu sayı 300'e ulaştı. 7 yıllık Batista diktatörlüğü süresince ABD tekelleri, borç faizleri ve başka operasyonlardan sağladıkları kârlar dışında net 500 milyon dolarlık bir kârı ülkelerine taşıdılar. Batista'nın iktidarı ele geçirdiği andan Küba devriminin zaferine kadar, ülkenin tek ve gerçek efendisi Amerikan sermayesi oldu.

Tüm Küba dış ticareti ABD tekellerinin çıkarları doğrultusunda düzenlenmişti. 1958 yılında Küba'nın dışalımının % 70'i, dışsatımının % 60'ı ABD'nin payına düşüyordu. 1952-57 yıllarında Küba'nın 416 milyon pesoluk dış ticaret açığı vardı. Bu rakam, yalnızca dış ticaret dengesindeki bir olumsuzluğu değil, Küba-ABD ticari ilişkilerinin Küba için nasıl köleleştirici koşullar altında geliştiğini de gösteriyordu. Dışalımın tek denetleme yolu özel antlaşmalara uygun olarak saptanan gümrük vergileriydi. Küba-ABD arasında imzalanan, örneğin 1957 tarihini taşıyan "özel antlaşma" tümüyle Amerikan sermayesinin dikte ettiği bir antlaşmaydı. Amerikan tekellerinin dışsatım mallarının fiyatlarınının yükseltilmesi, Küba'nın dışsatım mallarının ise fiyatların düşürülmesi koşulları altın-

da yapılan ticaretten Küba'nın 9 yıl içindeki (1950-1959 arası) kaybı, en az 1 milyon dolar dolaylarında olmuştur.

Öte yandan rüşvetçilik görülmemiş boyutlara ulaşmıştı. 1959'da yapılan soruşturmalar sonucu elde edilen bilgi ve belgelere göre Batista, Küba'da ayrıcalıklı çalışmasına izin verdiği her kumpanyanın % 50 hissesine sahip olmuştu. Diktatörün 40 kumpanyada hissesi vardı. Telefon kumpanyasının isteği üzerine telefon ücretlerinin yükseltilmesi iznini veren Batista, som altından dökülme bir telefon ve 3 milyon dolar dolayında rüşvet almıştı. Bu telefon, kuşkusuz bir simgedir, ancak oldukça karakteristik bir simge... Hiçbir imtiyaz antlaşması, hiçbir gizli-kapaklı yatırım Batista ve çevresine yüklü rüşvetler dağıtılmadan gerçekleşemiyordu.

Böylece Küba ordusunun eski çavuşu, kimsenin miktar koyamayacağı servetiyle, Latin Amerika'nın en zengin adamı olmuştu.

Bakanları da diktatörden geri kalmıyorlardı; yılda 10 bin dolarlık maaşlardan yaptıkları tasarruflarla (!) bankalarda yüzbinlerce doları kapsayan hesapların sahibi olmuşlardı. Rejimin küçük yardakçıları bile, örneğin kendisine işçi lideri sıfatını yakıştıran E. Muhal ve benzerleri de büyük servetlerin sahibi olmuşlardı.[7]

Batista yönetiminin sonlarına doğru Amerikan sermayesi, hizmetlerle ilgili işletmelerin % 80'ini, maden yataklarının % 90'ını, şeker sanayisinin % 40'ını vb. denetimine geçirmişti.[8]

Diktatörlük rejimi, kaçınılmaz olarak, ülke ekonomisini güçlendirmeye ve halk yararına değil, Amerikan tekellerine daha çok kâr, diktatöre ve onun "kamerilya"larına daha çok rüşvet sağlamaya yönelik, spekülatif bir "şeker politikası" izliyordu.

Küba, ABD'nin baskısıyla kota sistemine dönmek zorunda kaldı. Bu durum, şeker kamışı tarımına ayrılan toprakların, dolayısıyla şeker üretiminin azalmasına neden oldu. 1953 yılında Küba'nın da imzaladığı Londra Antlaşmasında sağlanan

---

7 Sendika üyelik ödentilerinden hesabına geçirdiği, hükümetten ve ABD'li yatırımcılardan aldığı rüşvetlerle E. Muhal, kısa süre içinde 4 milyon pesoluk bir servetin sahibi olmuştu.

8 *A. Yefimov, A. Ançişkin.* Küba kendi Ekonomisini Planlıyor. Moskova, 1963; *H. Matthews.* The Cuban Story. New York, 1961, s. 246.

elverişli koşullara göre, Küba'nın dışsatımı, miktar ve değer olarak büyük düşüş gösterdi.[9]

Eskiden olduğu gibi Küba şekerinin başlıca alıcısı durumunda bulunan ABD, yalnızca ham şeker (rafine şekere oranı topu topu % 12,5 dolayındaydı) alarak Küba'nın şeker sanayisinin gelişmesini de frenledi. Şeker üretiminin sınırlanması, doğal olarak Kübalı emekçilerin durumunu da olumsuz yönde etkiledi. Çünkü bu onlar için işgününün azalması, ücretlerin düşmesi ve kapıdaki işsizlik demekti.

"1962 Ekonomik Plan Taslağı"na ilişkin olarak Devrim hükümetinin raporunda da belirtildiği gibi, 1958'de işsiz ve yarıişsiz sayısı, Küba'nın çalışabilir nüfusunun % 40'ını oluşturacak bir sayıya, 657 bine ulaşmıştı. Böylesine büyük bir işsizliğe gelişmiş kapitalist ülkelerde, hem de 1929-33 dünya ekonomik bunalımı sırasında bile rastlanmamıştı.[10]

Ünlü Kübalı tarihçi R. C. Bonilla, o yıllarda şu saptamada bulunuyordu: "Şekere ve şeker fabrikalarına ilişkin yüzkarası spekülasyon sistemini bu rejim icat etmemiştir. Ama şeker politikası hiçbir zaman, 10 Mart ayaklanmasını gerçekleştiren ve destekleyenlerin uyguladıkları politika kadar spekülatörlere yarar sağlamamıştır."[11]

Lüks devlet dairelerini, "Havana Hilton", "Rivyera" gibi lüks otelleri, askeri limanlar, askeri televizyon şebekesi gibi tesisleri gerçekleştiren firmalara devlet kesesinden yapılan yardımların da ekonomi üzerinde olumsuz etkileri oluyordu. Bunun dışında silahlanma için milyonlarca peso harcanıyordu.[12]

Batista diktatörlüğü döneminde Küba hükümeti, Birleşik Devletler'le bir dizi antlaşma imzaladı; bu antlaşmalardan bazıları askeri antlaşmaydı ve tümüyle ABD'nin çıkarları doğrultusundaydı. 26 Eylül 1952'de, Washington'da, Küba-ABD arasında 22 Aralık 1950 tarihinde imzalanmış olan bir antlaşmanın süresi uzatıldı. Antlaşma, ABD'nin Küba'da askeri-hava misyonu bulundurmasına ilişkindi. 26 Şubat 1953'te, tümüyle

---

9 Şeker üreticisi ülkelerce imzalanan bu antlaşma Küba'ya, pazarlara 2,25 milyon ton şeker sürebilmesi hakkını tanıyordu.

10 "Obra revolucionaria", 1961, N. 41, s. 12.

11 *R. C. Bonilla.* Obras Historicas. La Habana, 1963, s. 309-310.

12 J. Le Riverend. La Republica: depedencia y revolucion. La Habana, 1966, s. 362.

Amerikan uçak şirketlerinin çıkarlarına göre düzenlenmiş olan ABD-Küba özel hava ulaşımı antlaşması yürürlüğe girdi.[13] 2 Temmuz 1953'te, ABD'deki Küba Büyükelçisi A. Concieso ile ABD Dışişleri Bakanı J. F. Dallas arasında teati edilen notalardan sonra, Küba'daki Amerikan askeri-deniz misyonunun adada bulunma süresini uzatan antlaşma yürürlüğe girdi.[14]

13 Ekim 1953'te, Küba'da bir ABD askeri misyonu bulundurulması antlaşması yürürlüğe girdi.[15] Bu antlaşma, 28 Ağustos 1951 tarihli antlaşmanın koşullarını genişletiyor, Amerikan askeri personeline yeni ayrıcalıklar tanınmasını öngörüyordu.

30 Temmuz 1957'de, Küba-ABD hava taşımacılığı antlaşması, 29 Kasım 1957'de özel sermaye yatırım güvencesi antlaşması yürürlüğe girdi.[16]

Bütün bu eşitsiz ve halk karşıtı antlaşmalar, dış politika alanında Batista'nm ABD tekellerinin buyruklarının nasıl uysal bir uygulayıcısı olduğunu gösteriyordu. Batista'nın kendisi de, izlediği emperyalizm yanlısı ve antikomünist dış politikanın altını çizerek, şu itirafta bulunuyordu: "Komünist ülkeler dışında, Küba tüm dünya ülkeleriyle içten ilişkiler kurulmasından yanadır."[17]

Kübalı tarihçi E. G. Galbe şöyle diyor: "10 Mart rejimi, daha iktidarının ilk gününden, Amerikan emperyalizminin uluslararası çizgisini sürdürmeyi adeta kendisine sembol edindi ve ABD kumpanyalarına, latifundistlere ve komprador elite çok önemli ayrıcalıklar tanımaya başladı."[18]

Diktatörün gerici dış politikası Küba'yla Sovyetler Birliği arasında diplomatik ilişkilerin kopmasına varan olaylarda ve, tıpkı kendinden önceki burjuva hükümetleri döneminde olduğu gibi, Küba'nın Birleşmiş Milletler ve Amerikan Devletleri Örgütü ile olan ilişkilerinde de açıkça kendini gösterdi: bu örgütteki Küba temsilcileri emperyalist devletlerin antidemokratik ve saldırgan kararlarım tümüyle "otomatik" olarak desteklediler.

---

13 "U. S. Treaties and other International Acts Series" (Bundan sonra TIAS diye anılacak). Washington, 1953, N. 2779, vol 4, s. 210.

14 TIAS, N. 2836, vol. 4, s. 1697.

15 TIAS, N. 2692, vol. 5, s. 737.

16 TIAS - N. 3953, vol. 8, s. 2375.

17 *F. Batista.* The Growth and Decline of the Cuban Republic. New York, 1964. s. 42.

18 *E. G. Galbe.* Sintesis republicana de Cuba. La Habana, 1959, s. 53-54.

Somosa, Truhilio ve Odria gibi Latin Amerika'nın eli kanlı diktatörleriyle sıkı ilişkiler kuran Batista, Amerikan Devletleri Örgütü'nün 1954 yılında kabul ettiği "Antikomünist Karar Tasarısı"nı candan destekledi.

Ülke içinde ise, diktatör, demokratik yığın hareketlerine katı bir baskı politikası uyguluyordu. Barış Komitesi, Küba Demokratik Kadın Federasyonu, Sosyalist Gençler Birliği vb. gibi pek çok ilerici örgüt, yasadışı ilan edilmişti. Halk Sosyalist Partisi özellikle baskı altındaydı. Barış yanlıları hareketi "komünist" olarak ilan edilmiş ve dernekleri kapatılmıştı. Barışın savunulması için yürütülen imza toplama kampanyası devlete karşı işlenmiş bir suç olarak nitelendirilmişti.

Batista bunlarla da yetinmiyordu: adada casusluk ve haber alma örgütleri kuruyordu: "Komünist Faaliyetleri Bastırma Bürosu", "Siyasal Haberalma Bürosu" bunlar arasındaydı. Öte yandan, devlet casusluk ve karşı-casusluk örgütlerini genişletiyor, yurtseverleri izlemek için sendikalara ve çeşitli örgütlere sokmak üzere özel ajanlar yetiştiriyordu. Askeri Haberalma Örgütü SIM, karanlık çalışmalarıyla bu örgütler içinde ün kazanmıştı. SIM'in çalışmaları doğrudan doğruya ABD Merkezi Haberalma Örgütü tarafından yönetiliyordu. Bu durumu P. Merl, şu sözlerle dile getiriyor: "1952 yılında ABD için Küba sorununun çözümü üç sözcükte toplanmıştı: Batista, Ordu ve SIM."[19]

Antonio Nunies Himenes, şöyle yazıyor: "Oligarşik Batista diktatörlüğü özellikle özgürlük savaşçılarını yoketmekle ün kazandı. Cinayetler Havana'nın ve başka kentlerin caddelerinde, halkın gözü önünde işleniyordu. Çoğunluğu genç olan, öldürülmüş ve işkencelerle ölümcül hale getirilmiş 20 bin insan... Tiranlığın aldığı kurbanların sayısı böylesine trajiktir işte. İzleme ve baskılar diktatöre muhalif olan bütün örgüt ve grupları kapsıyordu; öyle ki, Alisia Alonso Balesi, Del Ayra Üniversitesi gibi kültür kurumları bile bunlar arasındaydı; Havana Üniversitesi'nin arşiv ve laboratuvarları yağma edilmişti; Mağarabilim Derneği ile Küba Flarmoni Orkestrası da Batista vanda-

---

[19] *P. Merl.* Monkada. Fidel Castro'nun İlk Savaşı. Moskova, 1968, s. 13.

lizminin hışmına uğrayan kuruluşlardı. Diktatöre bir türlü yetmiyordu yaptıkları: pek çok okul ve enstitüyü kapatmıştı; bazı kitapların bütün nüshalarnın yakılmasını emretmişti; Doktor Carlos Rafael Radrigues'in kitaplığını yağmalatmıştı. Basına da katı bir sansür uygulanıyordu."[20]

Özel bir kararnameyle bütün ilerici gazete ve dergiler yasaklanmış, bunların basımevleri ve yönetim yerleri yakılıp yıkılmıştı. Binlerce komünist, sendikacı, gençlik ve kadın örgütlerinin ileri gelenleri tutuklanmış ya da ülkeyi terketmek zorunda bırakılmıştı. Küba Halk Sosyalist Partisi yeraltına geçmişti.

Prio Sokarras hükümetinin zorbalıkla yıkılmasını haklı göstermeye çalışan Batista, demagoji yapıyor, darbenin temel amacının "ülkede anayasal düzeni yeniden kurmak, siyasal partilerin ve sendikaların özgür çalışmalarını sağlamak ve eşkiyalığın kökünü kazımak" olduğunu söylüyordu. Oysa uygulamada tam tersi, keyfi bir yönetim gerçekleştirmişti. Hükümetin çevresini gangsterler ya da onlarla ilişkisi bulunan gruplar sarmıştı. Bu konuda, diktatörün koruma polisliğini yapanlar arasında Havanalı ünlü ganster Evaristo Venereo'nun bulunduğunu söylemek yeter.

Batista hükümeti darbeden hemen sonra Ulusal Kongreyi dağıttı.

Havana Belediye Başkanlığına Batista'nın eski bir dostu Husto Luis del Poso, Küba Ordusu Genel Kurmay Başkanlığına ise General Francisko Tabernillea atandılar.

Burjuva basını, beklendiği gibi, diktatörün yanında yer aldı: *"El Mundo"* ve *"Diario de la Marina"* gazeteleri darbeyi desteklediklerini açıkça yazdılar. "Eski çavuşun önünde diz çökmeyenler bile muhalefete geçmiyordu: kariyer yapmak onlar için ilkelerden daha önemliydi. Kimse ağzını açmaya cesaret edemiyordu. Basın susuyordu. Darbenin hemen ertesi günü genç ozan Raul Homes Garcia, Batista'ya karşı yazdığı bir makaleyi yayınlayacak bir tek gazete bulamadı Havana'da."[21]

Yayınlanan bir kararnameyle, diktatörlükle uzlaşmaya var-

---

[20] *A. N. Himenes.* Küba Devrimi. Küba —Tarihsel— etnografik makaleler". Moskova. 1961. s. 28-29.
[21] *R. Merl.* A.g.y., s. 21.

mayan eski partilerin yönetici ve etkin üyelerinin Küba'nın siyasal yaşamına 30 yıl boyunca katılmaları yasaklandı.

Darbeden hemen sonra, çeşitli kentlerden, Halk Sosyalist Partisi binalarının saldırıya uğradığına, parti yöneticilerinin tutuklandığına dair haberler gelmeye başladı. 14 Mart'ta Santa-Clara'da, Batista yanlısı subayların yönetimindeki askerler Halk Sosyalist Partisi binasını bastılar, partinin yerel yöneticileri İsrael Tomas, Enrico Rodrigues, Osvalde Gomes ve Carlos Gonzales'i tutukladılar. Oriento'da, Juan Tokeciel ve Jose Canisti adlı komünistler tutuklandılar. Bu iki komünist askeri makamlarca hiçbir neden gösterilmeden olağanüstü mahkemeye verildiler. Camagua'da, Halk Sosyalist Partisi'nin yerel yöneticileri Orestes Morales ve Antonio Alonso öldüresiye işkence gördüler. Halk Sosyalist Partisi binalarının yakılıp yıkılması, yöneticilerinin tutuklanıp işkenceye tabi tutulması, Batista'nın iktidarı ele geçirmesinden sonra ülkenin ilerici güçlerine karşı saldırıları doğrudan kendisinin yönettiği birliklerce gerçekleştiriliyordu.

1953 Ağustos'unda "Toplumsal Dirlik Yasası", 10 Kasım 1953'te de "Komünist Faaliyetlerin Yasaklanmış Olduğuna Dair Özel Kararname" yayınlandı. Ama her şeye karşın, Halk Sosyalist Partisi yığınlarla ilişkisini yitirmedi. Dahası, tiranlığa ve yabancı tekellerin egemenliğine karşı, özgürlük uğruna savaşım için kararlı yeni üyelerle kadrolarını genişletti. Parti, haftalık *"Carta Semanale"* adlı yeraltı gazetesi aracılığıyla Küba gericiliğinin ve onun ardındaki emperyalist güçlerin niyetlerini bir bir sergiledi.

Şubat 1953'te Batista hükümeti, Kasım ayında yapılacağını duyurduğu devlet başkanlığı seçimlerinin belirsiz bir tarihe ertelendiğini açıkladı. Açıklamada, kongre seçimlerinin 1 Haziran 1954'te yapılacağına değiniliyor, bundan birkaç ay sonra da Kongrenin toplanarak başkanlık seçimleri için tarih saptayacağı belirtiliyordu.

Yeni yayınlanan kararnamelerle bütün siyasal partiler dağıtıldı, Kongrenin Batista tarafından faaliyetine son verilmiş olması "meşrulaştırıldı" ve "hükümet için bir danışma organı" olarak görev yapacağı açıklanan "Danışma Kurulu" oluşturuldu.

1953 Nisan başlarında, 1940 Anayasası'nın yerini alacak olan yeni anayasa tüzüğü yayınlandı. 257 maddeden oluşan bir belgeydi bu. Bölüm başlıkları altında çeşitli açıklamalar yapılıyor, ancak hiçbirinde ne kişi özgürlüğüne, ne siyasal örgütlenme özgürlüğüne yer veriliyordu.

Kişi haklarından söz eden ilk üç bölüm, 1940 Anayasasının ilgili bölümleriyle harfi harifine aynıydı. Ancak hemen sonra gelen 41. madde, hakları her türlü hukuksal güçten yoksun bırakıyordu: Bu maddede ilk üç bölümde yer verilen kişi hak ve özgürlüklerinin "devlet güvenliğinin gerektirdiği hallerde, ya da bir savaş halinde, ya da ülkenin bir saldırıya uğraması halinde, toplumsal dirlik ve düzenin bozulması ve benzeri hallerde, toplumsal huzurun çiğnenmesi ya da terörizm ve çapulculukla savaşım gereken hallerde, tüm ülke çapında ya da ülkenin bir bölümünde, koşulların gerektirdiği süre kadar kaldırılabileceği..."[22] belirtiliyordu. Belgenin gerici özünü gizlemek için bulunmuş alçakça, sinsice bir biçimdi bu.

1940 Anayasasındaki Ulusal Kongre ile ilgili bölüm ise hiç yer almıyordu tüzükte. Bir düştü sanki kongre, sanki gerçeklikte hiç olmamış bir şeydi. Batistacılara göre, 80 üyeden oluşan Danışma Kurulu, Ulusal Kongrenin yerini alacaktı. Yasama ve yürütme erki tümüyle Bakanlar Kurulunda bulunacaktı. Danışma Kurulunun işlevi, Bakanlar Kuruluna danışmanlık yapmakla sınırlıydı. Danışma Kurulu üyeleri, Bakanlar Kurulunca atanıyor, Bakanlar Kuruluna ise sürekli olarak Batista başkanlık ediyordu. Danışma Kurulu üyeleri arasında, Şeker Plantasyonları ve Fabrikaları Sahipleri Birliği Başkanı, Küba Emekçileri Konfederasyonu Başkanı (diktatörün yardakçısı E. Muhal), toprak ağaları, sanayiciler, eski parlamenterler, belediye başkanları vb. bulunuyordu. Kurulda ayrıca, oligarşinin doğrudan temsilcileriyle, Carlos Saladrigos Sajas, Gaston Godoy, Loret de Mola, Husto Garcia Reyneri gibi kaşarlanmış politikacılar, General Campos Marchetti gibi Batistacı subaylar ve Batista'nın yakın çevresinden başka bazı kişiler yer alıyordu.

Tüzüğün 102. maddesinde, "her türlü parti ve siyasal örgü-

---

22 "Ley Constitucional para le Republica de Cuba. Aprobada por el consejo de ministros 4 de abril y publicada en edicion extraordinaria de la 'Caceta oficial' del mismo dia". La Habana, 1953, s. 18.

tün kurulması serbesttir" deniliyor, ancak bunun hemen ardından bir kayıt getiriliyordu: "Şu koşulla ki, bu örgütlenmeler ilgili yasalara aykırılık taşıyamaz."[23]

Ne amaçlanıyordu bu sözlerle? *"Noticias de Hoy"*, "Son derece açıktı amaç" diye yanıtlıyordu soruyu, "tüzüğe göre yasaları Bakanlar Kurulu, yani Batista'nın kendisi yapmaktadır. Böylece siyasal partilerin örgütlenme koşullarını da yine diktatörün kendisi dikte etmiş olacaktır".[24]

Tüzüğü kaleme alanlar büyük bir teklifsizlikle, seçim sisteminin değiştirilebileceği olasılığını da öngörmüşlerdi. 1940 Anayasası, siyasal partilerin kuruluşuna ilişkin son derece açık, belirli koşullar içeriyordu. Partilerin seçimlere katılabilmeleri için, seçim kampanyasına kadar olan süre içinde, tüm seçmen sayısının en az % 2'si kadar üyeye sahip olmaları gerekiyordu. Tüzükte ise bu konuya hiç değinilmiyordu.

1940 Anayasası, seçim yasasının, yalnızca Yüksek Seçim Mahkemesi'nin başvurusuyla ve onun istediği biçimde değiştirilebileceğini öngörüyordu. Değişiklik, Kongrenin üye tam sayısının 2/3'ü çoğunluğuyla onaylandıktan sonra yürürlüğe girebiliyordu. Diktatörlüğün yayınladığı tüzüğe göre ise, seçim yasasında değişiklik, Batista'nın yardakçılarından oluşan Bakanlar Kurulunca gerçekleştirilebiliyordu.

Anayasa tüzüğünün mevcut seçim yasasını ortadan kaldıran 255. maddesi, açıkça ve görülmemiş bir pervasızlıkla, mevcut yasaya göre kurulmuş partilerin bütün haklarının ellerinden alındığını belirtiyordu.[25] Bu, partilerin, Batista hükümetince çıkarılacak yeni seçim yasasına göre örgütleneceği ve seçimlerin de yine yeni yasaya göre yapılacağı anlamını taşıyordu. Nitekim Yüksek Seçim Mahkemesi bir yasa tasarısı hazırladı ve bunu Bakanlar Kuruluna sundu. Böylece seçim yasasının içeriği Batista'nın Bakanlar Kurulunca saptanmış oluyordu.

Anayasa tüzüğüyle getirilen değişiklikler Bakanlar Kurulunun 2/3 çoğunlukla onaylamasıyla yürürlüğe girdi.

---

23 A. g. y., s. 32.
24 "Noticias de Hoy", 6. VIII. 1952.
25 "Ley constitucional...", s. 75.

Bütün bunlar, uygulamada, Batista'nın cam istediği zaman Anayasa hükümlerini değiştirebileceğini, bunun için yalnızca Bakanlar Kurulunu toplantıya çağırmasının yeterli olduğunu gösteriyordu. Anayasa tüzüğünün, yasallık adına oynanan bu aşağılık komedinin temel ilkeleri bunlardı işte.

Fidel Castro, ünlü konuşması *"Tarih beni haklı çıkaracaktır"*da, 1940 Anayasasının değiştirilmesindeki yasadışılığı göz kamaştırıcı hukuksal kanıtlarla ortaya sermiş, Anayasal ve Toplumsal Güvenceler Mahkemesi'nin Batista'nın tüzüğünü cumhuriyetin temel yasası olarak onaylamasındaki uygunsuzluğu ve yasadışılığı tüm dünyaya göstermiştir. Fidel Castro şöyle diyordu: "Anayasal ve Toplumsal Güvenceler Mahkemesi, 1940 Anayasasının 172. maddesine ek 31 Mayıs 1949 tarihli ve 7 no'lu yasayla kurulmuştur. Bu mahkemeyi oluşturan yasalar, onu belirli ve özel yetkilerle donatmıştır: Anayasanın kapsamadığı konularla ilgili sorunları, devlet organlarının özgürce çalışmasını engelleyen ve Anayasaya aykırı olan yasa, kararname ve buyruklarla ilgili sorunları çözümlemek. 194. madde gayet açıktır: 'Yargıçlar ve mahkemeler, mevcut yasalarla Anayasa arasındaki çelişkileri Anayasanın yasalar karşısında üstünlüğü ve önceliği ilkesine uygun olarak çözümlerler.' Böylece, Anayasa ve Toplumsal Güvenceler Mahkemesi, bütün sorunları kesin ve tartışılmaz kararlarla ve Anayasaya üstünlük vererek çözümlemekle yükümlüdür. Bu mahkeme, yeni tüzüğü cumhuriyetin Anayasasından üstün tutmuşsa, yetkilerini aşmış demektir, bu da hukuksal açıdan, verdiği kararın yaptırım gücü olamayacağı anlamını taşır. Öte yandan bu karar zaten bir saçmalıktan başka bir şey değildir ve saçmalıkların da ne gerçeklikte, ne hukukta, ne de hatta metafizik olarak herhangi bir yaptırım gücü vardır. Üyeleri ne kadar saygıdeğer kişiler olursa olsun bir mahkeme, karenin daire olduğunu, 4 Nisan'da dünyaya gelen bu gülünç saçmalığın devletin Anayasası olduğunu ileri süremez.

"Biz Anayasadan, ulusun siyasal yapısını belirleyen, devletin bütün organlarının etkinliklerini düzenleyen, bu etkinliklerin alanını ve çerçevesini belirleyen en temel ve en yüksek yasayı anlarız. Bu yasa, tutarlı, uzun süreli ve hatta sağlam ve

katı olur. Söz konusu tüzük ise bu niteliklerden hiçbirini taşımamaktadır. Cumhuriyetin bütünlüğü ve egemenlik gibi en temel konuda bile bu tüzük son derece korkunç, son derece aşağılık çelişkilerle doludur. 1. maddede bakın ne deniliyor: 'Küba, üniter ve demokratik bir cumhuriyet olarak örgütlenmiş bağımsız ve egemen bir devlettir....' 2. maddede ise: 'Egemenlik halka aittir, halktan genel yönetime dağılır' denilmektedir. Öte yandan 118. maddede, 'Cumhuriyetin Başkanı, Bakanlar Kurulunca atanır' denilmektedir. Halk değil, görüldüğü gibi, Bakanlar Kurulu saptamaktadır cumhurbaşkanını.... Peki Bakanlar Kurulunu kim seçmektedir? 120. maddenin 13. paragrafına bakalım: 'Cumhurbaşkanı, zorunlu görürse bakan atayabilir ya da değiştirebilir.' Sonuçta kimin kimi atadığı, kimin kimi seçtiği anlaşılıyor mu? Hâlâ çözümlenmemiş olan şu ünlü ve klasik probleme benzemiyor mu biraz: Tavuk mu yumurtadan olur, yumurta mı tavuktan?..

"Ve söz konusu olan yalnızca iktidarın gaspedilmesi değildir; bakanların, generallerin, başkanın atanması değildir; bir adam kendisini bir tüzükle yalnızca egemenliğin değil, her vatandışın yaşamının-ölümünün mutlak efendisi ilan etmekte, hatta bizzat ulusun varlığı üzerinde söz sahibi olmaktadır. Bu nedenle ben Anayasa ve Sosyal Güvenceler Mahkemesinin tutumunu yalnızca satılmışlık, alçaklık, ödleklik ve iğrençlik olarak değil, aynı zamanda aptalca bir komedi olarak nitelendiriyorum."[26]

Ülke, satılmış hukukçuların kotardığı Batista "mevzuatı" yoluyla gerici diktatörlüğün çıkarlarının bir aracı haline getirilmişti. Egemenlik tümüyle —yasama ve yürütme olarak— Batista ve adamlarının elindeydi. Kamuoyunu yanıltmak için kurulmuş olan Danışma Kurulu da, gerçekte, temsili bir organ değil, Batista'nın elinde uysal bir oyuncaktı. "Danışma Kurulu —diye yazıyor *"Noticias de Hoy"*,— faşist tipte bir korporatif organdı..."[27]

Seçim yasasının değiştirilmesinden beklenen, partilerin eski örgütlenme biçimlerini değiştirmek, emekçilerin siyasal örgütü

---

26 *F. Castro.* Konuşmalar. s. 81-82.
27 "Noticias de Hoy". 16. VIII. 1952.

Halk Sosyalist Partisi'nin seçim etkinliğini tümüyle sona erdirmekti. Bu amaca ulaşmanın yolunu da, gericilik, siyasal partilerin seçimlere katılabilmeleri koşullarını ağırlaştırmakta buluyordu. Partiler seçimlere katılabilmek için seçmenlerin belli bir miktarına üye olarak sahip olmalıydılar. Yeni seçim yasasına göre bu oran % 8-10 olarak saptanmıştı.

"Yine başladılar —diye yazıyordu Blas Roca— çok parti var, 'küçük' partileri kapatmak gerek zırvalarına... Oysa şu anda iktidarda bulunan İlerici Parti (Batista'nın partisi) iki yıl önce üye olarak seçmenlerin yalnızca % 2'sine sahipti."[28]

Küba'nın gerici çevreleri ülkedeki tüm seçim savaşımını, her ikisine de burjuvazinin, toprak ağalarının ve emperyalistlerin egemen olduğu iki geleneksel parti arasındaki savaşıma dönüştürmek istiyorlardı. Amaçları eski iki parti sistemine dönmekti: liberaller ve muhafazakarlar...

Seçim yasasında yapılacak değişiklikler için zaman kazanmak ve siyasal güçler arasında "seçim"lerde kendi zaferini "kolaylaştıracak" yeni bir gruplaştırmayı gerçekleştirebilmek amacıyla Batista, seçimleri erteledi. "Şimdiki yöneticiler — diye yazıyordu Blas Roca,— daha önce de Prio Sokarras ve onun adayı Carlos Evia'yı desteklemiş olan gerici güçleri yeniden gruplaştırmak, halkın gücünü zayıflatmak, örgütlülüğünü parçalamak ve eninde sonunda yapmak zorunda oldukları seçimlerde çeşitli dalaverelerle zaferi kazanmak için kendilerine ne kadar zaman gerektiğini hesaplamakla meşguller."[29]

Anayasayla seçim yasasındaki "reform"lardan başka Batista, ilerici hareketi bastırmaya yönelik daha bir dizi kararlar aldı. Örneğin Bakanlar Kurulu'nun çıkardığı bir kararnameye göre, asker kişiler, daha önce işledikleri suçlarla bundan sonra işleyecekleri suçlardan dolayı yalnızca askeri mahkemelerde yargılanacaklardı. Bu, Batista ordusunun üniformasını taşıyan ve terör, devrimcileri öldürme gibi suçlar işleyenlerin cezalandırılmayacakları anlamına geliyordu.

10 Mart darbesinin ürünü olan Batista hükümeti, geçmiş Prio Sakarras hükümetinin sosyal sefahatım daha da ileri götür-

[28] A. g. y., 23. III. 1952.
[29] A. g. y., 6. VIII. 1952.

mekten öte bir şey yapmadı. "10 Mart darbesinden sonra —diyor F. Castro,— ülkenin toplumsal yapısında en küçük bir değişiklik olmaması bir yana, toplumsal bataklığın yüzeyinde küçük bir kımıldanma, kokuşmuşluğu biraz olsun dağıtacak bir dalgalanma bile görülmedi. Nasıl, eski rejim sırasında pek çok siyasal üçkâğıtçılık, hırsızlık, keyfilik ve kişi olarak insana saygısızlık alıp yürümüşse, şimdiki rejim siyasal üçkâğıtçılığı beş kat, keyfiliği on kat ve insan haklarına saygısızlığı yüz kat daha artırmıştır."[30]

Fidel Castro Batista rejiminin özünü şöyle nitelendiriyor: "Batista ne Anayasayı, ne Kongreyi, ne oy hakkını, ne de insan hak ve özgürlüklerini tanıdı. Hükümette, geleneksel partilerin temsilcilerinin yanısıra, Küba'nın siyasal yaşamında görüp göreceği en aşağılık, en tutucu ve en kaşarlanmış kimselere yer verildi... Batista rejimi toplumsal ve ekonomik yaşamın bütün alanlarında en az 20 yıllık bir geriye gidiştir. Herkese çok pahalıya maloldu bu, ama herkesten çok da emekçilere..."[31]

Batista'nın haydutları, kendileri gibi düşünmeyen herkese görülmemiş baskılar uygularken, işverenler de toplu işten çıkarmalar ve yasadışı lokavtlarla emekçi yığınları alabildiğine ezmeye başladılar. Batista tiranlığı, zulmünü kırsal kesimde daha da amansız bir biçimde gösterdi; latifundistlerin çıkarlarının savunucusu olan "köy polisi" denilen örgüt, köylüleri canından bezdirdi.

Ama bütün baskılara karşın ülkede, halk düşmanı rejime karşı muhalefet güçlerinin birleşmesi eğilimi güçleniyordu. Halk Sosyalist Partisi en ağır koşullar altında, demokratik güçleri gerici rejime, diktatörlüğe karşı savaş için güçlerini birleştirmeye çağırıyordu.

Batista'nın gerici politikası, Barış İçin Savaşım Ulusal Komitesi, Küba Demokratik Kadın Federasyonu ve Üniversite Öğrencileri Federasyonu gibi ilerici örgüt ve kuruluşlarca şiddetle kınanıyordu. Bütün bu örgütler, anayasal özgürlüklerin tanınmasını ve zaman yitirilmeksizin genel seçimlerin yapılmasını istediler.

---

[30] *F. Castro.* Konuşmalar, s. 76.
[31] *A.g.y., s. 77.*

Üniversite Öğrencileri Federasyonu, Batista rejimine karşı çıkan ve anayasal düzene dönülmesini isteyen özel bir açıklama yayınladı. Küba Gençlik Örgütü, Batista rejiminin gerici faaliyetlerini şiddetle kınadı, başında Batista'nın bulunduğu kliğin içyüzünü açıkladı ve "Küba kamuoyunun yüzsüzce aşağılanmasını" şiddetle protesto etti.[32]

Darbeden sonra ülkede ilericilerin izlenmesi daha da hız kazandı. Örneğin 18 Mart'ta, polisin de arkaladığı bir grup terörist, Batista'nın gerçekleştirdiği darbeyi tartışmak için biraraya gelen öğrenci ve aydın kesimi temsilcilerinin toplantısını bastı. Baskında, Barış İçin Savaşım Ulusal Komitesi Başkanı Dr. Elias Entralgo, üniversite öğrencilerinin yöneticisi Armando Hart ve başkaları yaralandılar.

Tüm ülkede geniş ölçüde tepkiye yol açan bu baskını benzer yasadışı eylemler izledi.

7 Mayıs 1952'de polis, Halk Sosyalist Partisi'nin genel merkeziyle 43 bölge örgütünü bastı, 40 kişiyi tutukladı, Batista rejimini eleştiren sayısız yayına el koydu. *"Noticias de Hoy"* gazetesinin büroları da basılan yerler arasındaydı.

28 Mayıs 1952'de polis, Havana'nın dış mahallelerinde gösteri yapan ve "Kahrolsun Amerikan emperyalistleri!" diye bağıran göstericilerden 9 komünisti tutukladı. Göstericiler Batista'nın rafa kaldırdığı 1940 Anayasasının uygulanmasını istiyorlardı. Polis, 29 Mayıs 1952'de de Belediye Başkanlığı binası önünde yapılan bir gösteriyi bastı; gösteri, hükümetin, belediye meclisi üyelerini ya yeni Anayasa'yı kabule ya da istifaya çağıran genelgesini protesto için düzenlenmişti.

Batista'nın bütün baskıları, halkın direnişiyle karşılaşıyordu. Özellikle 1 Mayıs 1952'de, emekçiler güçlü bir dayanışma örneği sergilediler. Batista hükümeti 1 Mayıs gösteri ve mitingini yasaklamış, yaklaşık 5 bin silahlı polis ve asker Havana sokaklarını doldurmuş, silahlı kuvvetlere "Savaşa hazır ol!" alarmı verilmişti. Ancak gericilik yine de İşçi Sınıfının Uluslararası Dayanışma Günü'nün kutlanmasını engelleyemedi. Başkent'te olsun taşrada olsun, kalabalık mitingler düzenlendi; mi-

32 "Noticias de Hoy". 29. III. 1952.

ting alanlarından yükselen belgiler şunlardı: "Yaşasın 1 Mayıs!", "Kahrolsun diktatör!", "Kahrolsun Muhal!", "Kahrolsun Anayasa tüzüğü!" "Yaşasın sendika demokrasisi!" 1 Mayıs bayramı emekçilerin birlik, barış, devlet yapısının demokratikleşmesi ve köktenci ilerici dönüşümlerin gerçekleşmesi uğruna savaşımda ne kadar kararlı olduklarını kanıtladı.

Bu arada antikomünizmin kara bayrağı yeniden dalgalandırılmaya başlandı. Küba Propaganda Bakanı Ernesto de la Fe, hükümetin "komünizmin kökünün kurutulması" kampanyasına başlama kararı aldığını açıkladı. De la Fe, bu açıklamayı, ABD Dışişleri Bakanı'nın Amerikan ülkeleri arası ilişkilerle ilgili yardımcısı Miller'in, Küba'ya komünist sızmaların ciddi bir nitelik aldığına ilişkin açıklaması üzerine yaptığını söyledi.

"Komünizmle savaş" bahanesi altında, diktatörlüğün bütün politik karşıtlarına baskı uygulanmaya başlandı. 1952 Haziran'ında polis, Küba Halkının Partisi binalarına baskın yaparak, aralarında eski Cumhurbaşkanı adaylarından Roberto Agromonte'nin de bulunduğu pek çok parti ileri gelenini tutukladı. Baskın, parti yöneticilerinin, Küba'nın bağımsızlık savaşçısı Antonio Maceo'yu anma töreni için toplandıkları bir sırada yapıldı. Baskını protesto etme girişimi, polisin protestocular üzerine ateş açmasıyla sonuçlandı.

Baskılar gitgide artıyordu. 9 Temmuz'da Küba ordusu karşı-casusluk örgütü, Batista'yı öldürmek için komplo kurdukları bahanesiyle, Havana Üniversitesi profesörlerinden Rafaella Gorcia Barcen'i ve dört kişiyi tutukladı. Tutuklananlar ayrıca, eski hükümete ispiyonluk yapmakla da suçlandırıldılar ve kendilerine ağır işkenceler yapıldı.

1 Ağustos 1952'de polis, Küba hükümetini devirmeyi ve Batista'yı öldürmeyi amaçlayan bir komployu ortaya çıkardığını, eski cumhurbaşkanı Prio Sokarras'ın da komploculara 2 milyon dolar verdiğinin belirlendiğini açıkladı. Bir yandan da çeşitli söylentiler yayıyorlardı: güya ordudan ele geçirilen uçaklarla Küba'nın stratejik noktaları bombalanacak, daha sonra da Batista öldürülecekti.

Bu hayali komplonun yöneticisi olarak İspanyol Valentin Gonsales ilan edildi. Eski polis binbaşılarından Luis Varona

(eski başbakanlardan Antonio Varona'nın kardeşi), eski ordu binbaşılarından Roberto Guterres ve altı polis, sivil kişilerden belediye meclisi eski üyesi Candido de la Torre tutuklananlar arasındaydılar.

Öte yandan Danışma Kurulunun hukuk komisyonu, Küba'-da komünist faaliyetlerin izlenmesiyle ilgili bir komisyon kurulmasını öngören bir karar tasarısı hazırladı.

Danışma Kurulu üyelerinden katolik Fernandes Gonsales, söz konusu tasarıyı savunurken, ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Miller'in yukarda sözü edilen açıklamasını aktarıyordu.

Kısa bir süre sonra Batista'nın adamları Küba-Sovyet Kültür Enstitüsüne bir saldırı düzenlediler. Enstitünün etkin üyelerinden *"Prensa Libre"* gazetesinin redaktörü Mario Kaşilan, polise, 18 Ağustos'ta kaçırıldığını ve üç "meçhul" kişi tarafından kendini kaybedene kadar dövüldüğünü açıkladı. Küba Ulusal Gazeteciler Birliği, Mario Kaşilan'a yapılan saldırıyı protesto için üç günlük grev ilan etti.

1952 Ağustos'unda polis, Küba Halkının Partisi binası önünde, partinin kurucularından Eduardo Cibasa'yı anmak için toplanan göstericilerden 20'sini tutukladı.[33]

21 Ağustos 1952'de, Küba Sosyalist Gençler Birliği, Amerikalı Albay Kenneth Johns'un Küba'ya gelişini protesto etti. K. Johns'un Küba'ya gelişi ABD ile Küba arasında imzalanacak olan askeri bir antlaşmayla ilgiliydi: Küba hükümeti, ABD'nin Kore'de giriştiği askeri serüvene katılmaya niyetleniyordu. Gençlerin protestosuna polisin yanıtı gençlik örgütünün liderleriyle etkin üyelerini tutuklamak oldu. Birçok genç işkenceden geçirilip hapishaneye atıldı.

Baskı uygulamalarında bulunanlar yalnızca polis ve öteki güvenlik örgütlerinin görevlileri değildi; başında Batistacı subayların bulunduğu ordu birlikleri de bu "operasyon"lara katılıyorlardı. Örneğin rejime karşı "komplo" düzenlemekle suçlanan 31 kişi ordu birliklerince tutuklanmıştı. Tutuklananlar arasında eski başbakanlardan Manuel Antonio de Varona ve Kongre üyelerinden Aniseto Cabesas ile Oscar Alvarado da vardı.

---

[33] A. g. y., 21. VIII. 1952.

Aralık 1952'de, New York'a bağlı Mamaronek polisi, bölgelerinde bir "komplo" girişiminin ortaya çıkarıldığını açıkladı: komplo Batista hükümetine karşıydı; iki kişi tutuklanmıştı, Küba'ya yollanmak üzere satın alınmış ve depolanmış çok sayıda silah ve mühimmata el konulmuştu.

Küba basın ve radyosu, Mamaronek'te ortaya çıkarılan silah deposuyla ilgili provokasyon niteliğinde yayınlar yapmaya başladı: "Güvenilir kaynaklardan edinilen bilgilere göre bu silahlar Noel'de Küba'da bir ayaklanma başlatmada kullanılacak"tı. "Apaçık ortadaydı ki —diye yazıyor *'Noticias de Hoy'*,— koparılan bütün bu gürültüler ve girişilen geniş provokasyon, rejim düşmanlarından, hatta yalnızca Batista'nın hoşuna gitmeyen kişilerden yenilerinin yakalanması için bir bahaneydi."[34]

Komployla ilgili olarak, aralarında deniz kuvvetleri eski komutanı Agila Ruis'in de bulunduğu 10 denizci subayın tutuklandığı açıklandı. Polis, Luyano (Havana yakınlarında), San-Leo-poldo, San-İgnasis, Monserrate, Mariano ve başka yerlerdeki sendikalara baskınlar düzenledi. Polis bu baskınlar sırasında yalnızca sendikaların mobilyalarını, kapı ve dolaplarını yakıp yıkmakla kalmadı, Küba'nın ulusal kahramanı Jose Marti'nin resimlerini de yaktı.

Bütün bu provokasyonlar geniş protestolara yol açıyordu. *"Noticias de Hoy"* 1 Şubat 1953 günlü sayısında provokasyonları şiddetle kınadı. Ortodokslar'ın gençlik örgütü Sosyalist Gençler Birliği ve daha pek çok gençlik örgütü de provokasyonları protesto ettiler.

15 Ocak 1953'te, Küba Komünist Partisi kurucularından Julio Antonio Melia'nın heykelinin kırılmasını protesto için gösteri düzenleyen öğrencilerden 11'i yaralandı. Öğrenciler sokaklarda "Kahrolsun diktatör Batista!" diye haykırarak yürüdüler ve diktatörün, üzerinde "katil" yazan samandan yapılmış bir kuklasını astılar. Polis çok sayıda göstericiyi tutukladı.

Bir ay kadar sonra, 10 Şubat 1953'te, Havana'da, Jose Marti'nin 100. doğum yıldönümü için binlerce gencin katıldığı bir

---

[34] A. g. y., 25. XII. 1952.

gösteri düzenlendi. Bu gösteri, yurtsever Küba gençliğinin, ülkeyi sarmış olan polis teröründen en ufak bir korku duymadığının görkemli bir kanıtıydı. Gösteriye Küba Devrim Partisi gençlik örgütü, yasaklanmış bulunan Sosyalist Gençlik Örgütü, Üniversiteli Öğrenciler Federasyonu, çeşitli tiyatro grupları, Küba Demokratik Kadın Federasyonu ve daha başka örgütler katıldılar. Gösteri sırasında çok sayıda insan tutuklandı.

Batista'nın iktidarı ele geçirmesinin birinci yıldönümü öngünlerinde, polis ve silahlı kuvvetler tüm Küba'da, olası protesto gösterilerini önlemek için olağanüstü önlemler aldı. Yine de, Havana ve başka kentlerde yurtseverler protesto miting ve gösterileri düzenlemekten geri durmadılar. 10 Mart 1953'teki protesto gösterisi sırasında polis üç öğrenciyi yaraladı. Göstericiler bu günü, temel yurttaşlık haklarının bir kez daha ayaklar altına alındığı "Ulusal Yas Günü" ilan ettiler. Bunun hemen ardından polis, 23 Nisan 1953'te düzenlenen bir başka gösteriyi dağıttı ve 175 göstericiyi tutukladı.

Nisan 1953'te Üniversite Öğrencileri Federasyonu, siyasal tutuklulara işkence yapılmasını protesto için tüm ülkede protesto grevlerine gidilmesi çağrısını yaptı.

25 Mayıs 1953'te üniversite öğrencileri, Profesör Garcia Bersen ve öteki muhalefet liderlerinin mahkum edilmelerini protesto için Havana Üniversitesi'nde barikatlar kurdular. Polis üniversite binasını kuşattı, çok sayıda öğrenciyi tutukladı.

Aynı yılın Temmuz ve Ağustos aylarında polis, yapı, fırın, mobilya ve yükleme işçilerinin sendikalarına baskınlar düzenledi. Ülkenin en büyük kadın örgütü olan Küba Demokratik Kadın Federasyonu'nun binasıyla, konfeksiyon işçileri sendikası ve Halk Sosyalist Partisi'nin Santiago-de-Cuba, Santa-Clara ve başka taşra kentlerindeki örgüt binaları da saldırı ve yağmaya uğradılar.

Halk Sosyalist Partisi Başkanı Juan Marinello ile Genel Sekreter Blas Roca'nın ve başka yüzlerce kişinin evleri basıldı.

Diktatörlüğün çok ağır koşulları altında geçen ve onun tüm muhalefeti ezip paramparça etmiş gibi göründüğü bu ilk yılında, sonuçta diktatörlük rejimini tarihin sayfalarına gömecek ve Batı-yarımküresinin ilk sosyalist devletini yaratacak olan dire-

niş güçleri yavaş yavaş olgunlaşıyordu. Autentikler'in ve Ortodokslar'ın büyük kısmının "dürüst seçimler" için hâlâ bir çıkış yolu bulunabileceğini düşündükleri, işçi hareketinin dağınıklıktan kurtulamadığı, öğrenci hareketinin ise diktatörlüğe henüz etkin bir biçimde karşı koyamadığı, Halk Sosyalist Partisi'nin işçi yığınlarını diktatörlüğe karşı daha yeni yeni seferber etmeye başladığı bir dönemdi bu. Bu dönem, genç avukat Fidel Castro Ruz yönetimindeki (çoğunluğu Ortodoks) bir grup gencin diktatörlüğe karşı silahlı savaş başlatma kararını aldıkları bir dönemdi.[35]

[35] Bkz.: *L. Yu. Slezkin.* A.g.y., s. 302-303.

MONKADA SALDIRISI VE BU SALDIRININ TARİHSEL ÖNEMİ

"Karl Marx, Paris komunarları için, gökyüzüne saldırmaya hazırlardı, demişti. Ellerindeki avcı tüfekleriyle Monkada'ya saldıran bir avuç genç için, o zaman gökyüzünü ani bir baskınla ele geçirmeye çalışıyorlardı diyebiliriz."

Raul Castro

26 TEMMUZ 1953'te Latin Amerika halklarının özgürlük savaşı tarihinin en şanlı sayfalarından birini oluşturan bir olay oldu.

Fidel Castro komutasındaki Kübalı yurtseverler o gün, halk düşmanı, Amerikancı diktatörlüğün kaleleri olan Monkada ve Bayamo kışlalarına saldırdılar. Böylece tüm Küba, kısa bir süre sonra da tüm dünya, çok yakın bir gelecekte Küba halkının özgürlük savaşında ve Küba sosyalist devriminin zaferinde görkemli roller üstlenecek olan korkusuz kahramanların adlarını öğrendiler. Devrimci gençlik, tiranlığın kalesi olan Monkada'ya saldırmak ve böylece halkı ayaklandırmak istiyordu. Yerli ve yabancı sömürgenler tarafından soyulan, acılar içindeki yurtlarına karşı yürekleri sevgiyle dolu genç yurtseverler saldırı için canla başla çalışıyorlardı. Monkada saldırısının yirminci yıldönümü dolayısıyla yaptığı konuşmada, genç yurtseverlerin bu önemli girişimlerinin amaçlarını açıklarken, Fidel Castro şöyle diyordu: "10 Mart darbesi, halkın hoşnutsuzluğunun ve umutsuzluğunun ne kertede olduğunu açıkça gösterdi. Öte yandan burjuva partilerinin ve onların önde gelen liderlerinin ihanete varan kararsızlıkları gün gibi açığa çıktı. Bu

durum bir yandan, hareketimizi savaşın yükünü omuzlamak zorunda bırakırken, öte yandan, düşüncelerimizi hayata geçirmek yönünden uygun bir ortam yaratıyordu. Nitekim 26 Temmuz'da başlayan savaşın siyasal stratejisi bu düşüncelere dayandırılmıştır. Hesabımız şuydu: Santiago-de-Cuba kentini elimize geçirir geçirmez bir devrim kararnamesi yayınlayacaktık ve elverişli bütün araçlarla bunun dağıtılmasını sağlayacaktık. Öte yandan, halkı Batista'ya karşı savaşa çağırmalı ve ona hareketimizin amaçlarını somut bir biçimde açıklamalıydık; aynı biçimde, sarı sendika liderleriyle hükümete satılmış işçi yöneticilerini aşarak, ülkemizin bütün işçilerini genel siyasal greve çağırmalıydık. Askeri harekât, olayların sonraki akışından bağımsız olarak geniş çapta yürütülmeliydi. Düşmandan ele geçireceğimiz silahlarla Santiago-de-Cuba'yı elimizde tutmamız mümkün olmazsa, Sierra Maestra dağlarında gerilla savaşına başlamalıydık."[1]

Küba devriminin yöneticileri pek çok kez belirtmişlerdir: Monkada saldırısının ana amacı, diktatörlük rejimi altında ezilen halka işaret vermek, onları silahlı savaş için seferber etmek, daha sonra da toplumsal ve ekonomik alanda köktenci birtakım dönüşümleri gerçekleştirmekti.

Monkada saldırısı, iktidarı bir avuç savaşçıya kazandırmak gibi bir amaç taşımıyordu. Bu saldırı, devrime başlamada bir adım olarak düşünülmüştü, yoksa yığınların katılmadığı kolay bir zafer için girişilmiş bağımsız bir eylem değildi. Bu, Raul Castro'nun dile getirdiği gibi, düşmanı silahsızlandırmak, halkı silahlandırmak için girişilmiş ani bir saldırıydı.

Monkada saldırısı, Batista'yı devirmek ve onun suç ortaklarını iktidardan temizlemek için düzenlenmiş bir eylem değildi. Bu saldırı, Küba'nın tüm siyasal ve sosyo-ekonomik yapısında köklü değişiklikler sürecinin başlamasına yardımcı olacak bir eylem olarak tasarlanmıştı.

Monkada saldırısına katılanların, saldırının çok ötesinde, ileri amaçları vardı. Bu amaçlar, en tam ve en açık biçimde, saldırıya katılanların yargılanmaları sırasında, Fidel Castro ta-

---

[1] *F. Castro.* Gelecek Kuşaklar Adına. "Latin Amerika", 1974, No 1, s. 13.

rafından dile getirilmiştir. Öz olarak şunlardı bu amaçlar: toprakların köylülere dağıtılması, tarımsal yapının değiştirilmesi, latifundizmin kökünün kazınması, Küba'nın tam bağımsızlığına ve egemenliğine kavuşturulması, halkın demokratik hak ve özgürlüklerinin genişletilmesi, işsizliğin yokedilmesi, ülkenin sanayileşmesi ve yabancı sermayeye sömürgesel bağlılığa son verilmesi ve toplumsal, siyasal alanda daha bir dizi önlem.

Özü devrimci-demokratik nitelikte bir programdı bu.

Monkada saldırısı geniş halk yığınlarım sarsan, onları uyandıran bir hareket olmuştur. Batista tiranlığının yıkılmasıyla sonuçlanan silahlı savaş dönemi bu saldırıyla başlamıştır; burjuva reformizmi bu saldırıyla iflas ettirilmişir; ve nihayet bu saldırı, "Granma" çıkartmasının ve Sierra-Maestra dağlarındaki gerilla savaşının başlangıcını oluşturmuştur.

Bu arada Küba'da yeni tip bir proletarya örgütü, Küba proletaryasının çıkarlarını savunan Halk Sosyalist Partisi çalışmaya başlamış bulunuyordu. Monkada kahramanlarının üstün yararlılıklarından biri de, özgürlük savaşının devrimci akışının yeraltından gelen uğultusunu duymaları, bunu yerüstüne çıkarmaları, başına geçip yönetmeleri ve halkın devrimci demokratik çıkarlarının savunucusu olan bir örgütü yaratmaları olmuştur. Devrimin aşamalı gelişme süreci içinde demokratik halk ırmağı, marksizm-leninizm yatağı içinde proleter sosyalist ırmakla birleşip kaynaşmıştır. Küba sosyalist devrimini yöneten güç —Küba Komünist Partisi— işte böyle doğmuştur.[2]

1952 yılında Fidel Castro, Abel Santamaria ile birlikte "Yüzyılın Gençlik Kuşağı" adlı bir örgüt kurdu; örgütün kadrolarını Ortodokslar partisinin öğrenci kesiminin eski üyeleri oluşturuyordu.[3] Hareket başlangıçta Ortodokslar partisinin bağımsız "devrimci kanat" hareketi olarak kendini gösterdi. Silahlı savaşa geçildikten, yani Monkada saldırısının şanlı tarihinin anısına "26 Temmuz Hareketi" adı verilen silahlı eylem başladıktan sonra, hareket, Ortodokslar partisinin oportünist yönetiminden kesin bir biçimde ayrıldı.

---

[2] Bkz.: *M. I. Mohnaçev.* Monkada kahramanlarının yiğitlikleri halkın üstün başarılarında yaşıyor. "Latin Amerika", 1973. No 4, s. 21.

[3] Genç devrimcilerin örgütü adını, yüzüncü doğum yıldönümü 1953 yılında kutlanan büyük devrimci, yurtsever Jose Marti'nin adından almaktaydı.

Monkada kışlasına saldırının hazırlıkları Fidel Castro, Abel Santamaria ve onların silah arkadaşları tarafından Artemis (Pinar-del-Rio) ve Havana'da Aralık 1952'de başlatıldı.

Bu hazırlık döneminde Fidel Castro şöyle diyordu: "Büyük motoru çalıştırmadan önce küçük motoru harekete geçirmek gerekir."[4] Fidel Castro ve silah arkadaşlarının düşüncesine göre Monkada'nın alınışı, yığınları harekete geçirecek ve onları tiranlıkla savaşa yöneltecek bir uyaran olacaktı.

O günlerde Monkada saldırısına katılanlardan, bugün ise Küba Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi olan Jesus Montane'nin de dediği gibi, Monkada kışlası, Küba'daki müstahkem mevzilerin büyüklük ve önem bakımından ikincisi olması nedeniyle seçilmişti. "Böyle bir stratejik noktayı ele geçirebilirsek —diyor Jesus Montane o günleri anımsayarak,— bunun, hükümet güçleri için son derece zarar verici bir darbe olacağını çok iyi anlıyorduk... Monkada kışlasının ele geçirilmesi, diktatörlüğün devrilmesinde çok önemli bir psikolojik etken olacaktı. Savaşı ülkenin öteki bölgelerinde sürdürme olanağına sahip olabilmek için güçlerimizi Oriente'de toplamak istiyorduk."[5]

Kışlaya saldırı için 26 Temmuz 1953 günü seçilmişti. Santiago'da geleneksel karnavalın doruğuna ulaştığı bir gündü o gün; kent sokakları hıncahınç halkla doluydu. Fidel Castro'nun silah arkadaşlarının çoğunluğu başkentte bulunuyordu; saldırıya katılacak olanların Havana'dan gelişleri, karnaval telaşı içinde, Batista'nın ajanlarının ve güvenlik görevlilerinin dikkatini çekmedi: Santiago'ya karnaval için ülkenin her yanından binlerce Kübalı akıyordu. Turist kılığındaki genç devrimciler de silahlarıyla birlikte böylece Santiago'ya girebilmişlerdi.

Monkada'ya saldırı için, başında Fidel Castro'nun bulunduğu bir kurmay kurulu oluşturulmuştu. Kurul şu kişilerden oluşuyordu: Abel Santamaria (kurmay başkan yardımcısı), Jose Luis Tasende, Renato Gitar, Antonio Lopes Fernandes (Nico), Pedro Miret ve Jesus Montane.

Tasarlanan eylem için silah gerekliydi ve silah alımı için de büyük miktarda para gerekliydi. "Tüfek alabilmek için, mermi

[4] "Relatos del Asalto al Monkada". La Habana. 1964, s. 17.
[5] "Cuba". 1965. No 7/11. s. 17.

alabilmek için —diyor Haydee Santamaria,— boğazımızdan bile kısmamız gerekiyordu; yoldaşlarımızın sigarayı bırakmaları gerekliydi; fincanı 3 sentavodan kahve içemezlerdi; silaha sahip olabilmek için aç kalmamız gerekti.[6]

Harekete katılanlar en zorunlu gereksinimlerden bile kendilerini yoksun bırakıyorlar ve paralarını parti kasasında biriktiriyorlardı. Abel Santamaria otomobilini satmıştı, Fernando Cekard içindeki tüm aygıtıyla birlikte fotoğraf stüdyosunu satmıştı, Jesus Montane biriktirdiği bütün parayı vermişti. Sonuçta 16.480 peso toplanmıştı.[7] Bu kadar parayla ancak birkaç parça eski silah alınabilirdi: 20-30 kadar 12 kalibrelik 5'li otomatik tüfek, yine o kadar 22 kalibrelik yarım-otomatik tüfek, 1 tane 45 kalibrelik "Browning" makineli, 1 tane M-1 karabina ve birkaç tane de 44 kalibrelik "Wincester" tüfek.[8]

Silahların sağlanmasından sonra genç devrimcilerin önüne, çözümü bundan daha kolay olmayan bir başka sorun çıktı: silahları kullanmayı öğrenmek... Bu amaçla gençlerden kimileri avcılık kulüplerine yazıldılar, kimileriyse kent dışında, tanıdıklarının bağ evlerinde atış talimleri yaptılar. Sıktıkları tek bir kurşun bile rastlantıya bırakılmamalıydı. Silahların saklanması, saldırı hazırlıklarının yürütülmesi için Santiago yakınlarında, Siboney plajı yolu üzerinde bir çiftlik kiralandı.[9] Özellikle bu çiftlik çok yararlı oldu. Burada bir kuyuda saklanan silahlar kolayca savaşçıların eline ulaştırıldı. Santiago kentinde de, savaşçıların gizlenmesi için bazı evler kiralandı. Kenti çok iyi tanıyan Renato Gitar, kalenin konumunu ve durumunu herkese ayrıntılarıyla açıkladı.

25 Temmuz gecesi bütün savaşçılar (hepsi 165 kişi), Santiago'da kalmakta oldukları otellerden ve evlerden ayrılarak Siboney yolu üzerindeki çiftlikte toplandılar. Hepsi, Batista ordusunun askerlerinin kılığındaydı; onlardan tek farkları, taşıdıkları Nuh Nebiden kalma silahlardı. Fidel Castro hepsine önce genel planı, sonra tek tek her gruba gerçekleştirmekle görevlendirildikleri planı açıkladı. Tutsaklara insanca davranmaları

6 "Haydee habla del Moncada". La Habana. 1967. s. 23.
7 "Moncada: Antecedentes y Preparativos". t. 1. La Habana. 1972. s. 149.
8 "Relatos del Asalto al Moncada". s. 19.
9 "Nuevo crosode Instruccion Revolucionaria de las FAR". Cuaderno Tercero. 1964. s. 16.

konusunda savaşçılara talimat verildi. Aralarında iki de kız vardı: Aydee Santamaria ve Melba Hernandes; her ikisi de saldırıya katıldılar ve yaralanan arkadaşlarına yardım ettiler.

Monkada kışlasına saldırıyı başlatmadan önce Fidel Castro, arkadaşlarına şunları söyledi: "Savaşta düşmanın sayısal durumu değil, savaş yeteneği önemlidir. Batista görkemli törenler düzenleyerek, en modern silahlarla donanmış olan ordusunu yenilmez gibi göstermek istemiştir. Başka bir deyişle, herkesi, halkın tiranlığa karşı silahlı bir savaşa girişmesinin olanaksız olduğuna, böyle bir girişimin yıkımla sonuçlanacağına inandırmak istemiştir. Halkın, kendini güçsüz ve umarsız görmesini sağlamaya çalışmıştır. Siz bu efsaneyi yıkın, bunun alçakça bir aldatmaca olduğunu ve halkın yürekliliği, kararlılığı karşısında hiçbir ordunun dayanamayacağını kanıtlayın. Başarısızlığa uğrarsak —bu olasılığı da öngörmemiz gerek elbette,— savaşımımız yeni savaşçılar doğuracak ve bizim elimizden düşen silahları bu yeni savaşçılar kaldıracaktır. Marti, kahramanların, halklarına yarar sağlamadan ölmeyeceklerini ve halkın belleğinde yer eden yüce düşünlerin bir kez doğdular mı bir daha asla yok olmayacaklarını söylemişti. Ölürsek, boşa ölmüş olmayacağız! Bugün burada uğruna toplandığımız, uğruna savaş bayrağını yükselttiğimiz düşün, asla yok olmayacaktır!"[10]

Fidel Castro'nun bu tutkulu, ateşli konuşmasından sonra Abel Santamaria da "Ya özgürlük, ya ölüm!" diye biten bir konuşma yaptı.

Sabah saat 04'te savaşçılar saldırı için hazırdılar. 3 no'lu karakolun alınması görevi atılgan, öncü bir gruba verilmişti. Bu grup, Artemis'ten Carmelo Noa, Ramiro Valdes, bira fabrikası işçilerinden Luis Tasende, Pinar-del-Rio ile devrimci gençlik yöneticilerinden Jose Suares Blanko, Oriente'den Renato Gitar ve Jesus Montane Orapesa'dan oluşuyordu.

Şafakla birlikte savaşçılar 26 otomobil içinde Santiago'ya girdiler. Öncü kol, Monkada kışlasının 3 no'lu karakoluna saldırdı. Karakolda 2 erle 1 çavuş bulunuyordu. Erler hiç direnmediler, ancak çavuş, uyarıya karşın alarm düğmesine bastı.

---

10 "Cuba". 1965. No 7/11. s. 47.

Kışla bir anda ana-baba gününe döndü. "Ani baskın" üstünlüğü kaybedilmişti. İlkel silahlarıyla bir avuç genç, düzenli ordunun modern silahlı yüzlerce askerine karşı koyuyordu. İçinde Fidel Castro'nun bulunduğu otomobil bir devriye kolu ile karşılaştı. Devriyelerle girilen çatışmadan sonra, başında Fidel Castro'nun bulunduğu 45 kişilik grup, Monkada kışlası yakınında zorlu bir çatışmaya daha girdi. 10 kişiden oluşan ve başında Raul Castro'nun bulunduğu grup Adalet Sarayını ele geçirmişti; Abel Santamaria'nın grubu ise (21 kişiydiler) kışlanın hemen yakınında bulunan hastaneyi ele geçirmişti.

Adalet Sarayı ve hastane, Monkada'ya yakınlıkları nedeniyle taktik yönden önemli noktalardı. Ama üstünlük Batista ordusundaydı. Kışlada çok sayıda asker bulunması bir yana, çevresi dikenli tellerle çevrili olan kışlanın kendisi de bir kaleyi andırıyordu.[11] Kuvvetler dengesizdi, "ani baskın" üstünlüğü ise kaybedilmişti. Ayrıca, diktatör hiç zaman yitirmeksizin, saldırıya uğrayan garnizona, içinde bir de tank birliğinin bulunduğu yardımcı kuvvet göndermişti.

Birkaç saat süren çarpışmadan sonra, Fidel Castro, kışlayı terketme ve küçük gruplar halinde dağlara çekilme emrini verdi. Gruplardan bazıları kent içine dağıldılar, bazılarıysa çemberi yarmayı başararak Gran-Piedra sıradağlarının en yüksek kesimini oluşturan çevre dağlara çekildiler. Burada küçük gruplara ayrılan devrimciler, ordunun oluşturduğu kuşatmayı yarmayı denediler. Ancak 1 Ağustos'a doğru dağlarda kala kala 3 savaşçı kalmıştı: Fidel Castro, Jose Suares ve Oscar Alcolde. Kısa bir süre sonra onlar da askerler tarafından uyurken basılarak yakalandılar.

26 Temmuz günü diktatör tüm ülkede sıkıyönetim ilan etti.

Saldırıya katılanların ve onlara yakınlık duyduklarından kuşkulanılanların toplu tutuklanmaları başladı. En küçük bir soruşturmaya, yargılamaya gerek görülmeden amansız bir kırım başladı. Monkada saldırısına katılan savaşçıların çoğu, Batista'nın cellatlarının insanlık dışı işkenceleriyle öldüler.[12] Savaşçılara hayvanca eziyet etmede, aşağılamada, "kaplanlar"-

---

11 "Relatos del Asalto al Mancada". s. 25.
12 "La Sierra y el Llano". La Habana. 1969. s. 47.

dan özellikle çavuş Eulohio Gonsales ve Albay Caviano kendilerini gösterdiler. Monkada'daki çarpışma sırasında, apartmanında "sakin sakin" oturarak sonucu bekleyen Albay Caviano, tutsak savaşçıların üzerine görülmemiş bir "canavarlık"la atıldı.

Tutsakların öldürülmeleri kararı Batista ve General Taberillia tarafından 26 Temmuz'da Havana'da alındı, Albay Caviano da bu insanlık dışı emri canla başla yerine getirdi.

26 Temmuz günü saat 15'te diktatörün gizli ajanı askeri bir uçakla Santiago'ya geldi. Özel bir emir getirmişti Havana'dan: çatışmada ölen her asker için 10 tutsak kurşuna dizilecekti. Devrimcilerin fizik olarak yokedilmeleri başladı: bazılarını poligonlarında hedef tahtası olarak kullanıyorlar, bazılarını kolları arkadan bağlı olarak diri diri toprağa gömüyorlardı; damlardan atılanlar, kendilerine kazdırdıkları mezarların önünde kurşuna dizilenler, ölümcül durumda yaralıyken merdivenlerden sürüklenerek hastaneden atılanlar, ölmeden önce güya özgürlüğüne kavuşturulup hemen ardından kurşunlananlar, asılanlar, gözleri oyulanlar, damarlarına kâfur ya da hava salınanlar, işkence odalarında asker palaskalarıyla boğulanlar... vardı.

Fidel Castro mahkeme sırasında yaptığı tarihsel savunmasında, saldırıya katılanlara karşı girişilen insanlık dışı işkence ve barbarlıkları büyük bir öfke ve acıyla dile getirmiştir: "27 Kasım 1871'de (İspanyol sömürgenlerin, yurtlarının bağımsızlığı için savaşan Kübalı yurtseverlere kanlı kırım uyguladıkları gün —E. G.) işlenen suçları 10 kez büyütün gözünüzde, ancak o zaman anlayabilirsiniz 26, 27, 28 ve 29 Temmuz günleri yapılan insanlık dışı kıyımı. Bu olaylar bizim belleğimizde daha taptaze duruyor, ama yıllar geçip de yurdumuzun üzerinden bu karanlık kalktığında, bu heyecan ve insanların zihinlerini bulandıran bu korku yokolduğunda, o zaman, Oriente'in nasıl bir salhaneye çevrildiğini herkes olanca korkunçluğuyla görecektir. Ve gelecek kuşaklar tarihimizde benzeri görülmemiş bu canavarlığın hangi boyutlara ulaştığını ancak o zaman görebileceklerdir.

"Barbarlığın, kaniçiciliğin her türlüsünü gölgede bırakan bir kırım oldu bu. İnsanları bir dakikada değil, bir saatte de de-

ğil, hatta bir günde de değil, bütün bir hafta boyunca hiç durmadan öldürdüler. Dövme, işkence, damdan atma ve kurşuna dizmeler bir saniye bile kesilmeden sürdü. Son derece iyi eğitilmiş profesyonel katiller tarafından insanlar yığınlar halinde öldürüldü. Monkada kalesi işkence ve ölüm fabrikasına döndürüldü, bazı şerefsiz insanlarsa asker üniformalarını kasap önlüğüne çevirdiler.

"Daha çarpışma biter bitmez, diktatörün kiralık adamları kudurmuş hayvanlar gibi Santiago-de-Cuba kentine saldırdılar ve tutuldukları öfke nöbetiyle hınçlarını suçsuz ve korunmasız halktan aldılar. Çatışmanın geçtiği sokaklardan birinde, evinin önünde oynayan bir çocuğu kurşunladılar. Babası kurtarmak için çocuğunun üzerine koşunca bu kez onu da kurşunladılar...

"İlkin, tutsak ettikleri Doktor Mario Munios'u öldürdüler; doktorun ne elinde silahı vardı, ne de üzerinde asker üniforması... Hastaneden kışlaya giden yol üzerinde sırtından kurşunlayarak öldürdüler onu ve cesedini yüzükoyun kan gölünün içine attılar. Ama asıl yığınsal cinayetler öğleden sonra saat üçte başladı. Bu saate kadar 'gecikme'lerinin nedeni emir bekliyor olmalarıydı. General Martin Dias Tamayo'nun Havana'dan özel bir emirle gelişi tam bu saatte oldu işte; Batista'nın, Genel Kurmay Başkanının, SİM Başkanının, Dias Tamayo'nun kendisinin ve başkalarının katıldıkları bir toplantıda alınan karar sonucu verilmişti bu emir. Dias Tamayo, askerlerin, saldırganlardan üç kat daha fazla kayıp vermelerinin yüzkızartıcı olduğunu ve ölen her asker için on tutsağın öldürüleceğini söyledi. Buydu işte emir!...

"Ellerinde kanlı bir insan gözü olduğu halde bir çavuşla birkaç er bacılarımız Melba Hernandes ve Aydee Santamaria'nın hücresine girdiler ve Aydee Santamaria'ya, 'bu göz senin kardeşinin gözü —dediler,— eğer onun söylememekte direndiği şeyi sen de söylemezsen öteki gözünü de çıkaracağız kardeşinin'. Hayatta en çok sevdiği varlıktı kardeşi Aydee Santamaria'nın, yürekli bir savaşçıydı. 'Eğer —dedi Aydee Santamaria,— gözünü oydunuz ve o yine de size bir şey söylemediyse, ben hiç söylemem'. Daha sonra yine geldi askerler ve sigaralarını Aydee Santamaria'nın çıplak omuzlarında söndürdü-

ler. Sonunda onun suskunluğuyla kudurmuşa dönüp şöyle bağırdılar: 'Artık yavuklun yok, çünkü öldürdük onu'. Bacımız büyük bir serinkanlılıkla yanıtladı onları: 'Ölmedi o, çünkü vatan için ölmek yaşamak demektir'. Kübalı kadının adı hiçbir zaman böylesine yüce yiğitlik ve onurun timsali olmamıştır."[13]

Tutsaklardan pek azı işkencelerden sağ kurtulabildiler: kimisi sorgu sırasında cellatların elinde can verdi, kimisi saatler süren işkencelerden sonra kurşunlandı. Cellatlar öldürdüklerinin üzerine asker elbisesi giydirdiler ve her birini kışlanın çeşitli yerlerine yerleştirdiler. Her ölünün yanına bir de silah koyuyorlardı. Böylece, Caviano'nun güya gençlerin çatışma sırasında öldükleri savını "kanıtlamaya" çalışıyorlardı. Gerçekteyse, çatışma sırasında yalnızca sekiz devrimci ölmüştü, kalanlar hep Batista'nın cellatlarının elinde can vermişlerdi.

Devrimcilerin çatışma sırasındaki olağanüstü yiğitliğini, zindanda işkence altındaki çelik yürekliliğini düşman da kabul etmek zorunda kalmıştır.

"Baskın iyi planlanmıştı —diye itiraf ediyor kışla komutanı Morales Sançes;— eğer alarm zili çalmamış ve 3 no'lu karakoldan karşılıklı ateş sesleri gelmemiş olsaydı kışlayı ele geçirebilirlerdi. Ama saldırıları 'ansızın bastırma' üstünlüğünden yoksun kalınca sonuç onlar için kesin başarısızlık oldu. Hem biz silah yönünden de, tuttuğumuz mevzi yönünden de üstün durumdaydık."

Santiago-de-Cuba polis şefi İskerdo ise şunları söylüyor: "Olağanüstü cesur gençlerdi. Bilmem ama onların yaptıklarını bizden herhalde hiç kimse yapamazdı. Acınası birkaç silahla Monkada gibi bir yere saldırmanın ne demek olduğunu düşünebiliyor musunuz?"[14]

21 Eylül 1953 günü Santiago-de-Cuba'da saldırı eylemine katılanların yargılanmalarına başlandı. Sanık bölümünde yüzden fazla kişi vardı: Fidel Castro'nun müfrezesinden isyancılar, onlara yakınlık duyduklarından kuşkulanılanlar, muhalefet partilerinin ileri gelenleri vb..., Fidel Castro'yu öteki sanıklardan ayrı bir yerde bulunduruyorlardı; ilk duruşmadaki konuşma-

---

[13] *F. Casro.* Konuşmalar. Moskova. 1960. s. 55. 59-61.
[14] "Cuba". 1969. No 7/1 1. s. 13.

sından sonra ise "yasaların sadık uygulayıcıları" onun sonraki duruşmalara katılmasını yasakladılar. 13, 10 ve 3 yıl hapis cezasına mahkum edilen devrimciler bir süre kent cezaevinde yattıktan sonra uçakla Pinos Adası'na götürüldüler.[15]

Batista, Fidel Castro'ya ve savaş arkadaşlarına karşı mahkemenin açıktan açığa peşin yargılı bir tavır takınmasını istemedi; korkutucu bir şeydi bu: yargılama zorunlu olarak yapılmalıydı. Küba tarihinin en önemli yargılaması, Santiago-de-Cuba hastanesinin "Saturnino Lora" okuma salonunda yapıldı. İlk duruşma 16 Ekim 1953 günü sabah saat 9'da başladı.

Fidel Castro ve yoldaşları yargılama sırasında ne kadar korkusuz olduklarını gösterdiler. Fidel, avukat istemediğini bildirdi ve 16 Ekim'de, *"Tarih beni haklı çıkaracaktır"* adıyla ünlenen konuşmasını yaptı. Kübalı devrimcilerin lideri bu konuşmasında ülkenin içinde bulunduğu genel durumun gözkamaştırıcı bir çözümlemesini yaptıktan sonra, Küba halkına karşı sayısız suç işleyen kanlı Batista diktatörlüğünü şiddetle suçladı.

Yoksulluğun ve açlığın, yabancı tekellere en eşitsiz koşullarla bağımlılığın parlak bir tablosunu çizdikten sonra, köktenci dönüşümlerin yakıcı bir zorunluluk olarak kendini dayattığını söyleyen Fidel Castro, sözlerini şöyle sürdürdü: "Toprak sorunu, sanayileşme sorunu, konut sorunu, işsizlik sorunu, eğitim sorunu, sağlık sorunu... İşte 6 sorun. Bu 6 sorun ki, çözümleri için tüm gücümüzle üzerlerine yürüdük. Özgürlükler ve siyasal demokrasi sorunlarını da bunlara ekleyebiliriz. Ve bütün bu sorunlar yalnız savaşla çözümlenebilir."[16]

Fidel Castro'nun yargılanmasının kapalı kapılar ardında yapılması bir rastlantı değildi: Batista ve uşakları, yargılananların mahkemedeki tutum ve davranışlarını ve liderlerinin gözkamaştırıcı programatik konuşmasını Küba halkından gizlemek istiyorlardı. Bütün basın-yayın araçları ve hükümetin propaganda makinesi, saldırı eylemine katılanlarla ilgili binbir yalan üretiyor, devrimcilere karaçalmaya çalışıyordu. Batista'nın sözünden çıkmayan ve dizinin dibinde uslu uslu oturan burjuva basını da, kışlaya saldıran devrimcileri Prio Sokarras'ın ajan-

---

15 "Realizacion del Programa del Moncada". La Habana, 1969, s. 28.
16 "Relatos del Asalto al Moncada", s. 34.

ları, "komünistlerden emir alan" eylemciler olarak göstermeye çabalıyordu. Bu tür yalanlar ve sahte suçlamalar Batista'ya, tüm muhalefeti ezmeye yönelik yeni baskılar tezgahlama olanağını veriyordu.

Ama yine de, devletin güçlü propaganda aygıtının akla gelmedik yalanları yaymaya çalıştığı o güç koşullar altında, bir avuç yürekli görgü tanığı, hem de daha 26 Temmuz gününden başlayarak Monkada'daki olaylarla ilgili gerçekleri anlatmaya başladılar.

Örneğin Kübalı genç bayan gazeteci Marta Rohas ve foto muhabiri Pançito, 26 Temmuz günü Monkada kışlasına girebilmeyi başarmışlardı. Bu da bir yana, Marta Rohas, Pançito Kano'nun Monkada'da çektiği fotoğrafları dışarı çıkarmayı da başarmıştı. Batista cellatlarının Monkada kışlasını nasıl bir salhaneye çevirdiklerinin parlak birer belgesi olan bu fotoğrafları Marta Rohas "*Bohemia*" gazetesinde yayınlattı.

Monkada kışlasına saldırıdan bir yıl sonra, Havana'daki basımevlerinden birinde Fidel Castro'nun duruşmadaki konuşması *"Tarih beni haklı çıkaracaktır"*ın ilk baskısı yapıldı. Çok tehlikeli, bu işi gerçekleştirenlerin başına büyük belalar getiren bir görev oldu bu.

Bu tarihsel belgenin basımı, Monkada saldırısının kahraman kızları Aydee Santamaria ve Melba Hernandes'in girişimleriyle gerçekleşti. Fidel'in bu ünlü konuşmasını ilk duyduklarında Aydee ve Melba hapishanedeydiler. Dışarda olup bitenlerden habersiz olan genç kızlar, gazeteci Marta Rohas'tan arasıra kendilerini ziyaret etmesini rica ettiler. Marta Rohas, tutsaklarla ilgili yapacağı röportaj için belge toplamak bahanesiyle Aydee ve Melba'nın yattıkları hapishaneye gitti ve Fidel Castro'nun yargılanmasıyla ilgili haberleri kızlara ulaştırdı. Fidel 15 yıla mahkum olmuştu ve cezasını Pinos Adası'nda çekiyordu. Konuşmasının metnini sigara kâğıtları üzerine yazarak dışarıya ulaşmasını sağlıyordu. Konuşma, öz olarak, daha sonra "26 Temmuz Hareketi" programının temelini oluşturan ilkeleri kapsıyordu.

Kızlar, tutsaklıkları sona erip de özgürlüklerine kavuştukları zaman bu minik kâğıtçıklara yazılı konuşmayı toparlaya-

rak, hareketin öteki üyelerinin de yardımıyla 20 bin nüsha olarak bastılar.

Monkada saldırısı, saldırıya katılanlara yapılan insanlık dışı ezgi ve eylemcilerin yargılanmaları, Batista rejimine karşı verilen savaşımda yeni şahlanmalara neden oldu. Fransız yazarı P. Merle'in de belirttiği gibi, diktatörün iktidarda kalabilmek için gitgide daha çok suç batağına saplandığı son aylarda ve son yıllarda, Monkada saldırısı, ya da Kübalıların kısaca söyledikleri gibi "Monkada", Kübalıların gözünde —gerek kişisel yaşamlarını, gerekse tüm adanın yaşamını kapsayan— bir dönüm noktası oldu.[17]

Gerçekten de o gün, Küba halkının özgürlük hareketi tarihinin yeni bir sayfası açıldı. Raul Castro'nun çok yerinde saptamasıyla, "26 Temmuz olayları Küba tarihinde, Batista diktatörlüğüne ve Küba'yı yarı sömürge bir ülke haline getiren yabancı egemenliğine karşı, ana eylem biçimi olarak silahlı savaşı gündeme getiren bir dönemin, yeni bir dönemin başlangıcı oldu".[18]

Ve yaşam, Monkada saldırısıyla yürünmeye başlanılan yolun, V. İ. Lenin'in sözleriyle, "hiçbir zaman hazır lop gelmeyen"[19] bir yol, devrim yolu olduğunu göstermiştir.

Monkada saldırısının, Küba'nın özgürlük savaşımının sonraki gelişmelerine etkisi yönünden önem ve anlamını belirtirken Fidel Csatro şunları söylüyor:

"Bu tarihin önemi, halkımızın —çok mütevazı ölçüde de olsa— kendisini devrime götürecek olan yola o gün girmiş bulunmasındadır. O koşullarda kolların kavuşturulup beklenmesi demek, askeri kliğin iktidarının sonsuza dek sürmesi, sömürücü sınıfların gerici partilerinin sonsuza dek iktidarda kalmaları, kaşarlanmış politikacıların siyaset sahnesinde cirit atmalarının sonsuza dek sürmesi, soygunun ve halkın sistemli olarak sömürülmesinin sonsuza dek sürmesi demekti.

"Bu tarihin önemi halkın önüne yeni bir yol açmasındadır; bu tarihin önemi, kısa sürede diktatörlüğü alaşağı eden ve dev-

---

17 *P. Merle.* Moncada. Fidel Castro'nun İlk Savaşı. Moskova. 1968. s. 310.
18 "Cuba". 1965. No 7/11. s. 9
19 *V. I. lenin.* Bütün Yapıtları. c. 27. s. 125.

rimin gelişmesi için gerekli koşulları yaratan yeni bir savaşım anlayışının başlangıcı olmasındadır."[20]

Askeri açıdan başarısız olmalarına karşın Kübalı genç yurtseverler ne ülkülerinden, ne de girdikleri devrim yolundan döndüler. ..." Bu yolun —diyor Fidel Castro,— doğru bir yol olduğuna, bu yolun sağlam, sarsılmaz bir yol olduğuna inanıyorduk biz. Bu nedenle de, —üstelik— büyük deneyimlerden geçmiş olarak, çok daha titiz bir biçimde hazırlanarak, yeniden devrim savaşımına atıldık."[21]

Monkada saldırısı Küba devriminin başlangıcının işaretini vermiş bir eylemdir. Bu eylemle Küba halkının özgürlük savaşı tarihinin yeni bir sayfası açılmıştır. Ve yine bu eylemle, tiranlığa karşı savaşa halkın yığınsal olarak seferber edilmesinin ve Batista diktatörlüğünün yıkılmasıyla sonuçlanacak olan silahlı savaşın başlangıcının temelleri atılmıştır.

[20] "Cuba", 1965, No 7/11, s. 29.
[21] A. g. y., s. 29.

1954 BAŞKANLIK "SEÇİMLERİ" VE BATİSTA DİKTATÖRLÜĞÜNÜN LEGALLEŞMESİ

"... Seçimler aracılığıyla hükümet teröre, işkenceye, soygun ve sömürüye dayanan iktidarını yasallaştırmaya çalışmaktadır.."

Halk Sosyalist Partisi'nin açıklamasından

26 TEMMUZ ayaklanmasını bastıran Batista, rejimine "yasal", "anayasal" bir görünüş verme çalışmalarına başladı. Bu amaçla 1 Kasım 1954'te ülkede seçimlerin yapılacağı ilan edildi. Diktatörün yandaşları, İlerici Hareket Partisi, Liberal Parti, Demokratik Parti ve Radikal Birlik Partisi'nden oluşan "Ulusal İlerici Koalisyon"u kurdular. Bu "cep partileri", "... geleneksel yönetici sınıfların çıkarlarını dile getiren, satılmış, elleri kirli eski politikacılar ve her politik fırtınadan sonra su yüzünde kalmayı başarmış 'mantar-insanlar'dan" oluşuyordu.[1]

Batista'nın tam seçim kampanyası sırasında yürürlüğe koyduğu antidemokratik önlemler ve sınırlamalar, Küba halkının ezici çoğunluğunu temsil eden büyük bir seçmen kitlesinin, seçimlere katılabilme, oy kullanabilme yönünden zorunlu olan parti kayıtlarında yer almamaları sonucunu doğurdu. Muhalefet paramparçaydı. Ortodokslar, seçim propagandası yapma özgürlüğü gibi zorunlu seçim öncesi güvenceler olmadan seçimlere katılmayı uygun görmüyorlardı; merkez ve taşra yöneticilerinden çoğu seçimleri boykottan yanaydı. Öte yandan, eski başkan Prio Sokarras'ın Autentikler partisindeki bazı yandaşları da seçimleri boykot edeceklerini açıklamışlardı.

---

[1] "Cuba", 1965, No 7/11, s. 9.

Küba'nın eski başkanlarından Ramon Grau San Martino, başkanlık seçimleri için Küba Devrim Partisi'ne kaydolmuştu. Partinin darbeden önce yönetiminde bulunan Prio Sokarras ve yandaşlarının bütün protestolarına karşın Grau San Martino, bu partiden başkanlık için kendisinin aday gösterilmesine razı oldu.

Halk Sosyalist Partisi bir Ulusal Demokratik Cephe çağrısı yaptı. Ve, Eylül 1953'te Halk Sosyalist Partisi, demokratik sendikalar ve işçi grupları, seçim komisyonunun genel, özgür ve demokratik seçimler için hemen bir gün saptamasını, siyasal tutukluların salıverilmesini, daha önce var olan ve anayasada öngörülen, kısıtlı da olsa partilere örgütlenme özgürlüğü sağlayan güvencelerin yeniden verilmesini ve yurttaşlık hak ve özgürlüklerinin tanınmasını istediler.

Ama diktatörlük koşulları ve zaten kendilerinin darmadağın olmuş durumları nedeniyle muhalefet güçleri bir cephe oluşturmayı başaramadılar.

Batista'nın seçim politikası, ne pahasına olursa olsun halk yığınlarının seçim savaşımına katılmalarını önlemeye ve baskı, zulüm ve emperyalist ABD tekellerine uşaklıkla ayakta duran hükümetin durumunu korumasını sağlamaya yönelikti.

Temmuz 1954'te seçim kampanyası başladı. Ama yaratılan durum nedeniyle kampanyaya —pratikte— yalnızca sağ partiler katıldılar. Muhalefet cephesinde görülenler yalnızca, eski başkan Grau San Martino'yu aday gösteren Küba Devrim Partisi ile bir süre sonra adaylıktan çekilen Carlos Markes Sterling'i aday gösteren Ortodoksların bir bölümüydü. Öteki partiler hükümet koalisyonunun içindeydiler.

Muhalefetin başkanlık için tek adayı kalmıştı: Grau San Martino. Ancak onun da Batista için en küçük bir tehlikesi yoktu. Zaten seçimler sıkıyönetim altında yapılıyordu. Böylece diktatör hükümet koalisyonunun zaferine doğru yol alıyordu. Grau San Martino ve yandaşlarının "cep" muhalefetine karşı hükümet yine de baskı önlemlerine başvurmaktan geri kalmadı. Tutuklama ve baskılar tüm ülkeye yayıldı. Bazı seçmenlerin ellerinden seçmen kartları alınarak, "uygun" oy toplanılmasında kullanıldı. Ülkenin her yerinde bu ve benzeri seçim fırıldakları döndürüldü.

Ülkenin o günlerde içinde bulunduğu duruma ilişkin olarak "*Bohemia*" dergisinde yayınlanan bir yazıda şöyle deniliyordu: "Seçimlerin yaklaşmasıyla birlikte ülke adeta bir savaş durumu içine girdi. Bütün yurtta askeri birlikler hareket halindeydiler ve seçim bölgelerini denetimleri altına alıyorlardı. İstasyonlarda üst rütbeli subaylar tarafından askeri birliklere görkemli uğurlama törenleri düzenleniyordu: gören de askerlerin cepheye gittiklerini sanırdı."[2] Her yerde silahlı asker ve polis müfrezelerine rastlanıyordu.

Grau San Martino'nun Küba Devrim Partisi'nin bir tek amacı vardı: topu topu iki adayın (Grau San Martino ve Batista) olduğu seçimlere mutlaka katılmak... Ortada yalnızca iki aday bulunduğuna göre seçimler kazanılabilirdi. Böylece Küba Devrim Partisi, Batista hükümetindeki bütün gerici öğelerle flört ediyor, halkın birliği için değil, seçimleri kazanmasını kolaylaştıracak koşulların yaratılması için çaba gösteriyordu.

Halka bunalımın aşılmasının demokratik yolunu gösteren tek parti, Halk Sosyalist Partisi'ydi. İleri sürdüğü ilkeler şunlardı: Ulusal ekonomiyi korumak gereklidir; yabancı kumpanyalar ulusallaştırılmalıdır; ülkenin gereksinimleri gözönüne alınarak tarım ve sanayi geliştirilmelidir; pazarlar genişletilmeli, tüm dünya ülkeleriyle, özellikle de Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelerle ilişkiler kurulmalı, var olan ticari ilişkiler daha da genişletilmelidir; ücretler yükseltilmeli ve emekçilerin yaşam koşulları iyileştirilmelidir; toprakların ücretsiz olarak köylülere dağıtıldığı bir tarım reformu yapılmalıdır; işsizliğe çare bulunmalı, ırk ayrımına son verilmelidir; demokratik özgürlükler korunmalı, sağlam bir barış ve ulusal bağımsızlık politikası izlenmelidir; ve son olarak, bir ulusal demokratik cephe hükümeti kurulmalı ve bunun programı yaşama geçirilmelidir.

Ama, Halk Sosyalist Partisi, ülkede estirilen terör havası ve içinde bulunduğu yeraltı koşulları nedeniyle bu programın yaşama geçirilmesi savaşımını yürütemezdi; bu nedenle "Oyumuz hayır" belgisini ileri sürdü. Bu belginin anlamını, Halk Sosyalist Partisi'nin Havana'da yayınlanan yeraltı bülteni 18 Tem-

2 "Bohemia", 31. X. 1954, Suplemento 2.

muz 1954 tarihli sayısında açıkladı. Açıklamada, halka Batista'ya oy vermeme çağrısında bulunuluyor, buna karşılık, halkın diktatöre karşı olduğunu göstermek için Grau San Martino'nun desteklenmesi isteniyordu.[3]

Batista, seçim yasasında öngörüldüğü biçimde, Kasım 1954'teki başkanlık seçimlerinde aday olduğunu açıklayarak, istifa etti.

Diktatörün yerine vekâleten, kendisinin en güvenilir adamlarından Andres Domingo-i-Morales del Kastilio atandı.

Seçimlere az bir zaman kala yandaşları Grau'ya, seçim için propaganda, ajitasyon ve gösteri yapmalarının olanaksız olduğunu bildirdiler. Seçim günü yaklaştıkça, tüm ülkede terör de artıyordu. Bu koşullar altında Grau San Martino, Küba Devrim Partisi'ne öteki partilerle eşit olarak sandık kurullarında temsilci bulundurma hakkı tanınmazsa ve ülkede durum normalleştirilmezse adaylıktan çekileceğini açıkladı.

Seçimlerin yapılacağı 1 Kasım günü yaklaşık 20 bin asker "seçim güvenliğini sağlamak" amacıyla savaş durumuna geçirildi.

Hükümet, herhangi bir gösteri yapılmasını önlemek için bütün okulların seçimlerden bir hafta sonrasına kadar tatil edildiğine ilişkin bir emir yayınladı.

30 Ekim günü Grau San Martino bir basın konferansı düzenleyerek, yeniden Küba Devrim Partisi'ne, seçim komisyonlarında Batista'nın dört partili koalisyonuna eşit sayıda üyeyle temsil edilme hakkı tanınmazsa, seçimlerden çekileceğini açıkladı. 31 Ekim 1954 günü Ramon Grau San Martino, "eşitliğe dayalı seçim güvencelerinin olmaması nedeniyle" adaylıktan kesin olarak çekildi. Kamuoyuna yaptığı açıklamada, hükümeti dolap çevirmekle suçlayarak, "iktidarı gaspetmiş bulunanları bulundukları yerde tutabilmek amacıyla, seçimleri kaba bir şakaya dönüştürmeye yönelik inceden inceye hazırlanmış bir planla karşı karşıya bulunduklarına inandıklarını" söyledi.[4]

Grau San Martino bu açıklamasını, Yüksek Seçim Mahkemesinin, seçimlerden sonra oyların sayımına Grau San Marti-

---

[3] *B. Roca.* Küba, Amerika'nın Özgür Toprağı. Moskova, 1961, s. 44.
[4] *A. Zancis.* El proceso electoral de 1954. La Habana, 1955, s. 114.

no'nun yandaşlarının da katılmalarına ilişkin başvuruyu reddettikten sonra yapmıştı. Küba Devrim Partisi Yürütme Komitesi de Grau'nun kararını onayladı. Seçimlere birkaç saat kala Grau, demokratik özgürlüklerin bulunmaması nedeniyle seçimlerin ertelenmesini istedi, ancak Batista'nın emirlerinin uysal uygulayıcısı Yüksek Seçim Mahkemesi, "asılsız olması nedeniyle Doktor Grau'nun şikayetinin reddine" karar verdi.

Grau, böylece, seçimlerde son derece ilkesiz bir politika izledi. Başkanlığa aday gösterilmesini kabul etmekle seçim komedisinin demokratik bir görünüş almasına yardım etmiş oldu. Adaylıktan çekilme işini ancak seçimlerin öngününde yapması, artık hiçbir şeyi değiştiremezdi.

Seçim kampanyası boyunca Batista, basın, radyo ve televizyon çalışanlarını satın almada büyük başarı gösterdi. Başkanlık Sarayında görev yapan muhabirlerin altında devlete ait "cadillak"lar vardı. Resmi olmayan verilere göre, Havana merkez radyo istasyonu her yıl hükümetten 72 bin dolar tutarında para alıyordu. hükümetin gazetelerde ve radyolarda yapılan seçim reklamlarının gideri ise 1 milyon doları buluyordu.

1 Kasım 1954'te, ardı arkası kesilmeyen terör ve baskı ortamı içinde seçimler yapıldı. Seçim bölgelerinde askeri birlikler sürekli nöbet tutuyordu. Sandık kurulları ve sayım komisyonları pervasızca hile yapıyorlardı. Çevirdiği bütün bu dolaplar sonunda Batista kendi seçimlerini kendisi kazandı. Çoğunluğu Batista'nın yandaşlarından oluşan yeni Kongre 2 Şubat 1955 günü iktidarı gaspetmiş olan gangsteri Küba Cumhuriyetinin Başkanı olarak ilan etti. 24 Şubat'ta Batista "yasal" başkan olarak resmen göreve başladı. Ama oynanan seçim komedisi, diktatörlük rejimini biçimsel olarak bile legalleştirmedi. Seçimlere katılma oranı yarı yarıyadan daha düşüktü. "Bu rejim —diye yazıyor '*Bohemia*'— dün fiilen var olan rejimdir. Hatta şimdi, dün olduğundan daha da kötüdür... Bu rejim hâlâ yasadışı bir rejimdir."[5]

Kamuoyunun baskısıyla Batista 1940 Anayasasını yeniden yürürlüğe koymak niyetinde olduğunu açıkladıysa da, bu açıklaması yalnızca kâğıt üzerinde kaldı.

[5] "Bohemia", 7. XI. 1954, s. 80.

Batista yalan ve demagojide hiç cimri davranmıyordu. Örneğin hükümetin başlıca amacının, "ülkenin ekonomik ve sosyal gelişmesini sağlamak" olduğunu ya da "Küba'nın son derece ileri yasama düzeniyle tüm Amerika ülkelerine örnek" olacağını söylüyordu. Batista'nın, ülkenin ekonomik ve sosyal gelişmesini sağlamayı amaçladığına ilişkin açıklamaları sürekli birer yalan olarak kaldı.

Diktatörün gerçekte izlediği sosyo-ekonomik politika söylediklerinden bambaşkaydı: burjuva-toprak ağaları oligarşisinin ve güçlü Amerikan kumpanyalarının sadık ve aşırı savunucusu olarak, her gün bir öncekini aratacak biçimde emekçilerin demokratik kazanımlarına saldırdı.

1952-1958 YILLARINDA KÜBA'NIN EKONOMİK DURUMU

"Batista diktatörlüğünün ekonomik politikası (latifundizmin ve tek ürüne dayalı tarımın güçlendirilmesi, dış ticarette hipertrofik büyüme) ulusal ekonomide öyle derin bunalımlar yaratıyordu ki, bunların geçici ya da kısmi önlemlerle aşılabilmesi olanaksızdı."

Antonio Nuñes Himenes

BATİSTA'nın bir darbeyle iktidara gelmesinden sonra Küba ekonomisi gerilemesini sürdürdü. Sosyal çelişkiler daha da keskinleşti, emekçilerin durumu daha da kötüleşti. Diktatör ve yardakçıları her yola başvurarak emperyalizmle bağlarını güçlendirmeye çalışıyorlar, Küba halkının ulusal çıkarlarına ihanet ediyorlardı. Kübalı araştırmacı Tabares del Real'in belirttiği gibi, "Batista tiranlığı Amerikan emperyalizminin arkalamasıyla iktidara gelmişti, onun desteğiyle ülkeyi yönetiyordu. Bu nedenle de Küba'yı ABD'ye iyice bağladı: Küba, ABD'ye 1 milyar dolara yakın borçlandırıldı; çok sayıda ABD işletmesinin, her türlü vergiden bağışık olarak Küba'da yatırım yapması sağlandı; köylülerin ellerindeki topraklar alınarak Yanki'lerin işletmelerine devredildi; yasalar, tekelci işletmelerin yararlarına olarak yeniden gözden geçirildi; ABD ile ticaret önemli ölçüde genişletildi; bu ülkeden büyük partiler halinde silah satın alındı; yeraltı kaynaklarını, özellikle de nikel ve manganezi işlemek üzere yatırım yapan ABD kumpanyalarına, vergiden tümüyle bağışık bırakılmaları bir yana, daha pek çok ayrıcalıklar tanındı; yatırımlar üretim dışı alanlara kaydırıldı... Sürekli olarak Küba'da sömürge rejiminin korunmasına çalışıldı."[1]

[1] *J. A. Tabares del Real.* La Revolución Cubana. La Habana, 1961, s. 52-53.

Batista'nın ekonomik politikası, Amerikan sermayesinin ülke ekonomisine gitgide daha fazla nüfuz etmesine yönelikti. Nitekim Küba'daki Amerikan yatırımları sürekli olarak arttı ve Batista yönetiminin sonlarına doğru, doğrudan ABD yatırımlarının toplam hacmi 1 milyar dolara ulaştı.[2]

Amerikalı gazeteci Paul Baran bu konuda şunları yazıyor: "Küba, ABD'ye bağımlılıktan hiçbir zaman kurtulamazdı. Küba'nın tipik sömürge bağımlılığı hemen hemen bütün alanları kapsıyordu. Kuzey Amerikan sermayenin ülkenin bütün kaynakları üzerinde denetim kurmuş olması, bu olgunun en somut göstergelerinden biridir. Ülke sanayisinin belkemiği olan şeker üretimi, ağırlıklı olarak ABD kumpanyalarının elindeydi, öte yandan dışsatım tümüyle ABD pazarına bağlıydı. Telefon, telgraf, elektrik üretimi, petrol, radyo, televizyon ve geniş tüketim malları üretimi Kuzey Amerikan firmalarının elindeydi. Diktatörün kendisi de Amerikalı işadamlarına sıkı ticari çıkarlarla bağlıydı."[3]

Ulusal zenginliklerin dörtte birinden daha fazlası yabancı sermaye yatırım alanı içinde bulunuyordu. Gerçekteyse yabancı sermayenin ülke ekonomisindeki rolü bundan da büyüktü. ABD tekellerinin Küba'da sahip oldukları zenginliklerin —maden ocakları, bankalar, şeker işletmeleri, elektrik üretim işletmeleri, ulaşım araçları vb.,— tümüne 1 milyar dolar değer biçiliyordu. Başlıcası Amerikan sermayesi olmak üzere yabancı sermaye, Küba'nın ekonomik yaşamının hemen hemen bütün alanlarında denetleyici konumdaydı. Demiryollarının % 43'ü yabancı sermayenin denetimi altındaydı. Amerikan sermayesinin elektrik ve telefon kumpanyalarındaki payı % 90'a, hizmet kesimindeki payı % 50'ye, ham şeker üretimindeki payı ise yaklaşık % 40'a yükselmişti. "Standart Oil", "Mobil Oil", "Texaco" gibi petrol kumpanyaları, ülkenin yakıt tüketiminin % 79'unu denetimleri altında bulunduruyorlardı.[4]

Nikero bölgesinde, Oriente ili sınırları içinde bulunan zengin nikel yatakları, devrimin zaferine kadar Amerikan tekel-

---

[2] *R. F. Smith.* What Happened in Cuba? A. Documentary History. New York. 1963. s. 248.

[3] *P. Baran.* Reflecciones sobre la revolución cubana. Buenos Aires. 1963. s. 31-32.

[4] "Cuba: la muerte del bloqueo". "Politica Internaticional". N. 153-A. Buenos Aires. 1972. s. 29.

lerinin egemenliği altında kaldı. Bu bölgedeki nikel rezervi 40 milyon ton olarak tahmin ediliyordu ve bu durumuyla da Kanada'dan sonra dünyanın ikinci büyük nikel kaynağını oluşturuyordu. Batista diktatörlüğü zamanında "Moa-Bay-Mayning" kumpanyası, Küba hazinesine tek kuruş ödememek gibi akla durgunluk verecek bir ayrıcalıkla bu yatakları devrim olana kadar işletti.

Devrim öncesi Küba, ABD'ye büyük miktarlarda bakır, manganez, krom, volfram teslimatında da bulundu; bu madenlerin elde edilmesi İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra iyice azalmıştı; 1952 yılından başlayarak, yani Kore Savaşı'nın en kızgın dönemine ulaşması ve "soğuk savaş" döneminde ABD'nin askeri potansiyelinin sürekli artması koşulları altında bu madenlerin üretimi de artmıştı.

Dünyanın hiçbir ülkesi, bir tek ürünün üretimine ve dışsatımına bağlanmanın acısını, Küba'nın şekere bağlanmasından daha çok çekmemiştir. 1958 yılında Küba'nın ulusal gelirinde dışsatımın payı 1/3 tü; bu 1/3 içinde şeker dışsatımının payı ise % 80.1'di. Başka bir deyişle şekerin ulusal gelir içindeki payı % 23'tü. Şeker kamışı plantasyonları adadaki işlenebilir toprakların yaklaşık % 53'ünü kaplıyordu. Şeker kamışı plantasyonlarında ve şeker fabrikalarında, ürün toplama ve işleme dönemlerinde 475.500 işçi çalışıyordu.[5]

Bundan başka, onbinlerce köylü de sahip oldukları ya da kiraladıkları topraklar üzerinde şeker kamışı üretimiyle uğraşıyorlardı.

Şeker üretimindeki bu dar-uzmanlaşma, Küba'yı tipik bir monokültür tarım ülkesi durumuna sokmuş, ekonomisinin sürekli olarak istikrarsız kalmasına neden olmuştur. Ülkenin ekonomik yaşamı, sürekli olarak dünya şeker piyasalarında fiyatların oynaması tehdidi altında kalmıştır. Bu piyasaları harekete geçiren manivela ise hep Amerikan tekellerinin elinde bulunmuştur. Bu durum, Küba ulusal ekonomisinin çok yönlü olarak gelişmesine başlıca engellerden birini oluşturmuştur.

Batista hükümetinin şeker üretim politikası, Küba'nın ağır

[5] A. g. y., s. 88.

ekonomik durumunu daha da ağırlaştırdı. Bu olguyu A. Nunies Himenes şöyle değerlendiriyor: "Batista'nın ilk işi ülke ekonomisi için intihar demek olan şeker üretim ve dışsatımını kısıtlamak oldu. Bu kararı 1953 yılında Londra'da imzalanan uluslararası anlaşma uyarınca almıştı. Anlaşma, özünde, Küba şeker sanayisi için acıklı sonuçlar doğuran 1931 tarihli Chadborn planının[6] yinelenmesinden başka bir şey değildi."[7] Bu anlaşmanın yürürlükte bulunduğu ilk 3 yıl içinde Küba yıllık şeker üretimini 5 milyon tona kadar düşürdü (1954 yılında 4.897.203 ton, 1955 yılında 4.538.339 ton ve 1956 yılında 4.744.933 ton). Batista ve yardakçılarının elinde bir araç olan Küba Şeker Sanayi İstikrar Enstitüsü de halk düşmanı bir tutum içindeydi. Ülkenin uluslararası anlaşmalara girmesi, şeker sanayisinde yapay bir durgunluğa neden oluyordu. Bu politika, aslında, yabancı tekellerin çıkarlarını gözetmekten ve başta Batista'nın kendisi olmak üzere Kübalı vurguncular büyük kazançlar sağlamaktan öte bir amaç taşımıyordu. 1951-1958 yılları arasında dünya şeker tüketimi % 21 arttığı halde, aynı dönemde Küba'da şeker üretimi hemen hemen hiç artmadı (1951 yılında 5.759.410 ton; 1958 yılında 5.784.484 ton). Öte yandan Küba'nın dünya şeker üretimindeki payı 1958 yılında (% 12.2), 1951 yılına (% 15.7) göre daha düşük kaldı. İçinde bulunulan ağır ekonomik koşullar enflasyonu körüklüyor, enflasyon da yönetici azınlığın çıkarları doğrultusunda ve devlet memurlarının daha çok rüşvetçilik yapmalarını sağlayacak yönde anti-halkçı mali ve ekonomik önlemlere başvurulmasına neden oluyordu. Ve bütün bunlar halk için, *peso*nun satınalma gücünün düşmesi nedeniyle yaşam düzeyinde de hızlı bir düşüş, öte yandan besin, giysi, kira fiyatlarında ise hızlı bir artış sonucunu doğuruyordu.

Özellikle şeker üretiminde çalışan emekçilerin durumu çok kötüydü: olup bitenlerden onların paylarına düşen süreğen bir işsizlikti. Şeker kamışı plantasyonlarında ve şeker fabrika-

---

[6] Chadborn planının özü, başlıca şeker dışsatımcısı ülkelerde şeker üretiminin zorunlu olarak kısılması yoluyla, dünya şeker piyasasını istikrara kavuşturmaktan ibaretti. Bu ilkeyi yaşama geçirmek için de, 1931 yılı Mayıs'ında Brüksel'de, anlaşmaya imza koyan şeker dışsatımcısı ülkelerin dışsatım hacimlerini belirleyen 5 yıl için geçerli bir anlaşma imzalandı. Bu "plan" uyarınca Küba 1929 yılında 5 milyon ton olan şeker üretimini, 1933 yılına kadar 2 milyon tona düşürecekti.

[7] *A. N. Himenes.* Küba Coğrafyası. Moskova, 1969, s. 161-163.

larında çalışan işçilerin büyük çoğunluğunun yalnızca işleme zamanında, yani yalnızca 3-4 ay için bir işleri vardı; yılın geri kalan zamanı "ölü mevsim"di, bu dönemde emekçiler çalıştıkları 3-4 ay içinde kazandıklarıyla ve rastlantısal olarak bulabildikleri ek işlerle yaşamlarını sürdürmek zorundaydılar.

Kiracı-köylülerle ortakçıların durumları daha da kötüydü. Bütün kazançları yılın yarısını yarı aç yarı tok sürdürebilmelerine ancak yetiyordu. Köy emekçilerinin büyük çoğunluğu için et, süt ve yumurta erişilmez şeylerdi. Tabanları toprak, damları palmiye yapraklarıyla örtülü ve çoğunlukla pencereleri bile olmayan, kütük parçalarından yapılmış birtakım izbelerde ev diye oturuyorlardı. Yetersiz beslenme ve kötü sağlık koşulları, emekçileri, tüberküloz ve tropik sıtma başta olmak üzere, binbir çeşit hastalıkla tehdit ediyordu.[8]

Fidel Castro, 15. oturumunda Birleşmiş Milletler Genel Kurulu kürsüsünden Kübalı emekçilerin devrim öncesi içinde bulundukları durumu anlatırken şöyle diyordu: "Üç milyon insan en ilkel izbelerde ve kulübelerde barınıyor. Kentlerde ev kiraları tüm bir ailenin gelirinin üçte birini yutuyor. Ev kiraları ve elektrik ücretleri yönünden Küba dünyanın en pahalı ülkeleri arasında yer alıyor. Halkın % 37.5'i okuma-yazma bilmiyor. Kırsal kesimde okul çağı çocuklarının % 70'i okuma yazma bilmiyor, okulsuz bu çocuklar. Altı küsur milyon insandan yüzbini, yani nüfusun % 2'si tüberküloz. Kırsal kesimde çocukların % 95'i paraziter hastalıklara tutulmuş. Çocuk ölümleri yüksek. Ortalama ömür düşük."[9]

Yabancı sermayeyi özendirme politikası, Batista yönetiminin sonlarına doğru, Amerikan kumpanyalarının ellerinde görülmemiş ölçüde toprak birikmesiyle sonuçlandı. Bu kumpanyalar, 1.197.000 hektar araziye, yani ülkenin en verimli topraklarının % 30'una sahip oldular. "Atlantica del Golfo" 240 bin hektar, "Cubain Tradeing" 173 bin hektar, "Cubain-American Sugar Mills" 146 bin hektar, "United Fruit Company" 112 bin hektardan fazla toprağa sahiptiler. Kuzey Amerikan kum-

[8] *Bkz. E. A. Grineviç.* Küba Devrim Karşısında "Uluslararası Yaşam", 1963, No. 7.

[9] *F. Castro.* 26 Eylül 1960 tarihinde BM Genel Kurulu XV. oturumunda yaptığı konuşma. Moskova, 1960, s. 13.

panyaları ve tek tek bazı ABD yurttaşları işlenebilir bütün toprakların dörtte birine, özellikle de 23 Amerikan şeker kumpanyası 1,5 milyon hektar toprağa sahip olmuşlardı.

Yalnızca 3 Amerikan tekeli —"Cubain Atlantic Sugar Company", "Cubain-American Sugar Company", "American Sugar Rich Company"— 62 bin Kübalı köylünün sahip olduğu topraktan 2,5 kat daha fazla toprağa sahiptiler.

Devrim öncesi Küba'da toprak mülkiyetinin en karakteristik özelliği, toprakların büyük tarım burjuvazisiyle latifundistlerin elinde olağanüstü ölçüde birikmesi ve geniş köylü yığınlarının ya hiç toprağa sahip olmamaları, ya da yok denecek kadar az topraklarının bulunmasıydı: 2336 işletme 317 bin kabaleria toprağa sahipti, yani ülkenin işlenebilir topraklarının % 46'sı % 7,5 oranındaki işletmenin elindeydi; bu böyleyken 111 bin köylü işletmesi toplam olarak 76 bin kabaleria toprağa sahipti, yani ülkedeki bütün tarım işletmelerinin % 70'inin elinde işlenebilir toprakların ancak % 12'si bulunuyordu. Bundan başka 3/4 kabaleriadan daha az toprağa sahip 62 bin dolaylarında küçük işletme vardı.[10]

Latifundist işletmeler sahip oldukları topraklar üzerinde ekstansif tarım yapıyorlardı. Şilili ekonomist Jorje Teksiera'nın belirttiğine göre, devrim öngünlerinde Küba'da 75 kabaleriadan fazla arazilerin ancak % 10'u işleniyordu. Ülkenin özel mülkiyet egemenliği altında bulunan % 90'lık ulusal alanı üretim dışı tutuluyordu. Bu durumun doğal sonucu ise, değişik türde ürünlerin yetiştirilememesi ve iç pazarın daralmasıydı.[11]

Böylesi bir durumun sosyal sonuçları doğal olarak korkunç derecede yoksulluk, az topraklı ve topraksız köylülerin iflası, açlık ve hiçbir tıbbi olanağın olmaması nedeniyle çoğunlukla ölümle sonuçlanan binbir türlü hastalıktan başka bir şey olamazdı.

Toprakların yağmalanması, hazine arazilerinin yabancı tekellere ve onların yerli işbirlikçilerine peşkeş çekilmesi Batista döneminin başlıca özelliklerinden biri olmuştur.

---

[10] *A. N. Himenes.* Küba'da Tarım Reformu. Moskova. 1960. s. 33.

[11] *J. T. Avellaria.* Reforma agraria. La Habana. 1962. s. 90. *Z. I. Sokolova* 1961-1967 yıllarında Küba'da Köylü Yığınlarının Örgütlenme Girişimi. Moskova. 1973. s. 7.

Halkın % 43'ünün tarım kesiminde yer almasına ve tarım için son derece elverişli iklim koşulları bulunmasına karşın Küba 1954-1956 yıllarında gereksinimi olan besin maddelerinin % 29'unu dışalım yoluyla sağlıyordu.[12]

Kübalı tarihçi Pino Santos'un deyişiyle Küba "tarımı olmayan bir tarım ülkesi", "besin maddelerini dışalım yoluyla sağlayan bir tarım ülkesi"ydi.[13] Yalnızca şeker kamışına dayanan, tek yanlı, dar tarımsal uzmanlaşma, öteki tarımsal ürünlerde sıkıntı çekilmesi sonucunu yaratmıştı.

Batista rejiminde Küba, ABD'den besin maddeleri dışalımı yapan ülkelerin başında geliyordu; bu konudaki dışalımı bütün öteki Latin Amerika ülkelerininkinden daha fazlaydı.[14] Besin maddeleri dışalımına her yıl 120-180 milyon peso gidiyordu. Bu tüm dışalım tutarının % 20-25'i demekti.

Anti-ulusal dış ticaret politikası ve dış ticaret dengesinde giderek büyüyen açık (ki bu özellikle ABD ile olan ticaret için söz konusuydu) Küba'nın başka ülkelere sattığı mallardan sağladığı "sağlam döviz"le kapatılıyordu. Devrimden önceki on yıl içinde Küba'nın ABD'den yaptığı dışalım tutarı 4.771.300.000 dolar iken, ABD'ye yaptığı dışsatım tutarı 4.213.500.000 dolardı.[15] Dış ticaret açığı ülke ekonomisinin içinde bulunduğu bunalımı daha da derinleştiriyor ve bu bunalımın tüm yükü Kübalı emekçilerin omuzlarına bindiriliyordu.

Küba'nın devrim öngünlerindeki dış ekonomik ilişkilerinin ortaya koyduğu sonuç şudur: birincisi, Küba'ya yatırım yapan ABD tekelleri, onun bir şeker üreticisi olarak tek yanlı gelişmesini iyice pekiştirmişlerdir; ikincisi, "karşılıklı" anlaşmalar yoluyla ABD, Küba'nın şeker kotasını tümüyle kendi pazarına bağlamış ve Küba'nın dış ticaretini, eşitsiz Küba-ABD dış ekonomik ilişkilerinin önemli bir halkası yapmıştır; o ilişkiler ki, Küba'nın ulusal ekonomisinin gelişmesinde ciddi bir engel oluşturmuştur.

---

12 *J. A. Tabares del Real.* Op. cit., s. 62.
13 A.g.y., s. 73-76.
14 "Latin Amerika". 1973, No. 1, s. 112.
15 *A. D. Bekareviç.* A. g. y., s. 43.

Böylece, Batista'nın ekonomik politikası tümüyle emperyalist tekellerin, güçlü toprak oligarşisi ile büyük spekülatörlerin çıkarları doğrultusunda bir politika olmuştur.

Bu politika, özellikle enflasyonlarla gitgide derinleşen bir bunalım içinde bulunan şeker sanayisine büyük zarar veriyordu.

Şeker sanayisini ve Küba ekonomisini istikrara kavuşturacağı ileri sürülen uluslararası şeker anlaşmasının da ekonomi üzerindeki zararlı etkileri daha yürürlüğe girdiği ilk günden kendini gösterdi. Küba'da şeker üretimi sürekli değişiyor, şeker fiyatları ise düşüyordu. İngiltere, geçen yıldan şeker fazlası olduğu ve sömürgelerinde şeker üretimini artırdığı gerekçesiyle 1954 yılında Küba'dan şeker almayacağını açıkladı. Batı Almanya da, iç üretimi artırmış olması nedeniyle 1954 yılında Küba'dan şeker almak zorunda kalmayacağını bildirdi. Öte yandan Endonezya, dünya pazarlarına 500 bin ton şeker sürmeye hazırlanıyordu. Peru, 380 bin tonluk dışsatım önerileri yapıyor, Filipinler ise ABD için bağıtlanan miktarın dışında, fazladan 100 bin tonluk daha şeker dışsatımı yapabileceğini bildiriyordu.

Uygulama açıkça göstermişti ki, bu anlaşma, ne dünya şeker üretimini düzene sokabilir, ne de —hele hele— Küba'yı içinde bulunduğu ekonomik çıkmazdan kurtarabilirdi.

Yalnızca 1957 yılının koşulları, İngiltere, Fransa ve İsrail'in 1956 yılında birlikte Mısır'a saldırmalarının ve Avrupa'da elverişsiz iklim koşulları nedeniyle şeker pancarı üretiminin az olmasının dünya şeker piyasasında yarattığı uygun koşullar, Küba'nın uzun yıllardan beri ilk kez elindeki şeker stoklarını tüketmesine olanak verdi. Ama dış ekonomik koşullardaki uygunluktan kaynaklanan bu geçici iyileşme, Küba'nın ekonomik sorunlarını çözmeye yetmedi. Ülkede işsizliğin sonu alınamamıştı.[16] Bu dönemde Küba'da tüm işgücünün % 33'ü işsiz ya da yarı işsizdi.[17]

1956-1957 yıllarında dünya pazarlarında şeker fiyatlarının yükselmesi, ülkede ekonomik durumun istikrara kavuşmasını sağlamadı. Şeker fiyatlarının yükselmesinden doğan kazanç,

---

16 "The New York Herald Tribune", 14. III. 1957.

17 *L. S. Francisko.* Cuba: capitalismo dependiente y subdesarallo. La Habana, 1972, s. 203.

doğrudan doğruya Amerikan tekellerinin ve yerli şeker sanayicilerinin ceplerine girdi. Amerikalı hisse senedi sahiplerine Küba'daki şeker fabrikaları her yıl 30 milyon dolarlık kazanç sağlıyordu.

Küba Ulusal Köylü Birliğince yayınlanan bildiride, "emperyalist tekellere bağlı yöneticilerin sürdürdükleri şeker kamışı üretimini azaltma politikasının tek amacının işsizliği, yoksulluğu, açlığı artırmak" olduğu belirtildi. Bildiride ayrıca şu görüşler yer alıyordu: "Üstelik Çin Halk Cumhuriyeti ve öteki halk demokrasileri bizden şeker almak istediklerini bildirdikleri bir zamanda uygulanmaktadır bu politaka. Bu yeni pazarlar, Küba için, elindeki tüm şekeri satması ve ülkede açlığa neden olan üretim kısıtlamalarına gitmemesi için büyük birer olanaktır." Ulusal Köylü Birliği, köylüleri, işçileri ve tüm halkı, yoksulluğu yoketmek için, ileri sürdüğü istemler doğrultusunda savaşıma çağırıyordu.[18]

Ancak, Amerikan sermayesinin sadık kölesi olan Batista hükümeti, sosyalist ülkelerle geniş ticaret ilişkilerine girmeye yanaşmadı ve eskisi gibi ABD pazarına bağlı kalmayı sürdürdü.

Sömürüye dayalı anti-halkçı bir ekonomik politika izleyen Batista, sürekli olarak emekçi sınıfların haklarına saldırıyordu; işçi ve hizmetlilerin ücretlerinin düşüşü, emekli aylıklarının azalması, emek yoğunluğunun artması, sürekli ve yığınsal işten çıkarmalar, işsizler ordusunun büyümesi, kiraların hep yüksek kalması, geniş tüketim mallarının pahalanması hep bu saldırının sonuçlarıydı.

Kokuşmuş rejimini ayakta tutmak için Batista devlet hazinesinden "iç güvenlik" gereksinimleri için büyük harcamalar yapıyordu. Sözünü ettiği gereksinim, polis örgütüyle ordunun güçlendirilmesiydi. Bu uğurda yapılan harcamalar, sanayinin gelişmesi için yapılan harcamaları da geçiyor ve bütçe giderlerinin % 22,6 sını oluşturuyordu.[19]

Tarım kesiminde, özellikle de şeker üretimi bölgelerinde yoksulluk kol geziyordu.

Şeker plantasyonları sahipleri işçi ücretlerini düşürmeye,

---

[18] "Noticias de Hoy", 24. V. 1952.
[19] *M. Hil.* Küba — Evet! Yanki— Hayır! Moskova, 1960, s. 82.

ücretleri dondurma yoluyla emekçilerin haklarını sınırlamaya, fazla çalışma ve geçici iş göremezlik ödemelerini kaldırmaya çalışıyorlardı. Şeker plantasyonlarında ve şeker fabrikalarında emekçiler açlık içindeydiler: dükkanlar veresiye satışı kaldırmış, öte yandan plantasyonlarda işler durmuştu.

İşsizlik ve düşük ücretler tekstil, metalürji ve bütün öteki sanayi kolları için de söz konusuydu. Bütün işletmelerde haftada yalnızca iki üç gün çalışılıyordu.

Ülkede ekonomik durumun kötüleşmesi, iç çelişkileri keskinleştiriyor, geniş halk yığınlarındaki hoşnutsuzluğu artırıyor, devrimci durumun oluşmasına, devrimci bunalımın büyümesine belirli ölçüde katkıda bulunuyordu. Kübalı ünlü bilim adamı Hulio Le Riverend, Küba'da devrim-öncesi durumun belirlemesini yaparken şöyle diyor: "Küba zenginliklerinin artan bir biçimde dışarı taşınması, bu durumun da yönetici oligarşi tarafından devlet kaynaklarının soyulmasını artırması, döviz rezervlerinin har vurulup harman savrulması (1959 yılında devrim hükümeti yönetime el koyduğunda mali kaynaklar 100 milyon doları bile bulmuyordu), büyük hayvancılık işletmeleriyle pirinç plantasyonları kurarak ülkede şeker latifundiyaları ile latifundist yapının yayılması ve güçlendirilmesi, diktatörlük rejimiyle tüm muhalefet hareketinin ve devrimci hareketin bastırılması... 1954-1959 yılları arasında Küba'daki yaşamın belli başlı çizgileridir bunlar. Devrim işte Küba halkının yaşam düzeyini sürekli ve hızla düşüren bu koşullar içinde olgunlaşıyordu"[20]

Küba'nın ekonomik bağımlılığının artması, yabancı sermaye ve başta diktatörün kendisiyle kamarilyaları olmak üzere yerli sömürgenler tarafından sömürülmesi görülmemiş boyutlara ulaşan baskı ve terörü de birlikte getiriyordu.

---

[20] *H. Le Riverend.* Küba Ekonomik Tarihi. Moskova, 1973, s. 177.

GERİCİLİĞİN DEMOKRATİK GÜÇLER ÜZERİNE SALDIRISI— DİKTATÖRLÜĞE KARŞI DİRENİŞİN ARTMASI

"Tutukluların öldürülmesi, işkence, aşağılama, insan haklarının, yurttaşlık haklarının sürekli çiğnenmesi bir yönetim biçimi. egemenliğin kullanılış biçimi oldu. Darbeyle kurulan halk düşmanı bir rejim için kaba kuvvet, baskı. iktidarda kalabilmenin, iktidar olabilmenin biricik yoluydu."

Blas Roca

MONKADA kışlasına karşı girişilen şanlı baskın hareketinden sonra, sosyal temeli son derece dar olan ve gün geçtikçe de daralan Batista rejimi, durumunu korumak için umutsuz birtakım girişimlerde bulunuyordu. Başvurulmadık yol yok gibiydi: burjuva muhalefet partilerinin liderlerinin satın alınması, sosyal demagoji, devlet yapısının demokratikleştirileceğine ilişkin yalan üstüne yalan, gerici subay tabakasına, klerikal çevrelere, iç ve dış gericiliğin öteki güçlerine durmadan yeni ayrıcalıklar, yeni haklar verme vb... Ancak iktidarda kaldığı yedi yıl boyunca Batista hükümetinin bütün gerçek ve olası siyasal karşıtlarına karşı en sık başvurduğu yol terör ve silahlı baskı oldu. Anayasal hak ve özgürlükler bir tanınıyor bir rafa kaldırılıyordu. Söz ve toplanma özgürlüğü kaldırılmıştı. Ülke büyük bir toplama kampını andırıyordu.

Askeri casusluk örgütleriyle diktatörün öteki baskı organları, komünistleri izleyerek, ülkedeki antikomünist ve anti-Sovyet isteriyi artırarak, diktatöre canla başla hizmet ediyordu.

En fazla baskıya uğrayan Halk Sosyalist Partisi üyeleriydi. Polis, tüm ülkede, zararlı faaliyetlerine ilişkin bir "kanıt" bulabilmek için komünistlerin evlerini arıyordu; partinin yüzlerce etkin üyesi diktatörlüğün zindanlarındaydı.

1953 Ekim'inde, Temmuz olaylarından sonra kaldırılan anayasal haklar yeniden tanındı. Ancak hükümet, "güvenlik ve toplumsal dirlik" adlı şiddet yasasını hâlâ yürürlükte tutuyordu. Gece tutuklamaları, mahkeme kararı olmaksızın aramalar, haberleşme özgürlüğüne konan kısıtlamalar sürüyordu. Bunun dışında, eskiden olduğu gibi, ilerici, devrimci düşüncelerinden dolayı yurtseverler yine zindanlara dolduruluyor, yine en insanlık dışı işkencelere uğruyorlardı.

Halk Sosyalist Partisi'nin yeraltı bülteni, "anayasal güvenceler"in yeniden tanınacağına ilişkin yasanın yayınlanmış olmasına karşın anayasal hak ve özgürlüklerin ayaklar altına alınmasını şiddetle protesto ediyordu.[1]

Başlattığı antikomünist çizgiyi pervasızca sürdüren Küba hükümeti, 1953 Kasım'ında çıkardığı "komünist faaliyetlerin yasaklanmasına ilişkin yasa" ile "*Noticias de Hoy*" gazetesinin, "*Ultima Ora*" dergisinin ve muhalefet tarafından yayınlanan başka bir dizi gazete ve derginin yasaklanmasını amaçlıyordu. Hükümet ayrıca 50 komünist önderin hemen tutuklanmasını ve Halk Sosyalist Partisi'nin bütün üyelerinin izlenmeleri için, polis merkezlerince resmen kayda alınmasını emretti.

İçişleri Bakanı Hermido, resmi bir açıklamayla, hükümetin, Komünist Partisi'nin (Halk Sosyalist Partisi —ç.) Küba'daki bütün örgütlerinin kapatılması konusunda bir plan hazırladığını, komünistlere karşı alınan bütün önlemlerin zorunlu olduğunu, çünkü komünizmin, "adanın iç yaşamına kıta dışı müdahale yoluna girdiğini" bildirdi.

Batista ve yardakçılarının ileri sürdükleri gerekçeler tümüyle yalandı. Halk Sosyalist Partisi bu gerici yasanın içyüzünü açığa çıkaran ve onu "yurttaşların siyasal özgürlüklerini boğmak için düzenlenmiş yeni ve ciddi bir saldırı" olarak nitelendiren bir açıklama yayınladı.

Batista hükümetinin giriştiği bu yeni saldırının iki amacı vardı: birincisi, ABD tekelci çevrelerine yaranmaktı. ABD tekelleri, Bogoto'daki konferansta, Amerikan Devletleri Örgütü'ne "Demokrasinin korunması" karar tasarısını zorla kabul et-

---

[1] "Carta Semanal", 21. X. 1953.

tirmişti. Kabul edilen bu karardan da Küba Hükümeti, antikomünist yasalar çıkarmada ve böylece yerini korumada yararlanmıştı. Diktatörlüğün giriştiği yeni saldırının ikinci amacı ise, "komünizmle mücadele" bahanesiyle, muhalefet partilerinin çalışmalarını engelleyecek yeni önlemler alabilmekti. Bu, oldukça önemliydi: yakında seçimler vardı ve diktatörlük, her ne yolla olursa olsun, terörist rejimi "legalleştirmek" amacındaydı. Azgın antikomünizm politikası izlerken hükümetin bir umudu da, çeşitli konularda hükümetten ayrı düşünüyor olmalarına karşın antikomünist olduklarını gizlemeyen bazı muhalefet parti liderlerinin desteğini sağlamaktı.

Diktatörün ve suç ortaklarının "komünizmle mücadele" bahanelerinin asılsızlığı apaçık ortadaydı. Haftalık "*Bohemia*" dergisinin bu konudaki bir yazısında şu görüşler yer alıyordu: "Hükümete göre, şimdiki durumu beğenmediğini her ne biçimde olursa olsun belirten herkes komünisttir. Şeker sanayi işçilerini greve çağıran, yolsuzluklara ve sömürüye karşı çıkan, sürdürülen ekonomik politikayı beğenmediğini söyleyen, ülkede yabancı işadamlarının egemenliğine karşı çıkan... herkes hükümete göre komünisttir."[2]

Antikomünizm bayrağı altında işlerinden kovulan ve polis baskısına uğrayanlar yalnızca Halk Sosyalist Partisi üyeleri değildi; hükümetin anti-halkçı politikasını beğenmediğini her ne biçim altında olursa olsun dile getiren herkes bu uygulamalarla karşı karşıyaydı. Antikomünist kampanyanın sürdürülmesinde diktatörlüğün en coşkun yardımcıları sarı sendikalar —Muhalistlerdi. Buna karşılık da tiranlık, Muhal ve yardakçılarına, hükümetin ve polisin sayesinde sendikal hareket içinde tuttukları şimdiki yerlerini korumaları güvencesinden başka, alınan başka önlemler ve tanınan çeşitli ayrıcalıklarla bu durumlarını iyice güçlendirmeleri olanağını veriyordu. Diktatörlük ayrıca, o sıralarda Havana ve öteki büyük kentlerde cirit atmakta olan gangster çeteleriyle de ilişki içindeydi. Satın alınan bu çeteler, Muhalistlerle birlikte, tiranlığın anti-halkçı eylemleriyle uzlaşmayan ilerici işçi önderlerini öldürüyorlar, işçi

[2] *E. L. Nitoburg.* Hazine Soygunu, s. 200'den aktarma.

toplantılarını basıyorlar, ilerici işçi önderlerinin toplandıkları evleri kundaklıyorlar, yakıp yıkıyorlardı.

"Emperyalistler, tiranlık ve onların yardakçıları (Muhalistler), sendika hareketini, sendikaların yönetimini, gerici hükümetin ek bir organı haline getirmişler ve sendikal hareketi tümüyle denetimleri altına alarak ondan emekçilerin girişebilecekleri grev hareketlerini durdurmak, parçalamak için yararlanmaya başlamışlardı. Muhal'in doğrudan güdümündeki sendikalarla sözünün geçtiği sendikalar ve Küba Emekçiler Konfederasyonu sınıfsal bağımsızlıktan tümüyle yoksundular; tiranlığın devlet aygıtının bir parçasından, emperyalizmin ajanlarından başka bir şey değildiler."[3]

Anti-halkçı, antikomünist bir çizgi izleyen Muhalistler, Küba Emekçiler Konfederasyonu'nu, Dünya Sendikalar Federasyonu ve Latin Amerika Emekçiler Konfederasyonu gibi ilerici sendikal merkezlerden koparmışlardı. Bununla da kalmamışlar, emekçilerin istek ve kararlarını hiçe sayarak, Küba Emekçiler Konfederasyonu'nun, oportünist ve ayrılıkçı bir kuruluş olan Uluslararası Hür Sendikalar Konfederasyonu ile emperyalizmin ajanları ve yerel oligarşi tarafından yönetilen ve Latin Amerika ülkeleri emekçilerinin gerçek çıkarlarına sırtını dönmüş olan İnter-Amerikan Emekçiler Bölge Örgütü'ne girmesi kararını almışlardı.

Yüzlerce sendika lideri, emekçi hakları, barış ve demokrasi savaşçısı tutuklanmış, zindanlara tıkılmıştı. Bunlar arasında Dünya Sendikalar Federasyonu'nun ve Latin Amerika Emekçiler Konfederasyonu'nun Başkan Yardımcısı olan Lasaro Penia gibi işçi önderleri de vardı.

Dünya Sendikalar Federasyonu uygulanan terör politikasını şiddetle protesto etti. 19 Ağustos 1953 günlü açıklamasında Federasyon, Muhalistlerin ihanet politikalarının maskesini indirerek diktatörün anti-halkçı politikasını kınadı.

İşçi sınıfının öncü güçleri, hükümetin baskı politikasına, işadamlarının emekçilerin haklarına ve sosyal kazanımlarına saldırılarına, bütün emekçilerin eylem birliği, safları sıklaştır-

---

[3] *B. Roca, L. Peña.* La funcionés y el papel de los sindicatos ante la Revolucion. La Habana, 1961, s. 20.

ma ve örgütleri pekiştirme savaşımını kundaklayan Muhalistlerin ihanet eylemlerine karşı direniyorlardı. Bu direniş, tüm diktatörlük dönemi boyunca hiç kesilmeden süren grevlerde en güzel anlatımını buldu. Hükümet ve suç ortaklarınca sendikal hareket içine sokulmaya çalışılan ayrılıkçı politikanın üstesinden gelen işçiler, işletmelerde ve sendikalarda, işçi istemlerini savunma komiteleri ve çok sayıda grevin başını çeken Küba Emekçiler Konfederasyonu'nu demokratikleştirme komiteleri kurdular. Bu komiteler yaklaşık olarak 1954 yılının ortalarında kurulmaya başlanmıştı; 1955 yılına gelindiğinde ise, yeraltı koşullarında çalışmalarına karşın etkinlikleri öyle bir örgütlülük düzeyine ulaşmıştı ki, ulusal bir konferans bile toplayabilmeyi başardılar. Ülkenin çeşitli bölgelerinden yaklaşık 200 delegenin katıldığı konferansta, işçi istemlerini savunmak için ulusal bir komite kurulması kararlaştırıldı. Konferansta ayrıca, emekçi istemleri ve demokratik özgürlükler için savaşım programı onaylandı. İşçi istemlerini savunma komiteleri, emekçilerin çalışma ve yaşam koşullarının düzeltilmesi, sendikal hak ve demokratik özgürlükler için savaşım bayrağını yükseltti. Bu komitelerce örgütlenen ve Halk Sosyalist Partisi üyelerince yönetilen grevlerde ekonomik nitelikli istemler ön planda ileri sürülüyordu; ama, emekçi yığınların siyasal seferberliği, sınıf bilinçlerinin yükselmesi, örgüt saflarının sıklaşması gibi konularda da bu istemlerin etkisi görüldü. V. İ. Lenin, "işçi sınıfı yaşam koşullarını iyileştirmeye çalışırken, aynı zamanda moral ve siyasal planda da bir eylem içine girmiş olur; bu durum da onu yüce özgürlük amacına ulaşmada çok daha yetenekli kılar"[4] demiştir. V. İ. Lenin'in bu saptamasına uygun bir durum Küba'da 1950'lerin ortalarında kendini gösterdi. İşçilere karşı işverenlerin bitip tükenmek bilmeyen girişimlerine, ücretlerin düşürülmesine, pahalılığın artmasına karşı işçilerin yaşamsal ekonomik çıkarlarını savunmak için giriştiği grevler, kaçınılmaz olarak, Batista hükümetinin politikasıyla açıktan çatışmaya dayandı ve böylece diktatöre karşı verilen siyasal savaşımın daha da büyümesine neden oldu. Şeker sanayi iş-

[4] *V. İ. Lenin.* Toplu Yapıtlar. c. 21. s. 319.

çilerinin Aralık 1955'te başlattıkları grev, Batista kliğinin işbaşına gelmesinden beri karşılaştığı en güçlü hareket olarak bu durumun parlak bir örneğini oluşturdu. Grev, bazı ekonomik istemlerle başlatıldı: dünya şeker piyasalarında fiyatların yükselmesine bağlı olarak "şeker diferensiyali" adı verilen ve yasa gereği ücretlere ek olarak ödenmesi gereken prim konusunda anlaşmazlık çıkmıştı. Grev, bütün şeker *sentral*lerine (şeker fabrikaları, ona bağlı olan plantasyonlar, bunların çeşitli yan kuruluşları, işçi köyleri vb.) yayıldı. Grev kısa sürede açıkça siyasal bir nitelik kazanmıştı: grev savaşımı geniş boyutlar aldıkça, grevci işçiler toplumsal ve siyasal yaşamın demokratikleştirilmesi, sendikal hak ve özgürlüklerin tanınması, terörist rejime son verilmesi gibi istekler ileri sürmeye başladılar.

İşçi İstemlerini Savunma Komiteleri'nin yüksek siyasal etkinlikleri emekçilerin proleter dayanışmasının da güçlenmesine yardımcı oluyordu. Pinar-del-Rio, Matansas, Las Vilias ve Kamagua gibi kentlerle Havana'nın bazı bölgelerinde, şeker *sentral*lerine yakın yerleşme merkezlerinde grevcileri destekleme mitingleri yapılıyordu. Grevcilerle dayanışma içinde olduklarını göstermek için başka sanayi kollarının işçileri de eyleme geçtiler. Grev hareketi nitel ve nicel olarak öyle boyutlara ulaştı ki, bazı bölgelerde askerler, işçilerin gösterileri sona erene kadar kışlalarından dışarı çıkmaya cesaret edemediler. Pek çok kent "ölü" ilan edildi. Buralarda her türlü çalışma, ulaşım durdu, dükkanlar kapatıldı. Emekçiler sokağa çıkıyorlar ve grevci şeker işçilerini desteklediklerini duyuruyorlardı. Ülkedeki 126 belediyeden 60'ı bu biçimde "ölü kent" ilan edildi. Bazı yerlerdeyse polis ve askerlerle silahlı çatışmalar oluyordu. Ülkenin kuzeyindeki bütün liman işçileri, grevdeki yoldaşlarını desteklemek için işi bıraktılar.[5]

Grev hareketinin geniş boyutlara ulaşmasından telaşa düşen diktatör, işverenlere, grevci şeker işçilerinin isteklerini yerine getirmelerini ve "şeker diferensiyali" olarak 6,5 milyon peso ödemelerini emretti; bu miktar, gerçi grevci şeker işçileri-

[5] "Granma", 30.XII. 1970.

nin isteklerinin yaklaşık yarısı kadar bir şeydi, ama yine de Aralık 1955 grevi önemi ve anlamı büyük bir olay oldu. Bu grevle halk yığınları arasında sol düşüncenin kazandığı yaygınlık, yığınların örgütlülüklerindeki büyüme ve güçlenme, proletaryanın gerek en yakın ekonomik istemlerini gerçekleştirmek için, gerekse ülkenin karşı karşıya bulunduğu sorunlara köktenci siyasal çözüm için ne kadar kararlı olduğu açıkça ortaya çıktı.

"Tiranlık koşullarında, emekçilerin ve halkın, istemlerini savunmak için giriştikleri her eylem, Batista ve onun Muhalist uşaklarının iğrenç rejimini zayıflatıyor ve onların emperyalizm yanlısı planlarının gerçekleşmesine engel oluyordu. Bundan başka, ekonomik ve sosyal birtakım istemlerle başlatılan savaşım, gelişme süreci içinde siyasal bir savaşıma dönüştü; tiranlığa karşı yeni belgiler yükseltildi, halkın çok çeşitli kesimleri harekete geçirilerek işçi sınıfının çevresinde birleşmeleri sağlandı... Bu grev aynı zamanda, satılmış sendika kliklerinin, emperyalizmin ve tiranlığın uşaklarının karşı koymalarına karşın, ekonomik istemler için başlatılmış olan bir grev savaşımının, emperyalizmin uşağı gerici tiranlık rejimine karşı nasıl siyasal bir savaşıma dönüştürülebileceğinin de parlak bir örneğidir."[6]

Tüm baskılara karşın, rejime karşı direnen güçler emekçi hakları için giriştikleri savaşta silahlarını bırakmadılar. Siyasal tutsakların, Fidel Castro ve onunla birlikte Monkada saldırısına katılan devrimcilerin affı için toplumun çok çeşitli tabakalarının da katıldığı geniş bir kampanya başlatıldı. Kendi öznel çıkarlarını güderek de olsa, bazı muhalefet partilerinin liderlerinin de katıldığı uzun bir savaşımdan sonra, Batista hükümeti, ülkede siyasal havayı yatıştırmak için 12 Mayıs 1955'te, Monkada saldırısına katılanları da kapsamak üzere genel af ilan etti.

Fidel Castro ve silah arkadaşları 15 Mayıs 1955'te Pinos Adası'ndaki Presidio Modelo hapishanesinden salıverildiler ve aynı gün başkent Havana'da coşkun sevinç gösterileriyle karşılandılar. Fidel Castro özgürlüğüne kavuşur kavuşmaz, siyasal savaşımına bıraktığı yerden yeniden başladı.

---

6 *B. Roca.* Küba-Amerika'nın Özgür Toprağı. Moskova, 1961, s. 30-31.

Fidel ve dostları diktatörün ajanlarınca adım adım izleniyorlar, her gün imzasız tehdit mektupları alıyorlardı. Batista cellatlarının kafalarından geçeni kamuoyuna açıklayan yeraltı gazetesi "*Carta Semanal*" Haziran 1955'te şunları yazıyordu: "Batista ve yoldaşlarına bir suikast hazırlandığına hiç kuşku yok... Hükümet ve onun ajanlarını hem uyarıyoruz, hem de Fidel Castro ve yoldaşlarına karşı niyetlendikleri provokasyon ve tehditleri şiddetle protesto ediyoruz."[7] "26 Temmuz Hareketi"ne örgütsel bir biçim kazandırmak için önemli çalışmalar yapan Fidel Castro ve "Hareket"in yöneticilerinden bazıları, Batista rejimine karşı verecekleri silahlı savaşın hazırlıklarını yürütebilmek amacıyla Küba'yı terkettiler.

Ülkede siyasal muhalefetin kutuplaşması süreci ilerliyordu. Burjuva muhalefet partilerinden bazılarında, diktatörlüğe karşı savaşım sorunuyla hiçbir ilgisi olmayan, yalnızca dar grupçu çıkarlardan kaynaklanan bölünmeler ve ayrılmalar artarak sürüyordu. Merkezkaç eğilimi özellikle de Ortodoksların partisini kemiriyordu. Fidel Castro ve savaş arkadaşlarının hazırladıkları devrimci eylem programı ve onların partiden fiilen ayrılmaları, parti yönetiminde ardı arkası kesilmeyen didişmeler, parti içindeki farklı akımlar arasında süren çatışmalar Ortodokslar partisini gitgide derinleşen bir bunalımla karşı karşıya getirmişti.

Partinin kurucusu Eduardo Çibaso'nun (etkin kişiliğiyle büyük bir otorite sahibiydi) oğlu Raul Çibaso liderliğindeki yeni yönetim, "ulusal sorunların barışçı çözümü için uzlaşma" yolu bulmak amacıyla diktatörle doğrudan görüşme yolunu tutmuştu ve bu tutumuyla da tümden ve kesin olarak halk yığınlarının gözünde tüm değerini yitirmişti.

Ortodokslar, başında emekli albay Kosma de la Torriente'nin bulunduğu burjuva politikacılarından oluşan bir gruptan da yarar umuyorlardı. Bu grup, sözde "demokrasinin yeniden işletilmesi" çağrıları yapmasına karşın, gerici temeller üzerinde ülkenin "yatışma"sını sağlamak amacıyla "Cumhuriyetin Dostları Derneği" adında bir de örgüt kurmuştu.

---

[7] "Carta Semanal". 8. VI. 1955.

Cumhuriyetin Dostları Derneği'nin biçimsel amaçları, 3 Haziran 1955 tarihli program bildirisinde şöyle açıklanıyordu: "Cumhuriyetin Dostları Derneği, her türlü siyasal eylemcilikten uzak sivil bir örgüttür. Bu örgüt, rejimin temsilcilerine olsun çeşitli muhalefet çevrelerinin temsilcilerine olsun, farklı yaklaşımda bulunmaz. Örgütün amacı, rejimin temsilcileriyle muhalefet temsilcilerinin, barışçı, yasal ve hukuksal yollardan, olabildiği kadar kısa süre içinde cumhuriyet kurumlarının demokratik işlerliğe kavuşturulması konusunda uzlaşmalarını sağlamaktır."[8]

Cumhuriyetin Dostları Derneği'nin kuruluşu gerçekte, Batista ile burjuva muhalefet arasında dostça bir uzlaşma umuduyla egemen sınıflar arasında manevra yapıp duran oportünist politikacıların düşüncelerini eyleme geçirmek istemelerinden başka bir amaç taşımıyordu. Yani, Cumhuriyetin Dostları Derneği'nin başlıca amacı, halk düşmanı, emperyalizm yanlısı rejime karşı halkın savaşçı birliğinin kurulmasını engellemekti. Halk yığınlarının herhangi bir girişimde bulunmasını önlemek için Cumhuriyetin Dostları Derneği, "ulusal çözüm"e bir seçenek olmak üzere hükümete sunmak için "kesin bir formül" oluşturulmasında muhalefet partileri arasında kurulacak ilişkileri desteklemeye hazır olduğunu bildirdi.

Oysa Cumhuriyetin Dostları Derneği'nin pratik olarak yalnızca Ortodoksların uzlaşmacı gruplarıyla ilişkisi vardı. Yalnızca uzlaşmacılarla... Onların dışında hiçbir muhalefet grubuyla, hiçbir ilişkisi yoktu. Muhalefet adına (ki yalnızca Ortodokslardan oluşuyordu) hükümetle görüşmeler yapma girişimi başarısızlıkla sonuçlandı. Batista başlangıçta Cumhuriyetin Dostları Derneği'nin bu tür eylemlerde bulunmasına izin verirken, bir yandan ülkede "demokratikleşme" yolunda adımlar atıldığı izlenimini yaratmak ve halkı yanıltmak istiyordu; öte yandan bu derneğin çeşitli girişimlerinden, ilerici güçlerce birlik ve dayanışmaya çağrılan muhalefet saflarını parçalamak için yararlanıyordu.

Batista bir yandan burjuva muhalefetin liderlerine cilve ya-

[8] Declaracion de la Sociedad de Amigos de la Republica. "Bohemia", 14. VII. 1955.

pıp onlarla flört ederken, bir yandan da ülkeyi kan denizine çeviriyordu. Yalnızca bu durum bile, halk yığınlarına karşı en acımasız baskıların uygulandığı bir dönemde Batista ve yardakçılarının totaliter rejimiyle "barışçı" görüşmeler yapmaya çalışan Cumhuriyetin Dostları Derneği ve bütün öteki burjuva partilerinin yönetimlerinin gerçek yüzlerini ve yapılarını olanca açıklığıyla göstermeye yeterlidir. Burjuva muhalefet "barışçı" görüşmeler sayıklaması yaparken diktatör boş durmuyordu: 26 Temmuz 1955 günü polis Havana Üniversitesi'ni bastı ve Üniversite Öğrencileri Federasyonu'nca düzenlenen yığınsal mitingi dağıttı. 50 kadar öğrenci tutuklandı ve zindana atıldı. Kübalı yurtseverlerin 1871 yılında İspanyol sömürgeciler tarafından yığınsal kırımlarının yıldönümü anısına 29 Kasım 1955 günü Havana Üniversitesi öğrencileri bir gösteri düzenlediler. Hükümete karşı belgilerin yükseltildiği gösteri polis ve askeri birliklerin saldırısına uğradı, 30'dan fazla öğrenci yaralandı, 200'den fazla öğrenci de tutuklandı. Baskıları ve öğrencilerin barışçı gösterilerinin kan dökülerek bastırılmasını protesto için Santiago-de-Cuba, Bayamo, Sankti-Spirituse, Oligina, Santa-Clara, Mansanilio kentlerinde başlatılan öğrenci gösterileri tüm adaya yayıldı.

Öğrenciler baskıları protesto ediyor ve grevci şeker işçilerini desteklediklerini bildiriyorlardı. Hükümet yalnızca yüksek okulları değil, orta dereceli okulları da "yıl sonuna kadar" kapattı. 1955 Aralık ayı ile 1956 Ocak aylarında, tüm ülkede grevci şeker işçileriyle gösterici öğrencilere yönelik sürek avı başlatıldı. Küba Komünist Partisi'nin kurucularından ve öğrenci gençliğin seçkin önderlerinden Julio Antonio Melia'nın ölüm yıldönümünde 10 Ocak 1956 günü düzenlenen gösteri görülmemiş bir gaddarlıkla bastırıldı. Polis göstericilerin üzerine ateş açtı, çok sayıda öğrenci öldü ve yaralandı, 100'den fazla gösterici de tutuklandı. Batista'nın silahlı adamlarınca işlenen siyasal cinayetler iyiden iyiye sıklaşmıştı. Havana'da ve ülkenin öteki kentlerinde, insanlar sabah işlerine gitmek için evlerinden çıktıklarında Batista'nın kiralık katillerince delik deşik edilmiş cesetlerle karşılaşıyorlardı. Polis insanlık dışı tutumunu cinayetlerden sonra da sürdürüyor, halka gözdağı ver-

mek, yığınları yıldırmak için cesetlerin uzun süre toplanmasına izin vermiyordu.

"Listeleri çok uzundur bu ölülerin —diye yazıyordu "*Carta Semanal*",— tiranlığın ajanlarınca öldürülmüş, işkenceden tanınmayacak hale getirilip sokağa atılmış insanlarla karşılaşmadıkları bir tek sabah yaşamamıştır Kübalılar."[9]

Hükümet 1956 yılı sonlarında, diktatörlüğe ve Muhalistlerin ihanet politikalarına karşı koyan etkin sendika üyelerine karşı haince bir katliam planladı. 25 Aralığı 26 Aralığa bağlayan gece, çeşitli kentlerde ve aynı saatte birçok ilerici sendika önderi tutuklandı ve öldürüldü. Ülke tarihine "Kanlı Noel" olarak geçen bu geceden sonra daha birkaç hafta boyunca hükümet, işçi önderlerini öldürmeyi sistemli olarak sürdürdü.

İşlenen cinayetler konusunda basında tek satır haber yayınlanmaması için işletilen sansüre ve polis baskısına karşın, Küba basınında olsun yabancı basında olsun, Batista cellatlarının ülkeyi nasıl bir salhaneye çevirdiklerine ilişkin haberler yer alıyordu.

Bu haberler dünya kamuoyunun öfkesinin diktatörlük üzerinde toplanmasına neden oluyordu. Dünya Sendikalar Federasyonu, Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu ve daha pek çok demokratik örgüt, yayınladıkları özel bildirilerle diktatörün keyfi yönetimini, uyguladığı baskı politikasını şiddetle protesto ediyorlardı. ABD'de —New York ve daha bir dizi kentte— yığınsal gösteriler yapılıyor, Küba'da sivil halkın yığınsal imhasına son verilmesi isteniyordu. Pek çok Latin Amerika ülkesinde de ilerici kamuoyu temsilcilerince, Kübalı yurtseverlere karşı giriştikleri kırımdan dolayı Batista ve cellatları şiddetle protesto ediliyordu.

Ama Batista iktidarının terörü, adada özgürlük hareketini boğamazdı. Diktatörlüğe karşı direniş günden güne artıyordu. Jose Marti'nin devrimci demokratik ülkülerini kuşaktan kuşağa kutsal bir emanet olarak aktaran ve safları arasında Küba'nın özgürlük ve bağımsızlığı için gözünü kırpmadan canını verebilen bir savaşçılar kuşağı yetiştirmiş olan yiğit Küba gençliği

---

9 "Carta Seanal". 15. X. 1958.

arasında diktatörlüğe karşı savaşçı bir öğrenci örgütü kurma düşüncesi günden güne olgunlaşıyordu. 24 Şubat 1956 günü Havana Üniversitesi'nde düzenlenen bir mitingte Üniversite Öğrencileri Federasyonu Başkanı Jose Antonio Eçeverria, "26 Temmuz Hareketi" ve Halk Sosyalist Partisi'yle birlikte, diktatörlüğün yıkılması ve devrimin zafere ulaşması yolunda öncü rol oynamaya yazgılı bir örgütün —Devrim Direktorası'nın[10]— kurulduğunu açıkladı. Üyelerinin sosyal bileşimi ve dünya görüşleri yönünden örgüt, farklı eğilimleri barındırıyordu, ama yine de örgüt üyeleri, ortak amaca olan inançlarının eğilimlerinden daha güçlü olması nedeniyle, Fidel Castro'nun yönetimi altında birleştiler ve zaferle sonuçlanacak olan yeni bir toplum kurma savaşımına girdiler.

Pek çok ayrıcalıkları, üstünlükleri olan subay tabakası arasında da diktatörlük rejimine karşı hoşnutsuzluk duyulmaya başlanmıştı. Nisan 1956'da Askeri Haberalma Örgütü, Albay Romano Barkino yönetimindeki bir grup subayın komplo girişimini açığa çıkardı. Komplo tümüyle askeri bir nitelikteydi. Komplocuların sayısı da yalnızca 12'ydi. 12 subay da yargılanmaları sonucu değişik sürelerle hapis cezalarına çarptırıldılar. Ordunun subay kadroları arasında titiz bir araştırma-soruşturma yapıldı ve sonuçta 39 subay ordudan atıldı. Amaçları diktatörü devirmek olmasına karşın, Batista için korkulacak bir güç olmamıştı komplocular; çünkü Batista onların ne halk yığınlarıyla ne de ilerici, devrimci örgütlerle hiçbir ilişkileri bulunmadığını biliyordu. Ama yine de, kendilerine onca ayrıcalık tanınmış olan subay kesimi arasında hükümete karşı bir grubun oluşması —tek başına bu olgu bile— son derece önemliydi. Ülkede Batista'ya karşı duyulan hoşnutsuzluğun ne kadar arttığını ve nerelere kadar uzandığını gösteren bir olaydı bu.

Üç hafta sonra, bir grup gencin, Havana'nın 60 mil doğusundaki Matansas kentinde Gonkuria kışlasına saldırmak gibi son derece cesur bir girişimde bulundukları duyuldu. Grubun başında genç Autentiklerden Reynaldo Garcia bulunuyordu.

---

10 "Devrimci Direktorat, '26 Temmuz Hareketi' gibi daha çok öğrenci merkezlerindeki katmanlardan bir tabana sahipti... Direktorat ayrıca, işçi, intelligentsia ve köylü kesiminden de üyeye sahip olmak için çalışmalar yaptı". (*F. Castro.* Davamız Zafere Ulaşacaktır". Konuşmalar. 1963-1964. Moskova. 1965. s. 442).

Ancak bu saldırı, hiç iyi planlanmamış ve hazırlanılmamış olması nedeniyle daha başından başarısızlığa mahkûmdu. Gonkuria kışlasına saldıran gençlerin en küçük bir askeri eğitimleri olmaması bir yana, silah kullanmayı bile bildikleri söylenemezdi. Üstelik, hükümet sadırının gün ve saatini önceden öğrenmişti. Askeri makamların saldırı haberini alır almaz tutuklamalara girişmemesinin nedeni, saldırı sırasında çıkacak çatışmayı kanlı bir katliama dönüştürmek ve kışlaya saldırı olayını bahane ederek mevcut baskıları daha da artırmaktı. Saldırı için gençler daha kışlaya yaklaşmak üzereyken çapraz makinalı tüfek ateşi altında kaldılar ve hemen hemen tümü orada can verdi.

Uygulanan baskı ve zulüm karşıt eylemlere neden oluyordu. Bunlar bazı kez bireysel terör eylemleriydi ve doğal olarak diktatörlüğün yıkılmasına varmayacak eylemlerdi. Hatta tersine, bu tür eylemler baskı ve zulmün daha da artmasına neden oluyordu. Örneğin 8 Ekim 1956 günü, Havana'nın en işlek caddesinde bulunan bir gece kulübüne yapılan baskında Askeri Haberalma Örgütü Başkanı Albay Antonio Blanko öldürüldü ve Ordu Genel Kurmay Başkanı General Tabernilia yaralandı. Çok sayıda insan hemen tutuklandı. Terörist eylemi gerçekleştirenler Haiti Büyükelçiliğine sığındılar. 29 Ekim günü polis "haricezmemleket" ilkesini çiğneyerek elçiliğe zorla girdi ve yakaladığı eylemcileri hemen oracıkta, elçilik bahçesinde kurşuna dizdi. "*Bohemia*" dergisi konuya ilişkin yazısında şöyle diyordu: "Günümüz Küba'sında artık, Latin Amerika ülkelerinin soylu, yüce bir geleneği olan siyasal sığınma hakkına saygı da kalmamıştır ve bu durum polis için en küçük bir engel oluşturmamaktadır. 10 genç devrimci Haiti Büyükelçiliğinde 'düzen muhafızları'nca katledilmişlerdir."[11]

Diktatörlüğe karşı verilmekte olan savaşa her gün yeni yeni güçler katılıyordu. İşçi sınıfının ve devrimci gençliğin ardısıra köylü örgütleri de tiranlığa karşı çıkmaya başlamışlardı. Ulusal Köylü Birliği, tarım reformunun gerçekleştirilmesini ve toprakların az topraklı ve topraksız köylülere dağıtılmasını istiyordu.

---

11 "Bohemia". 4.XI. 1956.

Küba halkının mutlak çoğunluğunun diktatörlüğe karşı düşmanca ilişkiler içinde bulunması ve rejimin işlediği sayısız ağır suçlar ülkede devrim durumunu olgunlaştırıyordu. V. İ. Lenin, devrim durumunun üç ana göstergesini şöyle saptamaktadır: "1) Egemen sınıfların egemenliklerini değişmez bir biçimde sürdürebilmelerinin olanaksızlığı; 'üsttekiler'in (egemen sınıfın) politikasında, ezilenlerin öfkelerinin arasından gürleyerek geçeceği çatlaklar yaratacak bir krizin gerekliliği. Devrimin başlaması için, eski yaşam biçimlerini 'aşağıdakilerin artık sürdürmek istemiyor olmaları' yetmemekte, çoğu kez, 'yukardakilerin de artık bunu sürdüremiyecek duruma gelmeleri' gerekmektedir. 2) Ezilen sınıfların yoksulluklarının her zamankinden çok daha fazla artması. 3) Yukarda belirlenen nedenlerin zorlamasıyla, barış dönemlerinde yağmalanmaya sessizce razı olan, çalkantılı dönemlerde ise hem bütününde kriz, hem de *bizzat 'üsttekiler'* tarafından bağımsız bir tarihsel eyleme itilen yığınların etkinliğinin belirgin bir biçimde artması."[12]

1950'lerin ikinci yarısından sonra Küba'da oluşan durum işte tam da bu saptamaya uygundu. Tiranlık, iktidarını sürdürebilmek için yığınsal cinayetlere ve işkenceye başvuruyor, profesyonel haydutlardan ve katillerden oluşan baskı örgütleri kuruyor, satılmış sendika liderleri aracılığıyla sendikaları kontrolu altına alıyor, bütün demokratik özgürlükleri çiğniyor, ilerici partileri yasadışı ilan ediyordu. Tiranlık, yığınsal barışçı eylemler için halka bütün yolları kapatmıştı, canavarca birtakım şiddet yasaları çıkarmış, emekçilerin seçimlerle özgür iradelerini belirtme haklarını ellerinden almış, bununla da yetinmeyerek seçimlere hile karıştırmayı alışkanlık haline getirmişti.

Diktatörlük böylece, ezilen, sömürülen yığınlara ve gericiliğin baskılarına devrimci şiddetle karşılık vermek ve nihai amacı gerçek özgürlükler ve ulusal bağımsızlık olan silahlı savaşa başlamaktan başka bir yol bırakmamıştı.

---

12 *V. İ. Lenin.* Toplu Yapıtları, c. 26, s. 218.

"GRANMA" KAHRAMANLIK DESTANI— SİERRA-MAESTRA'DA AYAKLANMA HAREKETİNİN BAŞLAMASI

"Yürüyün, Kübalılar!
Yürü, ey sevgili halk!
Yurdunu mutlandırmalı
Güneşli cumhuriyetin çocukları.
Kölelikle işimiz yok bizim
Biz öfke ve azim doluyuz.
Kaniçicilerin ve onların yabancı efendilerinin
Saltanatlarına son vermek için
Kaldırdık bayrağını kutsal savaşın."

Agustin Dias Kartaya
"26 Temmuz Marşı"

FİDEL CASTRO ülkeyi terkettikten sonra önce ABD'ye, oradan da şanlı İsyan Ordusu'nun çekirdeğini oluşturacak olan Kübalı yurtseverlerin örgütlenme ve yetiştirilme çalışmalarının hızla yürütüleceği Meksika'ya gitti. Fidel'in ve arkadaşlarının önünde bulunan güçlükler üstesinden gelinecek gibi değildi. Son derece sadık, dürüst ve gözüpek devrimcileri biraraya getirmek, onlara savaşın şimdiki aşamasını açıklamak, onları tek bir müfreze olarak disiplin içinde birbirlerine sımsıkı bağlamak ve son olarak, onları birer savaş ustası yapmak gerekiyordu. Ayrıca, oturup çalışmak için konut kiralanması, Kübalı genç yurtseverlere bilgisini aktaracak uzman-öğreticiler bulunması gibi paraya dayanan birtakım başka sorunlar da vardı. Bir yandan halkı savaşa hazırlamak gerekiyordu, bir yandan da Meksika makamlarıyla bir sürtüşmeye düşmemek için dikkatli ve gizlilik kurallarına uygun hareket etmek gerekiyordu. Öte yandan, zamanı geldiğinde diktatörlüğe karşı işbirliği yapabilmek için "26 Temmuz Hareketi"nin yurtta kalan yöneticileri ve öteki devrimci güçlerle sıkı ilişki içinde bulunmak da zorunluydu. Para yeterli değildi, para bulmanın çaresine bakılmalı, silah ve cephane satın alınmalıydı, Küba'ya dönüş için gerekecek olan

gemi bulunmalıydı ve daha pek çok sorun ivedilikle çözümlenmeliydi.

Bunca işin yükü hemen hemen bütünüyle Fidel Castro'nun omuzlarındaydı. Fidel Castro, tıpkı öteki silah arkadaşları gibi gençti. Ancak genç olmasına karşın bir siyasal liderde, bir devrimcide bulunması gereken yeteneklere tümüyle sahipti. Çok güzel konuşurdu, olağanüstü yetenekliydi ve sarsılmaz bir iradesi vardı. Küba tarihine ilişkin, Küba'nın siyaset labirentlerinde şaşmadan ilerlemesine büyük yardımı olacak derin bir bilgi birikimine sahipti. Yol arkadaşlarından yorulanlara destek olması, kendilerini çılgın gibi bir an önce savaşın içine atmak için yanıp tutuşanları frenlemesi, en basitinden en karmaşık olanına kadar her türlü görevin noktası noktasına yerine getirilmesi için gerekli olan disiplin ve sorumluluk duygusunu aşılaması gerekiyordu.

Kısacası, Fidel Castro, Küba Cumhuriyeti tarihinin en parlak sayfalarından birini oluşturan hareketin ruhu, baş örgütleyicisi ve yöneticisiydi.

Fidel Castro'nun, ülkenin Batista tiranlığından kurtarılması için grup olşturulması çağrısına pek çok gönüllü içtenlikle katıldı. Her yerden gelen vardı: Küba'dan kaçanlar, ABD'de sığınık bulunanlar, büyük güçlükleri göğüsleyerek Arjantin, Guatemala ve öteki Latin Amerika ülkelerinden gelenler... Beş parasız, bazı kez en zorunlu şeylerden de yoksun olarak, binbir güçlüğe katlanarak, ama öte yandan devrimci heyecanla ve diktatöre karşı nefretle dolu ve yaşamlarını yurtlarının özgürlüğü uğruna vermeye hazır olarak Meksika'nın başkentine koşuyorlardı. Fidel'in yanında bulunan devrimcilerden bazıları şunlardı: Raul Castro: Fidel Castro'nun kardeşi, bugün Küba Komünist Partisi İkinci Sekreteri, Başbakan Birinci Yardımcısı, Devrimci Silahlı Kuvvetler Bakanı; Ernesto Che Guevara: Arjantinli, doktor, İsyan Ordusu Dördüncü Kolonu'nun ünlü komutanı, Küba devrim hükümetinde Sanayi Bakam, Bolivya'da partizan savaşlarında yiğitçe can veren, gözüpek, yılmaz bir devrimci; Camilio Senfuegos: sonraları Küba Ulusal Kahramanı olacak olan efsanevi komutan, devrimin en önemli yöneticilerinden biri; Siro Redondo: Meksika'dan Küba'ya dönüşün yıl-

ınaz örgütleyicisi, "Granma"nın güvertesinden Küba toprağına ilk atlayan, Mar-Verde yakınlarındaki savaşta yurdunun özgürlüğü uğruna canını veren devrimci; Antonio Lopes (Niko): işçi, 1953'te Bayamo kışlasına yapılan saldırının yöneticisi, Havana'da yapılan bütün anti-Batista gösterilerin ön saflarında bulunmuş, devrime sonuna kadar bağlı kalmış ve Sierra-Maestra dağlarındaki savaşlarda devrim için can vermiş bir yiğit savaşçı; Juan Almejda, Ramiro Valdes, Kaliksto Garcia, Efihenio Ameyheyras, Osmani Senfuegos, Universo Sanches, Faustino Peres ve daha pek çok devrimci: sonraları İsyan Ordusu'nda komutanlık yapacak, devrimci Küba'da önemli parti ve devlet görevlerinde bulunacak ya da devrim savaşında kahramanca can verecek olan, ama yüce gönüllü Küba halkının gönlünde ve Küba sosyalist devriminin başarılarında adları sonsuza dek yaşayacak olan kahramanlar...

Mehiko kentinde, güya üniversitede okuyan Kübalı öğrenciler için birkaç daire kiralandı. "Bu aldatmacayı sürdürmek pek zor değildi —diyor Mario Hil,— çünkü bütün arkadaşlar genç ve şamatacıydı. Ama biz tıpkı bir yatılı okuldaki gibi askeri disiplin uyguluyorduk: eğitim, serbest okuma, yemek ve uyku saatleri hep belirliydi."[1]

Meksika'da yerleşmiş bir Kübalı olan bayan Maria Antonia Gonzales'in güleryüzünü ve içten konukseverliğini Küba devriminin yöneticileri bugün bile sevecenlikle anımsarlar. Maria Antonia Gonzales, Mehiko'da Emparan caddesinde bulunan 49 no'lu evini Kübalı mültecilere sığınak yapmıştı. Bir gün yolda Kaliksto Garcia ile Monkada saldırısına katılan devrimcilerden birini gören Maria Antonia, evinin kapısını ardına kadar yurttaşlarına açtı, onlara özenle baktı. Mehiko'ya her gün yeni sığınmacılar geliyordu: Raul Castro, Jesus Montane, Juan Manuel Markos ve daha pek çokları Maria Antonia'nın evinde sığınacak bir yer ve sıcak bir ilgi ve konukseverlik buluyorlardı. Maria Antonia'nın evi sonraları Küba'yı özgürlüğüne kavuşturmak üzere yola çıkacak olan devrimcilerin Genel Kurmay dairesi olacaktır.

[1] *M. Hil.* "Küba—Evet! Yanki—Hayır!" Moskova. 1961. s. 105.

Pratik çalışmalar yapabilmek için gelecekteki savaş operasyonlarının yürütüleceği yere en yakın yer olarak seçilen bölgede, Mehiko eyaletinin dağlık bir bölgesinde "Santa-Rosa" adında küçük bir çiftlik bulundu. Çiftliğin sahibi 1910-1917 Meksika devrimine katılmış, Panço Vila'nın yakın silah arkadaşlarından yaşlı bir devrimciydi ve çiftliğini Kübalı yurtseverlere 6 ay için aylığı 100 pesodan kiraya vermişti. Askeri konularda bilgisi olan ve partizan savaşının hem stratejisini hem taktiğini bilen bir öğreticinin bulunması çok zor oldu. Sonunda İspanyol ordusunun eski albaylarından Alberto Bayo bulundu.

Sovyet tarihçisi İ. Lavritskiy, Ernesto Che Guevara'nın yaşamına ilişkin sıcak bir duygululukla yazılmış son derece sürükleyici kitabında Albay Alberto Bayo'yu şöyle anlatıyor: "Renkli bir kişiydi Albay. 1892 yılında Küba'da bir İspanyol ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi, birkaç yıl sonra da ailesiyle birlikte İspanya'ya gitti. İspanya'da harp okulunu bitirdi, Fas'ta çarpıştı, yabancılar lejyonunda hizmet etti, sonra havacı oldu. Savaşın yanısıra Don Alberto edebiyatla da ilgileniyordu: asker yaşamı üzerine şiirler ve öyküler yazıyordu. İç savaş başlayınca Bayo halkın safında yer aldı ve Frankistlere karşı yiğitçe savaştı. Frankist isyancıların ele geçirdikleri Majorka Adası'na yapılan çıkarma hareketine katıldı, partizan müfrezelerin yetiştirilmesi işini yönetti. Cumhuriyetin devrilip Franko'nun iktidarı ele geçirmesinden sonra, önce anayurdu Küba'ya gitti ve burada özel bir matematik okulu açtı. Bir süre sonra ise Meksika'ya geçti, Meksika vatandaşlığını aldı ve özel bir iş kurdu kendine: mobilya fabrikası işletmeye başladı. Bu arada askeri havacılık okulunda öğretmenlik yapıyor, zaman zaman da Orta Amerika'nın "muz cumhuriyetleri"ndeki şu ya da bu diktatörün devrilmesi girişimlerine "diplomalı uzman" olarak katkıda bulunuyordu.

Bayo, 1955 yılında Mehiko'da, *"Partizana 150 Soru"* adında kendine özgü bir "ders kitabı" yayınladı. Partizanlık biliminin bir tür ansiklopedisiydi bu kitap.[2]

Teorik çalışmaları antrenmanlar, atış, bomba atma, partizan

[2] *I. Lavritskiy*. Ernesto Che Guevara. Moskova. 1973. s. 77-78.

yaşamının gereklerini öğrenme ve bunlara alışma çalışmaları izliyordu. İstaksinti yanardağının eteklerine ve Capultepekska ormanına gidiyorlardı çalışmalar için; başlangıçta 5-6 saat süren bu çalışmalar, daha sonra günde 12-15 saate kadar çıktı.

Meksika'dan "Granma" ile Küba'ya gidenler arasında bulunan binbaşı Kaliksto Garcia, o günleri şöyle anımsıyor: "Müfrezemiz bir yandan askeri donanımları ve silahları kullanmayı öğrenirken, bir yandan da savaş eğitimi yapıyordu. Katı bir gizliliğin sağlanması için, küçük gruplara bölünmüştük; saklanmamızı kolaylaştıran bir durumdu bu. Benim grubumda 8 kişi vardı: Almejda, Kabrerita, Antonio Lopes Garcia, Kolledo vb.. Sabahları tüfekle atış eğitimleri yaptığımız atıcılık kulübüne kadar uzun yürüyüşler yapıyorduk. Özellikle de atış eğitimleri sonunda herkes iyi birer nişancı olmuştu. Gruplar arasında nişancılık, grup içinde ise keskin nişancılık yarışmaları yapıyorduk. Bizim grup ötekilerden daha öndeydi bu konuda, ama asıl ustalığımızı tabii çok daha sonraları kazandık."[3]

Fidel Castro bütün bu çalışmaların yanısıra "26 Temmuz Hareketi"nin görev ve amaçlarına, yönetimine ve Küba'da örgütlenmesine ilişkin çalışmaları da yürütüyordu. Meksika'da, örgütünün, onları hâlâ kendilerinin sol kanat uzantısı sayan Ortodokslar partisi ile hiçbir ilgisi bulunmadığını açıklıkla ortaya koydu. Fidel Castro 1956 Nisan'ında yazdığı özel bir makalede "26 Temmuz Hareketi"nin programını açıkladı ve Küba'daki siyasal durumun bir çözümlemesini yaptı. Şöyle diyordu Fidel makalesinde:

"On ay önce hapishaneden çıktığımızda, eğer halk kendi haklarını kanıyla kazanmak kararlılığında değilse, onlara bu hakları hiç kimsenin hiçbir zaman vermeyeceğini anlamıştık ve hemen rejime karşı kesin ve kararlı bir savaş verebilecek olan güçlü, devrimci bir örgüt kurmaya giriştik. Bu uğurda ölümü göze almış kimseler olarak bizim için en zor olan görev bu değildi. Zor ve çetin olan, politika esnafının, dalaverecilerin, yeteneksiz, kıskanç birtakım siyaset cambazlarının, yüce ve soylu bir işe kalkışan her örgütün, her grubun ayağına çelme takmak için

[3] "Sierra-Maestra'dan Havana'ya Kadar". Moskova. 1965. s. 8.

giriştikleri manevralara, komplolara, çıkarcı, sinsi, kahpece tasarılara karşı koyabilmekti."[4]

Savaşın bu aşamasının siyasal amaçları son derece açık seçik, sorunları ise günceldi. İşçi sınıfı ve emekçi köylülüğü ne yapıp edip bu sorunların çözümüne yöneltmek gerekiyordu.

"Ülkenin böylesine yıkıma uğraması ve kurtuluş için kendisine devrimden başka bir yol bırakılmamış olması bizim suçumuz değildir. Savaş artık halkın savaşıdır, elinden zorla alınan haklarına ve özgürlüğüne kavuşmak için giriştiği bu yiğit savaşta halka yardım etmek için de "26 Temmuz Hareketi" örgütlenmiştir. 10 Mart'a karşı—26 Temmuz!.. '26 Temmuz Hareketi', ezilenler adına ezilenleri savunmada ezilenlerin örgütüdür. '26 Temmuz Hareketi' işçi sınıfının kurtuluş umududur: çünkü işçi sınıfına politika esnafının verebileceği hiçbir şey yoktur; '26 Temmuz Hareketi' dedelerinin özgürlüğe kavuşturduğu topraklar üzerinde, anayurtları üzerinde paryalar gibi yaşayan köylülerin toprağa kavuşma umududur; '26 Temmuz Hareketi' yurtlarında yaşama ve çalışma özgürlükleri ellerinden alınmış ve başka ülkelere sığınmak zorunda bırakılmış insanların vatanlarına dönme umududur; '26 Temmuz Hareketi' açlar için ekmek, ezilenler için eşitlik, adalet umududur."[5]

Fidel Castro'nun bu açıklamasıyla "Hareket", Ortodokslar partisinin yozlaşmış yönetiminden kesinlikle koptu; Ortodokslar artık "26 Temmuz Hareketi" ile "ilgileri" bulunduğu üzerine spekülasyon yaparak halk yığınlarının gözünde yitirdiği prestijini kazanmaya kalkışamazdı.

Fidel Castro ve arkadaşları "Hareket"in Küba'daki militanları ile düzenli ilişki içindeydiler. "Hareket"in Oriente ili yöneticisi olan yiğit devrimci, Küba Ulusal Kahramanı Frank Pais (Batista ajanlarınca öldürülmüştür) iki kez Meksika'ya, Fidel'i görmeye gelmişti. Frank Pais, Fidel'in verdiği görev üzerine, "Hareket" içinde gerekli örgütsel düzenlemeleri yapıyor, propaganda, işçi hareketi ile ilişkiler ve silahlı müfrezeler örgütleme gibi çalışmaları yürütüyordu. Fidel'le Frank Pais, başlatılacak olan silahlı hareketin planı üzerinde birlikte çalışıyorlardı; bu

---

4 "Bohemia", I. IV. 1956.

5 A. g. y.

plana göre, Meksika'dan gelerek Küba'da karaya çıkacak olan birliği takviye etmek üzere Santiago-de-Cuba ve adanın öteki kentlerinde silahlı müfrezelerin eyleme geçmeleri sağlanacaktı. Bunun yanısıra, plana göre, Santiago-de-Cuba'daki Boniato hapishanesinde yatmakta olan siyasal tutukluların kaçmaları sağlanacak, Monkada kışlası kuşatılacak, askeri-deniz üssü bloke edilecek, polis binasına saldırılacak ve silah satan dükkanlar ele geçirilerek yeni isyancılar silahlandırılacaktı. Bütün bunlar, Meksika'dan gelerek Küba'da karaya çıkacak olan birliğin üzerinden Batista kuvvetlerini uzaklaştırabilmek, geriye çekebilmek ve karaya çıkan birliğe, diktatörlüğün düzenli ordusuna karşı savaşı başlatmak üzere dağlarda tutunabilecekleri bir zaman sağlamak için planlanan eylemlerdi. Bu planın uygulama tarihi olarak da 30 Kasım 1956 günü seçilmişti.

Fidel Castro, ülkedeki bütün devrimci güçlerin dayanışması sorununa çok önem veriyordu. Eylül 1956'da, Üniversite Öğrencileri Federasyonu ve Devrim Direktorası yöneticisi Jose Antonio Echeverria ve Devrim Direktorası üyesi olan öteki öğrenci liderleri Fidel Castro'nun yanına giderek, eylem birliği konusunu görüştüler.

Görüşmeler sonunda, iki örgüt liderinin, "tiranlığın devrilmesi ve Küba devriminin gerçekleşmesi uğruna güçlerini sımsıkı birleştirmek" kararında oldukları açıklamasının yer aldığı Meksika Paktı adında ortak bir belge imzalandı.

Ortak belgede şöyle deniliyordu: "Devrim hazırlıkları, halka 1956 yılı için özgürlük vaad edecek yeterliktedir. Genel bir grevle de desteklenecek olan ayaklanma, zafere ulaşacaktır. Üniversite Öğrenciler Federasyonu ve '26 Temmuz Hareketi' ülkenin bütün devrimci güçlerini, moral güçlerini, sivil güçlerini —öğrencileri, işçileri, gençlik örgütlerini ve bütün onurlu Kübalıları— bize bu savaşta yardım etmeleri için birleştirme görevini üstlenmişlerdir." Meksika Paktı'nda, muhalefetin hükümetle yapabileceği her türlü görüşmeye sırt çevriliyor, Küba'ya yapılacak bir çıkarma durumunda, orduya, rejimin ve gericiliğin düşmanı Kübalı yurtseverlerle değil, "ulusal egemenliği savunmak için dış düşmanlarla" savaşması gerektiğini telkin etmek için devrimcilerin güya Dominik diktatörü Truhilio ile

işbirliği yaptığına dair Batista'nın başlattığı propagandanın tümüyle gerçek dışı olduğu açıklanıyordu.

Ortak belgede daha sonra şöyle deniliyordu: "Bu ölüm kalım savaşında zafer bizim, yani tarihsel olarak haklı olanların olacaktır... Devrim, uzlaşmacı olmayan, kişisel çıkarları peşinde koşmayan insanları iktidara getirecektir; o insanlar sosyal adalet, özgürlük, demokrasi, yasalara saygı, her Kübalının onurlu bir insan olduğunu kabul ve hiç kimse için kötü düşünce beslememe ilkelerine uygun olarak hizmet edeceklerdir Küba'ya.

"Ve bizler, bu devrimin yöneticileri, niyetimizin dürüstlüğünü kanıtlamak için canımızı vermeye hazırız."[6]

Meksika Paktı'nı Fidel Castro ve Jose Antonio Echeverria imzaladılar.

Silahlı savaşın başlama tarihinin tam bir kesinlikle saptanmış olması çok önemli bir olgudur: Savaş 1956 Kasım'ında Küba'ya yapılacak çıkarma ile başlatılacaktı. Yalnız, bu arada, çıkarmayı engelleyebilecek önemli birtakım güçlüklerle karşılaşıldı. Meksika'dan Küba'ya gelecek olan devrimciler sürekli izleniyorlardı: Amerikan FBI ajanları, Meksika Federal Polisi ve Batista'nın ajanları adım adım izliyorlardı devrimcileri. Diktatörün gizli servis başkanı Albay Orlando Pedro, hareketin üyelerini izleme işini doğrudan kendisi yönetmek için Mehiko'ya gelmişti; Mehiko'daki Küba Büyükelçiliğinde görevli Batista diplomatlarının hepsi tıpkı bir hafiye gibi çalışıyorlardı. En küçük bir gaf, en küçük bir dikkatsizlik, hele hele hareketin içinden birinin ihaneti, geniş çapta tutuklamalar, dolayısıyla da çıkarma planının suya düşmesi demekti.

1956 Haziran'ında Fidel Castro, Alberto Bayo ve Kaliksto Morales Meksika polisince tutuklandılar. Polis adi bir suç işleyen haydutları izlemekteydi; izi yitirince, haydutların "Santa-Rosa" çiftliğine doğru hızla uzaklaşan Kübalılara ait bir otomobilde olabileceklerini düşünerek, otomobilde arama yaptı. Planlanan çıkarmada kullanılacak olan silahlarla doluydu otomobilin bagajı.

Polis çiftliği sardı, silahlara el koydu ve o sırada çiftlikte

---

[6] *B. S. Nikiforov.* Küba: Burjuva Siyasal Partilerinin İflası. Moskova. 1973. s. 292-294.

bulunanları tutukladı. Kübalı devrimciler göçmenler hapishanesinde 22 gün tutuklu kaldılar. Kamuoyunun baskısı ve tutukluluğun daha da uzamasını gerektirecek kanıt bulunamaması üzerine Fidel ve arkadaşları salıverildiler.

Bu arada Batista'nın hafiyeleri, Fidel Castro'nun şoförü Rafael del Pino'yu satın almayı başardılar. Şoförün Kasım ayında yapılan sorgusu sonunda polis, eskiden Küba Büyükelçiliğinde görevli olan bir kadının evini bastı, burada bulduğu çok miktarda silaha el koydu ve ev sahibi kadını tutukladı.

Bütün bu beklenmedik güçlüklere karşın tehlikeli yolculuğun hazırlıkları durdurulmadı. Fidel, yapılacak çıkarmanın amaçlarına uygun bir gemi arıyordu. ABD'den hızlı bir bot satın alma girişimleri başarısızlıkla sonuçlanmıştı.

Sonunda Verner Grin adlı zengin bir İsveçli'ye ait olan "Granma" bulundu. "Granma" küçük bir yattı ve Verakusa ile Tampiko arasında, Tuspan ırmağının Meksika körfezine döküldüğü yerde demirli bulunuyordu. Satın alınması için 12 bin dolar ödenmişti. Elde kalan paranın hemen hemen tümü bu iş için harcanınca, zorunlu besin maddesi bile almaya yetecek para kalmamıştı.

Sonunda yolculuk günü gelip çattı. Fidel Castro, savaşçılarının hazırlıklarını bir daha bir daha gözden geçirdi, en son emirlerini verdi. Savaşçılar Villa Huarese ve Tuspan'da toplanmıştı.

25 Kasım 1956 gecesi saat 02'de "Granma", ışıkları söndürülmüş, motor gürültüsü en aza indirilmiş olarak demirli bulunduğu ırmak ağzından açık denize çıktı ve Küba'nın doğu kıyılarına doğru dümen tuttu. 82 yolcusu vardı yatın: sayısız güçlüğü göğüslemeye ve Küba halkını Batista tiranlığından kurtaracak olan İsyan Ordusu'nun çekirdeğini oluşturmaya yazgılı 82 kişi...

Bu kahramanlık destanına katılanlardan sağ kalanların anıları, Küba Cumhuriyeti tarihinde son derece önemli rolü olan bu olayların tarihsel birer belgesi niteliğindedir. Fırtınada bir ceviz kabuğu gibi ordan oraya savrulan topu topu 8-10 yolcu taşıyabilecek bir tekne ile 82 devrimcinin sayısız güçlüklerle dolu olarak geçen yolculuğu bu anılarda parlak bir biçimde dile

getirilmiştir. O zor günlere ilişkin olarak Ernesto Che Guevara anımsadıklarını şöyle anlatıyor:

" 'Granma'nın hızını artırmak için yaptığımız çalışmalar sona ermişti. Alelacele sağladığımız erzakı (pek azdı bunlar), askeri giysileri, tüfekleri ve başka silahları (bu arada mermisi olmayan iki de tanksavarımız vardı) yükledik. Sonunda 25 Kasım 1956 günü gece saat 02'de, Fidel'in, burjuva basınınca sürekli alay konusu yapılan sözleri yaşama geçti: '1956 yılında ya özgür olacağız, ya da kahramanlar gibi öleceğiz.'

"Ağzına kadar insanla ve her çeşit yükle dolu tekne, ışıklarını söndürmüş olarak Tuspan limanından ayrıldı. Hava oldukça kötüydü; limandan çıkış da yasaklanmıştı, ancak ırmağın ağzı sakinceydi. Limandan çıktıktan bir süre sonra ışıklarımızı yaktık. Deniz dalgalıydı, yalpalayıp duruyorduk; telaşla ilaç aramaya başladıksa da teknemizde deniz tutmasına karşı herhangi bir ilaç yoktu; Küba ulusal marşı ile '26 Temmuz Marşı'nı söylemeye başladık, ancak bunlar da topu topu beş dakika sürdü. Ve biraz sonra teknemizde trajikomik bir gösteri başladı: midesi bulananlardan kimisi yüzü perişan bir halde elleriyle karnını ovuşturarak bir köşeye kıvrılıp kalmıştı, kimisi başını bir kovaya sokmuş kusmaya çalışıyordu, kimisi üstü başı kusmuk içinde hareketsiz, şaşkın, öylece duruyordu. 82 kişiden iki-üç gemiciyle yoldaşlardan dört-beşi dışında kalan hepsini deniz tutmuştu. Dördüncü ya da beşinci gün durum biraz düzeldi. Bir ara teknenin su aldığını sanarak, yükü hafifletmek için pek zorunlu olmayan şeyleri denize attık; neden sonra teknenin su almadığını, yalnızca musluklardan birinin açık kaldığını farkettik.

"(2 Aralık 1956 günü —E. G.) Küba kıyılarında, Las-Coloradas plajı yakınlarında Belik adıyla bilinen yere yanaştık.

"Bir ticaret gemisi bizi farketmiş ve bulunduğumuz yeri telsizle Batista kuvvetlerine bildirmişti. Yanımıza en gerekli eşyamızı alarak 'Ganma'yı terkettik. Acele ilerlerken bir bataklığa düştük ve tam da o sırada uçaklar üzerimize saldırdılar. Bereket versin ki bataklık gür çalılarla kaplıydı ve uçakların bulunduğumuz yeri saptayıp bize ciddi bir darbe indirebilmeleri oldukça zordu. Ama bu yine de, diktatörün adamlarının izinimizde olmaları demekti.

"7 günlük açlığın ve bitip tükenmek nedir bilmeyen deniz tutmasının üzerine karada geçen 3 zor gün eklendi. Meksika'dan denize açıldığımızdan buyana 10 gün geçmişti; 5 Aralıkta, yorgunluktan hepimizi perişan eden ve açlıktan bayılmalar dışında hiç ara vermeksizin süren bir gece yürüyüşü sonunda, sabahleyin, adı bizim durumumuza oldukça ters düşen bir yere vardık: Alegria-del-Pio ('Kutsal Sevinç'—E. G.). Küçük bir 'orman adası'ydı burası: bir yanı şeker kamışı tarlalarına dayanıyor, bir yanı da, ardından gür ormanların göründüğü bir yapıya dayanıyordu. Kamp için uygun bir yer seçmiş sayılmazdık, ama ertesi gece yürüyüşü sürdürmek için burada konaklamak zorundaydık.

"Sabah saat 04'te hiç beklemediğimiz bir anda ilk ateş seslerini duyduk, hemen ardından da sağanak gibi boşanan kurşun yağmuru altında kaldık; doğrusu yürek isteyen bu spora henüz alışık değildik."[7]

Batista'nın askerlerine isyancıların kampının bulunduğu yeri, onları bir rastlantı olarak orada gören bir yolcu bildirmişti. Devrimciler kendilerini canla başla savundular; ancak güçler son derece eşitsizdi. Kimi kamp yerinde öldü, kimi de yaralandı. Bir durum değerlendirmesi yapan Fidel Castro, küçük gruplara bölünerek Sierra-Maestra dağlarına çekilme emri verdi. Davalarına olan inançlarını bir an bile yitirmeyen devrimciler, aç, susuz, uykusuz geçen 3 günden sonra, yaralılarını da taşıyarak, sürekli olarak havadan saldıran Batista kuvvetlerinin örtme kolunu yarmayı başardılar. Daha sonra partizan hareketinin yatağı olacak olan Sierra-Maestra dağlarına ulaşmalarında Kresensio Peres ve oğlu İgnasio'nun çok büyük yardımları oldu.[8]

Allegria-del-Pio'daki çarpışmadan sonra, Fidel Castro kendini tüm gücüyle, dağılan grupları ve ayrı ayrı gelenleri toplayarak İsyan Ordusu'nun çekirdeğini oluşturma işine verdi. Sonraki olaylar, bu çok zor görevin başarıyla yerine getirildiğini kanıtlamıştır. Universo Sanchez ile birlikte Fidel Castro'nun

---

7 "Cuba", 1968, No. 2, s. 18.

8 Kresensio Peres, Oriente'li bir köylü ve "26 Temmuz Hareketi"nin militanlarındandı. Nichero bölgesinde Meksika'dan gelen "Granma"yı ve yolcularını karşılaşması gerekiyordu, ancak "Granma"nın önceden saptanan rotasında sapma olduğu ve tam sözleşilen yere ulaşılamadığı için buluşma işi gerçekleşememişti.

grubunda bulunan Binbaşı Faustine Peres, şöyle diyor: "12-15 gün boyunca üç kişi kaldık dağlarda, ötekiler hakkında hiçbir şey bilmiyorduk; sağ mı, ölü mü oldukları bile bilgimiz dışındaydı."[9]

17 Aralık'ta Fidel Castro'nun grubu, Purial-de-Vikuna'da Kresensio Peres'in kardeşi Ramon Peres'in çitliğine gizlendi. Kısa bir süre sonra, Batista birliklerinin kurduğu sayısız pusudan kurtulan Raul Castro ve 5 kişilik grubu da aynı yere geldi. Fidel Castro, savaş arkadaşlarına sevinçle ve gururla şöyle sesleniyordu: "Tam formundasınız! Silahlarınızla, cephanenizle birlikte geldiniz! Demek ki diktatörün günleri sayılıdır."[10] Olayların gelişimi, onun bu sözlerinin doğruluğunu kanıtlamıştır. Birkaç gün sonra Che Guevara'nın, birkaç gün daha sonra de Camilio Senfuegos'un grupları Ramon Peres'in çiftliğine ulaştılar.

Esnesto Che Guevara anılarını şöyle sürdürüyor:

"Meksika'dan gelerek Küba'ya yaptığımız başarısız çıkarmadan aşağı yukarı 15 gün sonra biraraya gelebilmiştik; Juan Manuel Marques arkadaşın sözleriyle 'Granma'da gemi dönmesi'ne uğramıştık hepimiz. 82 kişiden kala kala 17 kişi kalmıştık. Ölen arkadaşlarımız aklımıza geldi mi yüreğimiz acıyla burkuluyordu. Çoktu ölülerimizin sayısı: Juan Manuel Marques, işçi Niko Lopes, Juan Smith (öncü birlik komutanıydı), Candido Gonsales (Fidel'in yaveri, korkusuz bir devrimciydi). Uzun bir listeydi bu: Fidel'in yukarda andığım '1956 yılında ya özgür olacağız, ya kahramanlar gibi öleceğiz' sözünü yaşama geçirmek için görülmemiş bir özveriyle ölüme atılanlarla her gün uzayan bir liste... Bizim üzerimize, Fidel Castro yönetimindeki biz onbeş savaşçının üzerine düşen görev ise, isyan bayrağını kaldırmak ve şehitlerimizin anıları adına, Fidel'in belgisinin ilk yarısını gerçekleştirmekti: 'Özgür olacağız.' Bunu yapmalıydık; yolda ölen, işkenceler, kurşunlar altında ölen, özgürlük uğruna canını feda eden arkadaşlarımıza saygı borcumuzu yerine getirmeliydik. Belki şimdi inanılmaz gelir ama, daha birbirini bile doğru dürüst tanımayan grubumuzda, saldırı, zafer konuşmaları yapılıyordu."

---

9 "Hoy, Domingo", I. XII. 1963.
10 "Verde Olivo" No. 48, 2. XII. 1962. s. 5.

Aralık ayının sonlarına doğru isyan müfrezesi 30 kişiye ulaştı ve bu sayı sürekli olarak arttı. Birkaç hafta sonra ise ilk saldırısını yaptı.

Fidel ve arkadaşları daha "Granma" ile gelirken radyodan, Frank Pais'in, daha önceden planlandığı gibi, Batista birliklerini çıkarma yerinden uzaklaştırmak, onları kendi üzerlerine çekmek, böylece de çıkarmayı yapacak olanlara gruplaşmaları, gönüllülerden, yurtseverlerden yeni gruplar oluşturmaları ve planlı silahlı savaşa girişmeleri olanağı vermek üzere, Santiago-de-Cuba'da bir ayaklanma başlattığını duymuşlardı.

Ayaklanmanın hemen öngününde Santiago'daki devrimcilere Meksikadan bir telgraf geldi: "Sorduğunuz kitapların hepsi satılmıştır. Yayınevi." Bu telgraf şu anlama geliyordu: çıkarma bir-iki güne kadar gerçekleşecek. "26 Temmuz Hareketi"nin 400'den fazla militanı, üzerlerinde zeytuni üniformalar ve hareketin kırmızı-siyah amblemleri, 30 Kasım sabahı erken saatlerde polis binasına, askeri kışlaya ve hapishaneye saldırdılar. Ayaklanma, başlangıcında son derece başarılıydı ve birkaç saat süresince de Santiago fiilen devrimcilerin elinde bulundu.[11] Ancak hükümet Santiago'ya en seçme birliklerden bir savaş gemisi gönderince, birkaç saat sonra da diktatörün emriyle Havana'dan gelen bir paraşüt birliği indirme yapınca, devrimciler mevzilerinde tutunamadılar ve kenti terketmek zorunda kaldılar. Tuğgeneral Martino Dias Tamajo komutasındaki paraşüt birliği kentte genel bir arama-tarama yaptı. Yüzlerce Santiagolu tutuklandı, ayaklanma ile ilgisi bulunmayan birçok genç hapishanelere atıldı. Ayaklanma hareketinin yöneticileri Pepito Tey, Otto Parelyada, Toni Aloma öldüler.

Çıkarmaya destek olma görevini tam anlamıyla yerine getirememekle birlikte, Santiago'daki Kasım ayaklanması siyasal planda büyük yankı yaratan bir olay oldu. Köyüyle kentiyle Küba'nın her yerine Oriente'de kesin silahlı savaşın başladığını ve gitgide gelişeceğini müjdeledi ve birkaç ay sonra silahlarıyla birlikte dağlara, Fidel Castro'nun müfrezelerine katılmaya gidecek olan gençliğin ilk savaş sınavı oldu.

---

11 "Nueve Corsode Instruccén Revolucionaria de las Far". Cuaderno 3. 1964. S. 56-57.

Batista propagandası her gün, "Fidel Castro ve müfrezesinin yok edildiğini, Oriente'deki partizan yuvasının tamamıyla dağıtıldığını" yayıyordu. Resmi basın da "Fidel Castro'nun adada tutunamadığını ve eskisi gibi Meksika'da yaşamakta olduğunu" yazıyordu.

Gerçekleri halka duyurmak için Fidel Castro, Faustino Peres'i Havana'ya gitmek ve gazetecilerle ilişki kurarak bir gazetecinin Sierra-Maestra'ya gelmesini sağlamakla görevlendirdi. Faustino Peres, Havana'ya gidebilmek için önce Santiago'da Selia Sanchez ve yeraltı örgütünün öteki militanlarıyla ilişki kurdu. Bunlar onun Havana'ya gitmesini sağladılar. Ancak, yerli burjuva gazeteleri dağlara, partizanların yanına bir adam göndermeye cesaret edemediler. Bu işi bir Amerikan gazetesinin muhabiri olan ve Havana'ya kısa süre önce gelen Herbert Matthews yaptı.

Amerikalı gazetecinin Fidel Castro ve yoldaşlarıyla buluşması 17 Şubat 1957 günü gerçekleşti. Matthews, partizanların yaşamlarını gördü, programlarını inceledi ve izlenimlerini hemen *New York Times* gazetesinde bir dizi röportaj olarak, ardından da *"Küba'nın Öyküsü"* adında ayrı bir kitap olarak yayınladı.[12]

Batista hükümeti Matthews'ün röportajları için iki tekzip yayınladı. Savaş Bakanı S. Verdeha Heyra, röportajın "tümüyle yalan" olduğunu açıkladı. "Bu uydurma görüşme —diyordu Bakan,— yalnızca Castro'nun işine yarayacaktır."[13] Bunun üzerine Matthews, *New York Times*'da, Sierra-Maestra'da Fidel'le birlikte çektirdiği fotoğrafı yayınladı. Gerçeği gizlemek olanaksızdı artık.

Batista'nın, isyancıların tepelendiğine ilişkin yalanlarına karşılık olarak *New York Times* muhabiri H. Matthews şunları yazıyordu: "Küba gençliğinin isyancı lideri Fidel Castro sağdır ve ülkenin doğusundaki geçit vermez Sierra-Maestra dağlarında başarıyla, dirençle çarpışmaktadır. Batista bu bölgeyi en seçme askerleriyle kuşatmıştır; ama askerlerin, Batista'nın bunca uzun diktatörlük yaşamında karşılaştığı en çetin, en zorlu düşmanı

12 *H. Matthews.* The Cuban Story. New York. 1961.
13 "Cuba". 1968. No. 2. s. 20.

yoketmek için yürüttükleri savaşta şimdilik başarılı oldukları söylenemez."

Herbert Matthews, Fidel Catro ile gizli buluşmasını ayrıntılarıyla anlattığı yazılarında, ayrıca, Batista'nın ABD'den sağladığı silahları yalnızca Castro'ya karşı değil, tüm Küba halkına karşı kullandığını belirtiyordu.[14]

Şöyle sürdürüyordu Matthews: "Küba'da ne olup bittiğini tam olarak anlayabilmek için, ancak Küba'ya gitmek, Kübalılarla konuşmak ve tüm adayı dolaşıp görmek gerekir... Başkan Batista'nın neden böylesine sevilmediğini ve ona karşı nasıl olup da böylesine geniş çaplı bir direniş hareketi başlatıldığını, insan ancak tüm adayı dolaşıp gördükten sonra anlayabiliyor. Diktatör, Küba'nın genç kuşağını tümüyle kendinden soğutmuştur. Bunun kanıtlarından, hem de en parlak kanıtlarından birisi, hukuk fakültesi eski öğrencilerinden Fidel Castro yönetimindeki gençlerin, ülkenin doğusundaki Sierra-Maestra dağlarında tam bir egemenlik kurmuş olmaları ve Batista'nın seçme kuvvetlerine karşı başarıyla direnmeleridir."[15]

Matthews ayrıca, Batista sansürünün, ayaklanmanın boyutlarını da gizlemeye çalıştığını belirtiyordu.

Batista hükümetinin rüşvetçiliğine de değinen Matthews bu konuda şunları yazıyor: "Rüşvetçiliğin, Batista rejiminde görüldüğü kadar hiçbir zaman yer almadığında herkes görüş birliği içinde. Devlet hazinesinin soygunu görülmemiş boyutlara ulaşmış durumda ve bu işte başrolü Batista'nın oynadığı herkesçe bilinip konuşulan bir gerçek. Devlet soygunu en çok da ordunun üst kademelerindeki generallerle devlet ihalelerini alan müteahhitler arasında yaygın. Haydutluk, hırsızlık, yağmacılık çok geniş boyutlar almış durumda; öte yandan Havana gitgide tam bir kumarhane kenti olmaktadır."[16]

Bu arada Amerikan basınında, Küba'daki ABD Büyükelçisi Arthur Gardner'in ikide birde general Batista'yı desteklediğini açıkladığına ilişkin yazılar yer almaya başladı. Öte yandan Küba'ya Amerikan silahları yağmaya devam ediyordu. Örneğin,

---

[14] *E. Che Guevara.* Pasajes de la Guerra Revolucionaria. La Habana, 1963, s. 39.
[15] "The New York Times", 25. II. 1957.
[16] A. g. y.

Büyükelçi Gardner'in de hazır bulunduğu bir törenle 7 adet tank Küba Silahlı Kuvvetlerine teslim edildi. 4 destroyer eşliğindeki Amerikan uçakgemisi "Leyte"nin Küba'yı ziyareti de, Kübalılarca, Amerika Birleşik Devletleri'nin Batista'yı desteklediğinin bir gösterisi olarak nitelendirildi.

10 Mart 1957 günü Batista, hükümetine karşı Fidel Castro'nun başını çektiği ayaklanma hareketinin, "Küba'ya karşı bir zafer kazanamayacağı"nı açıkladı. Diktatör, devrimcilerin yürüttüğü gerilla savaşını "son derece ciddi" olarak nitelendiren ve "Castro'nun Küba halkından geniş ölçüde destek gördüğü"nü açıklayan Matthews'ün yazılarının gerçeği yansıtmadığını kanıtlamaya çalışıyordu. Diktatör böyle diyedursun, Amerikan basınında, partizanların eylemlerine ilişkin yazılar yer almakta devam ediyordu. *Vision* dergisi, 1957 Mart'ında, "Başkan Batista'nın hükümetine karşı ayaklanan güçlerin Oriente ilini ele geçirdiklerini" yazıyordu.[17]

1957 Nisan'ında Amerikalı gazeteci Robert Taber[18] ve kameraman Vendel Hoffman, Sierra-Maestra'ya partizanları görmeye gittiler. Fidel Castro ile görüşme yapan Amerikalı gazeteci ve kameraman, bir de partizanların yaşamına ilişkin belgesel film çektiler; film ABD'de gösterilmeye başlandı.[19]

Böylece dünya kamuoyuna, Küba'daki olaylar üzerine gerçek haberler ulaştırılmış oluyordu. Ancak Küba'daki partizan savaşının gelişmelerini en iyi duyuran, partizan savaşındaki tırmanış oldu; savaştaki canlanmaya ve tırmanışa ilişkin haberler kulaktan kulağa, ülkenin en uzak köşelerine kadar yayıldı. Tüm Küba artık isyandan söz ediyordu.

Alegria-del-Pio'daki çarpışmadan buyana partizanların gücü artmıştı. Çevredeki köylerden, Santiago ve öteki kentlerden devrimciler geliyor, Fidel'in kuvvetlerine katılıyorlardı. İlk haftalarda yalnızca silahları olan gönüllüler kabul ediliyordu; çünkü hükümet güçlerinin bir saldırısı durumunda silahsız militanların ölüme mahkum edilmiş olacakları düşünülüyordu. Ocak 1957'de Sierra-Maestra'da La-Plata ırmağının ağzındaki

---

17 "Vision", 15. III. 1957.
18 *R. Taber*. M. 26. Biography of Revolution. New York. 1961.
19 "New York Times", 11. V. 1957.

küçük bir kışlaya saldıran isyan müfrezesi, bu ilk saldırıyı başarıyla gerçekleştirdi. İsyancıların açık ve kesin bir zaferiydi bu: haberi önce tüm ilde, ardından da tüm ülkede duyulan bir zafer... Kazanılan ilk zaferin isyancılardaki savaş azmini nasıl yükselteceğini, bu küçük bir zafer de olsa, siyasal anlamda nasıl büyük yankılar yaratacağını, Batista propagandalarının tersine, halka devrimcilerin yok olmadığını ve savaşı sürdürdüklerini göstererek devrime inancı nasıl artıracağını iyi bilen Fidel ve arkadaşları bu saldırıya olağanüstü bir titizlikle hazırlanmışlardı.

İsyancıların elindeki silahların tümü 22 tüfek ve iki mitralyözdü; cephaneleri de son derece kısıtlıydı. Pek çok şey bu çatışmanın nasıl sonuçlanacağına bağlıydı: saldırı sonunda kışla ele geçirelemezse, bütün silah ve cephanesini bu uğurda harcamış olan partizanlar, büsbütün silahsız ve cephanesiz kalmış olacaklardı. Fidel çatışmayı doğrudan doğruya kendisi yönetti; mitralyözlerden birini o kullanıyordu. Uzun süre direnen Batista kuvvetleri sonunda teslim oldular. Partizanlar önemli miktarda savaş ganimeti elde etmişlerdi. Tutsaklardan yaralı olanlara gerekli ilk tıbbi tedavi yapıldı, sonra salıverildiler; Fidel böylece tüm savaş boyunca sürecek olan bir geleneğin temelini atıyordu: ele geçirilen düşman askerlerine insanca davranma, tutsakları öldürmeme geleneğiydi bu. La-Plata savaşı, partizanların ilk başarılı saldırı savaşıydı ve savaşın zaferle sonuçlanacağına inanan partizan komutanlarının bu inançlarını haklı çıkarmıştı.

Partizanlar birkaç gün sonra, özgüçlerine olan inançlarını iyice artıran ikinci bir saldırı daha gerçekleştirdiler: Palma-Moça nehriyle birleşen Arrojo-del-İnfierno ırmağı kıyısında pusu kurdular ve şiddetli bir çatışmadan sonra sayıca kendilerinden çok üstün olan bir düşman birliğini dağıtarak yine önemli miktarda ganimet elde ettiler. Şimdi artık hemen her partizanda iki tüfek vardı; müfrezeye yeni katılacak olanların tüfeklerinin hazır olması demekti bu.

1957 Mart'ında, Frank Pais, Selia Sanches ve "26 Temmuz Hareketi"nin öteki militanlarınca Santiago-de-Cuba'da örgütlenip silahlandırılan 50 kişilik bir savaşçı grubu isyancılara

katıldı. İsyancıların toplam sayısı, savaşçı er ve subay olarak 140 kişiye yükselmişti. Yaralanıp geri hizmete alınanlar, yeni gelenlerin eğitimiyle uğraşıyorlardı.

Yeni gelenler kısa sürede savaşa hazır duruma getirildiler. Müfrezenin tek bir kitle oluşturması, savaşçıların birbirleriyle kaynaşması için büyük bir saldırıya girişmek gerekiyordu. Bu amaçla, Santiago-de-Cuba'ya 15 kilometre uzaklıktaki Uvero yakınlarında bulunan kışlaya bir saldırı düzenlendi.

1957 yılı Mayıs ayı sonlarında ABD'nin Miami kentinden, "Korintiya" adlı yelkenli bir tekneyle, Kaliksto Sanchez başkanlığında bir grup devrimcinin gelmesi gerekiyordu. Ancak "Korintiya" ile Küba topraklarına yanaşan devrimciler pusuya düşürülüp hepsi öldürüldüler. Durumdan haberi olmayan ve "Granma" ile Küba kıyılarına çıktıkları ilk günlerin sıkıntılarını unutmamış olan Fidel Castro, kıyıyı abluka altına almış olan diktatörün birliklerinin dikkatini kıyıdan uzaklaştırmaya, bunun için de "Korintiya"nın Küba kıyılarına yanaşacağı gün Uvero'daki kışlaya baskın düzenlemeye karar verdi. Uvero savaşı —partizanların büyük zaferiyle sonuçlanan bu savaş— Küba özgürlük hareketleri tarihinde önemli bir yer tutar. Uvero'daki kanlı boğuşmanın yiğit savaşçılarından Ernesto Che Guevara, *"Devrim Savaşlarından Notlar"*ında, bu önemli savaştan şöyle söz ediyor:

"Saldırı hedefi saptanmıştı; geriye yalnızca savaşın ayrıntılarını belirlemek kalıyordu. Bunun için de, düşman kuvvetlerinin sayısını, karakollarının ve nöbetçilerinin sayısını, haberleşme araçlarını, hedefe yanaşma yollarını vb. bilmemiz gerekiyordu. Daha sonra İsyan Ordusu'nda binbaşı olan yoldaş Caldero'nun bütün bu konularda bize büyük yardımları oldu.

"Kendi kendimize, düşmanın bizim hakkımızda az ya da çok sağlam bilgisi olabileceğini kabul ediyorduk: iki ispiyon yakalamıştık; adamları sorguya çektiğimizde, kendilerini Kasilias adında bir Batistacının gönderdiğini, görevlerinin Gerilla Ordusu'nun bulunduğu bölgeyi ve toplanma yerini belirlemek olduğunu söylediler. Aynı gün, 27 Mayıs'ta, Gerilla Ordusu Genel Kurmayı toplandı. Fidel, savaşın her an başlayabileceğini, bütün müfrezelerin yürüyüşe hazır olmalarını söyledi. Kılavu-

zunuz Caldero idi: Uvero kışlasını da, kışlaya giden bütün yolları da çok iyi bilen bir arkadaştı bu. Yürüyüş akşam başladı. Gece boyunca 16 kilometre yol almamız gerekiyordu. Zorlu bir yolu aşacaktık: kıvrıla kıvrıla yükselen, zaman zaman sert inişleri olan sarp bir dağ yolu... Çevreyi kolaçan etmek için birkaç kez durduğumuz oldu; özellikle de tehlikeli saydığımız bölgelerden geçerken duruyorduk. Sakıntıyı elden bırakmıyorduk. Sonunda düşmana saldırı emri verildi. Karakolları ele geçirecek, sonra tahtadan yapılmış olan kışla binalarını yaylım ateşi altına alacaktık.

"Kışlanın çevresinde takviye edilmiş karakollar ve bunların her birinde de en az 4 asker bulunduğunu biliyorduk. Yöre çalılıktı, düşmana iyice sokulmamıza elveren bir durumdu bu.

"Gerilla Ordusu Kurmay Başkanlığı, harekâtın yönetimi için kışlanın tam karşısında bulunan küçük bir tepeyi seçmişti. Savaşçılara, evlere ateş etmemeleri için kesin emir verilmişti: çocuk ve kadınlar bulunabilirdi buralarda.

"Uvero kışlası deniz kıyısındaydı, bu nedenle kışlayı çembere alabilmek için üç yandan saldırmak gerekiyordu...

"Savaşın gelişmesi aşağı yukarı şöyle oldu: Fidel'in ateş ederek verdiği işaretten sonra herkes koşarak hedefe doğru atıldı. Garnizon, atışlarını daha çok savaşın yönetildiği komuta merkezimiz üzerinde yoğunlaştırarak sıkı bir ateşle karşılık verdi saldırımıza. İlk atışların üzerinden birkaç dakika geçmişti ki, Fidel'in yanında bulunan Julio Dias, alnından yediği bir kurşunla öldü. Dakikalar geçiyor, ama düşman ateşinde en ufak bir zayıflama görülmüyordu; bu da doğal olarak hedefe kesin saldırıda bulunmamızı engelliyordu.

"En zor görevi Almejda[20] üstlenmişti: kendi müfrezesiyle Raul'ün müfrezesine kışlaya cepheden saldırma olanağı sağlamak için, kışlanın ön kesiminde bulunan müstahkem mevkiyi ne pahasına olursa olsun düşürecekti. Batista'nın askerleri, kütük ve tomruklarla tahkim ettikleri mevzilerden, otomatik ve yarı-otomatik tüfeklerle açtıkları yaylım ateşle, zaten az sayıda olan mevcudumuzu sürekli kırıyorlardı. Sonunda Almejda, müf-

[20] Juan Almejda bugün Küba Komünist Partisi Merkez Komitesi Politbüro üyesidir.

rezesini ölüm saldırısına kaldırdı... Bu saldırı sonunda düşmanın son direniş yuvası da elimize geçmiş, kışlaya giden yol açılmıştı...

"Bir dönüm noktası oldu bu savaş bizim için. Bu savaştan sonra müfrezemizin savaşma azmi güçlendi, devrime olan inancımız daha da pekişti."[21]

Bu savaşa katılanlardan Binbaşı Luis Krespo da aynı görüşü paylaşıyor ve *"Tarihi Uvero Savaşı"* adlı yazısında şöyle diyor: "Uvero savaşı, önemi büyük bir olaydır. Tiranlığa karşı ilk büyük zaferimizi bu savaşla kazandık. Bu zafer genç Gerilla Ordusu'nun saygınlığını artırdı, gücümüze inancımızı pekiştirdi. Bundan başka, Uvero zaferi, Batista ve yardakçılarınca çıkarılan ve yayılan, Gerilla Ordusu'nun yokedildiği, Fidel'in ise gizlendiği yolundaki söylentileri darmadağın etti. Biz, Uvero'da ölen yoldaşlarımızı hiçbir zaman unutmayacağız. Onlara verebileceğimiz en büyük armağan da, kendilerinin can verdikleri amaç uğrunda art arda kazanacağımız zaferler olacaktır."[22]

Uvero savaşını halk, *Bohemia*'da yayınlanan ve Batista sansürünün gözünden mucize kabilinden kaçan bir röportajdan öğrendi: "Bir şafak vaktiydi, günlerden pazartesi, 27 Mayıs. Nöbetçiler her zamanki gibi görevlerinin başındalar. Çevreye egemen olan sessizlik ve dinginlik nöbetçilerin dikkatlerini iyiden iyiye uyuşturmuş. Garnizon ve çevre tamamıyla karanlık. Birden mitralyözlerin takırtıları kaplıyor her yeri, çığlıklar ve silah sesleriyle doluyor gece. Partizanlar, çağdaş yöntemlerle, 'komanto' taktiğiyle —başarıyı belirleyen şeyin otomatik silahlarla birdenbire ve sıkı bir ateş açmak olduğunu bilerek— büyük bir savaş veriyorlar. Bu, Fidelistlerin, düşmana indirdikleri büyük bir darbedir."[23]

Uvero'da kazanılan zafer, Kübalı yurtseverlerin yüreklerini sevinçle doldurdu. "Tüm Küba, Uvero zaferinin sevincini yaşıyordu, tıpkı bir zamanlar gerillaların 'Granma' ile Küba'ya çıktıklarında olduğu gibi.... Artık sansür bile, Sierra-Maestra'da yürütülen savaşları gizleyemiyordu..."[24]

---

21 "Sierra-Maestra'dan Havana'ya". Moskova. 1965. s. 40-44.
22 A. g. y. s. 47-48.
23 "Cuba". 1968. No. 2. s. 22.
24 "Küba. Tarihsel Etnografik Makaleler". Moskova. 1961. s. 44-45.

Diktatör, "Campo Columbia"da bayrakların yarıya indirilmesini emrederek, Uvero'da ölen askerleri için yas ilân etti.

Silahları az ve kötü, ama ülkenin özgürlük ve bağımsızlığı uğruna savaş azmi yüksek Gerilla Ordusu, kanlı rejimi devirme hedefine doğru adım adım ilerliyordu. Batista cellatlarının ayağının altından toprak kayıyordu.

13 Mart 1957 günü tüm Küba'da çılgınca bir girişimin haberleri duyuldu. Devrimci Direktorat üyesi bir grup genç, diktatörü devirmek ve halkı ayaklanmaya çağırmak için, Havana'da Başkanlık Sarayı'na ve "Reloh" radyo istasyonuna saldırmışlardı. Uzunca bir süredir Havana'da ve taşrada savaşçı öğrenci grupları örgütleyen Jose Antonio Echeverria, Carlos Guthcrros, Faure Chomon, Umberto Castelios[25] ve öteki öğrenci liderleri, bu saldırı için inceden inceye hazırlanmışlardı. Genel çizgileriyle harekât şöyle gelişmişti: Carlos Gutherres ve Faure Chomon komutasındaki 50 kişilik bir grup Başkanlık Sarayı'na saldıracak, muhafızların direnişini kıracak, Batista'yı yakalayarak öldürecekti.[26] Görevi bu grubu korumak olan bir başka grup da, çevredeki binaları ele geçirerek, asıl saldırı grubuna hareket serbestliği sağlayacaktı.

Jose Antonio Echeverria komutasındaki üçüncü grup "Reloh" radyo istasyonuna sızarak radyodan halkı ayaklanmaya çağıracaktı. Sonra bütün gruplar, daha önceden içinde küçük bir silah deposu oluşturdukları Havana Üniversitesi'nde toplanacaklar ve burayı ayaklanmanın merkezi yapacaklardı. Taşradan da çeşitli silahlı gruplar başkente getirilmiş ve önceden hazırlanan binalara yerleştirilmişlerdi. Birkaç gün boyunca bu gruplar, gerekli yönergeleri düzgün bir biçimde alarak 13 Mart günü verilecek olan işareti beklemişlerdi. O gün öğleden sonra saat üçte, saldırı grubu bir kamyon ve iki otomobille Başkanlık Sarayı önüne geldi, Sarayın dış-muhafızlarını öldürerek içeri daldı. Birinci katı ellerine geçirdikten sonra, bakanlar kurulu toplantı odasıyla Batista'nın çalışma odasının bulunduğu ikinci kata geçtiler. Ancak diktatör, gizli bir geçitten üçüncü kata kaç-

---

25 Jose Antonio Echeverria ve Carlos Gutherres, saldırı sırasında öldüler. Faure Chomon bugün Küba Komünist Partisi Merkez Komitesi Sekreterliği üyesi, Umberto Castilios ise binbaşı ve Havana limanı genel müdürüdür.

26 "La Sierra y el Llano". La Habana, 1963, s. 106.

mıştı ve Saray'ın asıl korunması burada bulunan iç-muhafızlar aracılığıyla sağlanıyordu. Devrimciler, çelik parmaklıklarla ayrılmış olan üçüncü kata geçemediler. Bu da bir yana, şiddetli mitralyöz ateşi karşısında büyük kayıplar vererek geri çekilmek ve dışarı çıkmak zorunda kaldılar. Bu arada Saray'ın dışındaki birlikler takviye edilmiş bulunuyordu.

Çoğunluğu Autentikler partisinin genç üyelerinden oluşan ve Başkanlık Sarayı'na saldıran asıl grubu korumakla görevli olan grubun yetersizliği ve önceden planlanan yerlerde bulunmayışı, saldırının başarısızlığa uğramasında önemli rol oynamıştır. Sarayı terketmek ve dışarda takviye edilmiş birliklerle çatışmaya girmek zorunda kalan devrimcilerden 25'i Saray meydanında Batista askerlerinin kurşunlarıyla can verdiler.[27] Pek çoğu yaralandı, kimileri ise kaçmayı ve gizlenmeyi başarabildiler.

Saray meydanında olup bitenlerden haberi olmayan Echeverria ve grubu, "Reloh" radyo istasyonunu ele geçirmeyi başarmıştı. Jose Antonio Echeverria, önceden hazırlanan mesajı radyodan okumaya başladı, ancak mikrofon bozuk olduğu için mesajın tümünü okuyamadı. Sonra da, plana uygun olarak, grubuyla birlikte arabalara binerek üniversite yolunu tuttu. Ancak yolda polis arabalarından üzerlerine ateş açılınca, polisle çatışmaya girmek zorunda kaldılar. Jose Antonio Echeverria bu çatışmada öldü. Kalanlar, Saray baskınından kurtulabilenlerin de gelmiş bulunduğu üniversite binasına sığınmayı başardılar. Gençler çatıya yerleştirdikleri bir makineli tüfekle üniversite binasında bir saat kadar dayanabildiler, sonra üniversiteyi terkettiler ve kaçarak deşifre olmamış arkadaşlarının evlerine gizlendiler. Bir süre sonra, aralarından bazıları —Faure Chomon da bunların içindeydi— Salvador Büyükelçiliğinden siyasal sığınma hakkı alarak yurt dışına çıkmayı başardılar ve tiranlıkla savaşlarını buradan sürdürdüler. O günden sonra devrimci öğrenci örgütünün adı 13 Mart Devrimci Direktorası olarak değiştirildi. Bu örgütün üyeleri daha sonra Eskambraio dağlarında silahlı savaşa başlayarak "26 Temmuz Haraketi"nin silahlı kuvvetlerine katıldılar.

27 Bu devrimcilerin adları, eski Başkanlık Sarayı'nın ana giriş kapısında bulunan mermer bir plakaya yazılıdır.

Devrimci Direktorat üyelerinin giriştikleri eylem son derece cesurca olmasına karşın, "26 Temmuz Hareketi" yönetiminin görüşü alınmadan ve Havana'daki yeraltı işçi örgütleriyle ilişki kurulmadan girişilmiş kendi başına bir eylemdi.

Sarayına yapılan bu başarısız saldırıdan sonra Batista, Küba halkı üzerinde yeni baskılar uygulamaya başladı. Yüzlerce kişi tutuklandı. Diktatör bundan başka, Gerilla Ordusu'nu köylülerin desteğinden yoksun bırakmak ve böylece onları Sierra-Maestra'da tecrit etmek için, dağlarda yaşayan köylüleri yığın halinde göçe zorladı. Ordu birlikleri Sierra-Maestra bölgesinden yaklaşık 6 bin köylüyü topraklarından kopararak başka bölgelere yerleştirdi.

Diktatörün aldığı bütün baskı önlemlerine karşın, gerilla hareketi günden güne büyüdü. Partizan yaşamının son derece ağır koşulları içinde, Gerilla Ordusu'nun er ve subaylarının savaş ustalıkları arttı, safları daha da büyüdü ve sıklaştı. Haziran 1957'ye gelindiğinde, Fidel Castro, müfrezesini artık iki kolona ayırabilirdi. Kolonlardan birine Jose Marti'nin adı verilmişti ve bu kolon doğrudan Fidel Castro'nun komutası altındaydı. Öteki kolona da (gizlilik düşüncesinden hareketle "Dördüncü Kolon" adı verilmişti) Ernesto Che Guevara komuta ediyordu.

75 savaşçıdan oluşan Guevara'nın Dördüncü Kolon'u Ombrito ırmağı vadisine yerleşerek bağımsız saldırılarda bulunmaya başladı. Ayrıldıklarından bir ay kadar sonra Guevara'nın kolonu Minas-de-Bueysito kasabasındaki bir düşman kışlasına baskın yaptı, kışlayı yaktı ve önemli miktarda silah ve teçhizat elde ederek otomobillerle dağa döndü.

Fidel Castro'nun kolonundan yüzbaşı Gilermo Garcia komutasındaki bir birlik Estrada-Palma kenti garnizonuna saldırdı, askerler savaşmadan kenti devrimcilere bıraktılar. Monkada saldırısının yıldönümünü kutlama anlamını taşıyan bu saldırının geniş siyasal yankıları oldu.

Guevara'nın Dördüncü Kolon'u Batista ordusunun garnizonlarına art arda baskınlar düzenledi. Bu kolonun en büyük başarısı, La Mesa vadisinde sabit bir gerilla üssü kurması oldu. Üs, olağanüstü güçlüklerle inşa edilen —inşaat malzemesi çok

uzaktan, elde taşınıyordu— binalarla donatıldı. Silah onarım atölyesi, saraçhane, ekmek fırını, okullar, hatta konferans salonu yapılmıştı. Silah atölyesinde partizanlar, o sırada kendileri için altın değerinde olan pirinç bomba ve çeşitli tahrip malzemeleri üretimine başladılar.

Daha sonra yine burada radyo istasyonu için bir bina yapıldı ve içi gerekli her türlü aygıtla donatıldı. İstasyonun adı *"Radio Rebelde"* ("İsyan Radyosu") idi. Radyo, Küba halkına ülkenin içinde bulunduğu durumla ilgili gerçekleri, gerilla savaşının amaçlarını ve hedeflerini açıklıyordu.

Radyo istasyonunun kuruluşunun 15. yıldönümünde yaptığı bir konuşmada Fidel Castro, *"Radio Rebelde"*nin gördüğü hizmetleri şöyle dile getiriyordu: " *'Radio Rebelde'* bütün cephelerden gelen savaş raporlarını, askeri durumu, bültenler halinde yayınlıyordu. Bu sayede bugün olayları bütün ayrıntılarıyla yansıtan zengin bir arşive sahibiz. *'Radio Rebelde'* bize gerçekten halka seslenme olanağını veren tam bir yığın haberleşme aracı oldu. *'Radio Rebelde'*nin çalışma ilkelerinden belli başlılarını burada belirtmem yararlı olacaktır: Radyomuz hiçbir konuda tek sözcük yalan söylemedi, hiçbir gerçeği olduğundan başka türlü göstermedi, şişirmedi, boyamadı. Böylece, savaşın gelişmeleri olduğu gibi, tüm çıplaklığıyla halka yansıtılmış oldu: düşmanın kayıpları ve bizim kayıplarımız çarpıtılmadan verildi; ele geçirdiğimiz silah, cephane ve askeri donanımlar (adet, çap, marka, tip olarak) olduğu gibi bildirildi. Ve hiç pişman olmadık bu tutumumuzdan. Aslında, *'Radio Rebelde'*nin, ülkedeki devrimci güçlerin eylem birliğinin haber merkezi olabilmesi de bu özellikleri dolayısıyladır. *'Radio Rebelde'*nin bir haber merkezi olması, önemi kendiliğinden anlaşılan bir konu; ancak onun bundan daha az önemli olmayan bir başka hizmeti de, farklı kolonlar ve cepheler arasındaki bağlantımızı sağlaması olmuştur.

Böylece *'Radio Rebelde'* tüm gerilla savaşı yılları boyunca, yalnızca bir yığın haberleşme aracı olarak değil, aynı zamanda haber merkezi olarak da hizmet etmiştir. En kritik günlerde durum halka bu istasyon aracılığıyla iletilebilmiştir... Ve belirli bir bölgeyi güçlükle kontrol edebildiğimiz pek zorlu bir dö-

neinde, bu radyo istasyonunu kurabilmek için olağanüstü güçlüklere katlanan Che Guevara'nın ileri görüşlülüğüne, zekasına pek çok şey borçluyuz."[28]

Gerilla Ordusu içinde olsun halk arasında olsun, çabucak sevilen ve tutulan *Cubano Libre* ("Özgür Kübalı") da aşağı yukarı aynı günlerde yayınlanmaya başladı. Batista'nın ordusu La Mesa'daki gerilla ordugâhına pek çok kez saldırıda bulundu. Bazan öyle durumlar oluyordu ki, güneyden kuzeye doğru yürüyen birlikler gerilla üssüne 4 kilometre, kuzeyden güneye doğru yürüyenler ise 3 kilometre kalana kadar üsse yaklaşabiliyorlar, ancak birtürlü ele geçiremiyorlardı. Üs, La Mesa'da öylesine erişilmez yere kurulmuştu ki, düşman için savaşın sonuna kadar öylesine erişilmez olarak kaldı.

O dönemlerde sayıca fazla olmamasına karşın Gerilla Ordusu'nun gösterdiği ilk başarılar, başta emekçi yığınları olmak üzere, Küba halkınca büyük bir coşkuyla karşılanıyordu. Bu başarılara ilişkin haberler yıldırım hızıyla ülkenin her yanına yayılıyordu.

Sierra-Maestra, diktatörlüğe karşı savaşın gerçek bir kalesi oldu. Fidel Castro'yu ve başında bulunduğu "26 Temmuz Hareketi"ni, bir zamanlar Fidel'i "başarısızlığa mahkum bir romantik" olarak nitelendiren burjuva muhalefet partileri de kabul etmek zorunda kaldılar. "26 Temmuz Hareketi"nin geniş halk yığınlarının güven ve desteğini kazandığını ve halkın "26 Temmuz Hareketi" temsilcilerinin katılmadığı hiçbir hükümet karşıtı koalisyon formülüne izin vermeyeceğini, hükümete karşı içinde "26 Temmuz Hareketi"nin bulunmadığı bir girişimin başarısızlığa mahkum olduğunu en dar görüşlü burjuva liderler bile anlamaya başlamışlardı.

Burada belirtmek gerekir ki, daha "Granma"nın Küba kıyılarına yanaştığı andan başlayarak, hükümetin baskı ve zulüm politikasına karşı sesini yükselten tek parti Halk Sosyalist Partisi olmuştur.

Burjuva partileri hükümetin hiçbir girişimine karşı çıkmazken ve korku içinde susmayı yeğlerken, Halk Sosyalist Partisi,

---

[28] "Granma", 11.II.1973.

bütün muhalefet gruplarına, Fidel Castro'yu ve onun gerilla müfrezesini destekleme yolunda açık tavır alma önerisinde bulunmuştur. Üstelik bu öneri, parti politikasında silahlı savaşın öneminin gereğince değerlendirilemediği bir dönemde yapılmıştır.

Blas Roca bu konuda şöyle diyor: "Parti, aslında sorunu çok öncelerden beri doğru koyuyordu: yani tiranlığın yarattığı koşullarda, yığınsal hareketlerin silahlı savaşa, tüm halkın silahlı isyanına dönüşmesi son derece olanaklıdır. Parti böyle koyuyordu sorunu ortaya. Ancak bu olanağın gerçekleşmesi için uzunca bir süre biz hiçbir önleme başvurmadık. Şöyle düşünüyorduk: halk hareketi, bu arada hatta uzun süreli genel grev, genel bir silahlı ayaklanmaya kendiliğinden dönüşecektir. Bu nedenle de gerektiği gibi hazırlanamadık, bu olanağı gerçekleştirmeye yönelik kadrolar oluşturamadık. Yanlışımız buradaydı işte."[29] Savaş süreci içinde Halk Sosyalist Partisi bu tür yanlışların üstesinden gelmeyi başardı, tiranlığın yıkılması için silahlı savaş örgütlenmesini gerçekleştiren Fidel Castro'nun tarihsel çabalarını gerektiği gibi değerlendirdi, devrimci güçlerin Gerilla Ordusu saflarını güçlendirmeleri uğruna yoğun bir savaşım verdi ve devrimci sürecin gelişmesine önemli katkılarda bulundu. Halk Sosyalist Partisi'nin gerillalara destek olunması çağrısı, halk düşmanı rejime karşı onun ilkeli devrimci tutumunun somut örneği oldu.

Burjuva muhalefet partilerinin liderleri bu çağrıya önce kulak asmadılar. Ancak Gerilla Ordusu'nun başarıları arttıkça, taktik değiştirmeye başladılar. Tabanlarının, sıradan üyelerinin seslerine kulak vermek zorundaydılar. Burjuva liderler, "26 Temmuz Hareketi"nin program ve hedefleriyle kendilerinin oportünist düşünceleri arasında uçurum gibi bir fark bulunmasına karşın, Gerilla Ordusu'nun zaferi kazanması durumunda bunun meyvesini yiyebilmek, yeniden iktidara gelebilmek için "Hareket"in liderlerine yaklaşma manevralarına başladılar. "Eylem birliği", "tüm muhalefet güçlerinin birlik ve dayanışması" vb. artık dillerinden düşmeyen sözler olmuştu. "Eylem

[29] *B. Roca.* Küba-Amerika'nın Özgür Toprağı. Moskova. 1961. s. 33-34.

birliği" kuşkusuz kimsenin karşı çıkamıyacağı bir istemdi. Nitekim ülkenin gerçekten devrimci bütün güçleri aynı belgiyi yineliyordu. Ancak burjuva politikacılarının siyasal sözlüğünde, eylem birliği, özçıkarlarını gizlemek için kullanılan bir kavramdı. Olayların sonraki gelişmeleri de bunun böyle olduğunu tüm çıplaklığıyla gözler önüne sermiştir. 1957 yazında, Gerilla Ordusu yöneticileri, Ortodoks ve Autentiklerin temsilcilerinin, daha doğrusu bu partilerin açıkça Batista'nın suç ortağı durumuna düşmemiş olan kanatlarından temsilcilerin, bütün muhalefet parti ve gruplarının birleşik cephe oluşturmaları konusunu ele almak üzere, Sierra-Maestra'ya gelmelerine izin verdiler.

1957 Haziran'ında, Ortodoksların lideri Raul Chibas ile Autentiklerin temsilcisi Merkez Bankası eski başkanlarından Flip Pasos, Sierra-Maestra'da Gerilla Ordusu Kurmay Karargâhına geldiler. Uzun tartışmalardan sonra kabul edilen "Sierra Deklarasyonu"nda, sivil bir devrimci cephenin kurulması zorunluluğundan sözediliyor, diktatörün istifa etmesi ve ABD'nin diktatöre yardıma son vermesi isteniyordu. Deklarasyonda ayrıca, Batista hükümetinin yerini alacak olan geçici hükümetin (hükümet başkanlığını da F. Pasos istiyordu) alacağı başlıca önlemler sıralanıyordu: Bütün siyasal tutuklular zaman yitirilmeksizin salıverileceklerdir; yurttaşlık hak ve özgürlükleri tanınacaktır; devlet malını çalma, rüşvet, soygun politikasına son verilecektir; sendikalar demokratikleştirilecek ve bütün sendikalarda, sendikal birliklerde serbet seçimler yapılacaktır; zaman yitirilmeksizin okuma-yazma seferberliği başlatılacaktır; tarım reformunu gerçekleştirmek için gerekli temel hazırlıklar yapılacaktır; enflasyona son verecek ve ulusal kaynakları üretim alanına aktaracak bir maliye politikası izlenecektir; ülkenin sanayileşmesine hız verilecektir vb..

Bu deklarasyon, gerilla liderlerinin ısrarla üzerinde durduğu, toprakların yoksul köylülere karşılıksız olarak dağıtılması gibi ilkesel sorunlarda köktenci bir takım dönüşümleri öngörüyor olmasa da, Fidel Castro'nun ve "26 Temmuz Haraketi"nin otoritesinin ne kadar arttığını göstermesi ve bütün muhalefet güçlerinin birliğini sağlama yolunda ciddi bir adım olması bakımından önemlidir.

"Sierra Deklarasyonu"nu yorumlayan Ernesto Che Guevara şöyle diyor: "Bunun, bizim çabalarımızı sınırlayan minimum bir program olduğunu biliyorduk, ama öte yandan isteklerimizi Sierra-Maestra'dan dikte ettirmemizin zor olduğunu da biliyorduk. Uzun bir süre, bizim askeri gücümüzden ve halkın Fidel Castro'ya olan büyük güveninden, Kuzeydeki egemenlerine sıkı sıkıya bağlı komprador burjuvazi aracılığıyla Küba'da emperyalizmin egemenliğini sağlamaya yönelik entrikalar çevirmede yararlanan birtakım "dostlar"a katlanmamızın nedeni de bundan başka bir şey değildi."[30]

Bütün muhalefet güçlerinin birlik ve dayanışmalarını hem olanaklı hem de zorunlu gören Fidel ve arkadaşları, gerçek birlikle hiç ilgisi olmayan, iktidara dolaylı yollardan gelebilmek ve kendilerine siyasal sermaye toplamak için Gerilla Ordusu'yla ilişki kuran burjuva politikacılarının, "Hareket" üzerine spekülasyon yapmalarına olanak vermediler.

Burjuva muhalefet partilerinin "26 Temmuz Haraketi"ni içine sürüklemeye çalıştıkları uzun entrikalar zincirinin bir halkası da, 1957 Kasım'ında Miami'de yapılan toplantı oldu. Bu toplantıda "Miami Paktı" adıyla da bilinen "Batista diktatörlüğüne karşı Küba muhalefet birliği belgesi" adında bir belge imzalandı. Belgede, Küba Özgürlük Kurulu adında bir kurulun oluşturulduğu ilan ediliyor, ülkede gerçekleştirilmesi tasarlanan dönüşümler bir program olarak sunuluyor ve Flip Pasos Başkanlığa aday olarak gösteriliyordu. Belge, çok çeşitli siyasal parti ve grup tarafından imzalanmıştı (Küba Halk Sosyalist Partisi toplantıya çağrılmamıştı; öte yandan belgenin altında imzası bulunan partilerden büyük kısmı açıkça antikomünist çizgide bulunan partilerdi; bir kısmı ise öteden beri izleyegeldikleri politikalarıyla emperyalizm yanlısı eğilimlerini açıkça göstermiş partilerdi). Belgenin altında "26 Temmuz Hareketi" temsilcilerinin de imzaları vardı. Ancak "Hareket"in, "pakt"ın altında imzası bulunan üç temsilcisi ABD'ye tamamen başka görevler için gönderilmişlerdi ve bu toplantıya katılmak için herhangi bir yetkileri de yoktu. Öte yandan Miami'deki toplan-

---

30 *I. Lavritskiy.* A. g. y., s. 118'den alıntı.

tının düzenleyicileri, "26 Temmuz Hareketi" yöneticilerine, toplantının amaçları ve hedefleriyle ilgili en küçük bir bilgi vermemişlerdi. Bu gerçek, burjuva muhalefetin amaçladığı şeyin, Gerilla Ordusu'nun etki ve otoritesinden yararlanarak yeni bir burjuva geçici hükümeti oluşturmak, Gerilla Ordusu zaferi kazandığı anda hükümet koltuklarını kapmak ve kazandığı zaferi Küba halkının elinden almak olduğunu tüm açıklığıyla gözler önüne sermiştir.

Fidel Castro ve arkadaşları, burjuva muhalefet kampının siyasal entrikalarına tam kendilerine yakışan bir karşılık vermişlerdir.

Miami Paktı'nı kaleme alanlara verdiği yanıtta Fidel Castro, şöyle demiştir: "Asgari incelik ve sorumluluk gereklerinin bile yerine getirilmeyişini anlamak güçtür. 'Hareket'in yöneticilerine ve militanlarına hiç danışılmadan kotarılan bir paktı 'Hareket'in de imzaladığını —hem de en geniş bir biçimde— yaymak, 'Hareket'in gelecekteki eylemlerini bağlayacağını bile bile böyle bir davranışta bulunmak, bize göre son derece üzücü ve onur kırıcıdır... Devrimci '26 Temmuz Hareketi' sözkonusu toplantıya katılması için ne bir temsilci atamış ne de herhangi bir örgüte yetki vermiştir. Temsilcisi olduğunuz örgütler, birlik ilkelerini 'Hareket'in yönetimiyle değil de, tek tek birtakım üyeleriyle tartışmakta sakınca görmemiş olsalar bile, yine de bu ilkelerin (ki hepsi de bizim Sierra-Maestra'da imzaladığımız belgedeki ilkelerden geridir) 'Hareket'in yönetimine danışmadan, yönetimin onayını ve rızasını almadan kesinlikle yayınlanmaması gerekirdi. Bunun dışında bir davranış, yalnızca yayınlamak için belge imzalamak ve örgütümüzün adından sahtekarca yararlanmak demektir... Görüşmelerinde hazır bulunmadığımız, tartışmalarına katılmadığımız birtakım ilkelere dayalı bir birlik anlaşması imzalamak, bu anlaşmayı böyle bir işe yetkisi olmayan kişilerle imzalamak ve bunu, yurt dışında, hiçbir tehlikeyle karşılaşma olasılığı bulunmayan bir yerde, büyük bir kentin lüks koşullarında yayınlamak ve böylece de 'Hareket'in yönetimini, aldatılmış bir kamuoyuna karşı hileli paktı savunmak zorunda bırakmak... Bütün bunlar alçakça bir tuzaktan başka bir şey değildir. Gerçek bir devrimci örgütün böyle bir

tuzağa düşmesi beklenemez. Bu, Küba halkını ve tüm dünyayı aldatmaktan başka bir şey değildir."[31]

Fidel'in bu açık ve net yanıtı, bütün serüvencilere ve entrikacılara, "26 Temmuz Haraketi" yönetiminin, burjuva "muhalefet"in kurduğu tuzaklara düşmeyeceğini gösterdi. Bu yanıt, burjuva "muhalefet"in halka karşı giriştiği her türlü oyunu ve entrikayı daha kundağındayken bozmuştu. "Miami Paktı" yalnızca kâğıt üzerinde kaldı. Fidel Castro bu konuda şöyle diyor: "Yalnız kalmıştık. Ama bu yalnızlık, 'bin kez yalnız kalmak, kötü bir mecliste bulunmaktan iyidir' örneğindeki gibi bir yalnızlıktı."[32]

1957 yılı, Gerilla Ordusu'nun durumunun güçlendiği, Batista rejimine karşı hoşnutsuzluğun daha da arttığı ve toplumun gitgide daha geniş katmanlarına yayıldığı bir yıl oldu. Huzursuzluğun ordu saflarında da başgöstermesi, yılın en ilginç gelişmelerinden biriydi. 5 Eylül 1957 günü Senfuegos kentinde, deniz kuvvetlerine bağlı birliklerde patlak veren olaylar bunun en parlak örneğidir. Ayaklanan askerler "26 Temmuz Hareketi"nin Las Vilias bölgesinde illegal çalışan militanları ile ilişki içindeydi. Senfuegos'taki askeri ayaklanma, Emilio Aragones Navorro'nun [33] 1956 yılında hazırladığı bir plan üzerine gelişti.

1957 yılı başlarında Emilio Aragones, Senfuegos'taki denizci askerlerle ilişki kurmuş ve onlara planını açıklamıştı; bu plana göre, başka kentlerdeki savaş gemileri de Senfuegos'la aynı anda ayaklanacaklardı. Ancak, "26 Temmuz Hareketi"nin doğrudan doğruya ayaklanma hareketinin içinde bulunan 35 militanının tutuklanması, bu planın gerçekleşmesini engelledi.[34] Yeni bir ayaklanmanın hazırlıklarına girişildi; hazırlıkları eski donanma subaylarından Dionissio San Roman[35] ve Julio Camacio[36] birlikte yürütüyorlardı.

Ayaklanan denizciler, Senfuegos'taki askeri deniz üssünü işgal ettiler, burada ele geçirdikleri önemli miktarda silahı, kendi-

---

31 "Bohemia", 2. II. 1958, s. 82-85.

32 *F. Castro.* Konuşmalar. 1961-1963. Moskova, 1963, s. 434.

33 Emilio Aragones Navarro, devrimin zafere ulaşmasından sonra önemli görevlerde bulundu. 1973'ten beri de Küba Cumhuriyetinin Arjantin Büyükelçiliğini yapmaktadır.

34 *A. Menendez.* Un Levantamiento popular. "Bohemia", 1973 No. 36, s. 4-11.

35 D. San Roman, ayaklanmanın bastırılması sırasında öldürüldü.

36 Julio Kamacio Agiler bugün Küba Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi ve Partinin Pinar del Rio Komitesi Birinci Sekreteridir.

lerini desteleyen halka dağıttılar. Başka kentlerde bu ayaklanmayı izleyen ayaklanmalar olmamasına ve Senfuegoslu denizciler tecrit edilmiş durumda kalmalarına karşın, kenti sonuna kadar savunmaya karar verdiler. Denizciler kahramanca direndilerse de takviye edilen hükümet birlikleri aynı gün akşama doğru duruma egemen oldular. Hemen ardından da kentte huharca bir katliama giriştiler. 600'den fazla insan öldürüldü, askeri üniforma içindeki cellatlar birçok insanı diri diri toprağa gömdüler.

Ordu içinde yeni bir temizlik hareketi başladı. Hükümete karşı girişilen komplo hareketine katılmaktan kuşku duyulan çok sayıda subay tutuklandı. Resmi bir bültenle, kara ve deniz kuvvetleriyle polis örgütü içinde görevlerinden alman ya da başka bir birliğe atanan askerlerin listesi yayınlandı. Temizliğin ne kadar geniş boyutlar aldığı, ve yalnızca deniz kuvvetlerini değil, kara kuvvetleriyle polisi de kapsadığı, bu resmi bültenden de anlaşılıyordu.

Hava kuvvetlerinden 11 pilot, Senfuegos'taki ayaklanmayla ilgili olarak, verilen "emre itaatsizlik" suçundan 6-8 yıl hapse mahkum edildiler. Çoğu Amerikan hava üslerinde eğitim görmüş olan bu subaylar, 5 Eylül'de, hükümetin karşı saldırıya geçtiği anda, Senfuegos'ta isyancı denizcilerin tuttukları mevzileri havadan bombalama emrini yerine getirmemekle suçlandırıldılar. Askeri mahkeme, pilotları uçaklarına yükledikleri bombaları Hagua körfezi üzerinde denize bırakmakla suçladı. 17 subaya da, hükümete karşı girişilen ayaklanma ile ilgili "bilgileri gizlemek" suçuyla 1-6 yıl hapis cezası verildi. Bu 17 subaydan 10'u hava kuvvetlerinden (pilot), kalanları da kara ve deniz kuvvetlerindendi.

Deniz Kuvvetleri Komutanlığı diktatöre başvurarak, rejimin muhaliflerine katılan 3 denizci subaya verilen ölüm cezalarının bağışlanmasını istedi. Batista isteği kabul etti ve subayların idam cezaları 30 yıl hapis cezasına çevrildi.

Denizciler isyanının gelişmelerini ve yıkımla sonuçlanmasının nedenlerini irdeleyen Ernesto Che Guevara şunları söylüyor: "İsyancılar başlangıçta duruma egemendi; ama sonra bir hata yaptılar: Senfuegos'a çok yakın bir yerde bulunan Camb-

raio dağlarına çekileceklerdi. Üstelik kentteki bütün ulaşım araçları ellerindeydi, hiçbir engelle karşılaşmadan dağlara çekilebilirler ve orada sağlam bir cephe oluşturabilirlerdi.

"Ayaklanmaya '26 Temmuz Hareketi'nin yöneticileri ve halk yığınları da etkin olarak katıldılar. Ancak ayaklanmayı yöneten subaylar akademi mezunuydular ve halk savaşının bir parçası olarak gerilla savaşını küçümsüyorlardı. Ama, önlerinde başka çıkar yol kalmamış olduğundan onlar da kent sokaklarında ölümüne çatışmaya karar verdiler. Sonuçta düşmanın üstün güçleri karşısında tümüyle kırıldılar."[37]

Verdiği ağır kayıplara karşın Gerilla Ordusu, 1957 yılı sonlarına doğru önemli bir bölgeyi denetimi altında tutmaya başlamıştı. Tüm Sierra- Maestra bölgesi hükümet güçlerinden temizlenmişti. İsyancı güçler, Sierra-Maestra'nın kuzey kolundaki bazı yerleşim merkezlerini de denetimleri altına almışlardı. Gerilla Ordusu'nun bundan sonraki stratejik hedeflerine ulaşması amacıyla Fidel Castro, ordu içinden iki kolon daha ayırdı: Frank Pais'in adını alan Altıncı Kolon'a Raul Castro, Üçüncü Kolon'a ise Juan Almejda komuta edeceklerdi. Juan Almejda'nın Üçüncü Kolon'u Santiago-de-Cuba yakınlarında El Cobra bölgesinde art arda başarılı eylemlerde bulundu.

Frank Pais'in adını taşıyan Altıncı Kolon'a ise çok zor, ama o ölçüde de onurlu bir görev verilmişti: dağlardan ovaya inmek, Oriente'yi geçmek, Mayaria bölgesine ulaşmak ve burada, Oriente'nin kuzeyinde, yeni ve büyük bir gerilla hareketi başlatmak, bir başka deyişle, İkinci Doğu Cephesi'ni oluşturmak...

1 Mart 1958 günü Raul Castro üstlendiği ağır görev için harekete geçti. Gerillalar dağdan indiklerinde Raul onlara şöyle seslendi: "Şu anda ovadayız. Gizlenebileceğimiz dağlardan yoksunuz burada. Düşman için kolayca hedef olabiliriz. Çünkü daha önce hiç bulunmadık buralarda ve tümüyle bilmediğimiz yerler buralar. Sürekli olarak yeni kılavuzlar bulmamız gerekiyor kendimize, dolayısıyla riske girmemiz, yani bize gerekli olan yolu gösterecek kimselere güvenmemiz gerekiyor... Yemek yiyebilecek miyiz, yiyemiyecek miyiz, yersek nerede nasıl yi-

---

[37] "Sierra Maestra'dan Havana'ya", s. 74.

yebileceğiz bilmiyoruz; uyuyup uyuyamıyacağımızı, cephane bulup bulamayacağımızı bilmiyoruz: cephanemiz az ve ne pahasına olursa olsun bunu bulmamız gerekiyor. Vatanımıza karşı borcumuz var. Ve bizim son haykırışımız: 'Ya özgürlük, ya ölüm! İleri yoldaşlar! İleri!' "[38]

Altıncı Kolon, komutanıyla birlikte 82 savaşçıdan oluşuyordu. Bunlardan yalnızca 53'ünün silahı vardı. Ama yine de Altıncı Kolon, üzerine aldığı görevi yerine getirdi, Batista'nın askerleriyle kaynayan bölgeyi görülmemiş bir yiğitlik göstererek geçti, ana şoseye çıktı ve ayın sonlarına doğru Oriente'nin kuzeyinde Sierra-del-Kristal'in gür ormanlarına erişerek burada İkinci Doğu Cephesi'nin çekirdeğini oluşturdu. İki ay kadar sonra ise, Frank Pais'in adını taşıyan İkinci Doğu Cephesi, 500 okulu, 14 havaalanı, onlarca hastanesi, yüzlerce kilometre yolu ve bütün yönetim organlarıyla devrimci bir devletin ön örneğini (prototip —ç.) oluşturacak biçimde 15 bin kilometre karelik bir bölgeyi denetimleri altında bulunduruyordu.

Tüm Oriente bölgesi ateşler içindeydi. Escambraio dağlarında, adanın ortasında, diktatöre karşı yeni direniş yuvaları ortaya çıkmıştı. Camagua ve Pinar-del-Rio bölgelerinde de hükümet birlikleriyle silahlı çatışmalar başlamıştı. Savaş gitgide kızışıyordu. Ülkenin ilerici güçleri, diktatörlük rejimine karşı son ve kesin savaşa hazırlanıyorlardı.

[38] "Cuba". 1966. No. 1, s. 55.

"KÖYLÜLERİN TOPRAKLAR ÜZERİNDEKİ HAKLARINA İLİŞKİN" 3 NO'LU SİERRA-MAESTRA YASASI

"Toprak, işleyenindir!"
Devrimin tarım belgisi

KÜBALI köylüler, başta besin maddeleri olmak üzere, ellerinde avuçlarında ne varsa vererek Gerilla Ordusu'nu devrimin bütün aşamalarında geniş ölçüde desteklediler, Gerilla Ordusu'nun saflarını sıklaştırdılar. Köylülerin diktatörlüğe karşı verilen savaşa katılması, her şeyden önce, devrimin öngünlerinde köylülüğün sosyo-ekonomik durumunun belirlenmesine yaradı. Sosyalist devrimde ve genel olarak emekçilerin sömürücülere karşı verdikleri sınıf savaşımlarında köylülüğün rolüne ilişkin marksist-leninist ilkeler, Küba örneğiyle parlak bir biçimde doğrulandı. Az topraklı ve topraksız köylüler, F. Engels'in sözleriyle, "...herkesten daha çok kentlerin sanayi işçilerine yakın olan, onlarla aynı yaşam koşullarını paylaşan, hatta onlardan çok daha yoksul durumda bulunan bir sınıftır".[1]

İsyan hareketinin yöneticileri de, daha devrim savaşı sırasında, köylülüğün durumunu iyileştirmek için ellerinden gelen her şeyi yapmışlar, "Toprak, işleyenindir!" belgisini yükselterek, devrimin, köylülerin yüzyıllık düşünü gerçekleştireceğini dile getirmişlerdir.

Latifundist mülkiyet biçiminin yok edilmesi, kır emekçilerinin sömürüden kurtarılması, üretici güçlerin yollarını tıkayan

[1] *K. Marx - F. Engels.* Yapıtlar. c. 16, s. 420.

engellerin temizlenmesi, geniş demokratik dönüşümlerin gerçekleştirilmesi, Küba'da devrimin gelişmesinin ve derinleşmesinin en önemli koşullarını oluşturuyordu.

Tarım emekçilerinin ve yoksul köylülüğün ulusal kurtuluş savaşına geniş ölçüde katılmaları, Küba devriminin ilk aşamasının belirgin özelliği ve Batista rejiminin yıkılmasının nedenlerinden biridir. Geniş köylü yığınları için ulusal kurtuluş savaşı, toprak için savaşla özdeşleşti; bu durum da devrim savaşına güç kattı, geniş boyutluluk kazandırdı.

Gelişmesi geniş ölçüde tarımsal üretime bağlı olan Küba'da tarım alanında önemli birtakım dönüşümlerin gerçekleştirilmesi, yalnızca köylü sorununun çözümü için değil, halkın çok büyük bir kesiminin çıkarlarını doğrudan ilgilendirmesi bakımından da zorunlu bir koşuldu. Bu dönüşümler gerçekleştirilmeksizin, bunlarla karşılıklı ilişkiler ve etkileşimler içinde bulunan ekonomik ve politik sorunların çözümü ve ülkenin ekonomik bağımsızlığının kazanılması olanaksızdı. "Emperyalist kumpanyaların ve tekellerin toprak üzerindeki tekelleri, köylerde tarım emekçilerinde ve kent emekçilerinin çoğunluğunda işsizliğin, gelir düzeylerinde ve satın alma güçlerinde düşüklüğün başlıca nedeniydi... İç pazarın sınırlılıktan kurtulması ve ulusal sanayinin gelişmesi ancak köktenci bir tarım reformunun uygulanmasıyla olanaklıydı."[2]

Burjuva partileri ve hükümet, sosyal yapıları gereği ülkede köktenci tarımsal dönüşümleri gerçekleştirebilecek durumda değillerdi. Tarım programlarında, boş, sahipsiz toprakları sınırlı ölçüde kolonize etme dışında —ki bu da kâğıt üzerinde kalmıştır,— ciddi hiçbir ilkeye yer verilmiyordu.

Egemen güçler, köylülüğün devrimci canlılığını yok etmek, köylü hareketini denetimleri altına almak amacıyla, özü, köylü ile toprak sahibi arasındaki uzlaşmazlığı ikincilerin yararına çözümlemek olan "tarım reformu"nu değişik biçimleriyle sunarak, köylülük arasında ayrılık çıkarmaya yönelik bir politika izliyorlardı. Bunlar, 1930'larda ve 40'larda, köylülerin kendiliklerinden oluşturdukları birliklere karşılık olarak "kollogial

---

2 "Barış ve Sosyalizm Sorunları", 1961, No. 1, s. 66.

birlikler" adını verdikleri (Küba Kolonlar Birliği, Hayvancılar Birliği, Kahve Üreticileri Ulusal Birliği vb.) örgütler oluşturarak, sosyal demagoji ve ufak-tefek sadakalarla yoksul ve orta köylülerin savaşımlarını engellemeye, onları şaşırtmaya ve kendilerinden yana çekmeye çalıştılar. Örneğin 1933'te Maciado hükümeti, yoksul köylü ailelerine gerekli toprak işleme araçlarıyla birlikte 13 hektar toprak dağıtılmasını öngören 108 sayılı kararnameyi yayınladı. Ancak ne diktatör, ne de onun yerini alanlar bu kararnameyi yaşama geçirmek için herhangi bir şey yaptılar.

Liberal Parti'nin 1935 tarihli tarım programında, "özel mülkiyette bulunan ve işlenmeyen topraklar ile işlenmeyen devlet topraklarının az topraklı köylülere, (devlet ya da toprak sahibiyle) yarıcılık anlaşması imzalaması koşuluyla dağıtılması... Çiftçinin tarımsal çalışmalarda yetenekli olduğunu ve sözkonusu anlaşma hükümlerini yerine getirebileceğini kanıtlaması durumunda (3 kabaleriadan fazla olmamak üzere) toprak dağıtılması..." öngörülüyordu.

"Fundamentos" dergisi bu programa ilişkin olarak, "Hiç kuşkusuz, diyordu, bu program burjuvazinin de desteklediği tam bir latifundist tarım programıdır ve devlet topraklarının dağıtılmasına yöneliktir".[3]

Öteki partilerin, özellikle de Demokratik ve Cumhuriyetçi partilerin tarım programları da öz olarak, Liberal Parti'nin programından farklı değildi. Ortodokslar partisine gelince, çok devrimci bir dille kaleme alınmış olmasına karşın, onların programları da demokratik bir tarım reformunu öngören bir program değildi.

Halk yığınlarının giriştiği geniş anti-latifundist hareketin baskısıyla kabul edilen 1940 Anayasası'nda, latifundiyalar biçimsel olarak kapatılıyor ve ulusal topraklar Küba yurttaşlarına geri veriliyordu. Anayasanın bu konuyu düzenleyen 90. maddesi şöyleydi: "Latifundiyalar yasaklanmıştır; bu işletmelerin ortadan kaldırılması için, bir kişi ya da örgütün sahip olabileceği azami toprak miktarı yasayla saptanır... Yasa, sahip olunan

---

3 "Fundamentos", 1950, No. 102, s. 851.

toprakların genişletilmesini ve bunların yabancı kumpanyaların eline geçmesini engelleyici, topraklara Küba Cumhuriyeti yurttaşlarının sahip olmasını sağlayıcı önlemler alır."[4]

Ama, Anayasanın bu maddesinin yaşama geçirilmesi konusunda burjuva partilerinden hiçbirisi en küçük bir çaba göstermemiştir.

Ülkede, tarımsal alanda önemli atılımları öngören bir program, 1950'de yapılan Beşinci Ulusal Köylü Kongresi'nde kararlaştırılmıştı. Kongrede kabul edilen karar tasarısında, emperyalistlerin topraklar üzerindeki mülkiyetine son verilmesi, latifundiyaların varlığına son verilmesi ve toprakların tarım araçlarıyla birlikte köylülere dağıtılması temelinde bir tarım reformu yapılması isteniyordu. Ve, Kongre kararında, tarım reformuyla, yabancı kumpanyaların toprak mülkiyetine son verilmesi, tek tek kişilerin ya da şirketlerin sahip olabilecekleri azami toprak miktarının saptanması, latifundiyaların toprak fazlasının kiracı ya da yarıcı köylülerle tarım işçilerine dağıtılması, az topraklı köylüye ek toprak verilmesi, yarı feodal kalıntıların tümüyle ve kökten kaldırılması, köylülere toprağı işlemelerini sağlamak için tarımsal kredi, araç-gereç ve tohumluk dağıtılması gerektiği belirtiliyordu.[5]

Ama yerli oligarşi ve yabancı sermayenin egemenliği koşullarında böylesi ilerici istemlerin gerçekleştirilebilmesi olanaksızdı.

1952'de iktidara geldiğinde Batista, "tarım reformu"nun başlangıcını oluşturmak üzere "toprakların kolonizasyonu"na ilişkin bir kararname yayınladı. Ancak yaşam kısa sürede bunun, köylüleri aldatmak, onların kafalarını bulandırmak, köylüleri yasal istemleri uğruna savaşımdan vazgeçirmek için alınmış olağan önlemlerden biri olduğunu gösterdi. Bu projenin uygulanması için ayrılan 5 milyon pesonun yarıdan fazlası, konuyla ilgili memurlar tarafından çalınıp çırpıldı; köylüler de yine eskisi gibi topraksız kaldılar.[6]

Bu girişimiyle Batista, egemen sınıfların, köylü yığınların-

---

4 "Constitucion de la Republica de Cuba". La Habana, 1940, s. 26.
5 "Fundamentos", 1950, No. 103, s. 951.
6 *Severo Aguirre*. La Revolucion Agraria. La Habana, 1961. s. 5.

daki "toprak açlığı"nı gidermek yoluyla hoşnutsuzlukları azaltma politikalarının uygulayıcısı olmuştur. Bunun yanısıra, diktatör, latifundistlerce işlenmeyen, bakımsız, yüzüstü bırakılmış topraklar üzerinde oturan köylülerin ensesinde boza pişirmekten de geri durmadı. Sonuçta, Batista diktatörlüğü sırasında köylülerin durumları daha da kötüleşti.

Küçük köylülerle tarım işçilerinin, yabancı sermaye ve yerli tarım burjuvazisi tarafından sömürülmeleri alabildiğine arttı, yabancı sermaye ile yerli burjuvazi arasındaki sıkı işbirliği daha da güçlendi. Bu durum, doğal olarak, geniş köylü yığınlarıyla toprak burjuvazisi arasındaki uzlaşmaz çelişkileri daha da derinleştirdi. Tarımda kapitalist ilişkilerin gelişmesi, tarım proleterlerinin ve yarı-proleterlerinin sayısını artırırken, nitelik olarak onları kent işçilerinin sınıfsal konumuna daha da yaklaştırdı.

Köylü yığınlarının tarım sorununa yaklaşımlarında köklü değişiklikler görülüyordu; isyan hareketinin gelişmesi, geniş köylü yığınlarında, özellikle de bunların en yoksul kesimleri üzerinde devrimcileştirici bir etki yapıyordu.

Silahlı savaşın daha başlangıç dönemlerinde Monkada kışlası saldırısını düzenleyenler, köktenci bir tarım reformunun gerçekleştirilmesini zorunlu gördüklerini belirtiyorlardı. 1953 Eylül'ünde, mahkemede yaptığı konuşmada Fidel Castro şöyle diyordu: "Devrim hükümeti, şu anda kira ödemekte olan 100 bin küçük üreticiyi işledikleri toprakların sahibi yapacak ve toprak sorununu kökünden çözümleyecekti: Anayasada öngörüldüğü gibi her tarımsal işletme için azami toprak miktarını belirleyecek, geri kalan bütün toprakları istimlak edecekti; bu, yasadışı olarak el konulmuş olan devlet topraklarının yeniden devlete dönmesi demek olacaktı. İstimlak edilen topraklar köylülere, özellikle de kalabalık aileli köylülere dağıtılacak, pahalı makinelerden, et kombinalarından, tarım ve hayvancılık uzmanlarından ortaklaşa yararlanmayı sağlamak için tarımsal kooperatifler kurulacaktı. Bunların yanısıra köylülere parasal kaynak sağlanacak, gerekli araç-gereç verilecekti. Köylülerimiz gerekli bilgiyle donatılacak ve korunacaklardı."[7]

---

[7] *F. Castro.* Konuşmalar. Moskova, 1960, s. 50.

1953 ayaklanmasının başarıya ulaşması halinde hemen yayınlanmak üzere hazırlanan 5 devrim yasasından ikinci ve dördüncü yasalar tarımda üretim ilişkilerinin değiştirilmesini ve köylülerin durumlarının düzeltilmesini öngörüyordu. İkinci yasa, toprakların kolonlara, alt-kolonlara, kiracılara, yarıcılara, parasız olarak dağıtılmasını (bu toprakların eski sahiplerine 10 yıllık gelir karşılığı para ödenmesini); dördüncü yasa ise, bütün kolonlara, yetiştirdikleri şeker kamışının gelirinin % 55'inin verilmesini, ayrıca 3 yıl ya da daha fazla bir süredir aynı toprağı işleyen küçük kolonlara en az 40 bin arrobalık (1 arroba = 11,5 kg) kota güvencesini içeriyordu.

Yasalar hukuksal yönden Anayasanın 90. maddesine dayandırılıyordu. Ayrıca, daha sonra —devrimin zafere ulaşmasından sonra,— çok daha köktenci yasaların çıkarılması öngörülüyordu.

10 Ekim 1958'de gerillalarca kabul ve ilan edilen ve 3 No'lu Sierra-Maestra Yasası diye bilinen "Köylülerin Toprak Üzerindeki Haklarına İlişkin" yasa, tarım emekçilerinin tiranlığa karşı verilen savaşa yığınlar halinde katılmalarında büyük rol oynamıştır.[8]

Küba'nın zaferden sonraki tarım programının da temelini oluşturan bu yasanın içerdiği başlıca ilkeler şunlardı: tarım ve sanayinin birbiriyle uyumlu olarak gelişmesini sağlama, köylülerin yaşam düzeylerini yükseltme, latifundiya ve minifundiyaların varlıklarına son verme, toprağı işleyenlerin tümünü işledikleri toprağın sahibi yapma, tarımsal üreticilere devletçe yapılan kredi yardımını artırma.

Yasanın 1. maddesi şöyleydi: "Devlete ait toprakları işlemekte olan köylüler, ortakçılar, kiracılar, yarıcılar, kolonlar, alt--kolonlar, 5 kabalareia ya da daha az toprağı olan ve bu durumlarını belgelendiren prekaristalar, işlemekte oldukları toprakların sahibidirler." Öte yandan yasanın 2. maddesine göre yoksul köylülere, 2 kabaleriaya kadar olan toprağın ücretsiz dağıtılması öngörülüyordu,

Yasa köylülere tarımsal üretimin artırılması için yardımda

---

[8] "Leyes del Gobierno Provisional de la Revolucion", vol. II. La Habana, 1959. s. 131-148.

bulunma güvencesi de veriyordu. 26. maddede şöyle deniliyordu: "Devlet, toprakların yeni sahiplerine tohumluk, tarımsal araç-gereç ve ulusal ekonomiyi güçlendirecek yönde üretimlerini artırmayı sağlayacak düşük faizli kredi sağlar; ayrıca, üreticilerden, kendilerinin ve tüketicilerin çıkarlarına uygun fiyatlarla ürün satın almayı garanti etmek amacıyla, ürün alımıyla ilgilenen kurumların etkin bir biçimde çalışmalarını sağlar."[9]

İsyan Ordusu'nun denetimi altında bulunan bütün topraklarda yasa hemen yürürlüğe konuldu. Taktik amaçlarla yasaya, latifundiyaların varlıklarına hemen son verileceği hükmü konulmamıştı; ancak yine de yasada, Cumhuriyetin gelecek hükümetini, "1940 Anayasası'nın latifundiyalarla ilgili 90. maddesi hükmünün uygulanmasını sağlayıcı ek yasalar çıkarmak"la görevlendiren bir ibareye yer verilmişti.

Tarım emekçilerini toprak ağalarına ve latifundistlere karşı savaşa çağıran 3 No'lu Yasa, devrime tarım emekçilerinin ve yoksul köylülüğün sağlam desteğini ve etkin katılımını kazandırmıştı.

3 No'lu Yasa'nın tarihsel önemi, devrimin başlıca görevlerinden olan tarımsal dönüşümleri ilan etmesindedir. 3 No'lu Yasa geçici bir nitelik taşımasına, latifundizmin ve feodal kalıntıların varlığına son veren kesin yasa niteliğini daha sonra —devrimin tam zaferinden sonra— kazanmasına karşın, yine de tarihsel önemde bir yasadır.

"Böyle bir yasanın kabulü —diye yazıyor Antonio Nunies Himenes,— Kübalı devrimcilerin, tarım sorununun çözümünde Marti'nin düşlediği cumhuriyetin ruhuna uygun bir yaklaşımda bulunduklarının, Marti'nin yurdumuzun esenliği adına verdiği öğütleri tuttuklarının bir kanıtıydı. Bir hükümet kararı olarak bu yasa, Sierra-Maestra savaşçılarının kaldırdıkları toplumsal eşitlik bayrağını yükselterek, yenileşmeye olan arzuyu dile getirmekteydi. Toplumsal eşitlik ilkesi işte yaşama böyle geçirilmişti."[10]

Köylülere ilk topak dağıtımı, Batista'ya karşı verilen savaşın en kızgın döneminde yapıldı; bölgeler birbiri ardısıra özgür-

---

[9] "Leyes del Gobiemo Provisional de la Revolucion", vol. II, s. 131-148.
[10] *A. Nunies Himenes*. Küba Coğrafyası. Moskova. 1969, s. 120.

lüğüne kavuşturuluyor, gerilla müfrezeleri Batista rejiminin sadık adamlarının topraklarını kamulaştırıyorlar ve köylülere dağıtıyorlardı.[11]

Önce Frank Pais İkinci Doğu Cephesi'nde, sonra Sierra-Maestra'da, Escambraio dağlarında ve gerillaların savaş verdikleri başlıca bölgelerde köy emekçileri, örgütlerini güçlendirmek, yeni örgütler kurmak için canla başla çalışıyorlardı.

1958 Eylül'ünde, Raul Castro komutasındaki Frank Pais İkinci Doğu Cephesi'nde Bölgesel Köylü Kongresi toplandı. Kongreye Guantanamo, Mayari, Alto Songo, Sagua, Baracoa, San Luis ve başka beldelere bağlı 84 köylü birliğinden 160 delege ve 500 çağrılı katıldı.

Kongrede bir konuşma yapan Jose Ramires Krus, köylülerin soyulmasını ve "tüm halkın çıkarlarına karşı doymak bilmez patronların ve kamarilyaların çıkarlarının savunuculuğunu yapan Batista devletinin silahlı kuvvetleri"nin zorbalığını şiddetle kınadı; Batista'nın sendika patronlarını, "emperyalizmin uşakları aşağılık kamerilyalar" olarak nitelendirdi. Köylü yığınlarının içinde bulunduğu yürekler acısı duruma da değinen ve tarım reformunun hemen uygulanması gerektiğini söyleyen Jose Ramires Krus, köylüleri, "parti, din, ırk, cins ayrımı gözetmeksizin, halkın zalimlere karşı zaferi uğruna" birleşmeye çağırdı.[12]

Kongrede, hainlerin ellerindeki toprakların hemen zoralıma tabi tutulması ve tarım işçilerinin örgütlenmesi gerekliliğine bir kez daha değinildi.

Kongrede ayrıca, daha sonra Oriente bölgesinde yığınsal köylü ve tarım işçileri örgütünün çekirdeğini oluşturacak olan Bölgesel Köylü Komitesi kuruldu. Bölgesel Köylü Komitesi'nin tüzüğünde şöyle deniliyordu: "Bu federatif organ, köylü halkın çıkarlarını savunmak, tarım reformu ve bu bölgedeki köylülerin istemlerinin gerçekleşmesi uğruna savaşmak, bölge köylülerini ekonomik, kültürel ve siyasal gerikalmışlıktan kurtarmak, toplumsal adaleti gözetmek, işçi sınıfı ile bağlaşıklık çiz-

[11] Una evoluacion de la reforma agraria en Cuba. "Economia y desarrolla". La Habana. 1972. No. 9111, s. 169.

[12] *D. Barkin.* Agricultura: el sector clave del desarrollo de Cuba. "Economia y desarrollo". La Habana. 1970. No. 3.

gisi izlemek, kent halkının köylük kesimle dayanışma ve desteğini sağlamak amacıyla, İkinci Cephe bölgesindeki köylü örgütlerini tek vücut haline getirmeyi en yakın erimli hedefi olarak belirler."[13]

İkinci Cephe'nin gerilla müfrezeleri arasında, amacı köylülerin kölelikten kurtulması ve 3 No'lu Yasa'nın gerçekleşmesi olan özel bir Tarım Bürosu kuruldu. Yüzlerce yoksul köylüye, tarım işçisine, kendilerine toprak dağıtıldığını gösteren belgeler verildi.

Kurtarılmış bölgelerde kurulan köylü birlikleri İsyan Ordusu'na canla başla yardım ediyorlar, en sağlam, devrime en sadık adamlarıyla ordunun saflarını güçlendiriyorlardı. Köylü birliklerinin art arda yaptıkları toplantılara, Cephe Komutanı Raul Castro'nun ve kurtarılmış bölgenin öteki yöneticilerinin konuşmalarını dinlemek için yüzlerce köylü katılıyordu. Köylü yığınlarında devrimci bilinç ve uyanıklığı artıran toplantılardı bunlar.

3 No'lu Yasa'nın yayınlanmasından devrimin zaferine kadar geçen kısa süre içinde İsyan Ordusu, köylü yığınlarının durumlarını iyileştirme yönünde pek çok şey yaptı. Aradan birkaç ay geçtikten ve devrim zafere ulaştıktan sonra, bu yasadan esinlenen devrim hükümeti, 1959 Mayıs'ında, köktenci bir tarım yasasını kabul etti; bu yasayla latifundizmin varlığına, Küba topraklarının yabancı tekellerce sömürülmesine son veriliyor, tarım emekçilerinin sömürülmelerinin ekonomik temelleri yok ediliyordu.

Küba'da gerçekleştirilen tarım reformu, tarım emekçilerinin ve köylü yığınlarının, sömürüye ve emperyalist tekellerle yerli latifundistlerin ezgisine karşı uzun ve zorlu savaşımıyla taçlanmıştır. Sosyalist Küba, tarım sorununun, geniş halk yığınlarının çıkarları ve ulusal ekonominin gelişmesi doğrultusunda çözümlendiği ilk Latin Amerika ülkesidir.

Küba'da tarım sorununun çözümü, köktenci tarımsal devrimin köktenci siyasal devrimden kopuk olarak gerçekleşmesinin olanaksızlığına ve "bütün tarımsal dönüşümlerin, yalnızca, devletin tüm olarak demokratikleşmesiyle başarıya ulaşabile-

[13] *T. Paez.* Un Congreso campesino en los dias de la guerra. "Granma". 13. V. 1967.

ceğine" ilişkin leninist öğretinin ne kadar sağlam, ne kadar yaşayan ilkeleri kapsadığını bir kez daha tüm açıklığıyla göstermiştir.[14]

Küba'da tarım sorununun çözümü, öteki Latin Amerika ülkeleri için son derece kalıcı dersler içeren bir çözüm olmuştur. Küba devrimi, tarım işçilerinin, yoksul ve orta köylülerin bağırlarında ne büyük bir devrimci güç beslediklerini göstermiş, yabancı sermayenin ezgisine son verilmesinin ve köktenci tarımsal dönüşümlerin ulusal ve toplumsal kurtuluş savaşında ne kadar önemli rol oynadığını kanıtlamıştır.

---

[14] *V. I. Lenin.* Toplu Yapıtlar. c. 31, s. 427.

DEVRİM SAVAŞIMINDA İŞÇİ SINIFI

"Sınıf savaşımının zorunluluğunu kabul eden marksizm şunu söyler: insanlık sosyalizme proletarya diktatörlüğünden başka bir yolla ulaşamaz."

V. İ. Lenin

BATİSTA diktatörlüğüne karşı sürekli ve yılmaz bir savaş veren Küba işçi sınıfı, gerilla hareketine son derece etkili ve günden güne artan yardımlarda bulundu; onun, iç ve dış gericiliğin temsilcilerinin iktidardan uzaklaştırılmasını kapsayan silahlı savaşın son aşamasında devrim savaşına sonucu belirleyici katkıları oldu.[1]

İşçi sınıfının diktatörlüğe karşı verdiği savaş, yalnızca grev yaptığı ve dolayısıyla da diktatörlük için işçi sınıfı yönünden gelecek biricik tehlikenin grev olduğu dönemlerde bile önemi ve anlamı büyük bir savaş oldu; çünkü işçi sınıfının giriştiği grev hareketleri, tiranlık rejimini, onun silahlı kuvvetlerinin önemli bir kısmını kentlere bağlamak zorunda bırakıyor, bu durum da Gerilla Ordusu'nun dağlardaki durumunu güçlendirmesine yardımcı oluyordu. Gerilla Ordusu'nun silahlı eylemleriyle, işçi yığınlarının kentlerde giriştikleri eylemlerin birleşmesi ve bir tüm olarak sürmesi, diktatörlük rejiminin çöküşünü hızlandırmış, halkın zaferini çabuklaştırmıştır.

İşçi sınıfının saflarını sıklaştırma ve örgütlerini güçlendirme savaşımında en büyük rolü oynayan Halk Sosyalist Partisi

[1] Batista darbesini izleyen ilk yıllarda işçi sınıfının, ekonomik ve politik hakları uğruna verdiği savaş için, "Gericiliğin demokratik güçler üzerine saldırısı. Diktatörlüğe karşı direnişin artması" başlıklı bölüme bakınız (s. 105)

oldu. Devrim savaşımının belli aşamasında silahlı savaşı gereğince değerlendirmeme, grev komiteleri örgütlemede ağırdan alma, gençlik içinde yapılan eğitim çalışmalarında her zaman yeterince düzenli, açık ve programlı olamama gibi çeşitli yanlışlarına karşın Halk Sosyalist Partisi, Küba Emekçiler Konfederasyonu'nun Muhalist liderlerinin ihanetlerini sürekli ve ilkeli olarak sergiledi, emekçileri durmadan grev hareketlerini daha da genişletmeye çağırdı. Özgürlük hareketi geniş boyutlara ulaştıkça, bu parti silahlı savaş konusundaki yanlış anlayışını düzelterek, elde silah çarpışan devrimcilere olanca gücüyle yardım etmeye başladı. Halk Sosyalist Partisi, "26 Temmuz Hareketi" yönetiminin, tiranlığın yıkılmasını gerçekten isteyen bütün devrimci güçlerin İsyan Ordusu çevresinde geniş bir cephe oluşturmaları isteğini tümüyle destekledi.

Blas Roca bu konuda şunları yazıyor: "Sierra'da ilk isyancı müfrezelerin görüldüğü andan başlayarak, tüm gücümüzle onlara yardım etmeye çalıştık. Herkesin bildiği bir gerçek var bu konuda: 'Granma' çıkarmasının hemen ardından bütün muhalefet partilerine bir mektupla başvurarak, 'hükümetin yakasına yapışmak ve üstün kuvvetleriyle Fidel Castro ve arkadaşlarını öldürmelerine engel olmak için' birlikte ya da ayrı ayrı eyleme geçmeyi önerdik. Gerillalara fiilen yaptığımız yardımlar, tiranlığa karşı verilen savaş boyunca artarak sürdü. Bu yardımlar, her türlü donanım, haberleşme, tıbbi araç-gereç, yeni savaşçı seferberliği gibi hemen hemen her alanı kapsıyordu.

Adanın ortasında, Yaguahae'de kurulan yeni gerilla üssü, askeri harekâtlarda, özellikle de Camilio Senfuegos komutasındaki birliklerin saldırılarında yardımcı oldu. Bu üssün gerillaları daha sonra tek bir partizan birliği oluşturmak üzere Senfuegos'un kolonuna katıldılar."[2]

Halk Sosyalist Partisi'nin *Carta Semanal* adlı gazetesinde, "Partimiz Sierra-Maestra'yı Neden Destekliyor?" başlığıyla yayınlanan ve partinin silahlı savaş ve İsyan Ordusu'na ilişkin tutumunu yansıtan yazıda şöyle deniliyordu: "Bilindiği gibi partimiz, siyasal ve toplumsal anlaşmazlıkların barışçı çözümünden

[2] *B. Roca.* "Küba - Amerika'nın Özgür Toprağı". Moskova, 1961, s. 34-35.

ve devrimin barışçı gelişmesinden yanadır. Ama partimiz, halk düşmanlarının barışçı çözüme direnmeleri durumunda, gerekli koşulların varlığı ve yığınların hareketlerinden kopuk olmamak koşuluyla silahlı savaşı, isyanı, partizan hareketini de zorunlu görmektedir. Bu bizim alfabemizdir. Onun için Sierra-Maestra konusundaki tavrımız hiç kimseyi şaşırtmasın. Silahlı hareket bölgedeki köylü yığınlarıyla ve halkla bağlaşık gerçek bir partizan hareketine dönüştüğü anda biz bu silahlı harekete destek olmaya başladık."[3]

Batista kliği, iktidarda bulunduğu yedi yıl boyunca, Kübalı komünistlere yapmadık zulüm ve işkence bırakmadı ve ülkede kin, öfke dolu bir antikomünist kampanya sürdürdü. Komünizmle mücadele gerekçesiyle, diktatörden ve rejimden hoşnut olmayan her eğilimden kişi ve kuruluş kovuşturmaya uğradı.

Bu amaçla, 13 Mart 1957'de "Tahkikat Mahkemesi" adında bir "mahkeme" kuruldu. "Mahkeme"nin gerici özünü gizlemek için, hükümet adına bir temsilciden (Çalışma Bakanı) başka, Küba Emekçiler Konfederasyonu'ndan bir, işverenler adına bir ve ilgili sendika örgütünden bir kişi (bu son ikisi "mahkeme" de görülmekte olan dava konusuna göre değişiyordu) mahkeme üyeliğine seçilmişlerdi. "Komünist faaliyetleri bastırma bürosu" başkanı da "mahkeme" danışmanlığına atanmıştı. "Komünist sızmalar"la mücadele bahanesiyle mahkeme, "işçi-memur bütün çalışanların siyasal düşüncelerini denetlemek ve 'komünist faaliyetler'de bulunduğundan kuşkulanılan kişilerin işlerine son vermek" yetkileriyle donatılmıştı.

Batista hükümeti, "komünizmle mücadele" bahanesiyle, kentlerde rejime karşı direnişi kırmayı amaçlıyordu. Sürüp giden durumu beğenmediğini dile getiren her yurttaş komünistlikle suçlanıyordu. Sierra-Maestra'da çarpışanlar komünistti; öğrenci gösterileri düzenleyenler, rüşvete ve sömürüye karşı çıkanlar, rejimin yasalarını beğenmeyenler, hükümetin ekonomik politikasını doğru bulmayanlar komünistti; ülkenin yabancı sermayenin boyunduruğunda olduğunu söyleyen ve toprakların Kübalılara geri verilmesini, yabancı sermayeye karşı ulusal çı-

---

[3] "Carta Semanal". 12. III. 1958.

karlar doğrultusunda yüksek vergi uygulanmasını, yabancı sermayenin elinde bulunan toplumsal tesislerin Kübalılara devredilmesini isteyenler... hep komünistti. Kısacası, diktatörlük rejiminin izlemekte olduğu politikaya azıcık da olsa karşı çıkan herkes, hükümete göre komünistti.

Ama başvurulan bütün baskılara karşın ilerici, yurtsever kişilerle İsyan Ordusu arasındaki birlik gitgide güçleniyor, gitgide örgütsel bir durum alıyordu. Bu birlik, işçilerin, hakları uğruna verdikleri savaşımın kızışmasında da kendini gösteriyordu.

Batista'nın antikomünist girişimleri grevleri durduramıyordu. 24 Mayıs 1957'de, Havana ile doğu kıyıları arasındaki telefon-telgraf bağlantısı kesildi.

Pek çok kentte ve yerleşme merkezinde elektrik enerjisi yetmezliği başgösterdi: tüm ülkenin elektrik enerjisini sağlayan iki şirkette —"Cubain Electric Company" ve "Foreign Light and Power"— işçilerin büyük kısmı grevdeydi.

Grevci işçiler ücretlerinin yükseltilmesini istiyorlardı. Batista "Cubain Electric Company"deki greve son verilmesini sağlamak için fabrikaya özel bir askeri temsilci gönderdi.

Anayasal güvencelerin kaldırılacağı ve grevcilere karşı çok sert önlemlere başvurulacağı tehditlerine karşın grevler kırılmadan sürdü. Sonuçta, işçi, memur ve hizmetlilerin işbaşı yapmamaları nedeniyle Santiago'da pek çok işletme ve kuruluş kapanmak zorunda kaldı. Grev hareketi Oriente bölgesinde beş kente daha sıçradı. Birkaç gün süren grev sonunda hükümet, grevcilerin isteklerinden bir kısmını yerine getirmek zorunda kaldı.

1957 Şubat'ında "Hareket"in Ulusal Yönetimi genel grev konusunu görüştü. Toplantıda, işçilerin vermekte oldukları savaşımın büyük bir dikkatle izlenmesi, il ve belediye örgütleri düzeyinde "Hareket"in işçi bürolarının kurulması, bütün işçi merkezlerinde "Hareket"in hücrelerinin oluşturulması gibi kararlar alındı. Bu kararların gerçekleştirilebilmesi için son derece titiz ve çileli bir örgütlenme çalışması yürütüldü. Ama hızla olumlu sonuçlar alındı. Daha 1957 Ağustos'unun ilk günlerinde ülke çapında başlayan grevler, bir anda, diktatörlük rejimini temellerinden sarsan son derece güçlü bir genel greve dönüştü.

Grevin nedeni, "26 Temmuz Hareketi"nin Oriente bölgesi

yeraltı yöneticisi Frank Pais'in hunharca katledilmesiydi. Batista'nın ajanları 30 Temmuz 1957 günü, Santiago-de-Cuba'nın San Herman Caddesinde Frank Pais'i ele geçirmişler ve sırtından kurşunlayarak öldürmüşlerdi. Bu yiğit devrimcinin öldürülmesi nedeniyle yaptığı açıklamada Fidel Castro şöyle diyordu: "Duyduğumuz acının ve öfkenin büyüklüğünü anlatamam. Barbarlar! Bir yeraltı militanını izlemek için sahip oldukları bütün üstünlükleri kullanarak sokak ortasında alçakça ele geçirdiler onu. Canavarlar! Nasıl kusursuz bir kişiliği, büyük bir aklı, yüce bir varlığı yokettiklerini bile anlamadan yaptılar bu işi. Frank Pais'in kim olduğundan, nasıl yüce bir kişi, kendinden pek çok şey beklenen yiğit bir insan olduğundan Küba halkının haberi bile olsun istemediler. Gücünün en parlak, en verimli çağında bulunan, devrimimize bunca yararları olan 22 yaşındaki Frank Pais'in ölümünü görmek çok acı."[4]

Frank Pais'in ölümü, halkın geniş protesto hareketlerine yol açtı. Cenaze törenine 40 bini aşkın kişi katıldı. Tören, daha sonra Santiago-de-Cuba emekçilerinin genel bir gösterisine dönüştü. Santiago'nun, Havana'nın, Mansanilio'nun, Palma Soriano'nun, Santa Clara'nın ve öteki kentlerin emekçileri tümüyle greve gittiler.

Bu gerçekten genel nitelikteki grevin en önemli özelliği, büyük ölçüde kendiliğinden bir karakter taşımasına karşın, işçi sınıfının iyice kabarmış savaşçı ruhunu göstermesi, Batista'nın zorba yönetiminin o çok ağır koşullarında bile geniş siyasal çıkışlarda bulunulabileceğini kanıtlaması olmuştur. Yine bu genel grev, tiranlığa karşı savaş için emekçi yığınların seferberliğinin, grev hareketlerinin yönetimi için bir merkez oluşturulmasının ne kadar acil bir gereksinim olduğunu göstermiştir.

Ülkenin bütün ilerici güçleri duyuyordu bu gereksinimi. 1957 Kasım'ında "26 Temmuz Hareketi" Ulusal Yönetimi, Batista rejimine karşı genel bir grevin düzenlenebilmesi için bir Ulusal İşçi Cephesi kurulması çağrısında bulundu.[5]

Bu, "26 Temmuz Hareketi" ile Halk Sosyalist Partisi'nin, devrim savaşımında grevlerin yeri ve önemi konusundaki dü-

4 "Cuba", No. 1, 1968, s. 13.
5 "Respuestas", 20. XII. 1957.

güncelerinin birbirine yaklaşması demekti. Ancak cephe sorunu, "26 Temmuz Hareketi"nin "ova"daki, yani kentlerdeki kolunun önemli mevkilerini tutmuş olan sağ-kanat temsilcilerinin başta sekter tutumları olmak üzere, pek çok sorunu yeniden gündeme getirdi. Sağ-kanat yöneticileri, "Hareket"in Sierra-Maestra'da bulunan merkezinden gelen emirleri bazan uygulamıyorlar ve yine bazı konularda merkezden ayrı tavır alıyorlardı. "Hareket" içindeki bu gelişmeyi Fidel Castro şöyle niteliyordu: "Aynı örgütten ("26 Temmuz Hareketi" —E. G.) 'ova'da da kurulmuştu, ama bu daha embriyon halinde bulunan, gelişmesinin daha ilk basamağında olan çok yeni bir örgüttü; dolayısıyla da, uzun yıllar süren savaşlarla çelikleşmiş bir devrimci örgütün disiplinine sahip olamazdı. Dağdaki yönetimle 'ova'daki yönetim arasında tüm devrim savaşı boyunca bazı görüş ayrılıkları olmuştur; bazı ayrılıklar ise daha sonra da sürüp gitmiştir."[6]

"Ova"lı yöneticilerin büyük kısmı, devrim savaşımının yalnız biçimine değil, yöntemlerine de damgasını vurmuş olan küçük burjuvazinin sağ kanadının etkisi altındaydılar. Bunlar, yığınlarla uzun, özenli ve çileli bir eğitici çalışma yerine, Batista'nın subaylarına ve memurlarına saldırma, bombalama, petrol tanklarını ve çeşitli binaları kundaklama gibi, bireysel ya da grupsal, etkileyici eylemlerde bulunmayı yeğliyorlardı. Bu eylemler ülkedeki siyasal gerginliği daha da artırıyor, rejimi yıkmak bir yana ciddi bir biçimde sarsamıyordu bile. Ve hiç kuşkusuz emekçi yığınlarının genel grev hareketi gibi gerçek sınıf savaşımı biçimlerinin yerini tutmaktan da uzaktı bu tür eylemler. "Ovalı" yöneticiler, eylem birliğinden yana olduklarını söylüyorlar, ama davranışları söylediklerinin tam tersi oluyordu: genel siyasal grevin zorunlu öğesi olan grev komitelerinin kuruluşunu güçleştiren bir tavırla, eylem birliğinin yalnızca kendi yönetimleri altında gerçekleşebileceğini söylüyorlardı. "26 Temmuz Hareketi" Ulusal Yönetimi'nin emekçiler arasında yürütülen çalışmaların artırılmasına ilişkin özel toplantı kararlarının yaşama geçirilmesinde de yer yer ayrılıkçı, bireysel, grupçu tavırlar egemen oldu.

---

[6] *F. Castro.* Los Organismos de la Revolucion. "Noticias de Hoy". 2. XII. 1961.

Bütün bu durumlar, 1958 Nisan'ı için hazırlıkları sürdürülen genel siyasal grevde ve bu grevin sonuçlarında yansımasını buldu.

9 Nisan 1958 günü sabah saat 11'de "26 Temmuz Hareketi"nin yeraltı militanları Havana radyoevini ele geçirerek genel greve başlama çağrısı yaptılar. Ancak iyi hazırlanılmamış olması, tek bir yönetici merkezin bulunmaması, satılmış Muhalist kliğin direnmeleri ve çağrının bütün işçilerin iş başında bulundukları, dolayısıyla da radyo yayınını izlemedikleri bir sırada yapılmış olması, yani çağrı için uygun zamanın seçilmemiş olması gibi nedenlerle grev girişimi başarısızlıkla sonuçlandı. Havana'da yalnızca birkaç işletmede grev yapılabildi.

Bütün devrimci güçlerin eşgüdümlerinin sağlandığı Oriente bölgesinde grev daha başarılı oldu. Las Vilias bölgesinde Sagua La Grande kenti işçileri olağanüstü yiğitlik ve direngenlik gösterdiler. Emekçiler birkaç gün boyunca kenti tam anlamıyla ellerinde tuttular. Hükümet ancak, işçilerin üzerine askeri birlikler göndererek grevi bastırabildi. Batista hava kuvvetleri kenti barbarca bombalayarak yüzden fazla kadın, çocuk ve yaşlıyı öldürdü.

Hükümet, grevi bastırdıktan sonra grevci işçiler üzerine kanlı baskınlar düzenlemeye başladı. Binden fazla insan öldürüldü; korunmasız köylerinde yaşayan yüzlerce köylü havadan açılan mitralyöz ateşiyle öldürüldü. Grevin uğradığı başarısızlık bütün devrimciler için ciddi bir ders oldu. Eylem birliği gerçekleştirilmeksizin, tiranlık egemenliğine son verebilecek bir genel siyasal grev örgütlemesinde başarılı olunamıyacağı bir kez daha ortaya çıkmıştı.

İşçi istemlerini savunma ve Küba Emekçiler Konfederasyonu'nun Demokratikleştirilmesi Uğruna Savaşım Ulusal Komitesi'nin 6 Nisan 1958 tarihli özel bir memorandumunda şu görüşler yer alıyordu: "Bu geçici yenilgi Küba işçi sınıfını ve Küba halkını yıldırmaz, onlar yaşamsal istekleri uğruna, terörün sona ermesi ve bütün siyasal tutukluların salıverilmesi uğruna giriştikleri savaşı sürdürüyorlar. Grevin başarısızlığı olgusu —tek başına bu olgu bile— birleşme zorunluluğu sorununu yeniden gündeme getirmiştir. Ve birleşmek için önümüzde

yeni ve çok geniş olanakların açılmış olduğunu görüyoruz... Küba emekçileri ve Küba halkı, zalimleri devirmek, özgürlükleri ve demokrasiyi geri getirmek, sendikal özgürlüğü ve işçi sınıfının her türlü hükümet denetimi dışında tutulmasını sağlamak, ülkemizi bağımsız ve egemen kılmak uğruna zorlu savaşımlarını sürdürüyorlar."[7]

1958'in ortalarına doğru "26 Temmuz Hareketi İşçi Seksiyonu ile İşçi İsteklerini Savunma ve Küba Emekçiler Konfederasyonu'nun Demokratikleştirilmesi Uğruna Savaşım Ulusal Komitesi güçbirliği konusundaki çalışmalarına hız verdiler. Son olarak 1958 Ekim'inde yapılan görüşmeler sonunda Ulusal Birleşik İşçi Cephesi kuruldu; cepheye "26 Temmuz Hareketi", Halk Sosyalist Partisi, 13 Mart Devrim Direktorası İşçi Seksiyonu ve başka devrimci gruplar girmişlerdi. Bir ortak savaşım programı hazırlandı ve cephenin ana amacı belirlendi: halk düşmanı Batista diktatörlüğünü yıkmak.

Ulusal Birleşik İşçi Cephesi'nin yakın amaçları ise, grev komiteleri örgütlemek, ücretlerin % 20 artırılmasını sağlamak, siyasal nedenlerle işlerine son verilenleri yeniden işe aldırmak, dul ve yetimlere maaş verilmesini sağlamak vb. idi. Ulusal Birleşik İşçi Cephesi, sendikal demokrasi, ırk ayrımına son verilmesi, ülkenin sınai gelişmesi, köktenci bir tarım reformu uğruna son derece kararlı bir savaşım verdi. Böylece, Küba işçi sınıfı, yalnızca kendi sınıfsal çıkarlarını değil, bütün ezilen, sömürülen yığınların toplumsal haklarını, demokratik özgürlüklerini, tüm Küba halkının ulusal çıkarlarını, demokratik ve antiemperyalist bütün güçlerin hak ve çıkarlarını savunuyordu.

Ulusal Birleşik İşçi Cephesi, Küba işçi sınıfının savaşkanlığının ve siyasal bilincinin artmasına önemli katkılarda bulundu. O Küba işçi sınıfı ki, gösterdiği özveriyle İsyan Ordusu'nun yükünü önemli ölçüde hafifletmiş, baskı ve zulüm güçlerini partizanların yoğun olarak bulundukları yerlerden kendi üzerine çekmiş ve böylece halkın zaferiyle, Küba devriminin zaferiyle sonuçlanacak devrim hareketinin yeni şahlanışlarla yeni zaferlere koşmasını sağlamıştır.

---

[7] "Memorandum sobre los últimos acontecimentos en Cuba". La Habana, 1961, s. 20.

DEVRİM HAREKETİNİN GELİŞMESİ VE KÜBA DEVRİMİNİN ZAFERİ

ABD tekellerinin temsilcileri de artık diktatörün defterinin dürülmekte olduğunu görüyorlardı. Ama yine de, devrimi yarı yolda da olsa durdurmak ve halk iktidarına engel olmak için çaba göstermekten geri durmuyorlardı. Bunun için de, olağan bir darbe tezgahlayarak Batista'yı safdışı bırakmak istiyorlardı. Onlara göre bu, halkın saldırısını engelleyecek ve adadaki Amerikan sermayesine karşı gelişen güçlü tehlikeyi zayıflatacak bir tür emniyet supapı olacaktı.

—

BATİSTA, 1958 Nisan grevi başarısızlığından sonra, tüm gücünü toplayarak İsyan Ordusu üzerine yürümeye karar verdi. Tuğgeneral Eulohio Porras başkanlığındaki Batista Genel Kurmayı, tanklarla ve uçaklarla da desteklenen vurucu güçlerini Oriente bölgesinde toplamayı planladı.[1]

Partizan müfrezelerinin bozguna uğratılması planının gerçekleştirilebilmesi için, yığınsal terör ve baskı uygulamaları sahneye kondu. Ülkenin her yerinde o güne kadar benzeri görülmemiş bir terör uygulaması başladı: Kübalı yurtseverlere en insanlık dışı işkenceler yapılıyor, suçsuz sivil halk yığınlar halinde öldürülüyordu. Tüm ada ateşler içindeydi.

Terörle ve doğrudan silahlı müdahaleyle halkın direniş azmini kıramayan Batista, o güne kadar başvurduğu yolların en alçakçasına başvurdu: Fidel Castro'nun öldürülmesi için ödül koydu. Ülkenin her yanında bildiriler dağıtıldı, açıklamalar yayınlandı. Açıklama şuydu: "Fidel Castro, Raul Castro, Crescencio Perez, Hilmer Garcia ve öteki elebaşılar komutasındaki is-

[1] Bkz. "Sierra Maestra'dan Havana'ya". Moskova. 1965. s. 150.

yancı gruplara karşı girişilecek operasyonlarda başarıya katkısı olabilecek ihbarda bulunanlara, verdikleri bilginin önem derecesine göre ödül verilecektir; ödül hiçbir biçimde 500 peso (dolar)dan aşağı olmayacaktır. Ödül 500 peso ile 100.000 peso arasındadır; 100.000 pesoluk en yüksek ödül, Fidel Castro'nun başını getirene verilecektir.

Not: Muhbirlerin adları kesinlikle gizli tutulacaktır."[2]

Ama bu alçakça ve insanlık dışı girişimi de cellada yarar sağlamadı. Köylü halk sürekli ve sistemli olarak kurtarıcılarına yardım ediyor, hükümet birliklerinin hareketlerinden onları haberdar ediyor ve kanlı diktatörlüğe karşı verilen savaşta elinden gelen hiçbir yardımı esirgemiyordu.

Batista generallerinin hazırladıkları saldırı planına göre, İsyan Ordusu'na üst üste birkaç güçlü darbe indirilerek kuvvetleri parçalanacak, sonra birinci cephe kuvvetlerinin üzerine yürünerek bunlar yokedilecek, Yüksek Komuta Karargâhı ve Fidel Castro'nun bölgesine taşınmış olan *"Radio Rebelde"* ele geçirilecekti.

Sierra-Maestra'nın kolları arasına Batista'nın en seçme birlikleri yerleştirildi. Partizanlara saldırmaya hazırlanan hükümet birliklerinin en vurucu gücü, dağlık bölgelerde savaş deneyimi olan subaylar komutasındaki 14 piyade taburu ile 7 bağımsız bölükten oluşuyordu. Hava ve deniz kuvvetleriyle jandarma birlikleri de vurucu güce destek olacaklardı.

24 Mayıs 1958 günü hükümet kuvvetleri, İsyan Ordusu'nun Sierra-Maestra'daki mevzilerine karşı saldırıya geçtiler. Başlangıçta, insan gücü, silah, araç ve gereç üstünlükleri sayesinde dağlarda ilerlemeyi ve gerillaları sıkıştırmayı başardılar. Ancak İsyan Ordusu Başkomutanlığı, birliklerinin bölümlenmesini değiştirdi ve Oriente bölgesinde çarpışan bütün kolonlarını Sierra-Maestraların kuzey yamaçlarında uzunluğu 30 kilometreyi bulan bir cephe boyunca yerleştirdi. Temmuz'un ilk günlerinde İsyan Ordusu Başkomutanlığı bütün kolonların komutanlarına şu emri yolladı:

"Zamanımızın çok az olduğunu biliyoruz. Ama yine de son

[2] *M. Hil.* Küba—Evet! Yanki—Hayır! Moskova, 1961, s. 121-122.

derece örgütlü, hazırlıklı ve savaşın sonraki gelişmelerinde her başarının bizim için ne derecede sonucu belirleyici rolü olacağını bilerek direnmeliyiz. Bu, düşmanın giriştiği en büyük ve en uzun sürecek olan saldırısıdır. Ve biz bu saldırıyı püskürtebilirsek, Batista bitmiş demektir. Bunu o da çok iyi biliyor ve saldırısını başarıyla sonuçlandırmak için olanca gücünü kullanıyor.

"Bu son savaş, bizim düşmandan daha iyi tanıdığımız topraklar üzerinde oluyor. Düşmanın bu saldırısının, onun gücünü tümüyle eriten, tüketen, yok eden bir saldırı olması için var gücünüzle çalışın. Bu amaca ulaşabilmek için: 1) düşmana karşı örgütlü, kararlı ve hep birlikte direnilmelidir; 2) düşman birliklerinin güçleri azaltılmalı, zayıflatılmalıdır; 3) zayıflık belirtileri gösterdikleri anda düşman üzerine saldırıya geçebilmek için bütün silahlardan yararlanılmalıdır.

"Savunma hattının zamanında hazırlanması zorunludur. Düşmana bu girişimini pahalıya ödeteceğimize kuşku yoktur. Düşmanın planını gerçekleştiremediği daha şimdiden belli olmuştur. Ancak denetimimiz altındaki bölgeyi ele geçirebilmek için olunca gücünü kullanmaktadır. Uzun sürecek bir savaşla karşı karşıyayız, ama zafer bizimdir."[3]

Emirde daha sonra askeri harekatla ilgili bazı ayrıntılı talimatlara yer veriliyordu. Fidel Castro'nun daha sonra söylediği gibi, emir "noktası noktasına" yerine getirilmiştir.

Sierra-Maestra'da yetmiş gün boyunca kan gövdeyi götürdü. Bu sürenin yarısında hükümet birliklerinden, güneyden dağ kuşağının merkezine doğru saldıran iki grup yavaş da olsa ilerlemeyi başardı. Sonunda, 29 Temmuz 1958 günü Santa-Domingo yakınlarında üç gün süren bir savaştan sonra düşmanın en güçlü birliği tümüyle bozguna uğratıldı. İsyan Ordusu karşısaldırıya geçti ve otuzbeş gün içinde Sierra-Maestra bölgesini düşman birliklerinden tümüyle temizledi.

Düşman yaklaşık 1000 ölü ve yaralı verdi. 400'den fazla asker ve subay tutsak alındı. İsyancılar savaş boyunca en büyük savaş ganimetine sahip oldular: 37 mm'lik toplarla donatılmış 2 tane 14 tonluk tank, 2 orta ve 8 hafif havan, 2 bazuka, 30 mit-

[3] "Sierra Maestra'dan Havana'ya". Moskova, 1965, s. 151.

ralyöz, 142 yarı-otomatik tüfek, 200 otomatik tüfek ve karabina, 100 bin mermi, yüzlerce mayın ve el bombası... Bunlardan başka isyancılar 14'ü kısa dalga olmak üzere 17 verici radyo aygıtına da sahip oldular.

İsyancı güçlerin kaybı ise 27 ölü ve 50 yaralıdan ibaretti.

Ele geçirilen silah ve cephane, Batista ordusunun bozguna uğratılmasından sonra İsyan Ordusu saflarına daha da çok katılmaya başlayan yeni gönüllülere dağıtıldı.

İsyancılar hükümet birliklerinden ele geçirdikleri tutsaklara insanca davrandılar. Elde çok az miktarda ilaç bulunmasına karşın yaralı düşman askerlerinin hepsine tıbbi yardımda bulunuldu. Kendileriyle devrim güçlerinin amaçlarını açıklayan söyleşiler yapıldıktan sonra salıverildiler. Tutsaklara gösterilen bu insanca davranış, Batista subaylarının ve cellatlarının davranışlarıyla taban tabana zıttı. Bu durum, hükümetin isyancılara karşı giriştiği yalan propagandasıyla beyinleri yıkanmış olan askerleri derinden etkiliyor, suçsuz köylüleri bombalayan, yoksul insanları dayanılmaz baskılarla inim inim inleten kendi subayları üzürine düşünmeye yöneltiyordu; bu da doğal olarak ordudaki moral çöküşü daha da hızlandırıyor, partizanlara karşı savaşmakla görevli olan birlikler gitgide çözülüyordu.

İsyancılar, 17 Ocak 1957'de kazandıkları La Plata zaferinden 1958 Ağustos'unun ilk günlerine, yani Las Mercedes zaferine kadar olan süre içinde, yalnızca Birinci Cephe bölgesinde 600'den fazla tutsak aldılar. Hepsi serbest bırakıldı bu tutsakların. Fidel Castro bu konuda şöyle diyor: "... tutsaklarımızı öldürmüyorduk, çünkü katillerin, cellatların aşağılık 'kahramanlık'larına karşı savaşçılarımızın gelecek kuşaklara örnek olacak insanca davranışlar içinde bulunmalarını istiyorduk... Tutsakları serbest bırakıyorduk, çünkü özgürlüğüne kavuşturduğumuz her tutsak, tiranlığın propagandalarının ne kadar asılsız ve yalanla dolu olduğunu gösteren birer tanık oluyordu."[4]

Bu insancıl politik uygulama etkisini çabuk gösterdi. Subayların anlattıklarıyla ve resmi propagandanın etkisiyle kafaları afyonlanmış olan Batista askerleri isyancıların eline tutsak düş-

---

[4] "Sierra Maestra'dan Havana'ya". s. 158-160.

tüklerinde onların hiç de "kudurmuş, kaniçici haydutlar" olmadıklarını, tam tersine, son derece disiplinli, özverili, yüce gönüllü, davasının haklılığına candan inanmış, halkına ve devrime bağlanmış gönüllü askerler olduklarını görüyorlardı. İsyancıların salıverdikleri tutsaklar, isyancılarla ilgili anlatacaklarıyla öteki askerleri "zehirlemesinler" diye uzak garnizonlara gönderiliyorlardı. Ama bu önlem de boşa çıktı. Tutsaklar, gerillaların kendilerine gösterdikleri insanlığı unutamıyorlardı. Bu nedenle de çoğu, resmi propagandanın yalan ve sahte, isyancıların ise haklı olduğunu anlayarak halkın safına geçiyordu.

Hükümet birlikleri Sierra-Maestara'ya saldırdıkları günlerde, Frank Pais Cephesine (İkinci Cephe) de aynı anda saldırmışlardı. Tıpkı Sierra-Maestra'da olduğu gibi burada da başlangıçta biraz ilerleyebilmişler, ama daha sonra önemli kayıplar vererek bozguna uğramışlardı.

İsyancılara karşı giriştikleri saldırılarda uğradıkları başarısızlıkları örtbas etmek isteyen hükümet güçleri, İkinci Doğu Cephesi'ne bağlı birliklerin denetimi altındaki bölgelerde bulunan köyleri havadan acımasızca bombaladılar. Huba, Aguacate, Escondida adlı yerleşme bölgeleri en ağır saldırılara uğrayan yerlerdi. Lima köyü tümüyle haritadan silindi. İkinci Cephe Komutanı Raul Castro'nun emriyle 15 Amerikan yurttaşı tutuklanıp da kendilerine Batista hava kuvvetlerinin insanlık dışı saldırılarının gösterilmesi ve Santiago-de-Cuba'dan Amerikan konsolosunun çağrılması üzerine Batista, bombardımanları geçici olarak durdurmak zorunda kaldı. Tutuklanan Amerikalılar salıverildiler; bunlardan dokuzu bir açıklama yaparak, Guantanamo'daki Amerikan askeri üssünden ikmal yapan hava kuvvetlerine bağlı uçakların sivil halkın yaşadığı yerleşme merkezlerine nasıl insanlık dışı saldırılarda bulunduklarını anlattılar.

Partizanlar böylece gruplarını yeniden düzenleme ve kuvvetlerine çekidüzen verme fırsatı bulmuş oldular.

Batista'nın-Sierra Maestra saldırısının başarısızlıkla ve tam bir yıkımla sonuçlanması yurtta ve dünyada geniş yankılara yol açtı. İnisiyatif artık devrimcilerin eline geçmişti.

Devrimci güçlerin başarıları, özellikle İsyan Ordusu'nun askeri başarıları ülkenin politik durumunda önemli değişmelere

yol açtı. Muhalefet partileri, diktatöre karşı savaşımda bütün muhalefet güçlerinin birliğinin sağlanması için harekete geçmek zorunda kaldılar. Bu amaçla 1958 Temmuz'unda Caracas'ta (Venesuela) muhalefet parti ve gruplarının temsilcileri bir toplantı yaptılar. 20 Temmuz'da Devrimci Güçlerin Birlik Paktı adında bir belge imzaladılar. Bu belgede şu çağrılar yer alıyordu: Diktatöre karşı verilen silahlı savaşın daha da canlandırılması, silahlı savaşla birleşmesi halinde diktatörlüğün sonu demek olacak olan genel grev hazırlıklarına girişilmesi, devlet yapısının demokratikleştirilmesi, halka karşı suç işleyenlerin cezalandırılması, Cumhuriyetin uluslararası sorumluluklarını yerine getirmesi.

"26 Temmuz Hareketi" bu çağrıların gerçekleşmesini sağlamak için alınacak önlemleri saptamak üzere, Pakt'ı imzalayan güçleri doğrudan Sierra-Maestra'da, kurtarılmış topraklar üzerinde özel bir toplantı yapılması önerisinde bulundu. Pakt, "sivil ve siyasal bütün devrimci güçleri bu birlik deklarasyonunu imzalamaya" çağırıyor, "daha sonra, koşullar elverdiğinde, birlik ilkelerini tartışmak üzere, hiç ayrıcalıksız bütün kesimlerin temsilcileriyle yeni bir toplantı" yapılacağını bildiriyordu.[5] Son cümlede, bir yandan, sağ ve antikomünist güçlerin demokrasi güçleriyle uzlaştıkları ve ilerde Halk Sosyalist Partisi'yle birleşik cepheye katılabilecekleri belirtilirken, bir yandan da, Caracas'ta özel olarak bulunan Halk Sosyalist Partisi temsilcisi Severo Agirre'nin toplantıya çağrılmayışının nedeni açıklanıyordu.

"26 Temmuz Hareketi" temsilcileri, Halk Sosyalist Partisi'nin, ülkenin diktatörlüğe karşı dişe diş savaşan en devrimci örgütlerinden biri olduğunu, bu nedenle birleşik cephe içine kesinlikle alınması gerektiğini söylediler. Burjuva muhalefet, Caracas toplantısından sonra da Halk Sosyalist Partisi'ni tecrit politikası izledi, ancak iflasla sonuçlanan bir politika oldu bu. Fidel Castro, bu konuda şöyle diyor: "Tehlikesi çok olan bir yolu izlemek zorundaydık. Örneğin bir Prio Miro Cordona grubu vardı ki, bütün adamları Miami'de bulunuyordu ve bunlar geniş cepheye karşıydılar. Aslında, Halk Sosyalist Partisi dışın-

[5] "Carta Semanal", 6. VIII. 1958.

da, bütün bu insanlar aynı cephedendiler. Biz Halk Sosyalist Partisi'nin birliğe katılmasını savunduk... Birliğin parçalanmasından kaçınmak, birliğe destek olmak gerekiyordu."[6]

Ancak Caracas toplantısından sonra, burjuva muhalefet temsilcilerinden hiçbiri Sierra-Maestra'ya gitmedi. Gerçek devrimci güçlerin birliği, tiranlığa karşı verilen amansız savaş içinde, diktatörlük rejimine indirilen son ve öldürücü darbenin hazırlıkları içinde oluştu ve gelişti. Caracas Paktının içerdiği çağrıların gerçekleştirilmesini sağlamak için alınacak önlemleri görüşmek üzere siyasi parti temsilcisi olarak Sierra-Maestra'ya yalnızca Halk Sosyalist Partisi yöneticilerinden Carlos Rafael Rodrigues[7] gitti. Üniversite Öğrencileri Federasyonu da bir temsilci gönderdi. Orada bu güçlerin temsilcileriyle "26 Temmuz Hareketi" temsilcileri arasında yapılan görüşmelerde artık çok yakın olan son savaş için gerçek eylem birliği konusunda anlaşmaya varıldı.

1958 Ağustos'unda, İsyan Ordusu Başkomutanlığı, savaşı Oriente bölgesi sınırları dışına taşırma, iki "akıncı kolonu" oluşturarak bunlarla ülkenin derinlerine inme, isyan ateşini buralarda da tutuşturma ve sonuçta Sierra-Maestra cephelerindeki askeri harekatla işçi sınıfının eylemlerini eşgüdümleyerek diktatöre son darbeyi indirme kararını aldı.

İsyan Ordusu'nun ovaya, Batista birliklerinin yoğun olarak bulundukları bölgeye inişi, Küba özgürlük hareketinde yeni bir aşamanın başlangıcı oldu; İsyan Ordusu'nun askeri eylemlerinin geniş bir bölgeye yayılması demekti bu. Başkomutan Fidel Castro, akıncı kolonlarının görevleriyle ilgili olarak, Küba özgürlük savaşı tarihinin parlak sayfalarını oluşturan iki emir yayınladı. Emirlerden birisi, komutanlığına Camilio Cienfuegos'un atandığı kolonun askeri görevleriyle ilgiliydi. Şöyle deniliyordu emirde:

"Binbaşı Camilio Cienfuegos'un görevi, emrine verilen akıncı birliğini, İsyan Ordusu stratejik planını uygulamak üzere Sierra-Maestra'dan Pinar-del-Rio'ya götürmektir.

---

6 "Latin Amerika Ülkelerinde Antiemperyalist Birleşik İşçi Cephesi Uğruna Savaşım". Moskova, 1963, s.208.

7 Carlos Rafael Rodrigues bugün Küba Komünist Partisi Merkez Komitesi Sekreterlik Üyesi ve Küba devrim hükümeti Başbakan Yardımcısıdır.

"2 No'lu kolon (ki bundan sonra Küba bağımsızlık savaşının yiğit oğlu Antonio Maceo'nun adıyla anılacaktır) El Salto'dan 20 Ağustos 1958'de ayrılacaktır.

"Akıncı kolon komutanlığının görevleri aşağıdadır: Gerekli bölgelerde kolonlarının başında bizzat bulunacak olan komutan ilgili eyalete gelinceye kadar tüm Küba'da isyancı birlikler örgütlemek; ceza yasası hükümlerine uygun olarak adli görevleri yerine getirmek ve işgal edilen bölgelerde İsyan Ordusu tarım reformunu uygulamak; askeri makamlarımızca saptanan vergileri toplamak; askeri harekâtla bütün öteki devrimci güçlerce belirli bölgelerde girişilecek olan eylemleri eşgüdümlemek; Pinar-del-Rio eyaletinde, akıncı kolonları için belirli bir üs olarak görev yapmak üzere sürekli bir cephe oluşturmak ve bu amaçla İsyan Ordusu subaylarını, kolon komutanlığı dışında uygun görülecek rütbelerle uygun görülecek görevlere atamak.

"Birincil görevi, askeri harekatı adanın batı kesimine kadar yaymak olan akıncı kolonu (ki buna ilişkin bütün öteki taktik görevler de kolona aittir) tüm hareketi boyunca, zorunlu olan bütün durumlarda düşmanla savaşacaktır.

"Düşmandan ele geçirilecek silahlar, olanaklar ölçüsünde, örgütlenecek yerel birliklerde kullanılmalıdır. 2 No'lu 'Antonio Maceo' kolonunun savaşta yararlılık ve üstün kahramanlık gösteren asker ve subaylarının ödüllendirilmesi için, bu kolonun yüzbaşılarından ve Bajamo zindanının işkence odalarında tiranlık cellatlarının karşısında çözülmeden yiğitçe direnerek ölen Oswaldo Errara onuruna bir madalya ihdas edilmiştir.

Fidel Castro Ruz,
Başkomutan
18 Ağustos 1958, 9.00."

Üç gün sonra imzalanan ikinci emir, Binbaşı Ernesto Che Guevara komutasındaki kolonun askeri görevlerini bildiriyordu. Şöyleydi emir:

"Binbaşı Ernesto Che Guevara'nın görevi, kolonunu Sierra Maestra'dan Las Vilias'a götürmek ve bu bölgede İsyan Ordusu stratejik planına uygun harekatta bulunmaktır.

"Bu görevi yerine getirecek olan 8 No'lu kolona, İsyan Or-

dusu'nun özgürlük savaşında yitirdiği yiğit yüzbaşılarından (ölümünden sonra binbaşılığa yükseltilmiştir) Ciro Redondo'-nun adı verilmiştir.

"8 No'lu 'Ciro Redondo' kolonu Las Mercedes'ten 24-30 Ağustos tarihleri arasında ayrılacaktır.

"Binbaşı Ernesto Che Guevara, Las Vilias eyaletinin gerek kırsal kesiminde, gerekse kentlerinde faaliyet gösteren bütün isyancı birliklerin komutanlığına atanmıştır. Görevleri şunlardır: Askeri makamlarımızca saptanan vergileri toplamak ve sağlanan geliri askeri gereksinimler için harcamak; ceza yasası hükümlerine uygun olarak adli görevleri yerine getirmek ve kuvvetlerinin harekât alanı içindeki bölgede İsyan Ordusu tarım reformunu uygulamak; askeri eylemleri, planları, idari ve askeri emirleri, bu eyaletteki devrimci güçlerin girişecekleri eylemlerle eşgüdümlemek ve devrimin askeri gücünü pekiştirmek için bunları tek bir ordu oluşturma yönünde kazanmak; yerel askeri birlikler oluşturmak ve İsyan Ordusu subaylarını kolon komutanlığı dışında uygun görülecek rütbelerle uygun görülecek görevlere atamak.

"8 No'lu kolona stratejik bir görev verilmiştir: Küba'nın merkezi bölgesinde düşmanla aralıksız çarpışmak ve ne pahasına olursa olsun düşmanın batıdan doğuya doğru ilerlemesine engel olmak ve bunların dışında kolon komutanlığına daha önce bildirilen görevleri yerine getirmek.

Fidel Castro Ruz,
Başkomutan
Sierra-Maestra
21 Ağustos 1958, 9.00."[8]

Gerillaların savaş içinde en çelikleşmiş olanlarından seçilerek oluşturulan ve İsyan Ordusu'nun silah depolarındaki en iyi silahlarla donatılmış olan akıncı kolonları birkaç gün sonra Camagua ovası üzerinden Las Vilias eyaletine doğru olağanüstü güçlüklerle dolu yürüyüşlerine başladılar. Ernesto Che Guevara komutasındaki "Ciro Redondo" kolonu 150 savaşçıdan

[8] Küba İsyan Ordusu Başkomutanlığının bu iki emrinin metinleri "Küba" dergisinin Ocak 1966 sayısının 45. sayfasından alınmıştır.

oluşuyordu; kolon 30 Ağustos'ta Sierra-Maestra'daki Las Mercedes'ten Mansanilio'ya doğru hareket etti.

Başlangıçta isyancıların şansı pek iyi gitmedi. 1 Eylül'de güçlü bir tropik siklona tutuldular; nehirler taştı, yollar su altında kaldı. Kamyonlarla birkaç günde Las Vilias sınırına ulaşmayı ve Escambraio dağlarında toplanmayı planlamışlardı, ancak benzin bulamadıkları için bu planlarını uygulayamadılar.

9 Eylül'de Che Guevara'nın kolonu, Sierra'daki El Salto'dan 21 Ağustos'ta hareket etmiş bulunan Camilio Cienfuegos'un kolonuyla La Federal'de karşılaştı. Kolonlar Batista kuvvetlerinin piyade ve hava saldırılarına karşı savunma savaşı yaparak yola bir süre birlikte devam ettiler. Los Quatro Campaneros'da üstün düşman kuvvetlerinin saldırısına uğrayarak kayıp verdiler. İsyan Ordusu'nun 200'ün üstünde asker ve subayının, düşman kuvvetleriyle sarılmış, hiç bilmedikleri bölgelerden, üstelik de düşmana kayıplar verdirerek geçmeleri, hiçbir savaş malzemesi ve devrimci ruhlarından hiçbir şey kaybetmeden 600 kilometrelik yürüyüşle Escambraio dağlarına ulaşmaları gerçekten de aklın alabileceği bir şey değildi.

Güçlükleri vurgulamaktan pek hoşlanmayan, sarsılmaz bir iradesi ve olağanüstü kişiliği olan Ernesto Che Guevara, o inanılmaz güçlüklerle dolu, ama devrimin zaferi için son derece zorunlu olan harekâta ilişkin olarak anımsadıklarını şöyle dile getiriyor: "Kamyonlardan vazgeçmek zorunda kalmıştık. O andan (partizanlara gelen benzin arabasına Batista kuvvetlerinin el koymasından —E. G.) başlayarak da atlı ve yaya olarak sürdürdük yürüyüşümüzü. Günler geçiyor, daha Oriente'nin dost topraklarında bulunuyor olmamıza karşın güçlükler giderek artıyordu. Yatağından taşmış bir sel gibi akan nehirleri, silah ve cephanemizi de ıslatmamaya çalıştığımızdan binbir güçlükle geçebilyorduk. Yorulan atları değiştirmek için yeni atlar arıyorduk. Oriente'den uzaklaştığımız ölçüde de yerleşme bölgelerinin açığından geçmeye özen gösteriyorduk...

"Savaşçılarımız bezginliğe düşmeye başlamıştı. Açlık, susuzluk, her gün çevremizdeki çemberi biraz daha daraltan üstün düşman kuvvetleri karşısındaki güçsüzlük duygusu ve en önemlisi, köylüler arasında 'masamorra' diye bilinen ve her adımda

savaşçılarımız için dayanılmaz bir işkence olan ayak yaraları, yürüyen gölgelere çevirmişti hepimizi. Zordu, korkunç zordu yürüyüşü sürdürebilmek. Savaşçılarımız fizik güçlerini günden güne yitiriyorlardı ve son derece kıt olan —üstelik de beslenme yönünden değersiz— yiyecekler, onların bu yürekler acısı durumlarını daha da ağırlaştırıyordu.

"En güç günleri Baragua şeker fabrikasının bulunduğu bölgede düşman tarafından çembere alındığımızda yaşadık. Dehşetli pis kokan bir bataklığa saplanmıştık ve içecek bir damla suyumuz yoktu. Sürekli hava saldırılarına uğruyorduk. Yaralı ve güçsüz arkadaşları emin yerlere taşıyacak bir tek atımız yoktu. Potinlerimiz deniz suyundan parça parça olmuştu. Dikenler çıplak ayaklarımızı kan içinde bırakmıştı. Büyük güçlüklerle çemberi yarıp da Jucaro'dan Moron'a giden ve bizim için tarihsel anılarla dolu olan o ünlü patikaya ulaşana kadar durumumuz gerçekten korkunçtu. Bitkin durumdaki savaşçılarımızın moralleri de iyice bozulmuştu. Ancak, nerdeyse kurtuluş umudumuzun kalmadığım düşünmeye başladığımız bir sırada, hepimizi canlandıran, savaşçılara güç veren belli belirsiz bir şey gördük: batıda, mavi bir leke halinde Las Vilias dağları ışıyordu."[9]

Gerillaların bu büyük yürüyüşünün başarıyla sonuçlanmasının nedenlerinden biri, yerli halkın kendilerini desteklemesiydi. Köylüler yüzyıllık latifundizm boyunduruğundan kendilerini özgürlüğe kavuşturacak kurtarıcılar olarak görüyorlardı gerilla birliklerini.

İsyancıların efsanevi yürüyüşlerinin haberi adanın her yanında duyuldu.

Sierra-del-Escambraio'ya her gün yeni gönüllüler geliyor, gerillalara katılıyorlardı. "Ciro Redondo" kolonunu Escambraio'da, Faura Ciomon komutasındaki Devrimci Direktorat gerilla müfrezeleriyle parti yöneticilerinden Felix Torres komutasındaki Halk Sosyalist Partisi gerillaları karşıladılar. Her iki komutan da, Guevara'mn ve Cienfuegos'un kolonlarını sevgiyle karşıladılar ve ortak düşmana karşı eylem birliğine hazır olduklarını bildirdiler.

---

[9] E. Guevara. Gerilla Savaşı. Moskova. 1961. s. 81-84.

Camilio Cienfuegos bu konuda şunları yazıyor: "Senior Felix Torres komutasındaki çok iyi düzenlenmiş bir kampa götürdüler bizi. Felix Torres komünistti. Başlangıçtan beri bizimle işbirliği etmek, bize yardımcı olmak için olanca gücüyle çalışmıştı. Daha onlarla karşılaşır karşılaşmaz sanki Sierra-Maestra'da, kardeşlerimizin arasındaymışız gibi bulduk kendimizi. Bizi büyük bir içtenlikle karşıladılar."[10]

Devrimci Direktorat'm gerillaları da aynı içtenlikle karşıladılar Fidel'in adamlarını. Ancak Escambraio'da başka bir silahlı grup daha vardı: "Escambraio İkinci Ulusal Cephesi" gibi çok iddialı bir ad taşıyan bu gruba 13 Mart 1957'deki Başkanlık Sarayı saldırısının yöneticilerinden Carlos Gutherres Menoyo'nun kardeşi, Devrimci Direktorat'ın eski üyelerinden Eloya Gutherres Menoyo başkanlık ediyordu. Devrimci öğrenci hareketinden uzaklaşan ve Devrimci Direktorat program ve tüzüğünü tanımayan Eloyo Gutherres Menoyo ve grubu, Batista kuvvetleriyle çarpışmaktan çok, bölgede haydutluk yapıyordu. Köylülerden haraç alıyorlar, büyükbaş hayvanlara el koyuyorlardı. Köylüler, bu çapulcu takımına bir aşağılama olarak "Comevakes" ("inek yiyiciler") adını takmıştı. Grubun yönetiminde, sağ ve antikomünist çizgileriyle tanınan, silahlı savaştan sonra parsa toplamayı amaçlayan kimseler vardı. Bu grubun ne tarım reformu, ne de öteki köktenci dönüşümler umurundaydı. Nitekim savaştan sonra bu grup devrim düşmanları safında yer almıştır.

Fidel Castro bu grubun gerici özünü şöyle dile getiriyor: "Las Vilias eyaleti dağlarında inançlı devrimcilerin yanısıra serüvenciler ve kariyeristler de bulunuyordu. Bu sonuncular çarpışmak için değil, hırsızlık yapmak için, tiranlık ordusuyla savaşmak için değil, Escambraio dağlarında inek yemek için, köylülere bir şeyler vermek için değil, onları soymak için çıkmışlardı dağa. Yoksulluk içindeki Escambraio köylülerine yardım etmemeleri bir yana, en yoksul kahve ve meyve üreticilerinden bile haraç alıyorlardı. 'Comevakes'ler aldıkları haracı, tiranlık güçleriyle savaşmak için değil, rom içip eğlenceli bir yaşam sürmek için harcıyorlardı. Sonuçta parçalandılar. Jose Antonio Echeverria'nın

---

[10] "Revodluciôn', 28. X. 1961.

gerçek yoldaşları ve dostları (yani Devrimci Direktorat'a içtenlikle bağlı olanlar —E. G.) 'Comevakes' gengsterlerinden ve 'İkinci Escambraio Cephesi' serüvencilerinden ayrıldılar."[11] Yine bu grup için Fidel Castro, şöyle diyordu: " 'İkinci Escambraio Cephesi' içinde dürüst kişilerin de bulunduğunu hiçbir zaman yadsımıyorum; ama bu cephenin yönetimi yalnızca para ve iktidar peşinde koşan aşağılık haydut çetelerinden, politakacılardan ve serüvencilerden oluşmaktaydı."[12]

1 Aralık 1958'de, "Ciro Redondo" kolununun El Pedrero'daki komuta karargahında, Binbaşı Che Guevara ve "26 Temmuz Hareketi" temsilcisi Binbaşı Ramiro Valdes, Las Vilias eyaleti Devrimci Direktorat Silahlı Kuvvetler Komutam Binbaşı Faure Ciomon ve başka liderlerle buluştular. Bu buluşma sonunda, olayların sonraki gelişmesini önemli ölçüde etkileyecek olan eylem birliği anlaşması imzalandı. Anlaşmada şöyle deniliyordu: " '26 Temmuz Hareketi' ve Devrimci Direktorat, iki taraf savaşçılarının birlikte askeri harekata girişmeleri, iki taraf arasında titiz bir eşgüdüm sağlama ve sahip olunan her türlü muhabere aracından devrimin çıkarları için ortaklaşa yararlanma konusunda anlaşmışlardır. Yönetim yönünden özgür topraklar, Devrimci Direktorat ve '26 Temmuz Hareketi' yargı bölgelerine ayrılmıştır; her örgüt yargı yetkisini kendi bölgesinde kullanacak, askeri vergileri kendi bölgesinde toplayacaktır... Bu açıklama, isyan hareketinin büyük yükünü omuzlamış olan ve devrim uğruna kanını su gibi akıtan gençliğin yüce ülküsünün temsilcileri olan '26 Temmuz Hareketi' ve Devrimci Direktorat müfrezelerinin birlikte, omuz omuza çarpıştıkları Las Vilias'ta, devrimci güçlerin saflarını sıklaştırdıklarının bir anlatımıdır; bu gençlik olmasaydı ne Sierra-Maestra, ne Sierra-del-Escambraio, ne Monkada kışlası duvarları önünde bir '26 Temmuz', ne de Başkanlık Sarayı önünde bir 13 Mart olabilirdi".[13]

"Escambraio Paktı" adı verilen bu belgede, bölgedeki antibatistacı güçlere eylem birliği çağrısı yapılıyordu. İsyancı ko-

---

11 "Bohemia". 3. II. 1961, s. 56.
12 "Obre Revolucionaria", 25. I. 1961. s. 10.
13 "Cuba". 1966. No. 1. s. 38.

lunu daha Escambraia'ya gelir gelmez onlarla ilişki kuran Halk Sosyalist Partisi bu çağrıya hemen olumlu karşılık verdi.

Halk Sosyalist Partisi, tiranlığın varlığını sürdürebilmesinde en büyük nedenlerden birinin, muhalefet güçlerinin dağınıklığı ve ülkenin devrimci demokrat güçlerinin aralarında eylem birliğini gerçekleştirememeleri olduğunu anlıyordu ve bu nedenle daha yayınlanır yayınlanmaz Escambraio Paktı'nı desteklediğini açıkladı.

Anti-batistacı silahlı güçlere saflarını pekiştirme ve diktatörlük ordusuna son ve kesin darbeyi indirme olanağını sağlayan güçbirliği, Las Vilias eyaletinde işte böyle gerçekleşti.

Camilio Cienfuegos komutasında Las Vilias'ta bulunan "Antonio Maceo" kolunu, zaferden zafere koşarak kuvvetlerini bölgenin kuzeyinde topladı. Camilio'nun savaşçıları Batista ordusunun sayısız tuzaklarını aşarak ve inanılmaz güçlüklere ve yoksunluklara katlanarak Camagua yolunu aşmayı başardı. Fidel Castro'ya yazdığı bu zorlu yolculuğa ilişkin raporunda Camilio Cienfuegos şunları söylüyordu: "31 gün sürdü yolculuğumuz ve bu süre içinde, geçtiğimiz bölge hayvancılık bölgesi olmasına karşın, yalnızca onbir kez yemek yiyebildik. Bir seferinde tam dört gün boyunca hiçbir şey girmedi boğamızdan ve sonuçta, elimizde az sayıda kalmış olmasına karşın, atlarımızdan en iyisini kesmek zorunda kaldık. Atlarımızın hemen hemen hepsi güney kıyılarının bataklıklarında can verdi... Bununla birlikte diyebilirim ki devrimin en büyük askeri başarılarından birini kazandık, çünkü bizi ele geçirmeye ve yoketmeye çalışan onca Batista askerine karşın, yalnızca 3 kayıp vererek Oriente'den Las Vilias'a kadar muazzam bir yolu aştık."[14] Camilio Cienfuegos'un raporunu yanıtlayan Fidel Castro, "Antonio Maceo" kolonunun gerçekleştirdiği bu büyük yürüyüşün son derece değerli olduğunu bildirdi. "Sevgili Camilio — diyordu Fidel yanıtında,— 9 Ekim tarihli raporunu okuyup bitirdiğimde duyduğum büyük heyecanı, sevinci, övüncü, hayranlığı dile getirecek söz bulamıyorum. Başka hiçbir şey yapmamış olsanız bile gerçekleştirdiğiniz bu büyük yürüyüş Küba

[14] "Informe de la invasion. Paginas del de campana de Camilio Cienfuegos". "Nuestro recuerdo a Camilio Cienfuegos". La Habana. S. A., s. 19.

tarihine, onun şanlı askeri başarılarla dolu olan sayfalarına geçmeniz için yeterlidir..."[15]

"Antonio Maceo" kolonunun savaşçıları uzun yürüyüşleri boyunca katlandıkları onca güçlüğe, onca yoksunluğa karşın yürüyüşlerini sürdürmek ve Pinar-del-Rio'ya ulaşmak azmindeydiler. Ancak Las Vilias'taki siyasal gelişmeler ve devrim hareketinin geniş boyutluluk kazanması, kolonun önceki yol planını değiştirmesine neden oldu. Gelişen durumlar "Antonio Maceo" kolonunun Escambraio dağlarında kalmasını gerektiriyordu. Camilio Cienfuegos, bölgenin güneyinde çarpışmakta olan Ernesto Che Guevara'nın kolonuyla ve öteki anti-batistacı silahlı güçlerle sıkı ilişkiler kurdu, onlarla birlikte Las Vilias'taki bütün saldırılara katıldı ve düşmanın Santa-Clara'daki büyük bozgununa önemli katkısı oldu; "Antonio Maceo" kolonu son olarak, İsyan Ordusu'nun bütün öteki birlikleriyle birlikte Başkomutanlığın emrini yerine getirerek Havana üzerine yürüdü.

Ancak bu ana kadar, Escambraio dağlarında ve Las Vilias'ın ovalık bölgelerinde düşman birliklerini yoketmek için pek çok kanlı çatışmaya girmek gerekti. Örgütleme ve eğitme olarak yerli halk üzerinde son derece önemli çalışmalar yapıldı. İsyancılar, kurtardıkları bölgelerde köylü çocukları için okullar kurdular, devrim savaşının amaçlarını açıklayıcı eğitsel çalışmalar yaptılar ve söylediklerini uygulama niteliğinde kesin, açık önlemler aldılar; bunlar arasında, en geniş yankı uyandıranı, "Köylülerin toprak üzerindeki haklarına ilişkin" 3 No'lu Sierra-Maestra Yasası'nın uygulanması oldu. İsyancıların eliyle ilk kez toprağa kavuşan köylüler, daha sonra yurt çapında yaygınlık kazanacak, gericilerce tezgahlanan pek çok entrikayı boşa çıkaracak ve yeni iktidarın yeni bir yaşam kurmasına geniş ölçüde katkıda bulunacak olan halk milislerini örgütlemeye başladılar.

Gerillaların Batista kuvvetlerinden ele geçirerek özgürlüğüne kavuşturdukları ilk büyük yer, aynı zamanda yörenin de merkezi durumunda olan 10 bin nüfuslu Fomento oldu. Las Vilias gibi bir yerde böyle bir kentin özgürlüğüne kavuşturulması kolay değildi. Hükümete bağlı birlikler kışla, postane ve başka

---

[15] "Verde Olivo", 28. X. 1961. s. 2.

stratejik binalarda kırılması güç bir savunma savaşı verdiler. Ancak dirençli, şiddetli bir savaştan sonra kent düşmandan temizlendi. 18 Aralık 1958 günü garnizondan arta kalanlar teslim oldular. Gerillalar büyük miktarda savaş ganimeti kazandılar. Fomento'nun ele geçirilmesiyle gerilla müfrezeleri, düşmanın yığınak yaptığı Placetas, Cabayguan ve Sacti-Spiritus gibi eyaletlerin önemli yerleşme merkezlerine uzanan merkez şoseye kadar olan bölgeyi denetimleri altına almış oldular.

Bu zafer, siyasal önemi büyük bir olay oldu.

Havana'ya ilk ulaşan haberler, belediyenin tümüyle isyancıların eline geçtiği yolundaydı. Fomento'da, demokratik sendikaların ve öteki ilerici toplumsal örgütlerin yöneticilerinin katılımıyla sivil devrim güçleri iş başına geçti. Batistacı çevrelerde panik başlamıştı.

Ne pahasına olursa olsun iktidarda kalmak isteyen Batista, 1958 Mart'ında her zamanki siyasal manevralarından birini sahneledi ve yıl sonunda başkanlık seçimlerinin yapılacağını açıkladı. Diktatörün bu manevrası, bir kez daha giriştiği seçim parodisiyle başkanlık koltuğuna uysal bir kuklasını geçirmeye, böylece de rejime karşı yükselen hoşnutsuzluk dalgasını kırarak ordunun başında kalmaya ve gerçek iktidarı elinde tutmaya yönelikti. Küba'da büyük sermaye yatırımları olan Kuzey Amerikan tekellerinden bazılarının temsilcileri de Batista'nm arka plana çekilmesi gerektiğine, çünkü Batista'nın çok yıprandığına, adının "nahoş çağrışımlar" yaptığına ve diktatörün artık "düzenin güvencesi" olamayacağı gibi, tam tersine, çalkantılara, tiranlığın ve onunla birlikte yabancı tekellerin çıkarlarının yok olmasıyla sonuçlanabilecek bir devrim patlamasına yol açabileceğine inanıyorlardı.

3 Kasım 1958 seçimlerinde başkanlık için hükümet tarafının adayı, Batista'nın, güvenilir adamlarından Andres Rivero Aguero idi. Amerikan tekelci sermayesinin sözcüsü ünlü *Wall Street Journal* gazetesi o günlerde şöyle yazıyordu: "Başkan olacak olan Rivero Aguero, Batista'nın kuklasıdır. Başka hiçbir şey değil."[16]

---

[16] "Wall Street Journal", November 12, 1958.

Burjuva muhalefet partilerinden bazıları Batista'nın giriştiği bu manevrayı destekliyorlardı. Hatta Autentiklerin liderlerinden Grau San Martin ile Ortodoksların uzlaşmacı fraksiyonundan Carlos Marquez Sterling, başkanlık için adaylıklarını bile koymuşlardı.

10 Eylül 1958'de Halk Sosyalist Partisi halka bir manifesto yayınlayarak, 3 Kasım seçim komedisini boykot etmelerini ve bu oyunu bozmalarını istedi.

"26 Temmuz Hareketi" yönetimi de "seçimler"in boykot edilmesi çağrısında bulundu. Fidel Castro, seçimlerde adaylığını koyanların, devrimin zaferinden sonra seçme ve seçilme haklarının ellerinden alınacağını, bütün mal ve mülklerine el konulacağını açıkladı.[17]

Batista'yla anlaşmak isteyen burjuva "muhalefet" çevrelerinden bazıları, komünistleri ve isyancıları kuvvete başvurma ve kan dökme politikası yanlısı, Batista'yı ise "Küba bunalımının barışçı çözümü yanlısı" gibi göstermekte yararlanmak için boykot çağrısına dört elle sarıldılar.

Seçimlere katılmakla burjuva partileri, Küba'da Amerikan sermayesinin egemenliğinden yana olduklarını hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde göstermiş oldular. Antikomünist çizgilerini sürdüren burjuva partileri, "ulusal bunalımın barışçı yoldan çözümü" kisvesi altında, halkın özgürlük savaşımını olanca güçleriyle engellemeye ve devrimci güçlerin iktidar yolunu tıkamaya çalıştılar. Diktatöre seçim komedisini sahnelemesinde özellikle de legal muhalefet liderlerinin izledikleri bu ihanet politikası yardımcı oldu. Ancak diktatörün bütün çabalarına karşın, halk boykot çağrısına uydu. Seçim sandıklarından, oy hakkına sahip ve seçmen listelerine kayıtlı yurttaşların dörtte birine bile ulaşmayan bir sayıda oy çıktı. Yapıldığı söylenen seçimler de, Şubat 1959'da göreve başlayacak olan yeni Başkan Aguero'nun "seçilmesi" de gerçekliği olmayan olaylara dönüşmüştü. Sonuçta, diktatörün seçim manevrası yalnızca aldatılmak isteyenleri aldatabilmişti. Bunların sayısıysa ülkede pek azdı. Diktatöre ve kuklalarına karşı verilen savaş büyüyerek sürüyordu.

---

[17] Bkz.: "Osnovniye Zakonodatel'nıye aktı Kubinskoy Respubliki". M., 1963, s. 157-163.

Halk Sosyalist Partisi seçimlerden sonra bir bildiri yayınlayarak, 3 Kasım seçimlerinin, mevcut durumun sürmesinden, Küba'da tiranlığın eskisi gibi egemen olmasından başka bir sonuç vermediğini açıkladı. Yeni seçilen Başkan Aguro eski düzeni olduğu gibi sahiplenmişti. Halk Sosyalist Partisi, bildirisinde, Sierra Maestra dağlarında ve ülkenin öteki bölgelerinde: Oriente'de, Camagua'da, Las Vilias'ta, Pinar-del-Rio'da çarpışmakta olan silahlı müfrezelere güç verme, destek olma savaşımıyla, emekçilerin ve gerçekten demokratik bütün partilerin birlikleri uğruna verilen savaşımı sürdürme çağrısında bulunuyordu.

İsyan Ordusu, 1958 Kasım ve Aralık aylarında, bütün cephelerdeki savaşımına hız verdi. Seçim günü İsyan Ordusu, seçim kampanyasının zaten acınacak bir biçimde geçtiği Oriente ve Las Vilias'ta seçimleri tümden felce uğrattı.

Las Vilias'ta Camilio Cienfuegos ve Ernesto Che Guevara'nın kolonları, Devrimci Direktorat ve F. Torres komutasındaki Halk Sosyalist Partisi gerillalarıyla birlikte, Başkomutanlığın stratejik planını uygulamak üzere, adayı ikiye ayıracak biçimde bütün ulaşım yollarını kuşatma altına aldılar. Son derece stratejik bir yol olan Trinidad-Sancti-Spiritus şosesini kapattılar. Küba'nın merkez şosesinde, Tunic nehri üzerindeki köprüyü havaya uçurdular. Merkez demiryolu birkaç yerinden kesilmiş, güney çevre şosesi kapatılmış, kuzey çevre şoşesi ise Camilio Cienfuegos'un kolonu tarafından denetim altına alınmıştı. Sonuçta, İsyan Ordusu'nun ana ağırlığının bulunduğu Oriente bölgesindeki Batista birlikleri yalnızca havadan ve denizden yardım alabildiler, ancak gün geçtikçe onlar için bu yollar da güvenirliklerini yitirdiler.[18]

Düşman kamp çözüldükçe çözülüyordu.

İsyan Ordusu, saldırılarını başarıyla sürdürerek birbiri ardından kentleri, kasabaları özgürlüğüne kavuşturuyordu. Ernesto Che Guevara'nın gerillaları, Fomento'nun ardından 21 Aralık 1958 günü, Las Vilias'ta, 18 bin nüfuslu Cabayguan kentine saldırdılar ve uzun sokak çarpışmalarından sonra kenti tümüyle ellerine geçirdiler.

---

[18] *C. A. Gonionskiy.* Latin Amerika Ülkeleri En Yeni Tarihi Üzerine Denemeler. Moskova. 1964.

Aynı gün Guayos kenti de özgürlüğüne kavuşturuldu. Hiç zaman yitirmeyen ve düşmana toparlanma fırsatı vermeyen Binbaşı Guevara, başarıdan başarıya koşuyordu. Guayos'un ardından (hemen ertesi gün) bir miktar takviye alarak 30 bin nüfuslu Placetas kentine saldırdı ve ele geçirdi.

Merkez şose üzerinde bulunan ve Las Vilias eyaletinin en büyük kenti Santa-Clara'ya olsa olsa 35 kilometre uzaklıkta bulunan Placetas'ın alınışı, isyancı birliklerin bu bölgede girişecekleri sonraki saldırıların başarılarını önceden belirledi. İsyancılar Remedios ve Caybarien kentlerini de alarak Santa-Clara çevresini tümüyle ele geçirdiler.

28 Aralık'ta Yüzbaşı Armando Acosta komutasındaki birlik, Las Vilias'ın en büyük kentlerinden birine, 115 bin nüfuslu Sancti-Spiritus'a saldırdı; halkın da yardımıyla kent özgürlüğüne kavuşturuldu.

Devrim saatten saate zafere doğru koşuyordu. Ama düşman hâlâ güçlüydü, İsyan Ordusu'nun muzaffer saldırılarını durdurmak için umutsuz girişimlerde bulunuyordu. Örneğin Santa-Clara üzerine en seçme birliklerini gönderdi. Batista hava kuvvetleri, devrim güçlerinin eline geçmiş olan Placetas, Sancti-Spiritus ve öteki kentleri sürekli bombardıman altında tutuyordu. Santa-Clara üzerine, içinde, diktatörün elindeki en modern silahlarla ve kısa süre önce İngiltere'den alınan alev makineleri ve başka güçlü silahlarla donatılmış olan 400 askerin bulunduğu bir zırhlı tren gönderildi. İsyan Ordusu karşısında gerileyenlerin ve kaçanların kurşuna dizilmesi emredildi. "Kararsızlık ve korkaklık"[19] suçlamasıyla çok sayıda birliğin komutam değiştirildi. Ama bütün bunlar asker-polis rejiminin can çekişmesinden başka bir şey değildi. Devrim güçlerinin başarıları karşısında Batista ordusunda düzen diye bir şey kalmamıştı. Subaylar canlarının derdine düşmüşlerdi. Diktatörün yakın dostları bile artık günlerinin sayılı olduğunu anlıyorlar ve diktatörün karargahını terkediyorlardı; bunlardan bazıları da rejimi kurtarmak amacıyla diktatöre yönelik bir komplonun ağını örmeye başlamışlardı. Dünkü koruyucuları olan ABD tekellerinin temsilcileri

---

[19] "Bohemia". 1964. No. 15. s. 77.

de, artık diktatörün sonunun geldiğini görüyorlardı. Ama yine de, devrimi yarı yolda da olsa durdurmak ve halk iktidarına engel olmak için çaba göstermekten geri durmuyorlardı. Bunun için de, olağan bir darbe tezgahlayarak Batista'yı safdışı bırakmak istiyorlardı. Onlara göre bu, halkın saldırısını engelleyecek ve adadaki Amerikan sermayesine karşı gelişen güçlü tehlikeyi zayıflatacak bir tür emniyet supapı olacaktı. Kendi elleriyle iktidara getirdikleri adamlarını kurban etme ve askeri bir cuntanın ardından bir dediklerini iki etmeyecek bir hükümet oluşturma planını uygulamak üzere ABD tekelleri, Batista'yı kendi rızasıyla ayrılmaya ikna etme yolunda bazı girişimlerde bulundular.

ABD'nin Brezilya ve Peru eski büyükelçisi, Batista'nın yakın dostu, Florida'da büyük şeker plantasyonları bulunan ve Havana'daki havacılık şirketi ve otobüs garajlarından olağanüstü bir servet yapmış olan W. Pauli'yi Havana'ya Batista'yla görüşmek üzere gönderdiler. Başlangıçta, Pauli'nin Batista'yla Başkan Eisenhower'in temsilcisi sıfatıyla görüşmesi planlanmıştı, ama daha sonra Küba'nın iç işlerine "karışmama" görünüşünü sürdürebilmek için görüşmenin "özel" olması kararlaştırıldı.

9 Aralık 1958'de Pauli, Batista'yla buluştu ve ona şu planı önerdi: 1) Diktatörün en ılımlı düşmanlarından bir geçici hükümet oluşturulacak. ABD bu hükümete 10 milyon dolar tutarında silah yardımı yapacak. 2) Batista'ya, ailesiyle birlikte ABD'de, satın aldığı kendi evinin de bulunduğu Dayton'da yerleşme izni verilecek. 3) Yeni hükümet Batista yanlıları için kovuşturma açmayacak. 4) Geçici hükümet kurulduktan 18 ay kadar sonra başkanlık seçimleri yapılacak. 5) Geçici hükümet Fidel Castro ve "26 Temmuz Hareketi"ne karşı dostça duygular beslemeyen bir hükümet olacak.

Pauli daha sonra şöyle diyecektir: "30 yıldır tanırdım bu adamı ve kendisine açıkça, 'eğer yukarda açıkladığım gibi davranırsanız, bu davranışınızı ABD hükümeti iyi karşılayacaktır' diyebilirdim."[20]

Ama Batista, Amerikalının öne sürdüğü koşulları reddetti; zaman kazanmaya ve Dominik diktatörü Truhilo'nun yardımıy-

---

[20] *M. Lazo.* American Policy Failures in Cuba. Dagger in the Heart. New york, 1968, s. 162.

la bir çıkış yolu bulmaya çalışıyordu. Ama diktatörün bu planı da başarısızlıkla sonuçlanacaktır. Çok sonraları William Pauli, "Küba'da gizli bir görev" aldığını... "Fidel Castro'nun iktidarı ele geçirmesini engellemeye yönelik umutsuz ve başarısız girişimlerde" bulunduğunu [21] itiraf etmiştir.

William Pauli'nin başaramadığını, ABD'nin Küba Büyükelçisi Earl Smith başarmaya çalışmıştır. Batista'nın yerini askeri bir cuntanın alması Washington'da kararlaştırıldığından, Batista'yla konuşmasında Smith, Pauli'den çok daha ısrarlı olmuştur. Batista'yla 17 Aralık gecesi, diktatörün kent dışındaki Villa Cuchina adlı konağında görüşen Earl Smith, daha sonra, bu görüşmeyle ilgili olarak şunları söyleyecektir: "Başkana, aldığım yönergeye göre, Dışişleri Bakanlığımızın, kendisinin her türlü planına kuşkuyla baktığını ve süresiz olarak Küba'da kalmaya çalışmasını anlayamadığını söyledim."[22] Smith, Batista'ya İspanya ya da başka herhangi bir ülkeye gitmesini, orada bir yıl kaldıktan sonra ABD'ye gelmesini de öğütlemiştir.

Diktatörün günleri sayılıydı, ama o yine de koltuğunu bırakmak istemiyor, Küba halkına karşı her gün yeni suçlar işliyordu.

İsyancıların kurtardığı kentlerin bombalanması için emir vermişti; 1933'teki "çavuşlar darbesi"nden eski suç ortağı General H. E. Pedras'ı yeniden askeri göreve çağırmış, Başbakanı G. Gela'yı yeni parti silahlar alması için Dominik Cumhuriyeti'ne göndermişti.

Ama artık hiçbir şey diktatörün kanlı rejimini yıkılmaktan kurtaramazdı.

İsyan Ordusunca 1958 Kasım sonlarında yayınlanan ve halk savaşının amaçlarını ve hedeflerini açıklayan Manifesto halk tarafından büyük bir coşkuyla karşılandı. Manifesto'da şöyle deniliyordu:

"Küba halkına, daha önce hiçbir zaman sahip olmadığı hakları almaya çalışıyoruz. Köylülerin toprağa ve o toprağı işleyecek araçlara sahip olması için savaşıyoruz.

"Ergin yaşa gelen her genç insanın bir işi olması için savaşıyoruz.

---

[21] "Mejdunarodnaya jizn", 1961, No. 6, str. 20.

[22] *E. E. T. Smith.* The Fourth Floor. New York, 1962, s. 167.

"Her işçinin, yarattığı zenginliklerden yararlanabilmesi için savaşıyoruz.

"Üniversiteyi bitiren her fikir işçisinin toplumda yerini bulabilmesi, bilgilerini ulus yararına kullanabilmesi ve devletin ona bilgilerini genişletmesini sağlayacak her türlü olanağı vermesi için savaşıyoruz.

"Sokaklarımızda piyango bileti satan, çileleri daha bebe yaşlarındayken başlayan, aç ve çıplak çocuklar görmeyelim diye savaşıyoruz.

"Ülkemizin siyasal anlamda da, ekonomik anlamda da özgür olması için savaşıyoruz.

"Ulusal ekonomimizi Kübalıların kendisi yaratsın istiyoruz. Dışardan gelen her milyonun, bizi bağlayan, bizi sömüren, istediğimiz gibi yaşamamıza engel olan zincirin bir halkası olduğunu çok iyi biliyoruz."[23]

Halkın mutluluğu ve özgürlüğü için çarpışan İsyan Ordusu'nun yayınladığı bu Manifesto'yu tüm halk coşkuyla benimsedi. Tümüyle Kübalı emekçilerin çıkarlarını yansıtan Manifesto, artık tüm adayı baştan başa sarmış olan devrim savaşını daha da coşturdu.

İsyan hareketinin merkezi olan Oriente'de, Fidel Castro'nun genel komutası altında bulunan cephelerin (F. Castro'nun komutasında Birinci Cephe, R. Castro'nun komutasında İkinci Cephe ve J. Almejda'nın komutasında Üçüncü Cephe) üçü birden, F. Castro'nun genel komutası altında ovaya indiler ve geniş hareket özgürlüğüne kavuşarak hemen hemen tüm bölgeyi Batista birliklerinden temizlediler. Fidel Castro'nun doğrudan kendi komutası altında bulunan "Jose Marti" kolonu, Gisa kenti yakınındaki dokuz günlük bir savaştan sonra düşmana büyük kayıplar verdirdi ve düşman Santiago-de-Cuba'ya çekilmek zorunda kaldı.

Yurt dışında bulunan ve Sivil Devrim Cephesi tarafından başkanlık için aday gösterilen Manuel Urrutia, 12 Aralık'ta Gisa'ya geldi. Bu arada Fidel Castro'nun birlikleri Palma Soriano'ya, Raul Castro'nun birlikleri de La Maya'ya yaklaşmışlar-

[23] *K. Obiden.* Özgürlük ve Bağımsızlık Savaşındaki Küba. Moskova. 1959. s. 63-64.

dı. Jan Almejda'nın Üçüncü Cephe'si, fiilen isyancı güçlerin kuşatması altında bulunan Santiago kapılarına dayanmıştı. Savaşın başından beri cepheler ilk kez birbirleriyle sıkı ilişki ve işbirliği içinde hareket ediyorlardı.

24 Aralık'ta, Oriente bölgesindeki Batista kuvvetleri komutanı General Eulohio Cantilyo, Fidel Castro ile görüşmek için bir helikopterle İsyan Ordusu karargahına gitti.

Fidel Castro ona kesin bir dille, Batista rejimini başka renge boyayarak ya da siyaset sahnesine yeni adlar sürerek statükonun sürdürülmesi girişimlerine karşı olduklarını açıkladı ve diktatörle bütün suç ortaklarının tutuklanmasını istedi. Cantilyo, Fidel Castro'ya bütün isteklerinin yerine getirileceğine, Santiago Garnizon Komutanlığına 31 Aralık günü saat 15.00'te silahlarını bırakma emri verileceğine ilişkin güvence verdi. Ancak Cantilyo daha sonra verdiği söze ihanet etti ve söylediklerinden hiçbirini yerine getirmedi. Askeri kliğin zaman kazanma ve halkın sırtından iktidarı ele geçirme girişimlerinden yeni bir tanesiydi bu.

Cantilyo apar topar Havana'ya uçtu ve gelişen durum karşısında Oriente'de Santiago garnizonunun daha uzunca bir süre direnebilmesinin olanaksız olduğunu bildirdi. Batista, Cantilyo'yu Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığına atadı ve ülkeden kaçma hazırlıklarına girişti. Ama yine de son ana kadar binbir türlü entrika ağı örmeye ve bu yolla siyaset sahnesinde kalmaya çabaladı. Ancak Las Vilias, Oriente ve ülkenin öteki bölgelerinde hızla gelişen olaylar onun bu umutlarını boşa çıkardı.

Aralık ayının sonlarına doğru Camilio Cienfuegos'un birlikleri, Las Vilias eyaletinin kuzeyini özgürlüğüne kavuşturduktan sonra, kara ve demiryollarının önemli bir kavşak yeri ve Havana yolunda diktatörün en büyük direniş noktası olan 150 bin nüfuslu Santa-Clara kenti yakınlarında Ernesto Che Guevara'nın birlikleriyle birleşmek üzere harekete geçti. 29 Aralık'ta Ernesto Che Guevara, Santa Clara'ya saldırı emrini verdi.

Savaş 48 saat kadar sürdü. Batista'nın hava kuvvetleri isyancılar üzerine yağmur gibi bomba yağdırdı. İsyan Ordusu karşısında tanklar ve bir de zırhlı tren katılıyordu savunmaya. Ancak isyancılar demiryollarını uçurarak zırhlı treni kuşattılar ve içindeki 400 askeri tutsak aldılar. Kent halkı da tümüyle is-

yancılara yardım ediyordu. İsyan Ordusu'nun savaş malulleri halkı coşturmada canla başla çalışıyorlardı. Halk sokaklara dökülmüştü. Otobüslerden ve otomobillerden kurulan barikatlar, Batista tanklarının manevralarına engel oluyor, tank hareketini felce uğratıyordu. Polis Merkezi, Adliye Sarayı, "Grand Hotel", Belediye Sarayı gibi önemli direniş noktaları birbiri ardına düşüyordu. Son olarak, düşmanın binden fazla asker ve subayının bulunduğu "Leonsio Vidal" kışlası düştü. 1 Ocak günü Santa-Clara kenti "Küba'nın kurtarılmış bölge"lerinden biri oldu.

Fidel Castro, Oriente'de, Cantilyo'nun ihanetini ve Batista'yla birlikte çevirmeye çalıştığı dolapları öğrenince önce Santiago'nun alınmasını emretti, ardından da Santa-Clara'yı özgürlüğüne kavuşturan birliklere başkent üzerine yürümeleri emrini verdi. 1 Ocak günü isyancı birlikler Fidel Castro'nun komutası altında, halkın coşkun gösterileriyle karşılanarak Oriente eyaletinin en büyük kenti Santiago-de-Cuba'ya girdiler.

Batista ve yardakçılarının, döktükleri kanların, işledikleri ağır suçların hesabını verme saatleri yaklaşıyordu.

Batista'nın askeri danışmanının 31 Aralık 1958 günü yazdığı bir rapor, asker-polis rejiminin içinde bulunduğu çözülmüşlüğü şu sözlerle dile getiriyordu: "Kırsal kesimin tümü, Oriente bölgesinde ise kentlerin çoğu isyancıların elindedir.

"Camagua'nın çeşitli yerlerinde savaş sürmektedir; orada bulunan alay takviye istemektedir. Las Vilias'ta, garnizonlardan çoğunun tek kurşun sıkmadan teslim olması üzerine kentlerin çoğu düşmanın eline geçmiş bulunmaktadır... Başkent her geçen gün biraz daha adanın öteki kesimlerinden tecrit edilmektedir. Kara ve demiryolu ulaşımı felç olmuş durumdadır. Kentlerde yakıt ve besin yetmezliği en üst düzeye ulaşmıştır. Şeker kamışı ürünü büyük bir olasılıkla tarlada kalacak, toplanamayacaktır. 2 yıldır aralıksız süren savaş nedeniyle ordumuz yorgun, bitkin ve savaş yeteneğini tümüyle yitirmiş durumdadır. Firarlar her gün biraz daha artmaktadır. Subayların büyük çoğunluğu huzursuzdur. Kışlalarında ya çeşitli komplo hareketlerine girişmekte, ya da isyancılarla ilişki kurmaktadırlar."[24]

---

[24] "Yeni ve En Yeni Tarih", 1971, No. 6, s. 129.

1 Ocak 1959 gecesi diktatör, yılbaşı nedeniyle "Colombia" ordugahında verilmekte olan kabul resminden —doğruca tören salonundan— kaçarak havaalanına gitti. Burada bekleyen 4 uçak Küba halkının celladını ve 124 suç ortağını yurtdışına kaçırdı.

Cantilyo başkanlığındaki askeri klik ise hâlâ birtakım manevraların peşindeydi. General Cantilyo radyodan, bir darbe yaptıklarını ve darbelerini "Doktor Fidel Castro'nun da onayladığını" bildirdi. Askeri cuntada Cantilyo'dan başka general J. E. Portuondo ve Batista'nın Yüksek Mahkeme üyesi M. L. Liedra da vardı. Ancak Fidel Castro, Cantilyo'nun maskesini indirerek, cuntayı kesinlikle kabul etmediğini bildirdi ve emekçileri genel greve çağırdı. "Devrime Evet! Askeri Darbeye Hayır!" Fidel'in bu sözleri o günlerin savaş belgisi oldu.

2 Ocak 1959 günü şafakla birlikte Ernesto Che Guevara ve Camilio Cienfuegos komutasındaki İsyan Ordusu Başkomutanlık birlikleri Havana üzerine yürüdüler. Halk, kurtarıcılarını görülmemiş sevgi gösterileriyle karşıladı. "Colombia" ordugahı, La Cabania kalesi ve öteki stratejik yerler tek kurşun atılmadan ele geçirildi. Cantilyo cuntası dağıtıldı, elebaşıları tutuklandı. Eski albaylardan Barkin'in yeni bir cunta girişimi bastırıldı.

Kübalı emekçiler, İsyan Ordusu yönetiminin, Halk Sosyalist Partisi'nin ve Ulusal İşçi Cephesi'nin genel grev çağrısına hemen uydular ve böylece gericilerin giriştikleri son oyunlarını da boşa çıkararak ülkede egemenliğin tümüyle İsyan Ordusu'nun ve Devrim Hükümeti'nin eline geçmesini sağladılar.

1 Ocak'ta başlayan ve 7 gün süren, Halk Sosyalist Partisi ve Birleşik Ulusal İşçi Cephesince yönetilen grev, devrim savaşımının sonucunu oluşturdu ve gerici güçlerin birtakım entrikalarla rejimi restore etme yolundaki son umutlarını da kırarak egemenliği muzaffer halkın ellerine teslim etti. O günlerin bir değerlendirmesini yapan Fidel Castro şöyle demektedir:

"Özellikle İşçi sınıfının genel grevi ve İsyan Ordusu —ikisi birlikte— daha önce pek çok kez oynanmış bir oyunu bozmuş, gericiliğin son anda halkın elinden zaferini alma planlarını altüst etmiştir. Bize sonucu belirleyici o son saatlere katılma yet-

engellerin temizlenmesi, geniş demokratik dönüşümlerin gerçekleştirilmesi, Küba'da devrimin gelişmesinin ve derinleşmesinin en önemli koşullarını oluşturuyordu.

Tarım emekçilerinin ve yoksul köylülüğün ulusal kurtuluş savaşına geniş ölçüde katılmaları, Küba devriminin ilk aşamasının belirgin özelliği ve Batista rejiminin yıkılmasının nedenlerinden biridir. Geniş köylü yığınları için ulusal kurtuluş savaşı, toprak için savaşla özdeşleşti; bu durum da devrim savaşına güç kattı, geniş boyutluluk kazandırdı.

Gelişmesi geniş ölçüde tarımsal üretime bağlı olan Küba'da tarım alanında önemli birtakım dönüşümlerin gerçekleştirilmesi, yalnızca köylü sorununun çözümü için değil, halkın çok büyük bir kesiminin çıkarlarını doğrudan ilgilendirmesi bakımından da zorunlu bir koşuldu. Bu dönüşümler gerçekleştirilmeksizin, bunlarla karşılıklı ilişkiler ve etkileşimler içinde bulunan ekonomik ve politik sorunların çözümü ve ülkenin ekonomik bağımsızlığının kazanılması olanaksızdı. "Emperyalist kumpanyaların ve tekellerin toprak üzerindeki tekelleri, köylerde tarım emekçilerinde ve kent emekçilerinin çoğunluğunda işsizliğin, gelir düzeylerinde ve satın alma güçlerinde düşüklüğün başlıca nedeniydi... İç pazarın sınırlılıktan kurtulması ve ulusal sanayinin gelişmesi ancak köktenci bir tarım reformunun uygulanmasıyla olanaklıydı."[2]

Burjuva partileri ve hükümet, sosyal yapıları gereği ülkede köktenci tarımsal dönüşümleri gerçekleştirebilecek durumda değillerdi. Tarım programlarında, boş, sahipsiz toprakları sınırlı ölçüde kolonize etme dışında —ki bu da kâğıt üzerinde kalmıştır,— ciddi hiçbir ilkeye yer verilmiyordu.

Egemen güçler, köylülüğün devrimci canlılığım yok etmek, köylü hareketini denetimleri altına almak amacıyla, özü, köylü ile toprak sahibi arasındaki uzlaşmazlığı ikincilerin yararına çözümlemek olan "tarım reformu"nu değişik biçimleriyle sunarak, köylülük arasında ayrılık çıkarmaya yönelik bir politika izliyorlardı. Bunlar, 1930'larda ve 40'larda, köylülerin kendiliklerinden oluşturdukları birliklere karşılık olarak "kollogial

---

2 "Barış ve Sosyalizm Sorunları", 1961, No. 1, s. 66.

kisini veren bütün sorumluluğumuzla belirtiyoruz: Halk düşmanlarının son oyunları özellikle bu grevle bozulmuştur; Cumhuriyetin başkentinin kaleleri özellikle genel grevle elimize geçmiştir ve yine, özellikle genel grevle egemenlik devrimin eline geçmiştir."[25]

Fidel Castro, İsyan Ordusu'nun temel gücüyle Santiago-de-Cuba'dan Havana'ya tüm ülkeyi geçerek büyük bir zafer yürüyüşü yaptı ve 8 Ocak günü ulusal kahraman olarak başkentte coşkun sevgi gösterileriyle karşılandı.

Havana'da Miro Cordona başkanlığında geçici Devrim Hükümeti kuruldu. M. Urrutiya geçici Başkan ilan edildi.

Ancak İsyan Ordusu yönetiminin girişimiyle başlatılan daha ilk devrimci dönüşümler bile, Miro Cordona başkanlığındaki hükümet içinde bulunan ve devrimin sonraki gelişmelerini çıkarlarına ters bulan sağ öğelerin direnişiyle karşılaştı. Güçler kutuplaşması ve halkın büyük çoğunluğunun alınması düşünülen devrimci önlemlerden yana olması, Miro Cordona ve öteki burjuva liderleri istifa etmek zorunda bıraktı.

16 Şubat'ta Fidel Castro Başbakan oldu. Castro başkanlığında kurulan hükümet, tutucu güçlerin direnişini kırarak, devrimin zaferiyle perçinlenen toplumsal, siyasal ve ekonomik dönüşümleri birbiri arkasından yaşama geçirmeye başladı.

Küba Cumhuriyeti tarihinde yeni ve şanlı bir sayfa açılmıştı.

---

[25] *Fidel Castro*. Konuşmalar. Moskova. 1960. s. 162.

bilim ve sosyalizm yayınları

Tarihinde önce İspanya, sonra Kuzey Amerika sömürgenlerine ve onların yerli uşaklarına karşı verdiği savaşımlarda, bağrından Jose Marti'leri, Sespedes'leri ve daha nice yurtsever kahramanları çıkarmış olan Küba halkının yiğitliklerle dolu devrimci bir geçmişi var.

Grineviç bu kitabında, devrimin zaferine dek geçirdiği evreleri ele alarak Küba tarihinin son derece önemli bir dönemi üzerinde yoğunlaşıyor. Bu tarihsel dönem, devrimci güçlerin geliştiği, saflarını pekiştirdiği ve Fidel Castro liderliğindeki İsyan Ordusu'nun Küba halkını devrimin zaferine götürdüğü dönemdir.

Yazar, baştan sona belgelere dayandırarak Küba halkının ulusal kurtuluş savaşımı geleneğini, devrim öncesi Küba burjuva partilerinin iflası sürecini aydınlatmakta, ülkenin ekonomik durumunun bir çözümlemesini yapmakta ve demokratik, yurtsever güçlerin dayanışmaları sürecini ayrıntılarıyla ortaya koymaktadır.

Kitapta, Monkada kışlasına yapılan saldırı ve bununla ilişkili olaylar, o akıl durdurucu "Granma" çıkarması, Sierra-Maestra dağlarında başlayan isyan hareketinin gelişmesi ve ensonu Küba halkının Batista diktatörlüğüne karşı zaferle sonuçlanan savaşımı olduğu gibi gözler önüne seriliyor.

Şimdi insan bu kitabı okurken, dünya ölçeğinde uğursuz bir sürecin işlediği günümüzde, devrim Kübası'nın, onu boğmak için tezgahlanmış, ekonomisi üzerinde onyıllardır sürdürülegelen amansız bir emperyalist kuşatmaya karşı nasıl direnebildiğini, kıtanın orta yerinde ışıldayıp duran bu deniz fenerinin nasıl sönüp gitmediğini daha iyi anlıyor.